

Г Л А С Н И К Ъ

ДРУШТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

С В Е З К А Х.

съ литогр. картовъ окружа уличногоъ

У Б Е О Г Р А Д У

у типографіи княжества сръбскогъ

1 8 5 8.

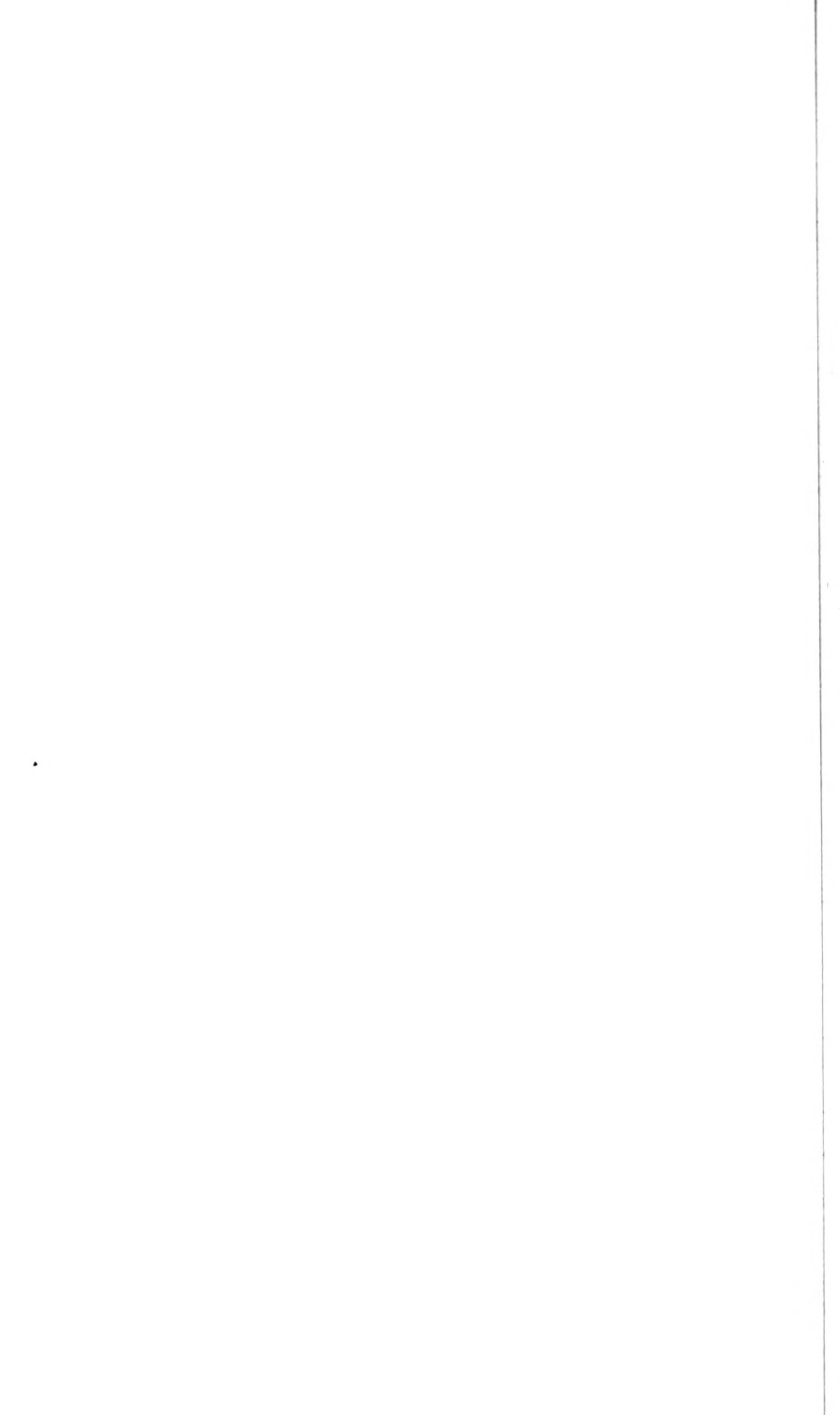
На стр. 188 у врсти 29 место IV треба IX.

DA
501
J67
A1 . J

С А Д Р Ж А Н Ї.

Пописъ акта принадлежећи къ исторіи Срба и осталь югославена наодећи се у Мле- тачкомъ генералномъ архиву. Одъ дра Я. Шафарика	1
Погледъ на исторію Србске цркве првога пе- ріода. Одъ єднога почастногъ члана Дру- штва Србске Словесности	159
Грађа за исторію народа и књижевности срп- ске: Повеѣсть шть битїа и о царствихъ васеъхъ ро- довъ. Одъ А. Вукомановића	211
О апсанама. Написао дръ С. І. Вельковићъ	278
Описаніє окружія ужичкогъ. Одъ С. Обра- довића	296
Прологъ на кожи. Одъ Ђ. Даничића	340
Ферманъ, кои є султанъ Баязитъ спроводе- ћи мртво тѣло султана Мурата Брусан- скомъ кадіи и Сулейманъ-бегу првоме ве- ћилару писао 1389	350
Известіє о радњи и станю Друштва Србске Словесности године 1857	352
Библіографія	366
Некролози	386

ПОПИСЪ АКТА

ПРИНАДЛЕЖЕЕНЪ КЪ ИСТОРИИ СРБА И ОСТАЛЫ
ЮГОСЛАВЕНА . НАОДЕНИ СЕ У ЦЕС. КР. МЛЕТАЧ-
КОМЪ ГЕНЕРАЛНОМЪ АРХИВУ.

ELENCHUS ACTORUM

spectantium ad historiam Serborum et reli-
quorum Slavorum meridionalium, quae in caes.
reg. generali archivo Venetiarum reperiuntur.

I.

АКТА,

коя се налазе у рукописима званимъ:

„Мисти дел Сенато.“

Рукописи званн *Мисти дел Сенато* садржаваю у себи сва заключенія и дѣла одбора млетачкы' властела, безъ когга одбора знаня и сагласія ніе могао дуждъ са коллегіомъ, то естъ кабинетомъ илити државнимъ своимъ савѣтомъ, ништа важно и велико рѣшити; и то одъ године 1293 до 1437-ме. Они се састое изъ шестдесетъ комада кнѣига у врло великомъ листу на кожи писаны', али одъ овы' садъ су само XV-та до LX-те кнѣиге у архиву, одъ I-ве до XIV-те кнѣиге изгубиле су се. Има архивъ о нѣима старе показателъ или индекс писане у четири велике кнѣиге на кожи; у овимъ показателѣима налазе се пописана и она акта, која су била у изгублѣннма кнѣигама одъ I-ве до XV-те, и то:

У кнѣизи I-вой показателя заведенъ е садржай кнѣига одъ I-ве до XXXII-ге или одъ године 1293-ће до год. 1366-те.

У кнѣизи II-гой садржай кнѣига одъ XXXIII-ће до XLI-ве или одъ год. 1368-ме до 1391-ве.

У кнѣизи III-ћой садржай кнѣига одъ XLI-ве до XLIX-те или одъ године 1389-те до год. 1413-те.

На последакъ у кнѣизи IV-той показателя садржай рукописны' кнѣига' одъ L-те до LX-те или одъ године 1413-те до год. 1437-ме.

Изъ I-вогъ дела показателя вадіо самъ све што се тиче южны' Славена, и што се тамо на-

лази заведено подъ насловима: *Regnum Rasciae seu Serviae, Bosna, Albania, Sclavonia in genere. Ambassatores et tractatores, provisoires missi ad Sclavoniam. Scutarum, Durachium, Jadra. Spalatum, Tragurium, Nona. Ragusium; insulae Arbum, Anserum, Chersum, Quarum, Brazza; Barones Croatiae, Comites Vegliae, Sibenicum.* Но кадъ самъ после видію, да се брой документа, относеѣи се на све ове землѣ и предмете у доцнѣя времена све више умножава, тако да цело време могъ бавлѣня небы достачило ни да саме ове регесте извадимъ и препишемъ, онда самъ изъ II-ге III-ће и IV-те кнѣиге овогъ индекса вадію само акта тичуѣа се Србства, и іонѣ нека, о конма самъ мыслію, да може быти у нѣима што особито важно за Историю южны Славена.

I.

ACTA,

quae reperiuntur in codicibus dictis
 „Misti del Senato.“

In codicibus dictis *Misti del Senato* continentur decisiones et acta senatus seu consilii rogatorum, quod consilium erat compositum ex membris selectis nobilitatis venetae, et sine cuius scitu atque consensu non poterat finaliter decidere dux cum collegio seu consilio suo status, in omnibus negotiis majoris momenti. Acta haec incipiunt ab anno 1293 et protenduntur usque ad annum 1437-mum. Codices hi numerant sexaginta libros, scriptos in membrana seu pergamine in folio maximo; sed horum codicum XIV priores jam dudum perditum sunt, et non reperiuntur in archivio veneto, nempe ab libro I-mo usque ad XIV-tum inclusive. Adsunt autem in archivio indices antiqui horum codicum, conscripti in quatuor libris membranaceis maximi folii, et in hocce indice reperiuntur consignata etiam illa acta, quae erant descripta in perditis codicibus a I-mo usque XIV-tum. Et quidem consignata sunt in

Libro I-mo huius indicis acta quae continentur in codicibus a I-mo usque XXXII-dum, seu ab anno 1293-tio usque ad annum. 1366-tum.

In libro II-do enumerantur acta quae adsunt in codicibus a XXXIII-tio usque XLI-mum seu ab anno 1368-vo usque ad annum. 1391-mum.

In libro III-tio conscripta sunt acta existentia in codicibus ab XLI-mo usque XLIX-num seu ab anno 1389-no usque ad annum. 1413-tum.

In libro IV-to indicis denique reperiuntur acta quae continentur in codicibus ab L-mo usque ad LX-mum seu ab anno 1380-no usque ad annum 1437-mum.

Itaque ex parte I-ma indicis consignavi omnia acta pertinentia ad historiam Slavorum meridionalium in genere, et quaecunque ibidem reperiuntur sub titulis: Regnum Rassiae seu Serviae, Bosna, Albania, Slavonia in genere, ambassatores et tractatores, provisores missi ad Slavoniam, Scutarum, Durachium, Jadra, Spalatum, Tragurium, Nona, Ragusium; insulae Arbum, Anserum, Chersum, Quarum, Brazza; Barones Croatiae, Comites Vegliae, Sibenicum. Cum autem vidissem, numerum actorum spectantium ad superius enumerata loca et objecta seriori tempore tantopere augeri, ut totum tempus meae commemorationis Venetiis non suffecisset ad excerptenda et describenda haec sola regesta, tunc ex libris III, IV, et V-to indicis illa solummodo acta extraxi, quae spectant ad historiam Serborum, et nonnulla adhuc alia, de quibus supponi posse putabam, ea esse magis momentosa pro historia Slavorum meridionalium.

REGNUM RASCIÆ.

Lib. I. indicis fol. 100 et verso.

I. 1293—1302.

Ambassatores ituri ad regem Rasciae habeant de salario libras 1111. grossorum pro quodlibet. 134. 135. 139.

IV. 1313—1317.

Responsio facta ambassatoribus regis Urosii societatis petito, armorum extractorum podinum et oblatam strate eundi ad mare maius tenende secure per suam forciam acceptamus et gratificamus. 96.

Mitatur j notarium civem ad regem Urosium pro mercatoribus Raguseis. 139.

Dominus Dux, consilium et capita possint committere ambassatoribus ituris ad regem Rasciae de aliquibus petitionibus nostrorum fidelium concino modo et c. 8.

VIII. 1324—25.

Qualiter astriximus nos facere similiter prohibitos nostris illis quos facient Ragusei suis, ne eant ad regnum Rasciae. 22.

IX. 1325.

Sapientes ad iudicandum utrum Sibenicensis sint positi in tenutam per Jadrenses de insulis ut non et

Примѣтка Брой римскій означава кнѣгу у коіой се актѣ налази, а брой арапскій до овога годину, а на краю врсте листѣ нсте кнѣге на козмѣ в написанъ; на примѣръ: Cod.

XI. 83. значи, укнѣзавѣ данаеистой на листу 83-хемѣ.

Nota. Numeri romani denotant codicem in quo acta enumerata reperiuntur, et numeri arabici iuxta positi annum. in fine lineae vero chartam seu folium codicis eiusdem, in quo sunt descripta, ex gr. Cod. XI. 83. significat in codicis undecimi folio 83-tio.

super constitutione Sr francisci de lompres contra Sybinicenses. 32, 46.

Consulta super factis quae tentamus facere cum rege Rasciae pro Ragusio. 109.

Super facto strate dande per Regnum suum, respondeatur quod posito fine quaerelis Raguseis, poterimus melius et utilius providere. 109. 110.

Johanes Calderarius missus fuit ad regem Rasciae. 112.

X. 1326.

Qualiter prohibetur etiam nostris quod non vadant ad terras regis Rasciae et quod inde discedant. 88.

Recomendetur Comes et Universitas Ragusii et tum et regi Rasciae scribatur super ambassada per eum missa et quod non intendimus deserere Ragusam. 88.

Prouisores et Comites Ragusii videant et examinent litteras regis Rasciae et Catari. 120.

Prouisa per eos. 121. 122. 128.

Concessa est licentia pro marco ruzini portandi ad regem Rasciae equos VI et al. 133. et Marco de riuā secum. 141.

Coluti gomberto possit ire solum cum persona ad terras regis Rasciae. 139.

Donatus delege possit deferre ad partes Rasciae suos pannos. 170.

XIV. 1331.

Nostri fideles non possint ire Catarum, vel mittere sub pena fl L pro centum. Exceptis etc. 28. 79.

Elargetur processus noster contra illos de Cataro factus in tantum, quod nostri possint usque per totum mensem Augusti ire vel mittere ad exigenda sua. 14.

Concedatur ambassatoribus regis Rasciae quod possint conducere ballas LXVII pannorum, sumpturas argenti XXXVI cuppas XXXIII. partem frisonum etc. 18.

XVI. 1333—34.

Damnum illatum s. Nicolao Bruiosso per Dimitrium Suma subditum regis Rasciae, ponatur cum aliis damnis nostrorum. 61.

XVII. 1335—38.

Quod S. franciscus belansello possit mittere Catarum suum nuncium ad exigendum suam pecuniam solum. 14.

Firmus sit tractatus habitus per provisos cum sindaco Catari super satisfactione damni Sr Nicolo Bruiosso, sit firmum. 41. 49.

Regi Rassiae concedatur posse facere extrahi hinc arma valoris librarum XXX grossorum. 59.

Quod Sr Nicolaus Bruiosso possit ire vel mittere ad partes regis Rasciae, pro sollicitando suo negotio solutionis recipiendae 67.

Concedatur domino regi Rasciae quod usque CCC pedites soldisati extra Venetiam possint transire per nostrum districtum. 68.

Responsio incolpativa facta ambassadee Catari. 71.

XIX. 1340—41.

Responsio facta ad ambassadam domini Regis Saruiae ad plura capitula. 17.

XX. 1342.

Gratia facta domino regi de armis pro C equitibus. 56.

Mittere zany Vido notarium ciuem cum jure cum ambassatore ducali. 37.

Comissa fuerunt negotia nostrorum ambassatori nostro. 38.

XXI. 1343.

Quod Sr Marinus Veniero vadat ad faciendam suam ambassadam, non obstante etc. 41.

Quod dictus S. Marinus Venecias revertatur. 62.

XXIV. 1345—8.

Gratia facta domino regi Rasciae circa certis armis 12.

Gratia facta domino regi Rasciae de una quarta galea Sal. sicut concessum fuit eidem. 103.

XXV. 1349.

Quid responsum fuit ambassatori dom. regis Rasciae pro corporibus galearum dictarum oblatiis et c. 27.

XXVI. 1350—3.

Responsio facta ambassatori regis Rasciae ad capitula praedicta et petita diversa. 16.

Ambassata facta et destinata ad regem Rasciae pro guerra mota domino Bano bossene. 36.

XXVII. 1354—6.

Qualiter captum est mittere aliquem nuncium ad partes Rasciae, pro magna quantitate peccuniae, quam debent recipere nostri tam a rege quam ab aliis. 2.

XXXII. 1366—7.

Responsio quaedam facta ambassatori cuidam jure, quod faciat venire literas a domino rege Rasciae, quod concedat ipsum armare etc. 140.

Indicis lib. II. fol. 75.

XXXIV. 1372—4.

Quid scriptum fuit pro quaerela do. Marci Consalvae. 9.

XXXVI. 1377—81.

Mercatores Dulcigni possint mittere unum nuntium cum presentibus galeis. 67.

XXXVII. 1381—2.

Possint scribi domino regi Rasciae, literae re-graciatoriae in illa forma qua dominationi videbitur. 73.

Responsio facta ambassatoribus regis Rasciae. 99.

XXXVIII. 1382—4.

Complaceatur domino regi Rasciae. de uno corpore galearum, cum suis corredis et arnesis pro venditione. 15.

Dominus rex Rasciae possit facere laborari in Venetiis, duas galeas. 80.

XXXIX. 1384.

Quid scriptum fuit domino regi Rasciae, pro factis domini Nicolai Baseio. 27, 87.

Electio in collegio ambassatoris. ituri ad serenissimum dominum Regem. 113.

Responsio facta ambassatori domini regis Rasciae pro differentiis factis Sr Nicolai Baseio. 152.

XL. 1385—1389.

Mittantur duo ambassatores ad tractandum concordiam inter regem Rasciae et dominum Balsam et c. 7.

Responsio danda ambassatori uxoris condam domini Balse de Balsa, super requisitionibus suis. 25.

Responsio danda ambassatori domini Caroli topie principi Albaniae et domini Durrachii. 41.

Responsio danda ambassatori domini Caroli topie suprafato, super tribus capitulis. 68.

Adhuc alia responsio ambassatoribus suprafatis. 69.

Quid responsum fuit Antonio di pieri pizoli, consuli in Durachio, ad literas missas dominio super debili conditione illius terae. 103.

Expediatur una de galeis nostris culphy et mittatur Durachium, et nihilominus expediatur galedelus per quem scribatur. 104.

Comissio facta nobili viro Nicolao Superantio supracomiti culphy, pro factis Durachii. 108.

Quid fuit ordinatum pro expeditione suprafate galee. 109.

Concessum domino regi Rasciae posse extrahere de Venecia vinum Monovasiae ad valorem ducatorum CC. 111.

Responsio facta ambassatori domini Durachii. 116.

Id quod donatum fuit in panno pro vestibus ambassatori dicti domini. suprafati. 116.

Provisum de mittendo magistros murarios et marangonos atque pecuniam pro fortificando turrim Durachii, positam in marginibus nostri domini. 125.

Quaedam provisio facta pro facto Durachii. 136.

Concessum domine Aualone quod possit emere in Venecia unum brigentinum et fiant sibi literae patentes in recognitionem sasu a nostro dominio, promisit tres homines dare omni anno capitaneo nostro culphy. 154.

Quaedam provisio facta aliquibus nobilibus Durachii. 156.

Quaedam comissa Sr Peracio Maripetro eunti ad partes Argos et Neopolis, pertinentia ad facta Durachii, super facto pecuniae pro Bentiuogni de rinacollis. 156.

XLI. 1389-1391.

Responsio facta domino Georgio Stracimiri super requisitione sua de duobus brigentinis. 22.

Responsio facta ambassatori domini regis Rasciae et Bosniae ad tria capitula. 41.

Quod occasione detentionis factae per dominum Georgium Stracimiri de Balsa. de Filippo Baselli mittatur ad eum unus notarius. 86.

Quaedam responsio facta domino regi Rasciae per litteras ad significata per ipsum de aquisitione partium Dalmatiae. 86.

RASCIAE REGNUM et ALBANIA

Indicis lib. III. fol. 97.

XLI. 1389—91.

Comissum nuncio nostro destinato ad dominum Georgium Stracimiri pro factis Filippi Barelo, quod de bonis quae recuperabit faciat et disponat ut sibi dicent vel scribent creditores dicti Filippi. 90.

Quaedam responsio facta ad literas dicti nuncii et mandatum sibi factum. 98.

Responsio data ambassatori suprafati domini Georgii, de respondendo sibi per proprium nuncium, quod responsum fuit nunciis. 120.

XLII. 1391—1394.

Responsio ad dominum Georgium Stracimiri suprafatum vadat pro parte domini unus nuntius cum comissione ibi notata pro factis Phylippi Barelli. 22.

Quaedam alia exponenda per suprafatum nuncium, praefato domino Georgio Stracimiri ultra alia sibi comissa super facto dicti Filippi. 24.

Quod ea quae exponi debebant per nuntium domino Stracimiri, scribantur et significantur sibi per litteras, super factis Filippi Barelli. 29.

Quid comissum et scriptum fuerit capitaneis culfy, super factis Dulcigni propter retentionem domini dicti loci factam per Baysith turchum. 79.

Quod incipiatur tractari cum ambassatore domini Georgii Stracimiri super requisitis suis. 98.

XLVI. 1402—1405.

Responsio facta ad literas iudicum et consilii Catharri, conquaerentes, quod eis non observentur franchisiae et libertates solitae. 27.

Mittatur pro factis Sr Stefani et Sr Dominici Contareno unus nuncius Ragusium et ad comitem Stefanum Raxiae. 36.

Quaedam responsio facta per litteras domino Georgio Stracimiri volentis damnificare territorium duchaynorum. 50.

Mittatur unus nuntius ad comitem Stefanum de Raxia, pro mercantia concedenda in illis partibus 68.

Concessum domino regi Bosinae posse tenere armatas duas brigantinas ad custodiam locorum suorum. 76.

Responsio facta ambassatori domini Georgii Stracimiri ad quaedam capitula. 77.

Comissio facta Antonio Sclauo misso ad comitem Stefanum Rasciae. 88.

Mittatur unus nuncius ad partes Dalmissae propter ambaxiatam nobis portatam pro parte domini regis Bosinae. 99.

Quid scriptum fuit regimini Ragusae super robaria facta in portu Narenti nobili viro Sr Nicolao Vuturi. 101.

Responsio facta ambassatori domini regis Bosigne, quod possit redire ad dominum suum. 102.

Captum de mittendo unum ambassatorem ad dominum regem Bosignae, sicut captum fuerat de mittendo unum nuncium. 104.

Quod iste nobilis iturus ad regem Bosigne vadat ambaxator ut ibi. 106.

Comissio nobilis viri sr Marci Dandulo, qui ivit ad ambaxiatam praedictam. 107, 108, 97, 116.

XLVII. 1405—8.

Mittantur ad partes Albaniae equites tercenti. 15.

Mittatur ad partes Albaniae unus ambasiator pro factis terrarum nostrarum deinde. 27, 34.

Reuocetur ambasiata itura ad partes Albaniae et providetur de Cypro factis per ipsam. 34.

Responsiones factae domino Episcopo Scutarensi pro terris Albaniae. 38.

Aliqui Albanenses qui hic sunt expediantur per collegium. 38.

Assignentur ambasiatori dominae Marae illa iocalia quae fuerunt condam dominae Thodore et concedatur sibi quod in casu quo exileretur de terris suis possit venire ad nostras. 52.

Mittantur ad partes Albaniae per galeam capelani ituram trapesundum ducatorum. mm. quos ponat in dulcigno. 93.

Mittatur ad Balsam Stracimiri unus ex suis cum ambasiatoribus qui sunt ituri versus ser ad-tractandum de viis et modis quibus possimus venire ad pacem. 98.

Sapientes ordinum eligant capita illorum comi. cognoscatur mittere en. in albaniam. 99.

Collegium domini consiliariorum capitum et sapientum consilii et ordinum habeant libertatem inveniedi et conducendi capita quantum armorum iturorum ad partes albaniae. 104.

Ad instantiam et suplicationem Juani Castrioti de Albania scribantur litterae Summo Pontifici quod episcopatus Albaniae non removeatur de terris suis 104.

Pro factis Albaniae collegium possit praticare cum ambasiatis. 106.

folio 97 verso:

Responsio data oratoribus domini regis Rossinae et Creuoye. 154, 155.

Prouisoires ituri in Albaniam recedant sub pena 158.

Comissio danda Sr Roberto Mauroceno et Sr Jacobo de ripa militi ituris oratoribus ad partes Albaniae sed non capta. 167.

Comissio dictorum oratorum capta. 169.

Comittatur dictis oratoribus et provisoribus quod faciant syndicatum in terris Albaniae. 169.

XLVIII. 1408—10.

Quid responsum fuit prouisoribus nostris Albaniae pro factis Balsae. 8.

Quid responsum fuit prouisoribus nostris Albaniae in casu quo Balsa non vellet venire Venetiam et super ducatis CCC. requisitis per eum. 21.

Responsiones factae prouisoribus nostris Albaniae super aliquibus quae scripserunt et pecierunt declarari. 22.

Prouisores Albaniae mutuent ducatos CCC. Balsae Stracimiri non obstante quod non habeat aliquam provisionem, cum ascenderit in galeam pro veniendo Venetiam. 23.

Ordo datus provisoribus Albaniae de redditu suo Venetiam. 31.

Nobilis vir Sr Jacobus de ripa miles provisor Albaniae revertatur Venetiam et si Sr Robertus Maurocenus eius socius nondum recessisset deinde veniant ambo simul. 44.

Responsiones factae ambasiatoribus dominae Helenae et Balsae Stracimiri eius filii super aliquibus requisitionibus. 51.

Mittantur ad partes Albaniae equites Centum et pedites Centum cum conditionibus et modis ibi notatis. 76.

Responsio facta Dimitrio Jonina ad tria requisita per eum. 81.

Responsio facta ambassiatori Dimitrii Jonina super requisitione salis Durachii portandi ad quendam suum mercatum. 89.

Dentur dominae Helenae Stracimiri donec hic Venetiis stabit ducati tres in die pro suis expensis et suae familiae. 98.

Prorogatio termini sindicario nobilium virorum Sr Roberti Mauroceni et Sr Jacobi de ripa militis

qui fuerunt syndici ad partes Albaniae ad ducendum quandam summam intromissam. 111.

Dominae Helenae Stracimiri dicantur verba suspensiva et retineatur in verbis donec habebitur certa responsio. 112.

Cum poneretur Iterum de dando dominae Helenae et Balsae eius filio Saboianam et Budvam cum certis conditionibus, captum fuit de non. 113.

Conventio facta cum dicta domina Helena, qua ipsa et eius filius teneant et possideant id quod tenebant antequam ipsa Venetias veniret, et dominium similiter teneat id quod tenebat etc. 113.

Scribatur comiti et capitaneo Scutari quod teneat Saboianam pro nostro dominio non obstantibus aliquibus promissionibus factis dominae Helenae. 114.

Responsiones factae ambasiatori m.d. Johannis Castrioti ad certa capitula. 120.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Scutari et baiulo et capitaneo Durachii pro quodam Sr Andrea Abbate S. Alexandri partium Albaniae. 122.

Responsiones factae ambasiatori Choye, Zachariae, Georgii et Alexii Juras fratrum ad certa capitula. 127.

Capitaneus Culphy cum supercomitis qui secum erunt, rectoribus partium Albaniae et camerariae Scutari, provideant de reducendo ad gratiam rebelles Saboianae vel partem eorum, sicut dicto capitaneo vel maiori parti eorum videbitur. 140.

Aliae responsiones factae aliis capitulis porectis per ambasiatorem Choye ultra suam ambasiatam. 140.

Alia responsio facta dicto ambasiatori et concessio de fortalicio vocato Rotezo et quod dictus Choia et fratres acceptentur in locis nostris, si eis necesse fuerit. 141.

fol. 98.

XLVIII. 1408 -10.

Dicatur ambasiatori comitis Nichete, quod possit redire ad dominum suum libitu. quod sibi responderi faciemus ad sua capitula per capitaneum nostrum Scutari illuc de breui venturum. 150.

Responsiones factae ad capitula porecta per ambasiatorem domini Volchi, filii condam comitis Lazari domini Raxiae. 171.

XLIX. 1411-13.

Responsio facta literis dominae Helenae et Balsae Stracimiri. 15.

Mittatur ad partes Albaniae ad Balsam Stracimiri nobilis vir Sr Bertucius Diedo, qui simul cum nobili viro Sr Donato Arnudo tractet pacem cum dicto Balsa cum conditionibus ibi notatis. 113.

Item comissum fuit sibi factum nobilis viri Sr Nicolai Bragadini et sociorum. 113.

Procurent dicti nobiles in casum quo concludant pacem cum Balsa, quod ipse promittat dare ducatorum III. millia pro damnis Sr Nicolao Bragadino et sociorum. 114.

Item procurent restitutionem damnorum nobilis viri Sr Petri Gauro, Sr Johannis de Suiche et aliorum sibi datorum per Balsam, tempore occupationis civitatis Scutari. 114.

Cum poneretur de dando soldum aliquibus Albanorum terrarum nostrarum ut essent magis ferventes ad defensionem earum, et quod, possent accipere de fructo conducendo per mare, nihil captum fuit. 135.

Ad officium extraordinare scribantur librae 170. nobili viro Sr Petro Venerio, pro totidem duris acceptis per rectores Albaniae a factoribus suis dictarum partium. 138.

**RASSIÆ et BOSSINÆ REGNUM
et ALBANIA.**

Indicis lib. IV. fol. 129.

L. 1413—15.

Responsio facta ambassiatori Comitis Nichete ad requisitiones suas, quae videantur rationes suae quod dentur vestes et provisio sibi alias promissa, et quod habeat receptum in terris nostris Albaniae. 18.

Rectores nostri Albaniae permittant omnes volentes conducere Venetias frumentum et alia blada Venetias extrahere de suis regiminibus et conducere Venetias, sub penis ibi notatis. 119.

Mittantur ad partes Albaniae duo provisores cum conditionibus ibi notatis. 169.

Comissio provisorum iturorum ad partes Albaniae. 172.

LI. 1415—17.

Quod comittatur provisoribus partium Albaniae, quod revertantur Venetias. 4.

Provisores qui venerunt de partibus Albaniae possint venire ad consilium rogatorum et ponere partem ut ibi. 20.

Responsiones factae ambassiatoribus Balsae Stracimir; videlicet de habendo eum in filium et amicum et de ecclesiis Albaniae, et de bannitis et rebellibus suis, et de provisione sua, et de subditis suis habentibus possessiones in territoriis nostri domini. 46.

Responsiones factae quatuor ambassatoris capitulis porrectis pro parte domini Sandali vaivodae Bossinae. 47.

Positum de dando mille saccos salis de Durachio domino Aydino Cossyc a CC. millibus; captum fuit de non. 33.

Quod ambasiatori magnificae dominae Avalonae deputentur unus Consiliarius, unus sapiens consilii et unus sapiens ordinum pro auditoribus, pro habendo ab ipso finalem intentionem ipsius dominae. 172.

LI. 1415—17.

Quid responsum fuit suprafato ambasiatori super requisitis per eum pro parte dominae suae Avalonae. 174.

LII. 1417.

Quid responsum fuit Reverendo domino prothosignori et Sr Johanni Slatar, ambasiatoribus Juani Castrioti super certis expositis et datis in scriptis dominio. 56.

Quid scriptum fuit domino Balsae de Balsiis, circa ea quae scribit temporibus debitis non posse habere provisionem suam ducatorum mille a camera Scutari 98.

LIII. 1419.

Quid responsum fuit ambasiatori dominae Ruginae consortis quondam magnifici Marchissae Caninae circa ea, quae exposuit dominio.

Mittantur ad partes Dalmatiae et Albaniae duo provisoires cum salario et conditionibusibi notatis. 165.

LIV. 1422.

Quid scriptum et responsum fuit domino Juano Castrioti, circa Raguseos transeuntes per viam Scutari et territorium Croyae. 11.

Eligatur unus ambasiator ad magnificum dominum Sandali. 122.

Dominium possit expendere in pertractando ambassatore dom. Sandali ducatos L. 172.

Quid scriptum fuit domino Sandali in favorem Sr Fantini Maripetro. 173.

Responsiones factae ad capitula porrecta per ambassatores domini Sandali Magni vaivodae Bosinae. 174.

Quod quidam Nicha Eriman remaneat Venetiis

sicut terminabitur per collegium vigore pacis contractae cum domino Despoto Russiae. 182.

LV. 1424.

Eligatur unus noster nobilis qui sit capitaneus omnium gentium nostrarum in Scutaro et aliis partibus Albaniae existentium cum conditionibus ut ibi. 8.

Confirmatio trium equorum ad latinam et certorum territoriorum Raicho Monetæ nobili Albanensi cum modis ut ibi; et captum quod Rectores Albaniae non absolvant aliquem a serviciis, quae facere debet pro suis territoriis neque a solutione sloch et broch.

Comissum comiti Scutari quod si capitaneus partium Albaniae volet ire per mare Catarum, armare debeant brigantinum deinde ad expensas comitis et mandatum rectorum Albaniae et Catari, ut obediant dicto capitaneo super facto confinium, et quod se ad invicem intelligant de facto pacis, treugue vel convenciae, et sibi ad invicem subveniant. 22.

Quoddam privilegium factum Pastrovichiis per Sr Franciscum Bembo capitaneum culti confirmetur eis et captum quod isti ex ipsis qui huc venerunt, induantur. 22.

Sicut executio partis captae in rogatis super differentia existente inter Pamaliotos et comitatem Dulcigni pro quibusdam villis et territoriis de confinibus Dulcigni sibi datis, comissa erat capitaneo culti et comiti ac provisoribus Scutari, ita comitatur comiti et capitaneo ac camerario Scutarensi et capitaneo partium Albaniae. 36.

Comissum capitaneo partium Albaniae, quod procuret quod Juanus Castrioti descivi faciat omnes salinas quas fieri fecit. 53.

Concessum Pamaliotis Propatis et Tamsis solvendi solummodo ducatum et modium frumenti et insuper quod forenses qui venerint habitatum super villis suis

sint absoluti per quinque annos a solutione dicti ducati et modii, et quod concessionones per nos eis factae se extendant ad filios. 144.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Scutari et capitaneo Albaniae et camerario circa contra cambium dandum Niche Erman. 145.

Item quid commissum fuit eisdem rectoribus circa factum praemie sellete dandae Raicho Moneta. 145.

LVI. 1426.

Responsiones factae magnifico domino Georgio de Vulco, ad quasdam eius literas, videlicet super ratificatione pacis, contractae inter dominum Despotam et eum ex una parte, et dominium ex altera, extendendo et ad filias, heredes atque nepotes, super facto gentium suarum, pro partibus Zente, oblatarum per eum et acceptatarum per dominium, super excusatione per dominium facta eidem requirenti Dulcignum; super facto salis conducendi Buduam et Antibarum et aliarum rerum conducendarum pro usu suae curiae, sine datio. 22.

Comes et capitaneus Scutari debeat concludere cum suprafato domino Georgio in facto gentium suprafatarum et quod in aliis rebus debeat ipse et successor eius observare ut superius dictum est. 22.

Ea quae facta et conclusa fuerunt per Sr Franciscum Bembo militem capitaneum cussi et Sr Franciscum Quirino rectorem nostrum Scutari cum domino Georgio condam Vulchi, nepote domini Despoti Rassiae, vice ipsius domini Despoti, ratificentur per literas nostras patentes. 75.

Responsiones factae ad tria capitula porrecta per oratores magnifici domini Sandali magni Vaivodae Rossinae. 106.

LVII. 1428.

Collegium possit respondere ad capitula ambasatae Juani Castrioti. 29.

Capitula cum responsionibus factis ad ea, portantur per ambasatorem suprafati Juanni Castrioti 29.

Quid scriptum fuit domino regi Bossinae pro equis suis retentis in Spalato. 210.

Quid scriptum fuit domino Sandali ad literas suas, notificantes requisitionem ei factam pro parte imperatoris Turellorum et domini regis Ungariae. 210.

LVIII. 1430.

Quid captum fuit de respondendo capitulis et petitionibus porrectis per ambasatorem domini Georgii despoti Rassiae. 24.

Responsum factum capitulis porrectis per nuncium Juani Castrioti. 207.

LIX. 1433.

Quaedam littera scripta illustrissimo domino Despoti Rassiae. 105.

Eligatur unus ambassiator ad dominum despotum Rassiae. 106.

Comissio nobilis viri Nicolai Memo ambaxiatoris ad illustrem dominum Georgium despotum Rassiae. 111.

Quid comissum fuit nobili viro Sr Nicolao Memo ambasciatori supra scripto pro factis Sr Mafei Contareno et alierum. 112.

Possit nobilis vir Sr Nicolaus Memo iturus ambassiator ad dominum Despotum Rassiae portare de suis argenteris pro valore ducatorum centum ad periculum comunis 112.

LX. 1437.

Salvus conductus in personam magnifice dominae Helenae consortis condam magnifici domini Sandali magni vayvodae Bossinae. pro locis nostris Dalmatiae. 26.

Quid responsum fuit ambasciatori magnifici domini Juanni Castrioti super nonnullis capitulis ut ibi. 69.

Panni qui extrahentur aliunde quam de Venetiis et conducentur ad partes Albaniae et Selavoniae solve-
vere debeant d. 25. pro C^o. 84.

Quid responsum fuit ambaxiatori magnifici Stefani, magni vayvodae Bossinae circa salem extrahendum de insula Pagi ut ibi. 140.

AMBASSATORES et TRACTATORES.

Indicis lib. I, fol. 1.

I. 1293.

Ambassatores ituri ad regem Rassie habeant de salario libras V grossorum pro quolibet — expiravit. 134. 130. 139.

VII. 1322.

Sapientes V missi in Selavoniam habituri pro quolibet libras CC. in duobus mensibus ab \overline{m} in antea lib. I. \overline{c} menstrue. 129.

Si videtur nobis quod provisos Selavoniae possint accipere grossos III per diem. sd. grossos XVIII. captum fuit quod non. 40.

X. 1326.

Ambassada missa ad regem Rassie. 121. 122. 128.

Capitula missa provisoribus nostris Selavoniae. 131. 132.

XI. 1328.

Ambassador Selavoniae procuretur ad vicepriorem et Cranum castellanum Ostrouize quod restituant partem quam habuerunt de robaria Nonensibus facta et c. 83.

Et plura alia examinent et procurent utpote de terris occupatis per Jadrenses Nonensibus. Item super

facto fideiussionis factae per Slavogosti de Ponderna. Item quod excusati redeant in Tragurium. 83.

— Habeant pro dicta ambassada pro quolibet de salario libras C. in mense et ulterius habeant L. in mense stantes et vadantes; ad expensas grossos XVIII. pro quolibet in die, et cum familia et cet. 84.

XII. 1329.

Ambassadors Sclavoniae habeant recomandata facta episcopi Scardonae. 22.

Responsiones factae per sapientes ipsi ambassadae. 22, 23, 24.

XIV. 1331.

Responsio permissa fideli nostro ambadori existenti ad regem Boemiae super facto sal. 31.

XXII. 1344.

Sapientes electi super ambasadam comitis Johannis condam Nelipcii. 91.

Responsio facta ambassadae comitissae Vidisclaue et comitis Johannis eius filii. 92.

Responsio facta ad ambasadam ambassadorum comitis Pauli et Maladini. 97.

Sapientes electi super ambasadam ambassadorum Jadrae et Pagi. 50.

Responsio facta ad ambassatam comitis et hominum Vegle. 70.

XXV. 1349.

Ambassador missus ad dominum imperatorem regem Rascie pro damnis illorum de Raguseo. 7.

XXVI. 1350.

Ambassadors missi ad dominum regem Rascie et dom. baum Bosnae pro concordia et pace tractanda inter eos. 36.

Ambassadors et tractatores missi ad dominos regem Rasciae et baum Bosene. pro discordia orta inter eos. 36.

Responsio facta ambassatoribus nostris ad regem Rasciae, et banum Bossenae, dato eis arbitrio. quod redeant si eis videbitur. 46.

Ambassadors missi Segnam. ad conveniendum et tractandum cum ambassatoribus regis Ungariae et quid illis comissum fuit. 58.

Quid scriptum fuit nostris ambassatoribus qui sunt in Segna. 62.

Quid captum et deliberatum fuit super ambasada Sr Marci Cornario ambassatoris in Segna pro factis d. regis Ungariae. 63.

XXVII. 1354.

Quid scriptum fuit Sr Jacobo Delfino prouisorio et tractatori in Sclavonia. 49.

Pars de ambassatoribus mittendis ad d. regem Ungariae pro pace tractanda et c. 66

Duo ambassadores missi ad regem Ungariae cum libertate qua esse debebant tres. 69.

XXVIII. 1357.

Electio Sr Leonardi Dandulo electi ambassatoris ad d. regem Ungariae. 62.

Scriptum fuit eidem Sr Leonardo Dandulo, quod rediret de Ungaria. 83.

XXIX. 1359.

Quid concessum fuit Sr Marco Justiniani ambassatori ituro ad soldanum expediendum et c. 23.

Responsio facta nuncio domini bani Sclavoniae ad petita per eum. 43.

Quid comissum fuit Damiano misso ad regem Ungariae. 69.

Nuncius missus ad ducem Austrie pro facto ambassatorum nostrorum captorum per Senchum de Ostriviz et aliae partes. 43.

Sapientes electi super literis missis ab ambassatoribus nostris carceratis per Senchum de Ostrivic. 77.

Ambassador unus mitatur Ragusium pro reconciliatione tractanda cum Catarinis. 26.

Litterae patentes factae domino Leonardo Dandulo misso ad regem Ungariae, accipiendi mutuo pacem. 135.

Indicis lib. II. fol. 1.

XXXIII. 1368—72.

Ambassador missus Jurae de Balsae, pro discriminiis quae erant inter ipsum et illos de Catharo et quod commissum illi supremum et capitaneo culti. 32. 33.

Ambassatores domini regis Hungariae possint levare super iigno riperie Ystrie et conduci Segnum. 141.

XXXVII. 1381—82.

Comissio nobilium virorum Sr Leonardi Dandulo et Sr. Fantini Georgio ambassadorum in Hungariam. 17.

Indicis lib. III. fol. 1.

XLII. 1392.

Quid commissum fuit Sr Jacobo de Ripa destinato ad dominum Baysith bey. 75.

XLVI. 1402.

Comissio nobilis viri Sr Jacobi Suriano ambassatori ad Turchum ad cart. 74.

Mandatum Sr Jacobo Suriano, oratori ad filios condam Baysethi. 80.

Quid commissum fuit Sr Marco Dandulo in suo reditu de partibus Bosigne. 120.

Responsio facta dicto ambassiatori. 125.

XLVII. 1405.

Mittatur ad dominum Turchorum unus ambassiator cum conditionibus ibi notatis, qui postea remaneat baiulus Constantinopoli. completis factis ambasiatae. 89.

Nobilis vir Sr Johanes Lauredanus iturus ambasciator ad Turchum possit accipere pecuniam ad cambium pro factis ambasciatae 92.

Comissio nobilis viri Johannis Lauredani ambasciatoris ituri ad dominium Turchorum. 95.

Responsiones datae oratori domini regis Ladislai et Juliani. 156. 157.

XLVIII. 1408—10.

Mittatur nobilis vir Sr Petrus Geno ambasciator noster ad dominum Turchorum. 22.

Comissio nobilis viri Sr Petri Geno missi ambasciatoris ad dominum Turchorum. 23.

Certae aditiones datae comissioni dicti Sr Petri Geno ambasat. 24.

Fiat unus ambasciator ad imperatorem Turchorum cum conditionibus ibi notatis. 53.

Comissio praefati ambasciatoris Sr Francisci Justiniano ad cart. 60.

XLIX. 1411—13.

Scribatur ambasciatoribus qui sunt ad dominum regem Ladislaum, super repressaliae datae illis Delaquila, justificando causas nostras. 152.

Indicis lib. IV. fol. 1.

LI. 1413.

Comissio ambasciatorum iturorum ad dominum Soldanum. 42.

LIV. 1422.

Pro congaudendo de creatione domini regis Bosinae eligatur unus ambasciator cum conditionibus ibi notatis. 7.

Quod suprafatus ambasciator eligatur per scrutinium cum aliis conditionibus captis. 10.

Ad praesentiam magnifici domini Sandali eligatur iturus unus ambasciator. 122.

SCLAVONIA IN GENERE.

Ex indicis lib. I. fol. 31.

XIV. 1331.

Quod Rectores Sclavoniae habeant denarios XII pro libra de fallicis galearum. 9.

Quod literae quae venerunt de Sclavonia ostendantur sapientibus consulturis super hoc. 61.

XVI. 1333.

Per dominum cum consiliariis eligantur III sapientes super literis consulis Segnae. 89.

Quae capta sunt super tolletis impositis per illos de Segnia, possessionibus hominum Veneciae et vino. 97.

Rectores habeant de ponis fallico, quantum habent rectores a Grado ad caput aggeris. 4.

XVII. 1335.

Qualiter impositum fuit perpetuum silencium comiti Curzure ne se intromittat in facto oxlede. 96.

Ambasada itura in Sclavoniam et quid habitura est pro salario et pro expensis. 109.

XVIII. 1339.

Mittatur unus ambassator in Sclavoniam pro facto monetae falsae et eligantur tres sapientes et c. 33.

Ambassator iturus in Sclavoniam habeat libras V. grossorum de salario et non possit refutare et cet. 34.

Concedatur comiti Nelipcio possendi extrahere arma ad valorem librarum XXX grossorum. 35.

Scribatur pro Michaeli Georgio quod faciat praeceptum comiti Doymo ut veniat ad jurandum fidelitatem. 40.

Illi de Pago mittant huc quatuor de suis. 43.

Capitula Pagensium. 42.

Comes Arbi et Chersi convenient pro questionibus quae sunt inter homines dictorum locorum. 54.

Terminus sapientium Slavoniae prorogatur. 68.

Quod litterae et noua de Slavonia mittantur sapientibus atque electis. 94.

XIX. 1340.

Supersedeatur super istis factis Slavoniae. 4.

Et super nouis Slavoniae et adventu domini regis Ungariae eligantur III provisores et uadant ad terras nostras Slavoniae ad ortandam gentem nostram et alia. 4.

Quod comittatur ambassatoribus nostris quod tractent concordiam inter partes. 5.

Scribatur nostris provisoribus quod sollicite nobis scribant noua. 7.

Scribatur nostris mercatoribus in Segna quod sollicite nobis scribant noua de adventu domini regis. 7.

Et comiti Arbe super facto qualde quam habet comes Doimus. 7.

Item scribatur omnibus scaecis de spinali et aliis nostris Venetis qui sunt in curia domini regis Hungariae. 7.

Scribatur nostris ambassatoribus Slavoniae. quod in gratia habeant Scardonam. 10.

Responsio facta provisoribus Slavoniae. 15.

Item alia responsio facta nostris provisoribus. 17.

Item alia responsio facta praedictis. 18.

Item alia responsio. 19.

Quod conceditur comiti Nelipcio licentia ex vehendi de Venetia arma a militibus ad valorem et c. 21.

Quod mandatur nostris provisoribus quod tractent concordiam inter barones Slavoniae. 30.

Quod illi de Cherso qui sunt hic non recedant sine nostro mandato. 30.

XX. 1342.

Electi sapientes super facto ambassade Sr Marini Venerio qui rediit. 27.

Quod comites Sibinici Targurii et Spaleti simul conferre debeant super facto fortiliciae, quam dicit Sr Mand. fore utile fieri in territorio Tragurii. 32.

Responsio facta ambaxatori Sibinici et aliis comitibus latinis et Sclauis, scriptum fuit. 82.

Sapientes electi pro facto Sibinici comitis Nelipcii et aliorum. 98.

XXI. 1343.

Responsio facta pro Marco Foscari ambassatore ad partes Sclavoniae. 14. 15.

Responsio facta nostris provisoribus super facto comitis Nelipcii. 40.

Fiant VII capitanei et duo provisores in Sclavonia et alie partes pro dictis factis. 91, 92.

Quid capitaneus Sclavoniae habere debet de salario. 59.

Quod in Sclavoniam mittantur illi C. pedites et soldizentur equites. 59.

Quod capitaneus possit accipere unum medicum et marescalum etc. 62.

Scribatur provisoribus nostris in Sclavonia super facto pacis cum castris comitis Constantini. 62.

Et quod procurent quod comes Gregorius Corbauiae sit in pace comitis Nelipcii. 63.

Responsio facta nostris ambassatoribus Sclavoniae. 70, 71.

Responsio facta ambassatoribus comitis Nelipcii ad cuncta capitula. 79.

XXII. 1344.

Mandatum fuit comitibus Sclavoniae, quod comiti Jadrae dent notum quod fuit culpabilis etc. 11.

Mandatum nostris rectoribus Sclavoniae quod facta quondam comitis Nelipcii recomdata sunt eis. 36

Responsio facta ambassade ambasatoris dominae Vedislaue et comitis Johannis et mittatur: unum notarium civem comitibus Corbanie Vegle et aliis. 42.

Responsio facta nostris rectoribus Sclavoniae. 43.

Responsio facta comitibus Paulo Mladino ad ambassadam suam et quid super hoc scriptum fuit comitibus nostris Sclavoniae. 47.

Mittantur 3. provisores in Sclauoniam et quod his comissum fuit. 48.

Remittatur provisoribus lignum cum novis, et si erit necesse possunt precipere nostris quod se arment in lignis. 90.

Responsio facta nostris ambassatoribus in Sclavonia. 92.

Scriptum fuit provisoribus quod inducant barones Sclavoniae ad unionem. 92.

XXIII. 1344.

Sapientes electi pro novis Sclavoniae et pro omnibus novitatibus Sclavoniae. 13.

Provisores electi ad partes Sclavoniae propter nova quae sonabant de partibus Ungariae. 19.

Accelleratio capta recessus dictorum provisorum, et de literis missis suis tunc mittendis comitis etc. 16.

Baylia concessa domini et consiliorum mittendi provisores ad partes Sclavoniae secundum nova etc. 17.

Quod occasione novorum Sclavoniae soldizentur soldati et balisteri etc. 20.

Sapientes electi ad accipiendas gentes pro facis Sclavoniae etc. 20.

Ad ambassadam comitis Maladini captum mittere manganellas balistas et alia pro novis Ungarorum. 22.

Item soldizati soldati etc. 22.

Lignum armatum ad prohibendum ne victualia portentur ad partes Segnae. 22.

Quod terminus sapientum Sclavoniae et sapientum fructum elongetur per totum mensem Novembrem futurum. 44.

XXIV. 1345.

Terminus sapientum Sclavoniae et qualiter alii sapientes elongentur per totum mensem Aprilis proximi. 8.

Pro quaerelis ambasatorum Chersi et Vegle, elligantur tres sapientes. 12.

Comites Arbi et Chersi audiant syndicos illorum comitatum et definiant et sententient. 17.

Aliqui sapientes electi pro differentiis ortis inter clericos et laycos Fare et Brace. 83.

Aliquae poene et condemnationes mitigatae per dominium et consilium rogatorum facta pro pace Fare et Brace. 91.

Quid scriptum fuit Sclauo Bollano super querela S. Marci Ruzeri comitis Tragurii pro processu facto cum Traguranis. 94.

Processus anichilati cum Tragurio et contra illos Fare et Brace. 94.

Quid captum fuit et scriptum comitibus Arbi et Pagi super nouitatibus quas sibi invicem faciebant. 113.

Quid captum fuit scribendi domino Bano et comiti Juano de Tinino super robariis factis Traguriensibus. 116.

XXV. 1349.

Ellectio capitanei ciuitatum Dalmaciae, qui dicatur capitaneus Dalmaciae sicut capitaneus paysinathicus Ystriae. 24.

Pro requisitione fienda comiti Paulo pro facto Scardonaе mitatur unus nuncius. 29.

Responsio facta comiti de Ninoy super ambasatore Bani de Bosona. 37.

XXVI. 1350.

Quid responsum fuit universitati et hominibus Durachii volentibus se tradere nostro dominio, ellongando nos a facto. 17.

Captum de mittendo provisos ad partes Sclavoniae pro transitu regis Ungariae in Aputiam. etc. 24.

Quid responsum fuit domine Elenae comitisse Clissae et Scardonae. 66.

Sapientes electi pro quaestione Episcopi Lesne cum civilibus dictae terrae. 93.

Aliqua capitula formata per ducem ex quibus acceptant illos de Curzola sub eadem si uoluerint contentari, alias faciant facta sua. 94.

Quid consultum et captum fuit super facto questionis Episcopi Farensis cum ciuibus suis. 96.

Contractus pactorum quibus contentarunt illi de Curzola et comes esse sub dominio nostro. 99

Quid scriptum fuit provisorii in Sclavonia super facto Clissae et Scardonae. 97.

Potestas et Baylia atributa sapientibus Curzolae pro questionibus quae sunt inter comitem et filios et ipsos de Curzola. 100.

Sententiae et terminationes factae per sapientes Curzolae inter comitem suum et ipsos de Curzola super petitionibus mutuo sibi factis 104.

Quid comissum fuit sapientibus deputatis pro discordiis quae erant inter Episcopum Lesinae et commune. 107.

Determinatio et consilium super facto pro superius facto illorum de Lesina cum episcopo et clero de inde etc. 113.

Aliqua capitula et provisiones captae in rogatis super negotio illorum de Brazza. 130.

XXVII. 1351.

Quid scriptum fuit provisoribus Sclavoniae et partes aliquae pro factis Clissae et Scardonae. 37.

Et iterum scriptum eisdem pro dictis factis. 39.

Paesenaticum Sclavoniae cum subsequentibus partibus. 44.

Quid mandatum fuit capitaneo. 50.

Et provisoribus missis ad partes Sclavoniae. 50.

Electio capitanei paesenatici Sclavoniae et quibus conditionibus. 50.

Unus notarius missus cum ambasatore regis Rasciae et ad rectorem Sclavoniae. 50.

Quid captum fuit expendendum pro habendo castra Clissi et Scardonae etc. 50.

Solicitatio recessus capitanei Sclavoniae cum illis modis etc. 52.

Quid scriptum fuit rectoribus Sclavoniae pro Ungaris qui erant in burgis Clissii. 52.

Quid scriptum fuit Sr Jacobo Delfino provisorii in Sclavonia. 52.

Cum multis partibus super dicta materia captis et ibi notatis. 52.

Concessio facta capitaneis paesenaticis Sclavoniae ducendi secum III stipendiarios equites. 53.

Quid scriptum fuit capitaneo paesenatico Sclavoniae super petitis. 53.

Quid scriptum fuit capitaneo paesenetico Sclavoniae pro facto treugue cum Ungaris. 74.

Capitula et querellae comitis Curzolae in Curzolanos. 104, 105.

Pars capta super facto galee illorum de Cherso. 106.

XXVIII. 1357.

Notarius missus ad partes Sclavoniae in subventionem ciuitates Dalmatiae quae erant libere a dacio ligaminis, de cetero tractentur, sicut tractabantur annis dictarum imunitatum. 76.

Determinatum quod Sr Johanes Georgio olim comes Curzole, nullum jus habeat vel petere possit coram comune. pro ipso comitatu. 103.

XXIX. 1359.

Quod nullus nobis subiectus inferre audeat damna sub pena eris, in animalibus insularum Sclavoniae. 9.

Unus notarius missus ad barones Sclavoniae pro facto Zanini de Jadra 8.

Quid scriptum fuit illis de Lesina pro querela et deuce etc. 41.

Responsio facta nuncio domini Bani Sclavoniae, ad petita per eundem facto damnorum et alior etc. 43.

Responsio quaedam facta Bano Sclavoniae de multis et primo ad factum pecuniae comitis Pagi etc. 52.

Responsio facta Bano Sclavoniae pro mala informatione sua facta pro Ragusio, pro naue facta nostris. 24.

Missus unus notarius ad Banum Sclavoniae pro facto Barcosi casei venditi ad petitionem illorum de Caprullo. 67.

Quid captum fuit pro Barcosio intronnisso ad petitionem Caprullorum restituendo etc. 77.

Indicis lib. II. fol. 81.

XXXIII. 1368—1372.

Responsio facta Raguseis super facto per eos possendi morari Venetiis ita cum forensis ut faciunt cum civibus. 8.

Responsio facta Jure de Balse, suis eius ambadori pro navigio tenendo in mari ternis ad offensionem suorum inimicorum. 22.

Libertas data dom. consiliariis capit. et sapientibus ordinum, super requisitione Jure de Balse petentis nostros mercatores conversari in partibus suis. 45.

Responsio facta Jure de Balsa, vel eius ambassatori, super oblatione facta per dictum ambasatorem nostro comuni. 47.

XXXIV. 1372—74.

Quid scriptum fuit consuli nostro Cathari, super damno Filippi Barelli et nisi obtineat satisfactionem, debeant ipse et mercatores nostri se levare de Cataro etc. 18.

Posita pars et non capta de revocando consule et mercatores nostros Catarri, pro facto Filippi Barelli. 31.

Quod non fiat super facto dicti Filippi Barelli aliqua novitas, sed inducietur per totum mensem Octobrium. 31.

Scribatur et respondeatur Jure de Balsae, quod facta per ipsum satisfactione fidelibus nostris, dabimus sibi postea responsum ad facta illorum de Sasno. 33.

Comissum fuit capitaneo Culphy, quod procuret habere a Jura de Balsae plenam solutionem et satisfactionem, de omnibus hiis in quibus tenetur civibus nostris, alioquin intromittat omnia bona et hauere dicti Jure et subditorum suorum. 43.

Responsio facta ambassatori Catari, pro facto mercatorum nostrorum ibi existentium et pro satisfactione Filippi Barelli. 47.

Quid scriptum fuit consuli Durachii pro pannis Sr Filippi Sanuto, quos retinuit. 69.

Quid scriptum fuit Karolo Topiae, pro balla pannorum et barilibus compostarum Sr Francisci Georgio, sibi ablatis. 89.

Ordinatum quod de cetero nullus civis subditus vel fidelis noster mittat aliquas mercationes ad partes Catarri. 117.

XXXV. 1375—77.

Quid scriptum fuit domino Jure de Balsae, propter novitatem factam mercatoribus nostris Dulcigut. 30.

Et quid scriptum fuit consuli nostro Dulcigni. 30.

Concessum domino Karulo Topie, quod possit ire cum una sua galea armata et uno suo ligno armato, ad perficiendum vota sua. 67.

XXXVII. 1381—82.

Quaedam Jocalia pani de lana et de auro et seta ad valorem durorum IIII. mille empta per Sr Lucam de Medio, possint levare super ista galea et conduci Segniam. 14.

XXXIX. 1384.

Quod pro tractando pacta et franchisias cum domino rege Rassiae pro mercatoribus conversantibus in Cataro, possint dominus, consilarii et capita ac sapientes utriusque manus eligere unum nostrum nobilem. 112.

Respondeatur ambassatori domini Balsae Bal-sich, petentis quatuor galeas, quod declaret locum ubi vult tenere dictas galeas. 123.

XL. 1385—89.

Complaceatur comiti Johanni Segniae, quod possit extrahere de Venetiis, absque solutione daci, quaedam arma 86.

XLI. 1389—91.

Responsio facta domino Georgio Strazimiri super requisitione quam fecit de duobus brigentinis tenendis in mari et in flumariis suis 22.

Quid responsum fuit ambassatori comitis Johannis Veglae ad requisita per eum, propter discordiam quam habet cum illis de Corbavia. 41.

Item responsiones factae requisitionibus factis de nouo et primo quod possit facere soldari quinquaginta ballistarios; secundo ad bombardas requisitas, tertio ad factum mutui. 42.

Quod pro retentione facta per dominum Georgium Strazimiri de Balsa, de Filippo Barelllo, mittatur ad eum unus notarius. 86.

Indicis lib. III. fol. 107.

XLI. 1389—91.

Comissum nuncio nostro destinato ad dominum Georgium Stracimiri pro factis Filippi Barelli, quod de bonis quae recuperabit, faciat et disponat ut sibi dicent vel scribent creditores dicti Filippi. 90. 98.

Responsio data ambasatori praedicti domini Georgii de respondendo sibi per proprium nuncium. 120.

XLII. 1391—94.

Occasione novitatis factae per illos de Alnisio capiendo in mari cum una galeota, quosdam nobiles Francigenas et Flandrenses redeuntes a sancto sepulcro et existenses in una nostra conriparia de Mothono, mittatur illuc praesto unus noster nuncius. 150.

XLV. 1400—1.

Suspendatur provisio domini Georgii Stracimir, pro certis attentatis per eum. 58.

Pro factis domini Georgii Stracimir, collegium habeat libertatem tractandi cum Sayno Turcho; captum de non. 60.

Responsio data ambasatori comitis Segnae pro facto mutui ducatorum X mille. 69.

Responsio ad dominam Cupersam, pro brigantina armanda. 69.

Responsio facta ambasiatori domini Georgii Stracimir ad excusationes quas facit. 81, 82, 120.

XLVI. 1402—5.

Item responsio facta ambaxiatoribus dicti domini pro sale derobata per subditos suos in partibus Scutari 1.

Dentur ducati CC. ambaxiatoribus dicti Georgii super provisione sua. 3.

Complaceatur domino Archiepiscopo Antivarensi de redditibus quos habet in nostris locis elemosinaliter et conducendis. 3.

Quid scriptum fuit ad litteras iudicum et consilii Cathari, conquaerentes de franchisiis, quae non observantur eis. 27.

Quid scriptum fuit regimini Tragurii, ad instigationem Borethi Morusil et sociorum damnificatorum per aliquos Dalmatinos in partibus neumere. 35.

Responsio facta ambasiatori comunitatis Cathari. 169.

Pro faciendo unum exercitum, domino Banno de Servia possint expendi ducati LX. 172.

XLVII. 1495—8.

Responsio facta ambasiatoribus civitatis Cathari pro facto loci Lagostiae et potestatis quem petunt. 77.

Quid scriptum fuit Francisco de Argoiosis apud Segnam. 144.

Concedatur unum lignum ambasiatori, domini Despotae Sclavoniae ut possit repatriare. 145.

XLVIII. 1498—10.

Cum poneretur de faciendo responsionem comunitati Cathari per nostrum notarium super aliquibus capitulis captum fuit de supersedendo. 72.

Responsio facta ambasiatori comunitatis Cathari ad oblationem, quam dicta comunitas fecit dominio. 122.

In favorem nobilium virorum domini Jacobi de Raduchis et domini Simeonis de Nicho milites de Jadra scribatur comunitati Liesne, ut provideant de satisfactione ducat. CLXX. dictis nobilibus Jadrensibus. 134.

Responsio facta ambasiatori Cathari ad ea quae dicta comunitas dixit velle differe ad complendum promissa certa bona causa, et quid mandabitur rectoribus nostris Albaniae quod dictae comunitati subveniant et etiam super facto salis Budue. 143

XLIX. 1411—13.

Responsiones factae ambasiatoribus Cathari ad multa capitula. 16.

LXIX. 1311—13.

Responsio facta dictis ambasiatoribus, quod si habent mandatum ad plenum sumus contenti ipsos acceptare pro subditis nostris cum pactis in capitulis contentis. 17.

Depositum ducatorum XII. mille factum per dominum Sandali ad cameram fructum, habendo quatuor pro C. de prode sicut habent omnes Veneti. 20.

Officiales fructi faceant literam ambasatoribus domini Sandali, de deposito ducatorum XII. mille, depositorum ad cameram fructum. 22.

Responsio facta ambasatori comunitatis Cathari, dicentibus non posse condescendere ad intentionem domini et super factis domini Sandali. 41.

Responsio facta ambasatori domini Sandali super facto interpositionis pacis inter eum et illos de Cataro. 41.

Scribatur capitaneo Culphy, quod vadat Liesnam et Curcolam ad dicendum quod caueant sibi ab accipiendo fructum de navigiis venientibus Venecias. 65.

Dentur ambasatori domini Sandali ducat. VI. mille de denariis positatis ad cameram frumenti. 171.

Respondeatur ambasatori Sandali quod ad capitula Balsae Stracimir non potest responderi, quod sunt multum diversa et quod scribetur capitaneo Scutari et mittentur provisores in illas partes. 178.

Responsiones factae ad capitula domini Sandali ut ibid. 178.

Respondeatur ambasatori comunitatis quod stent boni animi, et quod Sandali non complacebimus de galeis a nobis requisitis. 178.

Cum poneretur de dando certam prode comiti Corbaviae, de dire qui sunt in camera fructuum, capitulum fuit de non. 187.

Pro solutione et restanze Zopolorum et barchorum acceptum illis de Scardona, dentur eis ducati XXX. anue. 196.

(In indicis lib. IV. fol. 137, 138, 148, 224. existentia non sunt descripta).

RAGUSIUM.

Indicis lib. I. fol. 95, 96.

I. 1293.

Graviter fuit scriptum Raguseis de eo quod non armarunt lignum ut tenentur per pacta et satisfaciant. 4.

IV. 1313.

Si Ragusei volent se obligare ad armandum ad persecutionem pyratum usque Curfu et Cotronem si opus fuerit sumus contenti dare Raguseis unum et duo ligna; alioquin dabuntur eis unum vel duo praeicio competenti. 61.

Firmatum fuit quod super requisitionibus ambasciatoris Ragusae, mittatur ad regem Urosium, et sub manu dicatur nostris, quod non vadant illuc. 107.

V. 1317.

Qualiter misimus XV. mille quadrellos et falsatorum X. mille Ragusam, dicendo quod si non erunt haec necessaria eis, remittant. 12.

Responsum fuit comiti Ragusae quod contenti sumus de biscoto nostri comunis, quod dedit hominibus Ragusae, qui veniant cum lignis contra pyratas et quoties sic iretur, detur eis de biscotto. 99.

Dacia imposita Raguseis solvenda de pellamine, rame, auro et argento. 150.

Quod comes Ragusii reddat galeam et res captas per Sr Johanem Michiel procuratori magistrorum hospitalium. 103.

VI. 1320.

Mandatum factum Ragusinis quod procedant contra illos de bucca de Stagno et non receptent illos de Catarro ad petitionem Sr Marci Mauroceni. 116.

Item quod non recipiant illos de Catarro, qui tantum maleficium fecerunt in illos de ca Bollani, sed persequantur eos. 116.

VII. 1322.

Pro cambio I. galee quam habet comune Ragusii, mittatur illuc corpus unius galeae cum remigio. 16.

Unum de duobus lignis nostris euntibus ad culti custodiam, quae debent disarmari, remaneat Ragusii cum remigio et corredis et hic remaneat in comuni lignum comunis Ragusae. 17.

Comes Ragusii faciat comites et naucleros pro duobus lignis. 30.

VIII. 1324.

Mandatum factum Raguseis quod non impediant mercationes nostrorum, quin Catarrum deferrantur, saltem cum barchis non suis. 6.

Qualiter prohibitio fiet per Raguseos suis quod non vadant in Rassiam, talis fiet per nos nostris. 22.

Cognitio quaestionis vertentis inter Marcum de Lucari et Jadrenses ad dominum Ducem pertinet et quod comune Jadrae debeat dare dicto Marco libras VI. mille VIII. centum etc. et alia plura capitula. 48, 49.

IX. 1325.

Capitula responsionis factae ad ambassatam Ragusae et emendatio quorundam prauorum statutorum suorum. 72.

Consulta super hiis, quae habemus facere cum rege Rassiae pro Ragusio. 109.

X. 1326.

Scribatur comiti iudicibus et comuni Ragusii litterae regraciatoriae de II. galeis, quas armarunt con-

tra pyratas et quod sumus contenti dare comitis grossos III. in die, naucleis grossos II. et aliis grossum. I. 46.

Mittatur Ragusam quod arment duas galeas, quam meliores habeant et mittant eas ad capita culti et mittatur eis pecunia oportuna et capitaneus mitat Nigropontum I. galeam et lignum I. ex suis. 46.

Super ambasata Ragusae eligantur sapientes. 150.

Recomendantur comes et Universitas Ragusae de fidelitate sua, et domino regi Russiae scribatur negotio ambasatae quam misit, et dicendo quod non intendimus deserere Ragusam. 89.

XI. 1328.

Redarguantur Ragusei super retentione per eos facta Marco Ruzini, Donato de Lege et Colutio Gomberto suarum rerum concessarum eis ex gratia, quae portarent ad partes Russiae. 2, 4.

Quaedam partes notatae sicut non videntur captae super praedictis non observatis per Raguseos. 3.

Scribatur comiti Ragusaeo, qualiter concessimus gratiam nobilibus viris Buderico de Molinis et Dominico Bolani, quod possint mittere acceptum de regno Russiae suas ballas, sub examinatione tamen comitis. 8.

Respondeatur ambasatori nostro qui est Ragusae, quod intellectis litteris suis et regis, mandamus eis quod si videretur ei comiti et comuni Ragusae ipsum debere ire ad regem, quod ire debeat etc. 24.

Scribatur Raguseis quod permittant Jadrensibus extrahere de regno Russiae mercationes quas habent in dictis partibus. 29.

Redarguantur multum Ragusaei super eo, quod non restituerunt Jadrensibus bolla sua extracta de Russia. 40.

Definitiones super quibusdam capitulis quaestionum vertentium inter comunia Jadrense et Ragusae. 95, 96, 97.

Duae galee missae Ragusam et remittant II. de deterioribus, ita quod remaneant ibi III. et arma etc. 64.

Per officiales armamenti recipiantur rationes expensarum factarum per Sr Blasium Genum comitem Ragusii. 41.

Factum biscotti quod mittitur per nostrum commune Ragusam comittatur per duos annos Cancellario Ragusae habiturae ũ XL. grossorum in anno. 84. et fallitos galee exigit.

XII. 1329.

Scribatur comiti et Ragusae quod faciant fieri talem arsenatum in quo galee et ligna illuc missa conserventur. 9.

Concedatur comuni Ragusii licentia extrahendi hinc lignamina oportuna pro faciando I. ligno C. remorum libere. 9.

XIII. 1330.

Sapientes electi super litteris Ragusii. 24, 28.

Responsio facta comiti, iudicibus, consiliariis et comuni Ragusii 33, et comiti soli. 64.

Scribatur comiti, iudicibus et comuni Ragusii graviter super relaxatione captorum. 44.

Super quaerela proposita per ambasatorem comitis et hominum Ragusii de comite Curzure, scribatur eidem comiti. 94.

Scribatur comiti Ragusii, quod illas duas galeas, quas dimisit Sr Petrus Geno capitaneus culfi et aliam galeam, quae remansit ibi, debeat quam cicius potest Venecias remittere et si poterit habere aliquod naulum etc. 60, 64.

Gracia, misericordia et absolutio plena facta fuit Raguseis cognoscentibus suum errorem. 70, 75.

XIV. 1331.

Factum biscotti existentis in Ragusio, committatur cancellario Ragusii per alios II. annos, cum provisione solita. 20.

Habeat comes denarios XII. pro libra, de eo quod excusserit a fallitis nostrarum galearum, et sic alii comites nostri Sclavoniae. 9.

XV. 1332.

Quae scripta fuerunt comiti Ragusae super rebus recuperatis de navi naufraga et declaratio quaedam. 66.

XVI. 1333.

Comittatur factum biscotti nostri communis, quod mittitur Ragusium, cancellario Ragusii per alios duos annos. 32.

Sr Marcus Justiniani comes Ragusii possit redire Venetias cum sua familia et lenibus arnessis, applicatione illuc successore. 82.

Cum ligno Ripiae, Ystriae etc. conducatur hinc Sr Nicolaus Falerio, comitem iturum. 83.

Detur Raguseis unum lignum de bonchis XXV. ad benplacitum nostrum ibi mansurum et mandetur Raguseis quod compleant galeas. 97.

XVII. 1335.

Detur Raguseis unum lignum magnum sufficiens armatum per eos, contra cursarios. 69.

Conquestio Ragusiorum de comite Curzure, quid est ordinatum. 86, 87, 92.

Fiant literae domino Papae in fauorem domini Gracie electi Archiepiscopi Ragusii. 90.

Qualiter definitum super quaestione Melete, quod comes Curzure non se debeat de ea intromittere. 96.

Quod comes Ragusii praesens et futuri in eorum recessu teneantur facere, quod sui notarii deponant omnes scripturas suo tempore factas in cancellariam. 109.

XIX. 1340.

Sapientes electi super quaerelis factis per nostros de illis de Raguseo. 21.

Responsio facta ad literas missas per Raguseos responsales ad nostras. 24.

Responsio facta soli comiti Ragusii. 24.

Sapientes electi pro facto ambasatorum Ragusiorum. 35.

Examinetur ambasata Ragusii. 38.

XXI. 1343.

Sapientes electi super ambasata Ragusii et hominum de Lagusta. 43.

Responsio facta ambassadoribus praedictis super facto praedicto Lagustae. 47.

Responsio facta comiti Ragusii, super captione quorundam Siculorum captorum per Raguseos. 97.

Quod una galea nostri comunis detur Raguseis fornita pro eis. 56.

Possint scribi domino Papae et cardinalibus in fauorem comunis Ragusii. 76.

XXIII. 1344.

Concessum fuit comuni et hominibus de Ragusio pro ista vice portari CXX. remos pro suis lignis. 80.

XXIV. 1345.

Scriptum fuit comiti et iudicibus Ragusii, qualiter concessum est eis providendi de condemnatis in pecunia. 73.

XXV. 1349.

Aliqui sapientes electi super ambasata Ragusii et quaerelis et quaestionibus quae petuntur nomine Arbensium et Pagensium. 4.

XXVI. 1350.

Quid scriptum fuit comiti Ragusii pro demanda galeae pro transitu regis Ungariae in Apuliam. 22.

Quia galea Ragusii, quae erat armata ad custodiam culfi non erat bona, missa fuit hinc una bona. 37.

Ad suplicationem comitis et ambasatoris Ragusii concedantur eis duo ex magazinis nostris arsenatis. 38.

Communis Ragusii socius, quem mittet Augustam non possit habere secum aliquem qui fuerit cum predecessore suo per II. annos ante. 128.

XXX. 1361.

Captum de scribendo Ragusinis, ut mitendo unum notarium pro damno facto nostris per eos. 11.

Capitula Ragusiorum pro novitus facta nostris et responsiones ad illa. 26.

Arbitrium datum dominio, removendi sequestrum factum de bonis et rebus Ragusinis. 39.

Quod mittatur unus ambasator pro tractando concordium inter Raguseos et Cattarinos. 41.

Propter novitatem factam dicto ambasatori in partibus Ragusii, missus unus notarius ad banum et pars de hoc capta prolixa. 80.

Responsio quaedam facta ad cuncta capitula Raguseorum. 95.

XXXI. 1363.

Quid scriptum fuit Raguseis pro novitatibus insolitis, factis nostris mercatoribus. 133.

XXXII. 1366.

Quid scriptum comitatui Ragusii, quod observent pacta pro citadinancia, alias gratia anichiletur. 111.

Quid captum est scribendi Raguseis et terminus sibi datus ad mitendum Venecias pro responsione pactorum etc. 127.

Indicis lib. II. fol. 74.

XXXIV. 1372—74.

Quid scriptum fuit regiminibus Ragusii pro quarela Marci Conzane. 9.

Strictura et processus factus contra Raguseos et mercatores suos. 35.

Ne contrafiat stricturae praedictae per indirectum provisum et captum fuit. 45.

Sapientes pro factis Januae audiant ambassatorem regis Hungariae, qui venit pro factis Raguseorum. 138.

XXXVIII. 1382 -84

Mittatur unus ambassator Ragusium pro liberatione illorum militum, quos ipsi Ragusaei tenent captivos. 152.

SPALATUM.

Indicis lib. I. fol. 109.

VII. 1322.

Supersedeatur per officiales grossis de Rascia de facto Spalatensium. 44.

Processus factus contra Spalatinos 33, revocati in. 54.

Gregorius de Petraca et Thomasius de Spalato possint hic stare diebus XV. 35.

X. 1326.

Qualiter in domini nomine accepta fuit civitas Spalati sub protectione nostri domini, sicut quod acceptae fuerunt aliae, cum pactis hic lectis. 94.

Quod nobilis vir Marcus Secreto ex nunc nuncupetur comes Spalati et regat sicut pacta lecta suo tempore, et post modum mittetur de hinc comes, sed fidelitas juretur dicto Sr Marco. 94.

XI. 1328.

Comune fidem jubeat pro comune Spalati, pro libris CCXXX grossorum et complezii sint Sr Bartholomeus Michieli et Johannes Georgi. 69.

XII. 1329.

Super quaestionibus vertentibus inter comune Spalati ex una parte et Archiepiscopum ex altera, eligantur tres sapientes. 74, 77.

XIV. 1331.

Quod comites nostri Slavoniae, de eo quod exigent de fallitis nostrarum galearum, habeant denarios (duros) XII. pro libra. 9, 10.

XV. 1332.

Quod generale consilium Spalati possit disponere de aliquibus bannitis de Spalato et bonis eorum secundum suum velle, occasione pacis, quam fecerunt cum Mladino comite Clissae. 59.

Comes Spalati examinet factum invasionis de quo conqueritur comune Trâgurii sicut facta per Sinicenses et componat cum eis. 61.

XVI. 1333.

Sapientes electi super facto Spalati etc. 87, 91.

Factum Desse Cutoy de Spaleto comittatur comiti et majori consilio Spalati. 88.

XVII. 1335.

Quod comes Spalati supersedeat super facto Sedechiae, usque ad adventum suum et restituat pignora. 7.

Concedatur comiti et universitati Spalati I lignum cum conredis, quod in concio teneatur. 42.

Eligantur per dominum Ducem consiliarios et capita 3 sapientes super factis questionum vertentium inter aliquas speciales personas et comune Spalati. 64.

Tenor literarum, missarum comiti Spalati super precitatis quaestionibus. 65.

Responsio facta comiti Spalati super gratia facta suis civibus. 96.

Super partae cuiusdam sententiae latae contra Bogdanum Udiza de Spalato, capta fuit pars de non. 117.

XVIII. 1339.

Comissa fuit terminatio quarundam quaestionum inter Spalatum et Brazam nostris rectoribus, scilicet

comiti Spalati, potenti Bracae et comes Tragurii tertius. 10.

Sapientes electi pro quaestionibus Spalati et Tragurii. 13.

Consilium ipsorum Sapientum. 30.

Quae scripta fuerunt comiti Spalati super facto bannitorum pro discordia Archiepiscopi Spalati et aliis 93.

Quod comes Spalati Sibinici et Tragurii unionem quam simul habent faciant aservare. 93.

XXIII. 1344.

Super ambasata comitis et hominum Spaleti pro facto sententiae arbitralis comitis Georgio etc. missus unus notarius. 2.

XXIV. 1345.

Quaedam pars posita fuit in consilio rogatorum ad requisitionem consilii et comitis Spaleti, de faciendo addicionem salarii praesentis comitis et futuris et fuit captum de non. 37.

XXV. 1349.

Quid captum et ordinatum fuit de facto paesenatici ordinandi in partibus Sclavoniae. 16.

XXVII. 1354.

Declaratio facta de facto salarii comitis Spaleti. 89

Indicis lib. IV, fol. 140, 141.

LIX. 1433.

Possit Antonius Cipriani de Spaletto ire Spaletum et stare per tres menses causa differentiae quam habet cum magnifico domino Georgio vayvoda Bossinae condam Voyslavi. 48.

JADRA.

Indicis lib. I. fol. 92.

I. 1293.

Litera missa fuit Jadrensibus super facto Dragi de Balduyno. 61.

Mittatur eis quod detur nobis Franciscus Paulo proditor noster. 34.

Faciant satisfieri S. Marco Minoto de regimine Pagi. 95.

Dentur & XL grossorum Andreo Zane supercomito Jadrae, seu si non satisfiet aliis ipse restituet. 47.

II. 1302.

Qualiter mandatum fuit Jadrensibus, quod requirant Banum Paulum, quod revocet lignum Almisano-rum et emendet damna. 25.

Comites Jadrae non possint expendere ultra libras XXV sine voluntate majoris consilii vel rogatorum. 58.

Vinum forense non possit portari Jadram, nisi pro usu comitis. 58, 69.

Factum portularum stet, ut stant nunc. 58.

III. 1307.

Ponatur in comissione comitis Jadrae, quod teneatur cum iudicibus procedere in rationibus communibus et secundum statuta facere et consuetudines tenere, a libris L superius et inde inferius observetur modus modernus, et quod mittant huc statuta et consuetudines quae videntur eis egere emendatione. 49, 126.

Provideatur Sr Gabrieli Marcello de libris V grossorum, quod remansit rector Jadrae. 76.

Deputetur unus carcer pro debitoribus Jadratinorum et custodes sint Jadratini cum plezenario. 60.

Si familia comitis Jadrae repperiet aliquem in nocte absque igne, stetur in hoc consuetudini. 60.

Duo quaterni sint in Jadra probannis, unam teneat comes et alterum procuratores. 61.

Comes et consiliarii Jadrae possint accipere caternos pro usu suo et familiae. 61.

Omnes comites iudices et officiales Jadrae fiant per electionem in majori consilio. 61.

Portulani Jadrae vendant vinum et dominus Dux et consiliarii possint providere de salario ipsis. 106.

Quod comes iturus det auxilium quod decima distribuatur secundum ordinationem domini Papae. 62.

Notarii comitum Jadrae non scribant in suis quaternis contractus inter speciales personas, sed scribant ea, quae pertinent ad officium regiminis comitum. 83.

Archiepiscopus Jadrae possit facere deferri vinum forense in Jadram. 83.

Strictura vini non prejudicet praedicatoribus et minoribus. 117.

Comitantur quaedam comiti notata cum additione, quod omnes executiones remaneant ad arbitrium comitis et praedictum consilium sit revocatum. 126.

IV. 1313.

Jadrenses dent nobis Franciscum Paulo proditorem. 34.

Illi de pago satisfaciant Sr Marco Minoto de salario et simul rationem faciant contra habentes de suis equis et rebus. 36, 44.

Super facto constitutionis sedendi ad bancham, responsio facta fuit Jadrensibus et scriptum fuit comiti, quod sedeat personaliter ad jus reddendum, et si ob aliquam causam urgentem non posset, ponat personam discretam. 38.

Super posito capitulo ambassatori Jadrae de pendendis cuppis et aliis exhibendis, respondeamus eis de observando eis pacta. 38.

De uagatione forense facto Jadrensi, responsum fuit, quod ullum forensem possunt facere Jadrensem in nostrum praejudicium non tantum in Jadra. 70.

Super damnis illatis insulis eorum, debent procedere officiales Catarinae contra excessores denotatos per scripturas comunitatis Jadrae. 70.

Comes Jadrae faciat satisfieri Catarinae relictae Zaneti Pedobo. 93.

V. 1317.

Responsio facta Jadrensibus super statuto pro eis de apellationibus ab iudices pad. bonum et firmum, qualiter de hoc gravabatur istud dominium. 6, 13.

Respondeatur ambasatori Jadrae, quod non venerunt decenter et quod observent nobis pacta, alioquin. etc. 40.

Qualiter respondimus eis super electione iudicum forinsecorum. 41.

Stemus firmi super prohibitionem assumendi iudicem forensem. 181.

Comes Jadrae ita faciat rationem Venetis de debitis contractis ante guerram, sicut ante guerram faciat. 22.

VI. 1320.

Qualiter concessum Jadratinis quod possint assumere III iudices forenses. 5.

Comes non possit mercari. 7.

Nec ipse nec aliquis de sua familia possit recipere aliquem eximum, exceptis in animalibus, siluribus et in fructibus. 7.

VII. 1322.

Abstineant se Jadrenses a faciendo comitem Georgium suum civem etc. 27, 64.

Scribatur Jadrensibus super querela facta per ambasatorem Sibinici de insulis occupatis. 60.

Qualiter scriptum fuit Jadrensibus quod satisfaciant domino Balduyno. 123, 127.

Non videtur nobis, quod uniant se cum Sclavis contra regem Ungariae Jadratini. 5, 41, 62.

Responsio facta Jadrensibus ad plura capitula. 41, 42, 78, 94.

Redargutio facta Jadratinis de eo, quod elegerunt capitaneum de Marchia. 123.

Quod non recipiant Banum hostem nostrum et redarguantur de impositione CC equitum. 32.

VIII. 1324.

Qualiter missum fuit Jadrensibus quod pro quaelis nostris mittant huc III ambasatores infra mensem cum pleno mandato. 17.

Jadrenses per II annos possint accipere III iudices forenses. 55.

Captum fuit quod cognitio questionis vertentis inter Marcum de Lucari et Jadrenses ad dominum Ducem pertineat. 48, 49.

Quod comune Jadrae dare debeat dicto Marco libras VI mille VIII centum etc. 48, 49.

Alia sequentia capitula super dicto facto. 48, 49.

Questiones Sybenici cum Jadrensibus spectant ad dominum Ducem. 60.

Sententia lata super insulis Scruniz. etc. 60.

Definitum fuit quod per Jadrenses ponantur Sybenicenses in tanutam insularum. 60.

Per Jadrenses satisfiat domine Zuane Grimani de dotibus Domeze uxoris condam Jurisse. etc. 60.

Redargutio gravis facta Jadrensibus pro eo, quod non observarint mandatum nostrum eis factum de ponendo in tenutam Sibinicensium. 81.

Litere missae Jadram in favorem Sr Marini Barbarigo. 46.

IX. 1325.

Sapientes electi ad examinandum utrum Jadrenses posuerunt in tenutam Sibinicensis etc. ut debuerunt et super constitutione Sr Francisci de Lompre cum comuni Sibinici. 32, 46, 66.

Quod Jadrenses mittant domino Duci literas ex parte comitis, judicum et comunis infra I mensem, qualiter fecerunt induci in tenutam Sibinicensis secundum nostrum mandatum. 51.

Detur copia literarum Jadrae hominibus Sybenici. 44.

Datus fuit terminus I mensis Jadrensibus, quod solvant summam et expensas factas uxori domini Petri Grimani heredi Domencie. 26.

Non incurat penam librarum C grossorum Sr Marinus Barbadigo, eo quod Michael de Mezo compromissarius acceptare noluit. 130.

X. 1326.

Concessum fuit Jadrensibus posse habere iudices forinsecos per alios II annos. 5.

Scribatur Jadrensibus, quod faciant debitam rationem Sr Marino Barbadico agrauando fiscum. 16.

Prorogetur terminus Jadratinis quod mittant iudicum ad respondendum Sr Marino Barbadico. 37, 61.

XI. 1328.

Scribatur Jadrensibus super querela, quam de eis faciunt Ragusei, quod mittunt in regnum Sclavoniae. 4, 13, 21.

Jadrensibus scribatur in favorem Arbensium agrauando negocium percipiendo, quod faciat eis rationem et concordent partes intra duos menses, alioquin intra unum mensem partes ad nos mittant suos syndicos. 21, 34.

Comittatur provisoribus et comitibus super eo quod per Jadrenses accepti fuerunt temones cuidam ligno Veneto. 23, 24, 35, et quod non conjediarunt in mari ridingantes ultra suos confines. 25, 234.

Scribatur Sr Andreo Baseio comiti Jadrae, quod acceptet compromissum factum in eum de questionibus Sr Marini Barbadico et Jadrenses, quia de aliis questionibus sic faciunt jus. 42.

Habeatur consilium jurisperitorum, si comes Jadrae habeat cognoscere de derobationibus factis Nonsensibus. 76, 79, 83.

Comitatur cognitio et definitio questionum vertentium inter Arbenses et Jadrenses sapientibus quibusdam. 60, 81, 86.

Capitula definita de questionibus vertentibus inter comunia Jadrae et Ragusii. 35, 36, 37.

Comes Jadrae cognoscat de derobationibus factis illis de Nona per aliquos Jadrenses. 76, 79, 80.

XII. 1329.

Mandetur comiti et hominibus Jadrae, quod infra XV dies debeant satisfacisse, quod continet definitio nostra. 46.

Concessum fuit Jadrensibus posse habere iudices forinsecos biennio. 88.

XIII. 1330.

Eligantur III sapientes et quartus sit Sr Andreas Baseio super literis Jadrae. 64.

Per capitulum percussionum factarum, quando percussus non statim moritur, videntur Jadrenses niti illud demere de arbitrio comitis, quod hoc non debent acceptare etc. 64, 66.

XIV. 1331.

Consilium sapientum assumptorum super literis comitis Jadrae. 14, 28.

Rescriptum fuit Jadrensibus de pravo intellectu, quem videntur habere de IIII capitulis pactorum. etc. 34, 41.

Non acceptemus assumere iudicium quaestionis Sr Balduyni Delfini cum comuni Jadrae. 43.

Responsio facta Jadrensibus consilio sapientum super IIII capitulis 45.

Sapientes super ambasatore Jadrae etc. 62.

Quod Jadrenses moveant questionem contra pacta habitam cum consilio sapientum utriusque juris etc. 74.

Sapientes electi super novitate pacta per Jadrenses in facto Marani. 78, 85.

Consulta super facto Sr Marini Barbarigo cum Jadrensibus. 76.

Mandatum factum Jadratinis de facto Marani quem mitunt contra bannum. 78.

XV. 1332.

Tres sapientes electi ad examinandum et audiendum petitiones et quaerelas Sr Marini Barbadico contra Jadrenses. 7, 11.

Prorogetur terminus Jadratinis usque ad dies XX ad producendum jura sua in quaestione Sr Marini Barbadico. 12, 15.

Respondeatur Barte de Slorado de Jadra, procuratori sororis suae Mariae conquerenti de comuni Sibinici, quod non fecerunt sicut jus contra virum suum Georgium Stipsig, quod dictis Georgius non est civis suus nec habet ibi domicilium etc. 13.

Scribatur Jadrensibus super reformatione per eos facta super facto setentiarum etc. 28.

Mandetur comiti expresse, quod mandet executioni sententias latas, quas petunt mandari executioni

Laurentius Grisogoni Don. Zorzi et Johaninus de Varicasso pro uxore sua. 28, 33.

Remittatur questio per aplanatam ad nos devoluta vertens inter Zaninum de Varicasso de Jadra pro uxore sua et Blasium de Cortesia pro filiis suis ad comitem. 35.

Super questione vero vertente inter Laurentium Donzorzi de Jadra ex una parte et Thoma de Artico et Martinusium Petri ex altera, comitatur comiti tanquam Sr Nicolao Faletto exhibito eis, quod vadat ad locum quaestionis et mittat nobis suum consilium in scriptis. 35.

Sr Marin Barbadico non habet jus quaerelae in sententiis X latis per Sr Marcum Michieli comitem Jadrae olim. 46, 49.

Consilia dominorum Andreae de Molino et Andreae Dandulo sapientum electorum super factis dicti Sr Marini Barbadico etc. 51, 52.

Mandetur comiti Jadrae et aliis rectoribus Sclavoniae contra Budislavum Vgrignich derobatorem etc. 54, 62.

Ambasator noster si in examinatione sua reperit pecudes CXL restitutas per Budislavum Miche Cigala de Jadra fore Nonensium, praecipiat comiti Jadrae iudicibus et comuni, quod eas restitui faciant Nonensibus 62.

Quemcunque egerit consilium pro factis S. Marini Barbadico et Jadrensium, vocetur in pena ꝑ X. 67.

Quod sententia quaedam librar. III centarum XVIII grossorum pro Andrea Baseio contra Sr Marinum Barbadico sit bene lata. 68.

XVI. 1333.

Illi III sapientes inventi pro factis duarum questionum, qui venerunt de Jadra contra qui venit cum

consilio comitis, examinetur diligentur usque ad dies VIII. 4.

Definitio questionis vertentis inter Laurentium Donzorzi ex una parte et Thoma de Articho et Martinusium Petri claudi, lignum ripariae, conducat versus has partes Sr Petrum Faletto filium comitis Jadrae cum uxore et familia etc. 4.

Quod sententia lata per Sr Andream Baseio olim comitem Jadrae de \bar{u} LVII¹/₂ grossorum contra Sr Marinum Barbadico in favorem Marci et Petri de Pomo sit benelata, item aliae sententiae de pluribus similibus. 11.

Scribatur comiti Jadrae et iudicibus Jadrae quod restitui faciant bestias LXXXVIII Nonensibus. 6.

Quae comissa sunt comiti Jadrae, quae facere possit cum majori consilio de inde superfacto Jacobi Scagno. 25.

Mandetur comiti et iudicibus Jadrae quod diffinire debeant quasdam quaestiones Sr Marini Barbadico etc. 25.

Nullus homo possit soldizari in Jadra pro ligno armato sub pena librarum XXV pro quolibet homine etc. 65.

Cum super facto Jacobi de Squagno de Jadra poneretur pars de comittendo comiti soli, quae poneret ad majus consilium Jadrae etc. capta fuit pars de non. 74.

Sapientes electi super ambasata Jadrae. 76.

Definitio duorum capitulorum eorum standi firme ad responsiones alias factas. 77.

Servent pacta aliis terris dum modo non sint contra ea quibus tenentur nobis. 77.

Mandatur in factum Jadrensium et Nonensium quod faciant iterum compromissum in suos comites,

de quaestionibus vertentibus inter eos, quod si non concordabunt comes Sibirici sit tertius etc. 80.

Super facto novitatum factarum in possessionibus Laurencii Donzorzi de Jadra per Martinusium et Thomam de Articho de Jadra, mandetur. 81.

Super duobus capitulis, in quibus concordat jurisperitorum consilium fieri per Jadrenses contra pacta, praecipiat e eis quod ea removeant. 83.

Deputentur sapientes alias facti super literis missis de Jadra, super 2 capitulis ut consulant. 84.

Mandetur districte Jadrensibus quod infra dies VIII statuta de quibus alias scriptum fuit, debeant revocasse. 86.

Sapientes III eligantur super literis comitis Jadrae. 101.

XVII. 1335.

Tres sapientes electi super literis nuper missis a comite Jadrae 23, provisio eorum. 30, 32.

Comittantur iterum quaestiones Nonensium et Jadrensium comitibus Jadrae, Nonae, et Sibirici etc. 39.

Litterae missae Jadram super quaestione mota Nonensibus pro abbatisa. S. Nicolai de Jadra. 38.

Eisdem scribatur quaerela S. Ambrosii de Nonae etc. 38.

XVIII. 1339.

Mandetur comiti Jadrae et Nonae, quod insimul conveniant pro quaestione abbatis S. Ambrosii, et si non essent concordantes, mittant partes ad nos sua jura. 26.

Eligantur tres sapientes super litteris comitis Jadrae, qui examinent pacta etc. 27.

Consilium ipsorum cartae. 50.

Quae scripta fuerunt comiti et iudicibus Jadrae super facto ligni Johanini filii Radislavi accepti de valle mageriorum de Jadra. 31.

Sapientes electi pro factis Jadrae et Chersi. 41.

Consilium ipsorum. 45.

Comes Jadrae mittat huc comitem, qui erat Pagi tempore missionisstrarum litterarum. 44.

Tres sapientes electi pro aliis factis Jadrae, examinent factum istius comitis Pagi. 49.

Eatur ante de istis factis Jadrae et Pagi ad capitulum ad capitulum. 52.

Quae capta fuerunt super capitulis de quibus illi de Pago conquirebantur de Jadrensis et electio provisorum missorum illuc. 53, 54.

Probationes Jadratinae super septem capitulis exceptis Pagensium recipiantur. 75.

Scribatur Jadratinis, quod graue habemus, quod non solverunt libras CX grossorum comuni Pagi. 75.

Responsio ambasadae Jadrae occasione fortificiarum, quae dicebantur factae per Jadratinos et Pagenses in insulis. 75.

Quod detur Jadratinis copia quarundam testificationum productarum per Pagenses. 94.

XIX. 1340.

Quod terminus sapientum pro factis Jadrae et Pagi prorogetur. 2.

Item quod terminus praedictorum sapientum elongetur. 6.

Scribatur comiti quod sollicite nobis scribat noua. 7.

Quid respondeatur ambasatori Jadrae gratificando eorum oblationem. 10.

Quid scribatur Jadratinis aggravando relaxationem quam fecerunt d. Crescentio. 22.

Quod Jadratini non possint aggravare Pagenses in facto lignorum. 28.

Jadertinis mittantur quaerelae de Pago et huc mittant suos syndicos. 98.

XX. 1342.

Quod nostri sapientes possint addere et corrigere consuetudinem illorum de Pago secundum dictum. 2.

Mandatum Jadratinum quod quendam sententiam latam per comitem suum debeant executioni mandare. 4.

Quid captum fuit super facto sententiae, lata per dominum Donatum Contarini olim comitem Jadrensem, missam comiti et comuni 14, 19.

Quod tres iudices Jadrae veniant Venetias sub certa pena occasione sententiae latae. 23.

Terminatio dacii salis Pagi. 31.

Quid terminatum fuit de facto Francisci Jacobi de Anchona et Velcinae de Matafar. 36, 37.

Comissum fuit sapientibus examinare quaedam capitulorum Jadrensiarum et Pagensium. 39.

Quid terminatum fuit de iudicibus Jadrae, de quibus comes conquestus fuit. 47.

Quo modo terminatum fuit quod Jadratini non habebant jus in dano salis Pagensium. 31.

Missum fuit quod iudices et illi ad quos spectant negotium mistum quaerelas S. Cosmae et Damiani componant. 48.

Quod illi duo ambassatores ad nostram licentiam Jadram redeant. 49.

Mandatum factum comiti Jadrae et iudicibus ad petitionem commissariorum Sr F. de Lompre. 70.

Item quod ultimum in casum reficiatur factum per fratrem Martinum abbatem SS. Georgii et Damiani Georgio et Vivaldo. 70.

Et quod comes Jadrae et iudices sic provideant quod dictus Abbas non gravetur contra debitum. 70.

Scriptum fuit comiti Jadrensi pro quondam D. Francesco olim ducissae. 70.

XXI. 1343.

Mandatum fuit comiti et iudicibus Jadrae quod infra XV dies faciant executioni mandare sententias latas in favorem comisarii Sr Francisci de Lompre. 16.

Scriptum fuit comuni et iudicibus Jadrae pro relaxatione Chissani de Pago et aliae partes Pagenses. 34.

Mittantur comiti Jadrae et iudicibus quaerelae illorum de Pago. 39.

Scribatur comiti, iudicibus et comuni Jadrae, quod nos gravat de responsione facta per Jadrenses sine comite domino regi Ungariae. 90.

Scribatur Jadratinis quod, vel mittant suo Syndico quid respondeat quaerelis illorum de Pago, vel mittant Pagum ad respondendum ipsis. 65.

XXII. 1344.

Responsio et terminatio facta super cunctis capitulis Pagensium et Jadratinorum. 14, 15.

Quod exammatio fractionis craterum Jadrae non spectat solum ad comitem. 35.

Mandetur comiti et comuni Jadrae, quod mittant ad nos de suis occasione quaerelarum Pagensium. 55.

Sapientes electi pro factis Jadrae et Pagi. 56.

Scribatur comiti Jadrae, quod inde non recedat sine nostra licentia. 63.

Scribatur comiti et iudicibus Jadrae quod mittimus Pagum duos provisores, occasione excessus facti per Pagenses. 64.

Scriptum fuit comiti Pagi, quod terminet quandam consuetudinem etc. cum aliis capitulis. 92.

XXIII. 1344.

Terminus elongatur Volane Miche de Mataffaro aptandi quandam viam. 27.

Quod aliquis, qui sit seu de cetero erit capitaneus, gubernator seu armator, vel in aliquo officio con-

tra Jadram, non possit eligi capitaneus, gubernator seu armator in ipso exercitu. 40.

XXIV. 1345.

Nobilibus viris Marino Capello et Petro Zaneac Bonafacino Rabardo pro emenda et satisfactione damnorum tum maranorum, quos amiserunt veniendo de exercitu Jadrae, habeant de donatione comitis libras XXV grossor. 4.

Comes et capitaneus Jadrae elligendus possit accipi de omni loco. 6.

Quod Stefanus de Potenay habeat duas postas ab equo in Jadra. 26.

Quod possint expendi ibi duo mille designatam. Jadrae, nomine Sr Pangracii Justiniani. 31.

Aliqui Jadratini, qui erant Venetiis ad mandatum dominorum, fractis mandatis recesserunt; Ideo clamati in banno de Venecia et omnibus terris eius. 74.

Adhuc aliqui Jadratini, qui recesserunt fractis mandatis clamentur ad defensionem in scalis coram advocatoribus etc. 75.

Qualiter scriptum fuit comiti, quod faciat complere castra. 84.

Saladinus de Saladinis possit ire ad partes Romaniae, ad confinia stando a Corono supra. 86.

Barthe de Slorandis, qui similiter est de confiniatis, hic possit ire Paduam ad confinia. 86.

Aliqui Jadratini qui fregerunt mandata et fugerunt, clamati in banno de omnibus terris communis Venetae et sunt specificati.

Licencia data Nicolao Galello Jadranus eundi Segnam pro exigendo damnum a comite Duyno. 116.

Secundum requisitionem comitis Jadrae soldizentur II bandeire peditum, cum saldo quem habent alii. 117.

Et mittantur Jadram III mille ducatorum. 117.

Quidam Zerno de Carbono et Lempro filius Pauli de numero L confinatorum qui sapuerunt mandatum nostrum veniendi Venecias, clamentur. 124.

Aliquae domus nonullorum Jadrensiū prope castrum, positae fuerunt in comuni; in recompensatione dentur eis rebellium aliae prope suas. 125.

XXV. 1349.

Guilielmus Ruboue propter omnem fidelitatem fit capitaneus Sclavorum. 7. Positus sub regimine Justiniani. —

Zerne de Carbono, et Lompre filius Pauli, de Jadra, qui erant de numero L confinatorum Veneciae, qui ruptis confinibus aufugerunt, clamati et banniti. 15.

Mittatur Jadram pro expensis nostris usque ducatorum IIII mille de duris monetis. 19.

Quid captum fuit satisfaciendi Sr Marco Cornatio olim comiti Jadrae, pro suo salario quod restat habere. 27.

Crissi olim Damiani de Begna sit unus de confinatis ad insulas. 30.

De hinc soluti ducati VII centum L, quos accepit mutuo comes Jadre a Viera Rolanducii. 50.

Quid scriptum fuit comiti et consiliariis Jadrae super consilio petito, potere fiendi castri a parte transmutare. 56.

Nicola Cressi a victhore possit confiniatus ire ad insulas. 63.

Petrize de Jadra possit de gratia sibi facta ire ad insulas. 72.

Aliqui duri qui fuerant mutuati comiti Jadrae per aliquos sunt soluti de monte. 76.

XXVI. 1350.

Castrum sancti Michaelis cum fortalitio et cisternis et aliis hedificiis prosternatur. 5.

Damianus Ciperaci de Jadra possit ire ad insulas. 6.

Vivaldus Nassi de Jadra possit ire ad insulas et stare ad conditionem aliorum. 10

Barthe Maurus de Grisogono de Jadra, possit ire ad confinia ad insulas secundum conditionem aliorum. 10.

Dati fuerunt Johani Talenti ducatorum VIII centum mutuati comiti Jadrae pro pagis stipendiariorum. 17.

Quod isti Jadratini qui fregerunt confinia clamentur C. Subichus cum Sergii de Cesanio. C. Marcus de Fano, C. Gregorius a Colonus de Georgio C. Paulus de Varicassis. 29.

Responsio quaedam facta fuit Justiniano Justiniani comiti Jadrae pro facto duorum castellanorum cum additione. 54.

Omnes pedites qui sunt in Jadra reducantur in XVIII banderias et XVIII conestabiles aliis casatis. 55.

Ad suplicationem et preces comitis Bartholi de Vegla concessum est Nicole Gallelo de Jadra confiniato Venecias, posse ire Segnam et ad terras dicti comitis Bartholi propter eius necessitatem, non recedendo inde sub pena. 56.

Concessum de gratia Matheo Jacobi de Fonfogna posse ire ad insulas sicut concessum est aliis. 58.

Qualiter fuit relictum arbitrio comitis Jadrae minuendi de expensis communis, sicut ei videbitur, habendo respectum ad armatas tunc existentes. 78.

Clamati aliqui Jadratini qui fregerunt confinia. 91.

Quid scriptum fuit comiti Jadrae de multis Jadratiniis, qui manent in vicinis et proximis civitatibus etc. 93.

Qualiter concessum fuit Ance de Nassis Jadratino, posse ire ad insulam Jadrae. non intrando civitatem. 100.

Johannes condam domini Petri militis de Nona, propter euis fidelitatem et suorum, habeat III postas eques in Jadra, quas teneat bene furnitas. 114.

Quid scriptum fuit capitaneo et comiti Jadrae, quod conferendo cum soldatis, tractet invenire aliquos pervestigatores cum pactis ut melius poterit. 114.

Aliqui Jadratini confiniati ex compassione possint hinc recedere et ire ad insulas, et non Jadram, non Segniam aut Nonam saluo galereito. 123.

Georgius de Carbanoso possit habitare in Jadra. 124.

Margarita relicta Nicolai de Nassis admittatur ad successionem fratris, non obstante quod frater ruptis confiniis decessit in Jadra. 125.

XXVII. 1354.

Bartholomeus de Grisogono de Jadra possit ire et stare Jadrae. 1.

Gallus de Cande habeat similem gratiam. 1.

Rogerus de Cortesiis habeat duas postas equitum in Jadra. 6.

Quid captum et scriptum fuit comiti et capitaneo Jadrae pro novitate facta Philipo de Buoxa, qui testificatus fuit contra Sr Petrum Zane. 15.

Rogerus supra dictus de Cortosiis habeat II postas et de gratia concessae fuerunt Marsilio ejus fratri aliae III. poste, cum conditione, quae subvenerat Rogerio fratri suo. 5.

Quid captum fuit scribendum pro Petro Zane comiti Jadrae, occasione processus facti contra abbatem S. Grisogoni. 7.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Jadrae pro caualta, quam fieri fecit Ostroviza. 34.

Insula Melade locata ad afflictum Nicoletto et Zanio de Medio ad annos XX. 60.

Aliquae provisiones facte per sapientes pro alleviatione ex parte Jadre. 66.

Amore domini regis Romanorum contentantur aliqui Jadratini, quod veniant ad gratiam nostram. 73.

Dacium Vini positum per insulas Jadrae, quod solvatur per denarium unum ad spinam. 82.

Gallus condamnatus Georgii de Jadra fuit declaratus faciat factiones in Jadra. 89.

XXVIII. 1357.

Qualiter commissum fuit facinus Luysii Michael propter excessum Marci de la fontana comiti Jadrae etc. 14.

Ad petitionem Baronum Slavoniae statuta jura capitula et privilegia restituta fuere Jadrensis. 69.

Missio I notarii missi Jadram. 104.

XXIX. 1359.

Quid scriptum fuit Bano Slavoniae per nostrum nuncium pro possessionibus nostrorum Venetorum de Jadra. 45.

XXX. 1360.

Commissio Nob. viro Sr. Iacobo Trevisano ambasiatori ad dominium Turchorum.

Indicis lib. III. fol. 189.

XLIX. 1411—1413.

Rectores Jadrae dant Magnifico Sandali quandam domum alias sibi datam per dominum regem Ladislaum. 64.

SUPER GROSSIS DE RUSSIA.

Indicis lib. I. fol. 184.

IV. 1313.

Commissum est officialibus grossorum Russiae factum anidali in restringendo ut eis videbitur. 64.

Processus factus contra Nigrum de crucibus. 64.

Additum uni notario et puer III, facta ducis officialibus et qualiter dividere debent partem penarum. 117.

Tractentur illi de Cumis tanquam capitales inimici et processus factus contra eos, plura capitula continens, et comissus est officio de Russia. 184.

Officiales grossorum de Russia satisfaciant nauulum patronis II lignorum, quae adduxerunt vinum de terris regis Russiae, contra nostros. 130.

Inquiratur de comittentibus contra inhibitionem lignaminis et ferri de cundalis et partem habeant et banchas. 41, 143.

V. 1317.

Officiales de Russia debeant circare galeas reducendas ad mensuras ordinatas et facere eas laborari ordinate. 143.

Transgressiones tinini ga Flandriae, pena est comissa officiali grossorum Russiae. 120.

VI. 1320.

Faciant se scribi volentes mittere ballos cum galeis comunis ad mare maius et \overline{m} in unam non possit recipi, et officiales exigant penas. 32.

VII. 1322.

Comissum fuit officialibus de Russia facinus comitritum cum processus factos contra Vornierum. 40.

Et eis est et comissum exigere penas ab illis qui solum accepissent. 122.

XVII. 1335.

Jacobellus Gabriel condemnatus per officiales grossorum tonsorum absolvatur. 26

Petrus Serafino de condemnatione per officiales grossorum tonsorum in eum facta, absolutus fuit a medietate. 51.

UNGARIA ET BARONES CROACIÆ ET EORUM HOMINES.

Indicis lib. I. fol. 101.

I. 1293.

Data fuit licentia Stanoy et Saraceni de Almisio eundi lucratum. 65.

IV. 1313.

Responsio facta comiti Babonico super facto Judei de Marchia et super facto Pole. 37, 38.

Dessa et Sr de Almissio et Guarientis possint huc venire et exire. 60.

V. 1317.

Dominus Dux consiliarii et capita, et tres sapientes possint respondere domino regi Ungariae. 78.

Qualiter intromittere volumus nos in tractando concordiam inter banum Mladinum et comitem. 78.

Consulta super pignoratoribus Sr Vitalis Michieli contra Ungaros et alios volentibus represalia. 171.

Concordia facta cum nuncio regis Ungariae super datione auri et argenti. 74, 78, 171.

Ambassador I fuit missus ad banum Mladinum et homines Sibinici, pro pacificando eos. 141, 144.

VI. 1320.

Responsio facta bani Mladini ambasatori et qualiter nos optullimus interponere nos ad tractandam concordiam inter ipsum et comitem Federicum. 78, 85.

Ambassatores missi ad banum Mladinum et comitem Federicum habeant XL grossos de salario et habeant grossos XVIII in die pro expensis. 87.

VII. 1322.

Rogetur Sr Bartholomeus Michael, quod vadat ambassador ad Banum. 2.

Tres ambassatores mittantur ad regem Ungariae si venit ad Marinam, cum salario et familia tantis. 41, 42.

Acceptentur petita per ambassatorem comitis Michaelis de Branivoi. 34.

Responsio ordinata mitti ad regem Ungariae. 42, 49; 41, 43.

Quae comissa fuerunt ambassatoribus nostris in Sclavoniam, super requisitionibus factis per Banum a rege Ungariae missum. 27, 28, 110, 111, 112, 113, 114.

Mittatur una persona Zagrabiam pro novis indagandis. 126, 127.

Responsio facta Bano Mladino, quod recedat de super territorio Sibinici cum exercitu suo et interim mittat ad nos. 110.

Responsio facta Johani Bano Sclavoniae ad suam ambassatam. 142.

IX. 1325.

Litterae missae Neliptio Voivoda et Georgio Miconelich et filiis Curiaci, recomendando terras nostras eis et quod satisfaciant de damnis factis Tragurinis. 30.

Quae comissa fuerunt provisoribus nostris super petitionibus Bani missi a rege Ungariae et reformatore Regionis. 117.

X. 1326.

Scriptum fuit illis de Sybinico de novis Ungariae et de voluntate regis, quod videtur esse de habendo dominio civitatum et contrate, et quae super confederatione contrahenda cum Jadra, Sibinico et Tragurio nobis scripserunt filii condam Curiaci, comites de Corbaua, comes Georgius Miconelich et Neliptius comes Tinini. quod nobis placet, si videtur eis fore pro eorum bono: super alio novo capto de damnis eis illatis per comitem Georgium, mittatur una discreta persona. 32.

Sapientes electi super quodam secreto negotio Slavoniae. 110.

Quae comissa fuerunt provisoribus super facto Scardonae. 112.

XI. 1328.

Respondeatur comiti Georgio pro duce, consiliariis et capita, super compromisso per eum et Sibinenses facto in dominos Marcum Victuri, Marcum Secreto et Federicum Dandolo. 44.

Mittantur litterae vicepriori Lauranae et Crani Castellano Ostrovicae quod restituant partem quam habuerunt de robaria facta nostris fidelibus de Nona et comittatur factum ambassatoribus nostris. 83.

Mittantur II in Slavoniam Jadram et Nonam et ad alias terras et tractetur de habendo Scardonam, et comes Sibinici spatri hec procuret. 93.

XII. 1329.

Respondeatur ambassatori regis Ungariae circa id quod alias responsum fuit de terris Dalmatiae. 46.

XIII. 1330.

Rescribatur regi Roberto, quod nos parati sumus regem Ungariae traducere ad partes Apuliae cum nostris galeis, et dicto regi Ungariae etiam scribatur. 30, 31.

XIV. 1331.

Responsio facta ambassatori regis Ungariae, super oblatione facta alias sibi de galeis, dicendo tamen quod ab equis navigia non habemus. 31.

XV. 1332.

Eligantur tres sapientes consulturi super facto mittendi ambassatam ad regem Ungariae et filium, pro isto adventu ad partes Slavoniae etc. 47.

Pro adventu regis Ungariae et filii ad maritima. mittantur Segnam III ambassatores soleniter et conplura. 48.

Portent dona secum ad valorem librarum XXX grossorum. 48.

XVI. 1333.

Armetur una alia galea apud illam, quae armari debebat pro ambaxatoribus ituris ad regem Ungariae. 9.

Regimen cum gubernatore ipsarum galearum committatur nostris ambassatoribus predictis plene. 12.

Super facto Budislavi Ugrignich respondeatur comitibus Jadrae Sibinici et Nonae, quod stamus firmi ad id quod eis scripsimus super dicto facto etc. 12.

Scribatur super facto viceprioris Auranae domine Elenae et Gregorio filii bani Pauli etc. 64.

XIX. 1340.

Quod comiti Nelipcio concedatur licentia extrahendi de Venetia arma. 21.

Quod sapientibus alias electis comitatur factum Scardonaе. 37.

XX. 1342.

Quod Sr Marinus Veniero ambassator in Sclavonia redire debeat. 29.

Quod Marcus Zanno mittatur in Sclavoniam. 32.

XXI. 1343.

Quomodo scriptum fuit domino regi Ungariae de armandis galeis que matrem eius socient in Apuliam. 40.

XXV. 1349.

Quid scriptum fuerit responsum ad literas domini regis Ungariae. 9.

Quid scriptum fuit regi Ungariae super facto treuguae. 29.

Et insuper quid comissum fuit ambassatori ad regem Ungariae. 32.

Quid responsum fuit regi Ungariae super transitu quem petebat facere in Siciliam. 50.

Quid comissum fuit ambassatori ad regem Ungariae, si vellet transire in Apuliam. 55.

Sindicatus ambassadae ad regem Ungariae. 55.

XXVI. 1350.

Quid scriptum fuit regi Ungariae, reginae eius matri, et duci Stephano pro damnificatis nostris etc. 6.

Quid scriptum et responsum fuit regi Ungariae super facto galee transmittendae Segnam. 10.

Occasione novitatum factarum nostris mercatoribus in Apulia et fidelibus Sclavoniae per gentes regis Ungariae, missus unus notarius ad regem Ungariae. 24.

Quid scriptum fuit reginae Ungariae pro emenda damnorum factorum fidelibus Sclavoniae. 28.

Et similis litera facta domino duci Stefano pro eodem facto. 28.

Responsio quaedam facta ad literas dominae reginae Ungariae. 41.

Responsio quaedam facta domino regi Ungariae, per literas ad literas domini regis predicti. 55.

Responsio quaedam facta Bernardo notario super dictis factis tunc apud regem existenti. 55.

Responsio quaedam facta ad quandam literam dominae reginae Ungariae. 70.

XXVII. 1351.

Declaratio quaedam expendendi de domine montis pro guerra regis Ungariae. 39.

Nuncius unus missus ad regem pro literis fidantiae etc. 44.

Sindici ad regem Ungariae. 73.

Procurent apud regem id boni quod poterint, pro relaxatione nepotis et filiae olim comitis Pauli. 73.

XXVIII. 1357.

Responsio quaedam facta ambasatori regis Ungariae, de responsione facta per Patriarcham Aquilegensem pro facto chamathe etc. 34.

Et aliquot subsequentes partes factae pro dicto facto Chamathe corporum sanctorum etc. 34.

Ad requisitionem dictorum ambassatorum dominus Canis inclusus fuit in pace etc. 34.

XXIX. 1359.

Unus notarius Curiae missus ad partes Slavoniae cum literis regis Ungariae pro observatione pacis etc. 24.

Comissio facta Bartholo Vesio memoriae faciendae domino regi Ungariae de facto cast. mare. etc. 29.

Unus notarius missus ad regem Ungariae pro facto damnificatorum per Ungaros in Treuisanis etc. 88.

XXX. 1361.

Libertas concessa domino consiliariis et sapientibus Ungariae providendi super trentesimo accepto per Arbenses uni navigio nostrorum, honerato in Segna lignamine etc. 6.

Quid scriptum et mandatum rectoribus Treuisanis et Cenetensibus pro gente regis Ungariae, transitura et itura ad dominum Papam etc. 103.

Indicis lib II. fol. 101.

XXXV. 1375—77.

Responsio fienda ambassatori domini regis Ungariae, pro requisitione transitus gentis suae iturae in provicium ecclesiae. 107.

Complaceatur domino Voyvodae, quod conduceatur Barutum cum una nostra galea. 109.

Dicatur domino Voyvodae, quod faciemus ipsum conduci Barutum vel in Alexandriam cum galeis nostris. 118.

Donentur domino Voyvodae una pulchra cultra et duo lintheamina, alias parata pro adventu domini Papae et duo caratelli monavaxie. 120.

Galea Sr Andreae Dandulo conducat dominum Voyvodam ad Zaffum. 120.

XXXVI. 1377—1381.

Captum de mittendo unum ambassatorem ad dominum regem Hungariae. 6.

Et Terminus recedendi. 11.

XXXVII. 1381—82.

Pro honorando dominum Episcopum Zagrabiensem possint expendi usque ad ducatos CC. 12.

Comissio dominorum Leonardi Dandulo et Fantini Georgio militum ambasatorum ad dominum regem Hungariae. 18.

Responsio facta Prothonotario domini regis Hungariae, super requisitione solutionem certae reparationis pecuniae. 51.

Concessum domino Episcopo Yzagrabiensi posse armare in Venecia unam galeam. 68.

Responsio facta ambassatori domini regis Hungariae de complacendo sibi. 78.

Quaedam responsio facta per literas domino regi Hungariae. 89.

Responsio facta ad ultimum capitulum ambaxiatum domini regis Hungariae. 113.

Captum de supersedendo in mittendo ambaxiatam ad Reginam Hungariae. 116.

Fiant duo solennes Ambassatores ad dominas Reginas Hungariae. 120.

Absolutio nobilis viri S. Marci Genoa dicta ambaxiata. 120, 124, 125.

Ambaxiatores ituri ad dominas Reginas Hungariae habeant unum interpretaem. 125.

XXXVIII. 1382—83.

Comissio suprafatorum ambaxiatorum. 4.

Responsio facta cuidam ambaxiatori Hungariae. 5.

Quid comissum fuit ambassatoribus nostris ituris in Hungariam de facto lige. 27.

Mittatur unus ambaxator in Hungariam, ad accipiendum sacramentum, sicut formam pacis. 37, 45, 46.

XL. 1385—89.

Complaceatur domino Stefano condam Dionisij Voyvodae, magistro Agazonum posse armare in Venecia unam galeam. 36.

Complaceatur domino Demetrio electo Nitriensi pro Episcopatu Vesprimiensi de scribendo pro eo in Curia romana. 86.

Et pro dicto domino Demetrio complaceatur et domino regi ac dominae Reginae Hungariae in scribendo ut dictum est. 87.

Mittatur ad dominum regem Hungariae unus noster nuncius ad notificandum sibi etc. 147.

PROVISORES NOSTRI MISSI

Ad partes Sclavoniae et terrae Dalmatiae.

Indicis lib. I. fol. 112. 113.

V. 1317.

Ambassatores eligendi ad eundum in Sclavoniam sint cum conditionibus Sr Marci Victuri 148, 149.

VI. 1320.

Electi ambasatores mittendi ad accipiendum terram Sibinici habeant pro quolibet libras L in mense et sint ad expensas ambasatorum grossi XVIII, consilium ambasatorum grossi XVIII; est in fracto in rubrica ambaxatorum ad cartam. 89.

Duo solennes ambasatores mittantur ad banum Mladinum et comitem Federicum, pro tractando concordiam inter eos habituri ũ XL grossorum pro quolibet. 64.

VII. 1322.

Rogetur Sr Bartholomeus Michiel quod vadat ad banum. 2.

Mittatur lignum Galli in Slavoniam et paga illius et cet. et eligantur sapientes aliquot. 14.

Quinque electi ad eundum in Slavoniam et salarium eorum. 15.

Quod sint tantum quatuor et si erit discordia inter eos requirant etc. et magna libertas eis data. 33.

Comissa ambassata nostris missis in Slavoniam super requisitionibus factis per banum Micolam missum a rege Ungariae. 27, 110, 111, 112.

Mittatur paga soldatis nostris Slavoniae etc. 46.

Quae fuerunt nostris ambasatoribus comissa dicenda bano Mladino super factis Sibirici. 33.

Soldati Sibirici et Traguri redeant. 44.

Scribatur provisoribus super iniuria facta per illos de Braza, reliquamus in eorum arbitrio etc. 26.

Armatae fuerunt in Slavonia galeae sex. 44, 46.

Mittantur II ambassatores in Slavoniam, et quae fuerunt eis comissa. 105, 107, 120, 124.

Responsio facta ambasatoribus nostris Slavoniae. 140, 141.

Mandetur comito hujus ligni, quod positus interra ambasatoribus Marchiae, vadat Sybincum et Tragurum, acturus quae dicent nostri provisores. 15, 17-

VIII. 1324.

Sapientes electi super facto Clissae. 29.

IX. 1325.

Tractatores missi Tragurium, scilicet Sr Bartholomeus Michiel, Marinus Maurocenus etc. 65.

Responsio facta comiti Sibirici Sr Johani Marino Georgio. 104, 106.

Acceptetur oblatio facta per Syndicum Scardonae. 113.

Qualiter responsum fuit comiti Sibinici quod volumus dare plus libras X mille pro habendo castro Scardonae. 113.

Responsio facta sindaco nobilium et populi Scardonae super oblatione civitatis et castri. 113.

Tres provisores missi ad partes Slavoniae cum salario tanto et conditionibus, quibus iverunt Sr Bartholomeus Michiel, Justinus Justiniani et Jacobus Gradonigo et eligantur quinque sapientes ad providendum super commissis. 116.

Non vadant provisores in Slavoniam et satisfaciant expensis, quas fecissent accipiendo res in comuni. 118.

XI. 1328.

Sr Marcus Justinianus ambassator noster in Slavonia redeat. 29.

Ambassadoribus missis in Slavoniam commissum fuit negotium praedae factae Nonensibus per priorem Lauranum et castellanum Ostrovizae. 83.

Item quod examinent de tempore quo per Jadrenses tenentur occupatae terrae Nonensium 83.

Examinent etiam negotium fidejussionis factae per Slavostum de Posederna. 83.

Factum insuper extrinsecorum de Nona reducendorum in civitatem 83.

Duo ambassatores mittantur in Slavoniam, qui primo vadant Jadram pro sibi commissis de inde ad alteras terras, ubi tractent de habendo Scardonam et comes Sibinici specialiter hoc procuret. 93.

Scribatur priori Lauranae super derobatione per gentem suam facta nostris de Nona. 93.

XII. 1329.

Ambassatores nostri vadant ad interponendum concordium inter comitem Fredericum et comitem de Duyno. 5.

Scribatur nostris ambassatoribus Sclavoniae, quod habeant recomendata negotia episcopi Scardonae. 9.

Sapientes electi super factis literarum nostrorum ambassatorum Sclavoniae. 22, 23, 24, 25, 99.

Provisio eorum responsionis fiendae ambassatoribus dictarum terrarum. 111.

Examinentur jura partium super quaestionibus vertentibus inter comunia Sibinici et Tragurii. 39.

XIII. 1330.

Sapientes elegantur super literis Sclavoniae suum daturi consilium. 5, 77, 79

XIV. 1331.

Mittantur provisores ad partes Sclavoniae, ad terras Sibinici Tragurii et Spalati. 10 II.

De eo quod comites nostri Sclavoniae exigent de fallitis galearum nostrarum armatarum in ipsis terris, habeant grossum I pro libra. 10.

Quid debent facere provisores, si non fiat satisfactio illis de Sibinico. 10.

Habeant ipsi provisores libras CC. pro quolibet de salario in mense et possint providere expensatori usque grossos III parum in die. 39, 40.

Provisa super ambassata Nonensium plurium capitulorum. 64, 65.

Comes Curzurae possit extrahere hinc et conducere facere illuc quaedam arma. 75.

XV. 1332.

Quae scripta sunt Sr Andreo Baseio ambasatori nostro super tractatu habito cum Budislauo Vgri-gnich. 62.

Super facto Scardonae scribatur quod occasione rumorum de adventu regis Ungariae non videtur de intromittendo factum ad praesens. 62.

Quae scripta fuerunt comitibus Corbaviae su-

per oblatione per eos facta nostro ambasatori, quod asistant Nonensibus et super facto Budislavi. 62.

XVI. 1333.

Armetur I galea cum qua vadant nostri ambasatores ituri ad filium regis Ungariae. 5. 21.

XXIV. 1345.

Cum Sr Nicolo Pisani electus esset provisor ad partes Sclavoniae et paucis diebus ante habuisset gratiam a domino, posse ire cum galea Omorte et Petrus ad Delfinium Vien. cum, quod peteret absolvi occasione praedicta de eundo provisor, posita fuit pars in Regimine, utrum deberet a dicta causa esse excusatus vel non, captum de sic. 7.

XXVI. 1350.

Quid comissum fuit provisoribus ituris ad partes Sclavoniae pro facto transitus regis Ungariae in Apuliam. 25.

Revocatum de mittendis provisoribus in Sclavoniam pro tunc propter novitates regis Ungariae, quae cessabant. 34.

Cum aliqui provissores per consilium sapientum XXV missi fuerint ad partes Sclavoniae et dicatur quod comune patitur damnum, quod dacium Salis Pagi fraudatur, per consilium rogatorum comissum fuit dictis provisoribus providere. 59

DULCIGNUM, ANTIBARUM ET BUDUA.

Indicis lib. III. fol. 16.

XLVII. 1405—8.

Scribatur nostris rectoribus Scutari, Dulcigni et alior locorum nostrorum Albaniae, procurent libera-

tionem nobilium virorum Sr Thomae Dandulo et Sr Marini Victurei captorum per Balsam Stracimiri. 111.

Talea data Nicolao de Antibari, quod recessit a nostro soldo et jure ad Balsam. 118.

Responsio data oratoribus domini Despoti, dominae Marre et comitis Nichete pro factis Albaniae cum Balsa. 145.

ALBANIA.

Indicis lib III. fol. 17.

XLIX. 1411—13.

Rectores Dulcigni decreto de actibus et sententiis factis tempore dominorum Georgii Stracimir et Balsae dominio se non impedian. 89.

DURACHIUM ET AVALONA.

Indicis lib. III. fol. 139. 140.

XLII. 1391—94.

Quod comes Nicheta possit facere construi ad caput de Lemelie unum castrum. 105.

Quaedam pars posita et capta super facto castris domini Radize Cernoye, ad quam ire debet capitaneus Culphy. 106.

Quid provisum fuit de domino Cursacho, marito dominae Voislava, sororis condam domini Georgii. 106.

Quid responsum fuit domino Volcho de Brancho ad factum coronae et cercellorum perlarum, quae et qua sunt apud castellanum nostrum Durachii. 128.

XLIII. 1394—7.

Responsio ad factum uxoris condam Cursachi sororis condam domini Durachii et provisionis quam petit. 4.

Concessum dominae Voysclave sorori condam domini Georgii Topie, posse matrimonialiter copulari Pregono Duchayno. 16.

XLIV. 1397—9.

Ematur una domus pro habitatione dominae Voysclave sororis condam ducis Georgii Thobiae. 64.

XLV. 1400—1.

Dominus Avalonae, si oprimeretur a turchis, possit ascendere super nostris galeis et conduci ad terras et loca nostra. 29.

Corona et cercelli, qui fuerunt domini Georgii Tobiae, mittantur Venetias per baiulum Durachii. 38

Responsiones factae ambasiatori Constantini et ducissae Helenae, existentium in Durachio. 96.

XLVI. 1402—5.

Responsio facta ambassatori comitis Nichete ad quinque capitula. 142, 143.

LXIX. 1411—13.

Responsiones factae cuidam Calogero, nuncio et ambasiatori domini Avalonae, ad certa capitula porrecta. 106.

CULFI CUSTODIA.

Indicis lib. II. fol. 114.

XXXV. 1375—77.

Quid scriptum fuit capitaneo Culphy pro creditoribus Jurae de Balse. 82.

XL. 1385—89.

Unus ambaxiator domini regis Rassiae possit
leuari super galea Culphy et conduci ad Braciam. 64.
Guidotus Plato. qui mittitur ad partes Rassiae. 66.

CONSTANTINOPOLIS.

Indicis lib. II.

XXXV. 1375—77.

Responsio facta domine Helisabette Imperatrici
Romaniae super facto sui depositi. 133.

TURCHI ET TURCHIA.

Indicis lib. III. fol. 124. 182.

XLIX. 1411—13.

Comissio nob. viro Sr Jacobo Trevisano amba-
siatori ad dominum Turchorum.

Indicis lib. IV. fol. 171.

L. 1413.

Comissio nobilis viri Sr Francisci Fuscharensis
bainli Constantinopolitani, ituri ambassatori ad Tur-
chum. 130.

II.

АКТА,

коя се налазе у рукописима званимъ:
„Секрета Конзилій Рогаторумъ“.

Ови рукописи садржаваю у себи тайна дела и заключеня властелескогъ одбора, кои се звао: „саветъ умолкны' или Сенатъ“, одъ године 1345 до 1481-ве; али є редъ овы' дела прекнутъ, тако да нема у овимъ кнѣигама ништа одъ године 1348 до 1401, єръ су многе одъ ты кнѣига' нестале изъ млетачкогъ аркива, но неке пашле су се опетъ, и садъ су у цес. кр. дворскомъ аркиву у Бечу, и у знаменитой збирки рукописа' млетачкогъ благородника кавалера Циконѣ, али ове я ни самъ могао збогъ краткости времена видѣти. У Млетачкомъ аркиву остала су свега тридесетъ и три велика фоліянѣта, писана на пергаменту; одъ овы' прва три найстарія особито су означена словима и броевима, и то:

Првы' са А, I. другы' са В, II. а трећи са Е. III. Одъ овы' нема у аркиву показатель или ти индексъ, зато самъ морао изъ самы' фоліянѣта вадѣти, што є за нашу исторію и заводити у мой списакъ.

Одъ осталы' тридесетъ, кои су броевима одъ I до XXX означени, има индексъ у две части; у

I-вой части налазе се заведена акта изъ I до XI-тогъ фоліянѣта, а одъ године 1401 до 1429-те.

У II-гой части акта изъ XII-тогъ до XXX-тогъ фоліянѣта, а одъ године 1431-ве до 1481-ве.

II. ACTA,

quae reperiuntur in codicibus dictis:
„**S e c r e t a C o n s i l i i r o g a t o r u m**“.

In his codicibus reperiuntur acta et conclusiones secretae selecti consilii nobilium, alias dicti: „consilium rogatorum seu Senatus“, ab anno 1345-to usque ad annum 1481-mum, serie autem interrupta, ita ut ab anno 1348 usque ad annum 1401 nihil in his manuscriptis reperiatur; nam plures ex hisce codicibus ex archivo Veneto ablati fuere, quorum tamen nonnulli iterum reperti exstant nunc partim Viennae in Archivo caesareo-regio aulico, partim vero in magna collectione codicum manuscriptorum nobilis Veneti equitis Cicogna, quos ob brevitatem temporis inspicere non erat nobis permissum. In archivo Veneto adsunt de his codicibus triginta tres libri, scripti in membrana in folio maximo. Hi dividuntur in duas series, antiquiorem, quae habet codices tres notatos pro se litteris et numeris uthic sequitur; et quidem primum notatum: A, I; secundum: B, II; et tertium: E, III. Tres isti codices non habent indicem, debuimus itaque ex ipsis originalibus exquirere et in nostro elenco adnotare ea, quae reperimus ad nostrum scopum spectantia. Reliquorum triginta codicum, qui distincti sunt numeris ab I usque XXX, adest index in duabus partibus, in cuius parte

I-ma enumerata sunt acta quae reperiuntur in codicibus ab I-mo usque XI-mum, et ab anno 1401 usque annum 1429-num; in parte autem

II-da acta ex codicis libro XII-mo usque librum XXX-mum, seu ab anno 1431-mo usque annum 1481-mum.

EX SECRETIS ROGATORUM,

Libro I-mo seu A.

Litterae regi Andrae Hungariae, de die 8 Novemb. 1345.

Capta de comite Gregorio d. 30 Aug. 1345.

— de comite Barthole de Vegla et comite Duymo: die eodem.

— de mittendo nuncium ad banum Bossinae d. 22 Febr. 1345.

— de Gregorio et Budislavo comitibus Corbaviae, d. 22 Febr. 1345.

— de ambaxata domini regis Serviae: die eodem.

— de sapientibus Sclavoniae et Unionis contra turchum. d. 27 Nov. 1345.

— de mittendis nunciis ad insulas et civitates Sclavoniae: Spaletum, Sybenicum etc. die 25 Marcii 1346.

— Responsio ambassatori bani Bossinae in facto regis Hungariae d. 18 Aprilis 1346. ch. 38.

— Scribatur bano Bossinae. d. 26 August 1346 ch. 52.

— Examinatis capitulis ambaxatae bani Bossinae respondeatur etc. d. 4 Sept. 1346. ch. 53.

— Quod comes Gregorius Churiachi etc. 4 Sept. 1346. ch. 54.

— Quoniam banus Bossinae videtur exercitum congregare contra Maladinum. d. 22 Sept. 1346. ch. 55.

— Cum in responsione facta Heliae ambaxatori bani Bossinae. d. 26 Sept. 1346. ch. 55.

— Quod notificetur Nicolino misso ad banum Bossinae d. 11 Octob. 1346. ch. 57.

— Respondeatur Nicholino ad litteras, quasscribit de domino bano Bossinae. d. 28. Octob. 1346. ch. 58.

- Capta. Quoniam per capitaneum terrae scribatur. Die 7 Novembris 1346. ch. 60.
- Quod scribatur domino bano Bossinae. die eodem. ch. 61.
- Quod scribatur Nicolino notario die 7 Novemb. 1346. ch. 62.
- Examinatis litteris Nicholini notarii. d. 7 Novembr. 1346. ch. 63.
- Scribatur domino Helyae, quod recepimus litteras continentes responsum Bani d. 11 Januarii. 1347. ch. 69.
- Examinatis ambaxatis comitum Gregorii Ostrovicae et Mladeni etc. d. 8 Marcii 1347. ch. 73.
- Cum multum comune nostrum sit obligatum — Domino Helye. d. 2 Aprilis 1347. ch. 74.

Ex libro II seu B.

- Capta. Cum comes Paulus etc. d. 16 Maii 1348. ch. 7.
- Quia facit pro nobis habere castra Clisii et Scardonae etc. d. 6 Junii 1348. ch. 10.

Ex libro III seu E.

- Non mittatur nuncius ad d. regem Raxiae. ch. 15.
- Responsio facta ambassatori regis Bossinae. ch. 59.
- Capta: cum civitas Durachii etc. ch. 74.
- Responsio comiti Johanni Segniae in facto ligae cum rege Hungariae contra Turchos. 81.
- Responsio ambaxatori domini Avalonae. 81.
- Ambasiata bani Johanni. d. 27 Juni 1393. ch. 82.
- Propter homicidium comissum in persona Curdachii capitaneus Culphy vadat Durachium. ch. 89.
- Responsio Episcopo Scutarino. ch. 91.
- Responsio regi Hungariae de auxilio petito contra Turchos. ch. 94, 95.

Capta Responsio ad Imperatorem Constantinopolis:
die 24 Julii 1394. ch. 94.

—— Provisio pro factis Croye. ch. 95.

—— Responsio Imperatori Constantinopolis. ch. 102.

—— Non concessum nuncio apostolico praedicare
crucem contra Turchos. ch. 102.

—— Pro facto Croye nuncius ad Constantinum. ch. 105.

—— Tractatus cum rege Hungariae contra Turchos
ch. 107, 108, 109.

—— Responsio Imperatori Constantinopolis. ch. 120.

—— Responsio Catarinis. ch. 121.

—— Intromissio civitatis Scutari et Drivasti datae
nobis a Georgio Stracimir. ch. 123.

—— Responsio ambassiatori regis Hungariae, de bel-
lo contra Turchos. d. 11 Aprilis 1396. in ch. 127.

Capta de novitatibus Hungariae. Die 16 Decemb. 1396.
ch. 134.

Capta scribatur rectoribus in Buda; et respondeatur
regi Romanorum et Boemiae. ch. 135.

Capta de rege Hungariae. Die 27 Dec. 1396. ch. 136.

—— Comissio ambassatoribus ituris ad regem Hun-
gariae in Segniam. d. 7 Aprilis 1397. ch. 145.

RASCIAE REGNUM ET BOSSINAE ET PARTES ALBANIAE.

Ex Indicis lib I. ch. 84.

III. 1406.

Responsiones factae oratoribus domini Despotae filii condam comitis Lazari et dominae Helenae et Balsae Strazimiri. ch. 23.

Responsio facta ambasatori regis Ladislai et magnifici domini Creuoye, super requisitione facta de litteris Albaniae. ch. 25.

Alia responsio facta suprascriptis oratoribus super requisitione Budvae. ch. 27.

Respondeatur ambasatoribus dominae Helenae et Balsae Strazimiri, quod sinus contenti ipsos recipere ad gratiam et dare sibi ducatos mille omni anno et locum Budvae donec erunt in nostra benevolentia et amore. ch. 51.

Cum poneretur quod postquam ambasatores praedicti nolebant acceptare nomine dominae et domini eorum supra scriptam oblationem eis factam, nisi unus rediret ad ipsos etc. ch. 51.

Collegium habeat libertatem tractandi et concludendi cotractum de securitate Albaniae. ch. 57.

Certae responsiones factae dominae Helenae Strazimir et Balsae euis filii et commissio nobili viro Sr Benedicto Contareni capitanei Scutari. ch. 137, 138.

Quid scriptum fuit d. Bened. Contarini capitaneo Scutari super facto pacis cum domina Helena Strazimiri. ch. 143, 144.

Collegium habeat libertatem tractandi de factis Albaniae et dominae Helenae et Balsae eius filii. ch. 144.

IV. 1409.

Deputentur dominae Helenae Stracimiri duo auditores de illis de Collegio. ch. 47.

Ordo datus auditoribus deputatis dominae Helenae in pertractando secum. ch. 54.

Forma concordii fiendi cum domina Helena Stracimiri. ch. 60.

V. 1412.

Responsio facta ambassatori magnifici domini Sandali, super excusatione sua quia ivit ad regem Hungariae, et super requisitione ducatorum XII mille et super recomendatione Balsae Stracimiri. ch. 16.

Responsio facta ambasatori Balsae Stracimiri super recomendatione et oblatione quam facit, petens ut sibi parcat. ch. 16.

Dicatur ambasatori domini Sandali et Balsae Strac. quod velint expectare hic responsionem dominorum suorum super his, quae eis diximus; quia habita dicta responsione, faciemus de rebus eis gratis. ch. 20.

VI. 1414.

Responsio ambasatori d. ducis Cravoie, super recomendatione et oblatione quam facit, praesertim castri Dalmissii. ch. 49.

VIII. 1421.

Quid responsum fuit ad capitula domini comitis Sandali ad plurima et specialiter super facto Catari. ch. 7.

Quid responsum fuit ad capitula domini regis Raxiae, quaerentis habere ligam cum dominio. ch. 5.

Quid responsum fuit ad captiula Sandali, eius ambassatori. ch. 23.

Quid fuit responsum ambassatori domini despoti Stefani Raxiae etc. super factis Albaniae. ch. 29.

Quid responsum fuit ambasatori domini despoti ducis Rasciae, requirentis Scutari et alia loca Albaniae. ch. 48.

Item aliud responsum factum supradicto ambassatori, circa ea quae repostaverunt nostri deputati. ch. 50.

Quid captum fuit iterato de respondendo eodem ambassatori circa certam requisitionem factam per eum de novo. ch. 50.

Captum de intrando ad practicam cum ambassatore Despoti cum eo, quod terminabitur non petendo videre syndicatum vel libertatem quam habet. ch. 51.

Responsum factum suprafato ambassatori, circa ea quae practicaverunt et reportaverunt deputati. ch. 51.

Item aliud responsum factum eidem ambassatori circa ea quae retulerant deputati praedicti. ch. 52.

Item quid dictum fuit eidem ambassatori propter ea quae dixerat Sr Marco Barbadico, qui cum licentia domini visitavit eum. ch. 52.

Cum poneretur de respondendo eidem ambassatori, quod eramus contenti treguas inter dominum suum et dominium nostrum existentes prorogare, captum de non. ch. 52.

Cum poneretur quod dici deberet ambassatori suprascripto, quod quia dicebat non habere libertatem possendi elongare treguas nisi in illa forma, qua sunt et factae fuerunt per dominum suum cum provisoribus nostris, sumus contenti eas elongare usque ad diem octavum Junii ut ibi; et quia extunc erat captum, quod mitti debeat ad praesentiam domini Despoti nobilis vir Sr Jacobus Dandolo, qui erat deinde in ambassata etc. ut ibi, non captum. ch. 53.

Captum quod responderetur ambassatori praedicto, quod quia dicebat non habere libertatem possendi elongare treguas nisi in forma ut ibi, deliberavimus mittere ad praesentiam domini sui unum am-

basiatorem per modos ibi notatos; et quia extunc esset captum quod mitti deberet ad praesentiam dicti domini Despoti nob. vir Sr Jacobus Dandulo, providendo de donis, ut ibi. ch. 53.

Cum poneretur de respondendo ambassatori Vajvodae Sandali super factis Catari etc. denariorum requisitorum, positis pluribus partibus captum fuit ut ibi. ch. 53.

Rogetur iidem ambasator pro liberatione quatuor Catarinorum, quos habet captos dominus suus. ch. 53.

Dictis ambassatoribus dari debeat de denariis restantibus de quarta quæ exigitur, ut ibi. ch. 53.

Quid scriptum fuit domino regi Bossinae et responsum litteris suis, quibus significat promissa hinc inde non fore postponenda. ch. 158.

IX. 1425.

Responsio facta ambassatoribus domini Sandali ad exposita per eos. ch. 32.

Quid fuit responsum ambassatoribus domini Georgii de Vulcho, nepotis domini despoti Rassiae ad exposita per eos. ch. 34.

Captum quod vadat ad praesentiam domini Georgii praedicti Sr Franciscus Quirino capitaneus partium Albaniae cum comissione ibi notata. ch. 37.

XI. 1429.

Quid responsum fuit ambassatoribus domini regis Bossinae, super requisitionae eidem factae per dominum regem Hungariae et dominum T'eucrorum, ut rumpat contra dominium. ch. 130.

Aliud responsum factum suprascriptis ambassatoribus non bene se contentatibus de primo responso habito et de novo requirentibus mutuo ducatorum XXXII mille pro redimendo aliqua sua loca de manibus turchorum. ch. 132.

REX RASSIÆ ET BOSSINÆ.

Ex Indicis lib. II. charta 97.

XIV. 1436.

Quid responsum fuit oratoribus comitis Stefani nepotis condam Sandali, qui petierunt sibi dari Catarum. ch. 195.

Quid responsum fuit oratori despoti Rassiae, qui petit sibi dari Dulcignum. ch. 196.

XV. 1439.

Quid responsum fuit oratori domini despoti Rassiae circa requisita per eos parte dicti domini tam de loco Dulcigni quam de aliis. ch. 7.

Pro adventu domini despoti Rassiae venturi in Foro-Julium scriptum locumtenenti, quod acceptet et honoret eum per modum ut ibi et captum quod mittantur ad eum visitandum II ambassiatores ch. 24.

Quid responsum fuit cancellario dicti domini, circa requisitionem quam fecit de galeis et navigiis quae conducant illum in Albaniam. ch. 26.

Quid responsum fuit oratori dicti domini, circa petitionem quam fecit de loco Dulcigni, et ambassiatam, quam requirit mitti ad turchum. ch. 27.

Quid responsum fuit oratoribus domini Stefani magni vayvodae Bossinae ad plura exposita per eos. ch. 42.

Quid responsum fuit Jacobo Testa de Tragurio ad aliqua quae exposuit Restoie camerarius domini regis Bossinae, circa requisitionem quam facit, ut idem Rex mittere possit havere suum ad aliquam terram dominii et venire personaliter; et ultra hoc offert illud regnum dominio. ch. 113.

Captum quod responsio deliberata fieri ambassatoribus comitis Stefani, differatur ad diem ibi notatum ch. 115.

Quid responsum fuit ambassatoribus domini regis ad plurima exposita per eos parte dicti domini. ch. 117.

Captum quod fiat responsio ambassatoribus praedicti comitis Stefani, sicut deliberatum fuit. ch. 117.

Quid responsum fuit eisdem ambassatoribus comitis supradicti, circa oblationem quam uterque eorum fecit, velle esse cum dominio contra dictum comitem. ch. 117.

Quid responsum fuit ambassatoribus domini regis Bossinae, circa intelligentiam quam obtulerunt ipsum dominum regem habere velle cum dominio, contra comitem Stefanum. ch. 118.

Comissio data Sr Marco Geno militi, ituro ad partes Albaniae, pro practican-do inter cetera cum comite Stefano super negotiis ibi notatis. ch. 124.

Propter aliqua exposita dominio per ambassationem dicti comitis, captum quod possit scribi praedicto Sr Marco et Sr Ludovico Lauredano capitaneo Culphy, ut ibi. ch. 125.

Scriptum praedictis Sr Marco et Sr Aluixio ac comiti Catari, quod in practica quam habebunt cum comite Stefano, procurent habere totam Zentam inferiorem, Drivastum et Jurassevichios. ch. 125.

Quid scriptum fuit praedictis circa aliqua partita, quae proponere habent dicto comiti Stefano, et modos quos habent servare. ch. 129.

Aliud super huiusmodi materia. ch. 132.

Captum de dando cuidam comiti Johanni, qui se offert ire Catarum et esse contra comitem Stefanum, ducatos XXV, pro eius accessu, et scriptum suprascriptis capitaneis Culfi, comiti Catari et Sr Marco Geno, quod sibi provideatur de mense in mensem. ch. 132.

XVI. 1443.

Quid responsum fuit oratoribus comitis Stefani vaivodae Bossinae, ad ea quae exposuerunt. ch. 12.

Captum de respondendo cum benevolis verbis oratori Serenissimi domini regis Bossinae, circa factum Polizze et Dalmisie et similiter cuidam ambassatori comitis Mathiconis. ch. 92.

Quid scriptum fuit domino despoto Rassiae, propter certas innovationes factas in Zenta superiori nomine suo. ch. 140.

Quid responsum fuit Spectabili Paulo de Jayce cancellario et oratori Serenissimi domini regis Bossinae, ad aliqua exposita per eum nomine dicti regis. ch. 152.

Quid responsum fuit cuidam oratori Illustris domini despoti Rassiae, petentibus sibi restitui quaedam loca etc. ch. 180.

Quid responsum fuit oratoribus domini despoti Rassiae, circa requisitionem locorum, quos petunt. ch. 187.

Captum de eligendo unum ambassatorem ad praedictum despotum, cum conditionibus ut ibi. ch. 187.

Captum quod differatur electio dicti ambassatoris et mittatur Johannes de Requandatis ad ipsos oratores despoti. ch. 187.

Item captum quod suspendatur de eligendo dictum oratorem. ch. 189.

Quid scriptum fuit illustri domino despoto Rassiae, circa responsiones factas oratoribus suis. ch. 191.

Quid responsum fuit oratoribus magnifici domini Stefani, magni vayvoda Bossinae, pro deveniendo ad concordiam secum. ch. 193.

Quid responsum fuit oratoribus suprascripti comitis Stefani ad ea quae exposuerunt. ch. 215.

XVII. 1446.

Quid responsum fuit oratoribus Serenissimi domini regis Bossinae, ad ea quae exposuerunt super factis Narentae; — item quod provideretur, quod mercatores Veneti conversarentur in regno suo; item quod dominium se interponeret pro concordio suo cum Teucro; item quod loca quae tenet banus Pircus sint de jurisdictione regni sui. ch. 7.

XVIII. 1448.

Quid responsum fuit oratoribus Serenissimi domini regis Bossinae, circa factum comitis Stefani, qui quaerit creari ducha Spaleti, et circa factum bani Pirchi, qui vult dare medietatem sui banatus Ungaris; et pro sale Narente. ch. 82.

Quid responsum fuit oratoribus domini despota Rassiae, circa restitutionem per nos fiendam locorum Antibari, Budvae et Drivasti. ch. 181.

Quid responsum fuit oratoribus comitis Stefani vayvodae Bossinae, ad ea quae exposuerunt. ch. 181

XIX. 1450.

Responsum datum oratoribus Serenissimi domini regis Bossinae, ad exposita per eos, et legationem mittendam ad Teucrum. ch. 55.

Quid responsum fuit oratori magni comitis Stefani pro subsidio contra Raguseos. ch. 60.

Responsio facta oratoribus ducis Stefani, petentibus provideri, ut propter discordiam Ragusiensium mare reddatur tutum. ch. 61.

Responsum datum oratoribus illustris domini ducis Stefani, ad ea quae exposuerunt de Raguseis, et tusta ac passagio suo. ch. 79.

Cum poneretur de respondendo oratori illustris domini ducis Stefani circa factum Ragusii, nihil captum fuit. ch. 91.

Quid captum fuit de respondendo eisdem oratoribus in materia praedicta. ch. 91.

Quid captum fuit de respondendo eisdem in materia eadem. ch. 101.

Responsum datum oratori illustris domini ducis Stefani in materia Ragusii. ch. 126, 130.

Quid responsum fuit oratori Serenissimi domini regis Bossinae, ac filii illustris domini ducis Stefani in factis Crainae et Narentae. ch. 144.

Comissio Sr Caroli Mauroceno ad Serenissimum dominum regem Bossinae. ch. 150.

Respondeatur per collegium oratoribus illustris comitis Ciliae et illustris domini ducis Stefani. ch. 152.

XXI. 1460.

De oratore eligendo ad regem Bossinae, pro obitu patris et successione sui. ch. 54.

SCLAVONIA IN GENERE.

Ex indicis libro I. ch. 88.

I. 1401.

Responsio ambasatori domini Creuoye de Bossina, ut non velimus dare auxilium suis inimicis de Spaleto, qui acceperant sibi locum suum Almissi. ch. 46.

Responsio oratori domini regis Bossinae ad factum fortalitii, quod vult extruere ad marinum etc. ch. 57.

II. 1403.

Responsio ambasatori domini Creuoye, super requisitione duorum corporum galearum. ch. 100.

Responsio facta ambasatori comunitatis Catari, volentis se subicere nostro dominio. ch. 134.

Responsio facta oratoribus Creuoye, super factis Catari, et si volumus exire de locis nostris Dulcigni, Budvae, Antivari. ch. 147.

III. 1406.

Responsio facta ambassatori domini regis Ladislai et magnifici Creuoie, super requisitione facta de terris Albaniae. ch. 25.

Alia responsio iisdem super requisitione Budvae. ch. 27.

Ambasiatoribus Creuoie deputentur auditores ch. 83.

IV. 1409.

Responsio ambasiatori Catari. ch. 4.

Responsio facta archiepiscopo Spalati, ambasatori domini Creuoie, offerentis se velle interponere inter dominum regem Ungariae et nostrum dominium, super discordia et factis Spaleti et aliis. ch. 111.

Respondeatur ambasiatori Catari, quod aliqua capitula eorum non sunt conformia nostrae intentioni etc. ch. 158.

Respondeatur ambasiatori magnifici domini Sandali, quod sumus contenti complacere sibi de nostris galeis, pro conducendo fratrem suum in Apuleam etc. ch. 175.

Respondeatur ambasatori domini Sandali super factis Catari. ch. 176.

V. 1412.

Possit concludi pax cum ambassatore domini Sandali, nomine Balsae Stracimiri secundum conditiones alias captas. ch. 85

Quid responsum fuit ambasatori domini Creuoie, petenti subsidium pro recuperando terram Spalati. ch. 150.

Respondeatur ambasatori domini Creuoie, quod displicet nobis, quod dominus rex Ungariae faciat aliquas novitates contra dominium suum etc. ch. 163.

Responsio ambasatori comunitatis Catari ad novitates, quae sibi inferuntur per dominum Sandali et Balsam Stracimiri etc. ch. 185.

VII. 1418.

Captum de acceptando dominium et gubernationem civitatis Catari, cum conditionibus ibi notatis. ch. 93, 138, 139, 140.

Quid responsum fuit Johani de Lusa apud Catarum. ch. 148.

Quid responsum fuit ambassatori comunitatis Albonae, missis ad submittendam dictam comunitatem sub obedientia domini. ch. 165, 166.

VIII. 1421.

Quid responsum fuit ad plurima capitula ambassadae comitis Sandali, principaliter super facto Catari. ch. 1.

Quid fuit responsum oratori Serenissimi domini regis Bossinae ad plura capitula, et specialiter ad liga et pacta, quae vellet habere cum dominio. ch. 5.

Quid responsum fuit ad XII capitula porrecta per oratorem Catari. ch. 7.

Quid responsum fuit ambassatori domini Sandali. ch. 23.

Quid captum fuit de scribendo provisoribus Dalmatiae et Albaniae et Sr Jacobo Dandulo ad dominum despotum Raxiae, propter practicam factam cum domino despoto Raxiae. ch. 35.

Comissio nobili viri Sr Johanni Georgio, ambassatori ad dominum regem Bossinae. ch. 58.

Cum ponerentur duae opiniones de comissione praedicto domino Johanni Georgio ambassatori ad regem Bossinae ituro facienda, captum ut ibi. ch. 73.

Certa informatio data per Petrium Martini de Spaleto nobili viro Sr Marco Dandulo super facto pacis tractandae cum Polizanis etc. ch. 75.

Quid responsum fuit Sr Johanni Georgio, ambassatori apud regem Bossinae, super factis sibi comissis et super factis Sandali et comitis Johannis de Cetenes. ch. 76, 77.

Quid scriptum fuit Sr Marco Barbadico provisorio Catari, super factis Georgii Juras etc. ch. 84.

Scriptum Sr Marco Barbadico provisorio Catari quod nullam faciat practicam cum Georgio Juras de loco Antivari etc. ch. 89.

Quid comissum fuit provisorio Catari circa pacem tractandam cum domino despoto. ch. 95.

Quid responsum fuit provisorio Catari pro pace tractanda cum domino Georgio Volco, existenti ad obsidionem Scutari. ch. 108.

Quid scriptum fuit capitaneo Culphy pro facto Scutari et Pamaliatorum et pacis tractandae et aliis multis. ch. 109.

Quid fuit scriptum provisorio Catari et capit Culfi super pace tractanda cum domino despoto Raxiae, ch. 110.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi et provisorio de pace aut treuguis concludendis cum eodem domino despoto ut ibi. ch. 113.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi et provisorio Catari, super pace facienda cum domino Georgio de Volcho. ch. 119.

Libertas data comiti Arbi, possendi permittere cuidam Jacobo Dobuanich, qui se offert interficere Decanum piratam, quod possit venire habitandum in insulam Arbi et tenere pecudes V centum ut ibi. ch. 147

Libertas data cuidam nobili practicandi cum una certa persona destructionem Decani piratae, et possendi eidem personae promittere de extrahendo ipsam de banno terrarum Istriae et Dalmatiae ac claudendo sibi taleam. ch. 164.

Captum quod collegium habeat libertatem expendendi usque ducatorum V mille pro habendo quendam locum proficuum terris Dalmatiae, quem certa persona offert ponere in manibus dominii. ch. 171.

Item collegium habeat libertatem possendo expendere tam pro habendo Michacum, quam pro faciendi illum interfici, usque ducatorum II mille.ch. 171.

IX. 1425.

Libertas data collegio possendi providere de habendo quoddam castrum in partibus Dalmatiae. ch. 17.

Responsum factum Jacobo Testa de Tragurio, circa ea quae exponit parte comitis Johannis de Cinites ch. 193.

Ex indicis libro II. ch. 109.

XIII. 1433.

Pro observatione promissionum factarum comiti Goriciae, restituatur ei castrum suum Belgradum, positum in patria Forojulii. ch. 166.

Scriptum comiti Ciliae, quod si mittet suam ambassiatam, super intelligentia quam nobiscum habere desiderat, eam videbimus alacriter et ad rationabilia in ipsa materia condescendemus. ch. 194.

Collegium habeat libertatem practicandi et concludendi capitula porrecta per oratorem comitis Ciliae et forma ipsorum capitulorum. ch. 236.

Quod in Dalmacia fiant arcerii 350-ta. ch. 236.

XVI. 1443.

Quid responsum fuit oratori magnificorum comitis Mathichonis et fratrum, ad ea quae retulit eorum parte. ch. 26.

Quid scriptum fuit comiti Franco Tauloniae, circa intromissionem factam per comitem Spaleti de Poliza et Dalmissa. ch. 62.

Cum poneretur de scribendo comiti Spaleti super dicta materia, captum fuit de differendo. ch. 63.

Cum poneretur de scribendo supradicto comiti Franco pro facto dictorum locorum Polizae et Dalmissae, captum fuit de non. ch. 64,

Captum de mittendo ad dictum comitem Francum unum ex notariis cancellariae. ch. 67.

Sr Benedicto de Molino ituro oratori ad comites Segnae, facta fuit commissio, quod prius vadat Spalletum et ad banum Petrum pro factis Polizae. ch. 112.

XXIV. 1469.

Quid scriptum rectoribus Jaderae pro novitatibus banni. ch. 13.

Quid responsum oratori comitis Corbaviae, petentis mutuo pecunias ch. 39.

Mittantur Sibinicum equites et pedites. ch. 15.

Quid responsum ad oblationes Polizanorum. ch. 109.

Capitula cum responsis nuncii Majerbalas. ch. 112.

SCUTARUM, DRIVASTUM

et aliae terrae Albaniae.

Ex indicis libro I. ch. 94.

III. 1406.

Certae responsiones fiendae ambassatori dominae Helenae et Balsae Strazimir eius filii, et commissio Sr Benedicto Contarini, comitis et capitanei Scutari supra eo. ch. 137, 138.

IV. 1409.

Cum poneretur de scribendo comiti et capitaneo Scutari, quod procuraret cum ambasiatore Turchi, quod concludetur in pace cum domina Helena et Bal-sa eius filio, prout alias captum fuit de dando sibi Budvam, et captum fuit de non. ch. 75

Informetur comes et capitaneus Scutari de conventionibus factis per nostrum oratorem cum Impe-

ratore Turchorum, et de terminis solutionum fiendarum pro terris Albaniae etc. ch. 91.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Scutari, scribenti Balsam Stracimiri non observare pacem factam secum et modos quos debeat observare. ch. 189.

Scribatur comiti et capitaneo Scutari, quod procuret omnino venire ad pacem cum Balsa et eius matrae. ch. 226.

V. 1412.

Capitaneus Culyf mittat ad partes Scutari unam galeam pro ortamine fidelium nostrorum etc. ch. 19.

Capitaneus Scutari mittat ad Sandalum unam personam sufficientem, cum informatione ibi notata. ch. 19.

VII. 1418.

Quid comissum fuit Sr Jacobo Dandulo, ituro comiti Scutari circa facta Albaniae. ch. 78.

Quid scriptum fuit rectoribus Albaniae, videlicet Scutari circa facta Balsae Strazimir. ch. 83.

Quid scriptum fuit Comiti et capitaneo ac provisorio Scutari, circa requisitionem eisdem factam parte Balsae Stracimir. ch. 94.

Quid scriptum fuit rectoribus Scutari super facto V mille ducatorum illuc missorum pro Teuchris. ch. 97.

Quid scriptum et responsum fuit rectoribus Scutari, super captione castri Drivasti et Sr Jacobi Corrario potestatis et eius uxoris et sotii militis. ch. 102.

Comissum comiti et capitaneo ac provisorio Scutari, quod provideant, de veniendo ad treugas cum Balsa per spatium duorum annorum et inde infra ut ibi. ch. 120.

Captum de mittendo comiti et capitaneo Scutari pars pridie capta, circa responsionem factam nuncio domini regis Jacobi. super facto treugue tractandae cum Balsa et Stefano Balsae, et detur liber

tas eidem firmandi dictam treugnam per unum annum, cum conditionibus ibi notatis. ch. 157.

Quid scriptum fuit comiti et capitaneo Scutari per reditum Sr Petri Lauredano, olim capitanei Culphy, videlicet de intrando in practicam concordii cum Balsa, cum conditionibus ibi notatis. ch. 190.

VIII. 1421.

Quid responsum fuit ambassatori Balsae et Stephani de Balsis Zentae etc. et libertas data collegio practicandi capitula concordii cum eis. ch. 4.

Quid fuit captum de respondendo ambassatori Balsae, super capitulis practicatis et quod elongentur treugnae ch. 5.

Comissio facta Sr Jacobo Dandulo ad dominum despotum Raxiae, in casu quo sit pro III dietas prope Albaniam. ch. 30.

Quid fuit responsum ambassatori domini despoti Stefani Raxiae etc. super factis Albaniae. ch. 29

Alia comissio data Sr Jacobo Dandulo provisorii ad partes Albaniae. ch. 30, 31.

Comissio nobilium virorum Sr Marci Bembo et Marci Barbo supracomitum euntium ad partes Albaniae, pro succurrendo civitati Scutari et aliis locis Albaniae. ch. 78.

Libertas data collegio scribendi rectoribus Catari, Dulcigni et Scutari in forma necessaria et communis ipsorum locorum, litteras hortatorias. ch. 78.

Quid scriptum fuit capitaneo Culli et dictis provisoribus, circa introitum faciendum in flumen Bojanae et circa subventionem dandam civitati Scutari. ch. 78.

Quid scriptum fuit comiti Scutari et provisorii ibidem, circa missionem capitaneorum, provisorum et supracomitum in Boianam, ut damnificent inimicos etc. ch. 84.

Captum de supersedendo in mittendo gentes Scutarum, et quod expediatur Sr Andreas Marcello, qui vadat ad Juanum Castrioti, et quod mittantur pedites centum et staria III millia milei Scutarum etc. ch. 87.

Quid responsum fuit provisorio Dulcigni, circa ea quae agit in reducendo homines deinde ad obedientiam domini, et super facto possessionum rebellium, qui recesserunt de Dulcigno. ch. 89.

Quid fuit responsum provisorio Catari pro pace fienda cum domino Georgio Volco, existente ad obsidionem Scutari. ch. 108.

Quid fuit rescriptum capitaneo Culfi, super factis Pamaliothae, pace fienda et multis aliis. ch. 109.

Quid fuit scriptum provisorio Catari, super pace tractanda cum domino despoto Raxiae. ch. 110.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi super eadem materia. ch. 110.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi quod debeat exire de Bojana, si non possit concludere pacem cum domino Georgio Volco. ch. 119.

Quid fuit scriptum capitaneo Culfi et provisorio Catari, super pace tractanda cum domino Georgio Volcho. ch. 119

IX. 1425.

Quid responsum fuit suprascripto Sr Francisco Quirino circa ea, quae habuit a domino Georgio, super interpositione domini despoti pro pace tractanda inter nos et imperatorem Turchorum. ch. 165.

X. 1426.

Responsum factum ambaxatori Georgii et Alexii Juras, nobilium Zentae, requirentium quod velimus eos acceptare pro subditis nostris etc. ch. 115.

XI. 1429.

Rector noster Scutari debeat quaerere cum filiis condam Auranessii, quod promittant, quod Turchi non molestant loca nostra deinde, pro promissione ducatorum 200 eis facienda in anno. ch. 25.

SCUTARUM CUM ALIIS TERRIS ALBANIAE ET CATARUM.

Ex indicis libro II. ch. 111.

XV. 1439.

Propter illa quae attentantur per comitem Stefanum contra loca Albaniae, scriptum comiti Scutari, quod vadat ad illum cum ordine ibi notato, et exequatur et intelligat se cum comite Catari circa plurima ibi contenta. ch. 102.

Item fuit scriptum comiti Catari super dicta materia. ch. 102.

Sr Petrus Balastio, qui fuit comes Dulcigni, possit factis Albaniae, venire ad consilium rogatorum. ch. 115.

Libertas data comiti Scutari et comiti Catari acceptandi sub dominio loca Zentae inferioris, cum conditionibus ibi notatis, et captum de eligendo unum provisorem ad partes Albaniae, cum comissione ibi notata. ch. 117.

Alia comissio data Sr Marco Geno, militi, electo provisorio ad partes Albaniae. ch. 124.

Propter aliqua exposita dominio per quemdam ambassatorem comitis Stefani, captum, quod in casibus ibi notatis possit scribi praedicto Sr Marco Geno et Sr Aluixio Lauredano capitaneo Culfi, sicut ibi. ch. 125.

Scriptum et mandatnm supradictis Sr Marco Geno et Sr Aluixio Lauredano et comiti Catari, quod in practica quam habebunt cum comite Stefano, procurent habere totam Zentam inferiorem et Drivastum ac Jurassevichios. ch. 125.

Quid scriptum fuit praedictis circa aliqua partita quae proponere habent dicto comiti Stefano. et modos quos habent servare. ch. 129.

Captum de mittere ad partes Albaniae comestabiles ibi notatos cum peditibus suis. ch. 133.

Quid scriptum fuit praedictis capitaneo, comiti Catari et provisorio, circa intelligentiam habendam cum comite Scutari, pro obtinendis locis Zentae superioris et inferioris et de missione peditum CLX ad illas partes, dictam decavam. ch. 134.

Quid scriptum fuit capitaneo Culli, comiti Catari et Sr Marco Geno, circa impresiam accipiendam de Zenta inferiori, Budva et aliis passibus Zentae superioris, ac comiti Scutari super facto Antibari et Drivasti. ch. 132.

Quid scriptum fuit de eadem materia comiti et capitaneo Scutari solo. ch. 134.

Scriptum comiti Scutari, procuret venire ad pacem cum comite Stefano, cum conditionibus ibi notatis, et quod se intelligat cum comite Catari, pro causis ibi notatis. ch. 135.

Captum quod super dicto negotio scribatur etiam comiti Catari: et ulterius mandetur ei, quod det vicium Coicino Jurassevich et fratri suo. ch. 135.

XVI. 1443.

Scriptum imperatori Turcorum de guerris et molestiis quos facit comes Stefanus locis domini in partibus Albaniae, et captum, quod litterae mittantur per comitem Scutari, per nuncium proprium, qui reportet responsum. ch. 9.

Certus ordo datus capitaneo Culfi, circa ea quae exequi habeat obtento Antibaro, contra loca comitis Stefani. ch. 15.

Item aliud mandatum factum eidem capitaneo super dicta materia et reliquis ibi contentis. ch. 24.

XVII. 1446.

Captum de dando ducatos 100 in anno cuidam personae, quae dicit velle interficere Scanderbegum, et missio peditum 100 Scutari, et quod unus notarius cancellariae mittatur ad Teucrum ut ibi. ch. 221.

VIII. 1448.

Comissio viri nobilis Sr Andree Venirio missi ad partes Albaniae. ch. 14.

Scriptum fuit Sr Andree Venerio provisorii in Albania, quid agere habeat propter conflictum per nostros datum gentibus despoti. ch. 27.

Captum de scribendo Sr Andree Venerio provisorii in Albania circa plura ut ibi. ch. 53.

XIX. 1450.

Rector Catari et alii rectores Dalmatiae, student se informare de successionem rerum Raguseorum et advisent dominio. ch. 70.

XX. 1453.

Scriptum comiti et capitaneo Scutari et provisorii pro recuperatione oppidi Dagni, cum aliquibus proclamis. ch. 107.

Scontrum de differendo. ch. 108.

Provisiones gentium et aliarum rerum mittendarum in Albaniam, item quod capitanei Culfi debeant ponere banchum, cum scontro. ch. 115.

Pars in materia loci Dagni, occupati per Lecham Duchaino. ch. 117.

XXI. 1460.

Petitio Ducis Stefani, circa statum suum. ch. 31.

Responsio dictae petitioni. ch. 32.

Responsum oratori eiusdem circa factum Clissae. ch. 57.

Comiti et capitaneo Scodrae, quod curent quietem inter subditos dominii et Scanderbei. ch. 85.

XXII. 1464.

De defendendo a Turcis loca Albaniae. ch. 165.

Domino Scanderbei et provisoribus in Albania, quod curent demoliri locum Valonae, quam Turcae construunt. ch. 139.

Queratur rex Neapolis abstinere a statu comitis Vlati in Albania. ch. 180.

Comes Spalati provisor neget transitum comeatus et militum regis Neapolis ad loca obiecta. ch. 185.

Comissio provisorii profecturo in Scodram. ch. 169.

Comissio provisorum in Albania. ch. 111.

XXIII. 1466.

Facultas tributa comiti Catari concludendi pacem cum Joanne Cernovich. ch. 15.

Capitaneus generalis maris mittat triremes in Albaniam. ch. 42.

Quid responsum domino Scanderbeo ad defensionem Scodrae et Croye a Turcis. et ad recuperationem eius status, et propterea mittantur equites et pedites. ch. 57.

Quae ob obitum domini Scanderbei dominium decrevit pro tutela Albaniae. ch. 94.

Comissio provisorii in Albaniam destinato. ch. 92.

Vocetur consilium rogatorum pro factis Albaniae. ch. 113.

Mittatur subsidium in Scodram, videlicet munitiones et annona. ch. 150.

XXIV. 1469.

Eligatur comes et capitaneus Scodrae et provisor Albaniae. ch. 152.

Provisiones decretae pro subsidio Albaniae. ch. 158, 169.

XXV. 1471.

Subsidium pro Scodra. ch. 15.

Provisio concessa Nicolao Ducaino. ch. 55.

XXVI. 1473.

Quid responsum oratori banni Damiani circa ban-
natum et subsidia praestanda contra Turcas. ch. 18.

Responsum oratori ducis Vlatiçi Sancti Savae,
circa nuptias contractas cum nepte regis Neapolis,
et de oblocutionibus contra eam, de pace inita cum
Ragusiensibus, de pecuniis et subsidiis contra Tur-
cam petitis. ch. 60.

Responsum ad capitula Joannis Cernovich, ca-
pitanei Xentae. ch. 72. et ch. 99.

Quid decretum et scriptum comiti Scodrae et
provisori Albaniae pro adventu Turcorum eo. ch. 89.

Mittantur galeae Beriti et Alexandriae ad defen-
sionem Scodrae. ch. 90.

Comissio provisorii Boldu in Albaniam. ch. 93.

XXVII. 1475.

Conducantur Albanenses, tamquam viri praestan-
tes pro defensione Scodrae. ch. 13.

XXVIII. 1477.

Litterae et capitula porrecta dominio per do-
minum Vlaticum ducem Sancti Savae, cum mentione
tractationis pacis cum D. Turca. ch. 7.

Responsum ad supradicta capitula et litteras. ch. 8.

Orator missus ad dictum dominum Vlaticum, di-
missis negotiis cum eo agendis, tendat ad subsidia
ferenda Croiae, a Turcis obsessae. ch. 15.

Capitaneo Croiae et provisoribus Albaniae de
subsidio provinciae ferendo. ch. 37.

Decretum mittendi subsidium in Albaniam. ch.
46, 47.

Comissio Sr Jacobo Musto, misso in Albaniam
ch. 52.

Litterae ad capitaneum generalem maris. pro subsidio Croiae. ch. 53.

Decretum de subsidio misso domino Joanni Cernovich. ch. 78.

Quid scriptum provisorii Albaniae pro defensione Scodrae. ch. 114.

Capitaneo generali maris. quod omissa profectio in Cyprum, non deserat defensionem Albaniae. ch. 118.

Rector Cattari respondeat domino Vlatico duci Sancti Savae, quod mittat ad tractandum de eius statu cedendo dominio Veneto. ch. 129.

Quid repetitum capitaneo generali maris pro tutela Albaniae. ch. 132.

Comissio provisorii destinato in Albaniam. ch. 142.

Scriptum comiti et capitaneo Scodrae de pace cum d. Turca et de urba illa ei tradenda. ch. 149.

Item Rectori Staliminis. ch. 150.

XXIX. 1479.

Expediantur oratores ducis Vlatici. ch. 16.

Responsum oratoribus comitis Corbaviae, offerentis renunciare eius statum dominio. ch. 114.

RAGUSIUM.

Ex Indicis lib. I. charta 83.

I. 1401.

Mittatur unus noster nuncius Ragusium, ad regratiandum illi comunitati, de grata et ampla oblatione facta nobis, et ad rogandum eos, quod in casu quo querra sequatur inter Januenses et nos, non dent receptum, auxilium nec favorem ipsis Januensibus. ch. 116.

Scribatur provido viro Laurentio de Bonaldis notario nostro qui est Ragusii, quod regracietur illi comunitati de bona et optima dispositione, quam habent versus nos, et Venetias revertatur. ch. 131.

IV. 1409.

Cum poneretur de mittendo ad comunitatem Ragusii, pro removendo de mente eorum suspicionem, quam habent contra nostrum dominium, de volendo eos submittere nostro dominio, captum fuit de non. ch. 148.

VII. 1418.

Quid responsum fuit aliquibus mercatoribus Raguseis, requirentibus, si completis treuguis possint hic Venetiis stare securi cum eorum bonis et mercationibus. ch. 11.

Quid responsum fuit magistro Bartolo de Plumino, circa ea quae habuit a quodam secretario domini Sandali vayvodae Bossinae, de mente et dispositione dicti Sandali. ch. 190.

Ex Indicis lib II. ch. 98.

XIX. 1450.

Quid responsum fuit oratoribus Raguseorum, circa fustam tenendam in mari et neutralitatem terrarum ut ibi. ch. 72.

Eisdem circa instantiam factam pro neutralitate terrarum, et fusta armanda. ch. 74.

Materia Raguseorum habeatur secretissima extra portam sub pena ut ibi. ch. 89

AMBASATORES ET TRACTATORES.

Ex Indicis lib. I. ch. 1.

VI. 1414.

Comissio Sr Delphino Venerio ituri ambaxatori ad^o Turchos. ch. 92.

Comissio Sr Barnab. Lauredani ituri ad Imperatorem seniore[m] Constantinopolis. ch. 169.

VIII. 1421.

Comissio Sr Jacobi Dandulo ituri ambassatori ad dominum Despotam Raxiae. ch. 30.

Comissio Sr Bened. Aymo ituro Constantinopolim ad Imperatorem. ch. 33.

Quid captum scribere Sr Jacobo Dandulo ad dominum despotam Rasciae. ch. 35.

Comissio Sr Johanni Georgii ambaxiatori ad d. regem Bossinae. ch. 58.

Responsio domini Johanni Georgio ambaxatori ad d. regem Bossinae. ch. 73, 76, 77.

Comissio Sr Andrae Marcelli ambaxatoris ad d. Juan Castriot. ch. 88.

Comissio Sr Joh. Georgii ambaxatoris ad d. Sandali. ch. 120.

IX. 1425.

Comissio Sr Francis. Quirino ambaxatoris ad d. Georgium de Vulcho. ch. 37.

X. 1426.

Comissio Sr Benedicto Aymo ambassatoris. ad Amuratbey Soltanum Turchorum. ch. 65, 173.

TURCHI ET TURCHIA.

Ex indicis lib. I. ch. 101.

III. 1406.

Comissio Sr Francisco Justiniano oratori ad Imperatorem Turchorum. ch. 9.

VII. 1414.

Responsum factum ambasatoribus Mustafe Zelabi Turchi, fratris Chierizi, super expositis dominio. ch. 32.

Comissio Sr Delfini Venerii ituri ambaxatoris ad partes Turchiae. ch. 93.

CONSTANTINOPOLIS.

Ex indicis lib. II. ch. 32.

XIX. 1450.

Responsio oratori Imperatoris Constantinopolis. ch. 122, 170.

Scriptum Summo Pontifici de periculo Constantinopolis. ch. 185.

Scriptum Pontifici, Imperatori, regi Aragoniae et Hungariae pro factis Constantinopolis. ch. 187, 229.

VALACHIA ET MOLDAVIA.

Ex indicis lib II. ch. 160.

XXVII. 1475.

Mittatur ad Pontificem secretarius Omnibonus, qui Pontifici exponat, quae nomine vayvodae Valachiae retulit dominio de bello contra Turcos etc. ch. 3.

Responsum oratoribus d. Vayvodae etc. ch. 69.

Comissio secretario Gerardo ad supradictum vayvodam. ch. 72.

Scriptum eidem secretario Gerardo etc. ch. 100.

Eidem secretario ut gratuletur Vayvodae de Turcis expulsis etc. ch. 123.

XXVIII. 1477.

Expositio oratoris ducis Moldaviae et subsidium contra Turcos petatum. ch. 13.

Oratori apud Pontificem, ut exponat pericula Moldaviae a Turcis. ch. 119.

III. АКТА.

коя се налазе у рукописима званимъ:
„Коммеморіаліа“.

Ови рукописи садржавају у себи савремене преписе одъ дужда и правительства млетачкогъ изданы или овима са стране долазећы писана и други разны документа, почевши одъ године 1285-те до 1520-те. Оригинали овы копія, у самомъ двору дуждовомъ хранѣни, пропали су по пайвећој части приликомъ пожара, кои є 1577-ме године палату ову опустошио, по срећомъ сачувани су намъ ови верни изъ сами подлинника званично чинѣни преписи, кои су у другимъ зданіямъ надлежаательства држани были.

Рукописи ови испуњавају свега двадесетъ и два велика фоліанта на кожи писана, а ови означени су броевима одъ I до XXII, а свакій тай фоліантъ има свогъ показателя на артіи писаногъ, и у почетку 16-тогъ века сачињеногъ, по кои є доста неисправанъ, тако да се у самимъ рукописима често могу наћи важни документи, кои нису у показателю заведени. Зато самъ я прегледао и показателя, и све редомъ рукописе саме: изъ показателя сваке части побележена ставіо самъ напредъ, а изъ самогъ рукописа исте части изваћена за тымъ. У овимъ рукописима налазе се управо пайлюбопитниі споменици разного рода: писма, уговори, наставленія посланика, закони, заключенія мира повелѣ и указы, и млетачки и многы држава и владѣтеля целе Европе на истока.

III.

ACTA,

quae reperiuntur in codicibus dictis:

„C o m m e m o r i a l i a“.

In codicibus his continentur coevae copiae litterarum et diversi generis documentorum, quae dux et regimen Venetiarum vel ipsi ediderunt, vel vero ab exteris partibus receperunt; incipiendo ab anno 1285-to usque ad annum 1520-um. Originalia harum copiarum, in ipso ducali palatio asservata, maxima pro parte periverunt occasione incendii, quo palatium hoc anno 1577-mo desolatum fuit; sed tamen felici casu conservatae sunt hae fideles copiae, quae ex officio fiebant et in aliis aedibus dicasteriorum asservabantur.

Codices hi complectuntur viginti duos tomos, scriptos in pergamine in folio maximo; notati sunt numeris ab I usque XXII. et quivis tomus codicum horum habet suum indicem, scriptum in charta, et confectum initio seculi 16-ti. Qui autem indices sat sunt incompleti, ita ut in ipsis codicibus saepe possint inveniri documenta magni momenti, quae in indicem non sunt relata; ideo nos pervestigavimus et ipsum codicem et indicem cujuslibet tomi; adnotata ex ipsis indicibus cujusvis tomi hic sequuntur prius. et post haec ea, quae ex ipsis codicibus extraximus. In his manuscriptis codicibus commemorialium ad sunt proprie notatu dignissima documenta diversi generis. litterae, pacta, instructiones legatorum, statuta, conclusiones pacis, diplomata et mandata, tam Venetiana, quam multarum aliarum terrarum et regni totius Europae et orientis.

Ex indice in Commemoriale I.

Annus

1314. Arba, Segnia, Vegla, Venetiae. charta 230.
 1307. Boemia, Germania, Hungaria, Venetia. ch. 161.
 1304. Bosna, Croatia, Roma, Jadra, Venetiae. ch. 178.
 1313. Bosna, Croatia, Tragurium, Venet. ch. 206, 213.
 992. Cherso et Osero. ch. 13.
 992. Dalmatia, Venetiae. ch. 13.
 992. Dalmissum sivae Almisum, Venetia. ch. 13, 197.
 1301. Dalmissum, Tragurium, Venetiae, Spaletum. Sibinicum, Scardona, Nona. ch. 19.
 1316. Hungaria, Zara. ch. 268.
 — Hungaria, Jadra, Venetiae. ch. 124.
 1311. Hungaria, Jadra, Roma, Venet. ch. 178.
 — Hungaria, Jadra, Brondulum, Venet. ch. 24.
 — Hungaria, Boemia, Germania, Ven. ch. 161.
 992. Jadra Venetiae. ch. 13. anno 1312. ch. 185. anno 1313. ch. 195. anno 1314. ch. 221. anno 1316. ch. 263, 267. anno 1317. ch. 81. anno 1318. ch. 262. etc.
 0150. Jadra, Pagus, Venet. ch. 165. anno 1311. ch. 203. anno 1313. ch. 242.
 — Jadra Venetiae ch. 63, 64, 81, 263.
 — Jadra Hungaria. Venet. ch. 124.
 1311. Jadra, Bosna, Croatia, Roma. Venet. ch. 178.
 — Jadra, Ancona. Venetiae. ch. 163.
 1283. Osero, Venetia. ch. 250, anno 1301. ch. 22.
 1313, 1314. 1316. Pagus, Venetiae. ch. 208, 242.
 992. Ragusium, Venetiae. ch. 13. 32. 56, 57.
 1313. Scardona, Venet. ch. 206.
 1304. Sclavonia, Venet. ch. 73. 154.
 992. Vegla, Dalmatia, Venet. ch. 13, 105, 106.
 Comes et consiliarii Jadrae. ch. 124.
 Comes Ragusii nobilis Venetus. ch. 56, 57.

Comes et iudices Jadrae. ch. 221.

Mercatura et mercatores. ch. 268. Hungaria
Zara; patentes literae Caroli regis Hungariae.
ch. 154. Salvus conductus Stefani Slavoniae bani.
Victoria; Boemia, Germania, Hungaria Litterae
Rudolphi regis Romanorum. ch. 161.

Ex indice in Commemoriale II.

Anno

1320. Arba Venetiae. ch. 35.

— Bosna, Croatia, Sibinicum, Venetiae. ch. 37.

1321. Bosna, Croatia. Venet. Tragurium. ch. 37.

1318. Catharum, Hungaria, Venet. ch. 38.

1322. Croatia, Hungaria, Strigonia, Dalmatia, Venetiae protectio. ch. 41.

1318. Hungaria Venetiae. ch. 46, 47.

1319. Jadra Venetiae. ch. 47.

1325. Jadra, Sibinicum, insulae, Venetiae. ch. 47.

1317. Ragusium, Venetiae. ch. 51.

1325. Ragusium, Sagora, Ven. ch. 51.

1318. Roma, Graecia, Turchia, Oriens, Ven. ch. 46.

1321. Scardona, Venetiae. ch. 54.

1317. Slavonia, Venetiae. ch. 54.

— Vegla. Venetiae. ch. 57.

Eadem in ipso codice II.

1320. Ambassata banni Croatiae et Bosnae ad dominum ducem et consilium majus Venetiae in materia discordiarum inter ipsum bannum et commune Venetiarum, occasione civitatis Sibinici. ch. 64.

1321. Maladinus Croatorum et bannus Bosnae in materia potestatis Tragurii. quam defendit contra Tragurinos. ch. 112.

1318. Memoriale ducis Venetiarum, factum oratori regis Hungariae pro damnis resarciendis Venetis. ch. 28.

Anno

- 1317.** Exemplum litterae missae domino Joanni Superantio inclito Venetiarum duci, ex parte egregii et magnifici viri domini Joannis banni totius Slavoniae, in materia pecuniarum exactarum per ipsum bannum. ch. 1.
Item in materia securitatis dicti banni factae mercatoribus Venetis in tota eius ditione. ch. 1.

Ex indice in Commemoriale III.

- 1341.** Exemplum litterarum Stefani Serviae seu Rasiae, Dalmatiae, Albaniae, ac totius Maritimae regionis regis, Franc. Dandolo duci Veneto, in materia bonorum naufragatorum in sua regione maritima restituendorum. ch. 198.
- 1336.** Arba, Chersum, Vegla, Venet. Provisiones et ordinamenta facta per d. ducem et consilium. ch. 141, 142, 43.
- 1341.** Arba, Vegla, Pagum, Venet.
Quaestio Arbensium cognoscenda per comitem Arbensem, duce Venetiarum domino Bartho Gradonico. ch. 197.
Exemplum litterarum missarum domino Barth. Gradonico duci Venetiarum, pro parte comitis Duymi Veglae, qui ipse comes contestatur, quod comes Arbensis cognoscat quaestiones Arbensium. ch. 197.
- 1335.** Pacta Cathari. — Pacta Cathari confirmata per Senatum comuni Cathari, de facto Sr Nicolai Briuso. ch. 139.
- 1341.** Litterae comitis Gregorii Corbaviae ad dominum Bartholomeum Gradonico ducem Venetiarum, quibus offert se tutaturum una cum fratre suo comite Budislavo, homines Sibinicensis

Anno

ab invasionibus praedonum hostium suorum; ac de tractando idem negotium cum comite Sibinici. ch. 194.

Exemplum unionis fiendae cum comitibus Gregorio et Budislavo Corbaviensibus cum illis de Sibinico. ch. 194.

1326. Exemplum litterarum Ragusii, domino Joanni Superantio duci Venetiarum, in materia pactorum Ragusio factorum et confirmationis eorum, ut se tueantur a rege Hungariae. Comes Ragusii Sr Paulus Trivisano de mandato ducis Venetiae. ch. 19.

1332. Jadra, Venet. Confirmatio electionis comitis Jadrae petitur a comuni Jadrae. ch. 78.

1334. Jadra, Venet. Confirmatur electus comes Jadrae d. Marinus Superancio. ch. 78.

1332. Jadra, Venet. ch. 83. 1336, ch. 140. 1342, ch. 218.

1341. Jadra, Pagus. Ven. ch. 221, 227.

1341. Convetudines Jadrae, antiquae Pagenses. ch. 227, 229.

1341—1342. ch. 233, 238, 244.

1334. Rixae inter Jadram et Pagum terminatae ch. 121.

1248. De Sale Pagensi determinationes. ch. 183.

1340. Quaestiones inter Jadrenses et Pagenses. ch. 190.

1339. Comes Ragusii Philippus Belegno de mandato domini ducis Venetiarum. Litterae ejusd. comitis Ragusii scriptae domino Francisco Dandulo duci Venet. in facto cujusdam Taridae, quae est in portu Ragusii et est Venetiarum. ch. 167.

1330. Rex Vrosius Serviae, fidantia per transitum. Exemplum litterarum regis Raxiae domino Franc. Dandulo duci Venetiarum, quod nostri possint per suas terras habere transitum securum in Raxiam et ad partes Romaniae. ch. 70.

Anno

1332. Exemplum litterarum Stefani regis Rasciae; domino Francisco Dandulo duci Venetiarum, super facto Sr Nicolai Brivosso. ch. 99.

1340. Formalis ambaxata transmissa duci Venetiae per regem Serviae, pro confugio ipsius regis Venetias, in casu infortunii, occasione inimicorum suorum. Item offert armatos 500. ad servitia comunis Venetiarum contra suos inimicos: item in materia franchisiae mercatorum Venetorum, in suum regnum transeuntes: item petit nuntium Venetorum pro his omnibus tractandis: Item petit duas galeas pro vehendis suis militibus in Cyprum usque. pro visendo sepulchro Jesu Christi Salvatoris nostri. ad liberationem gravis valetudinis. et responsum ad ea factum ch. 178.

— Venetia. Citadinantia regis Serviae Stephaniae ac suis filiis et haeredibus. ch. 179.

1334. Venetiae. Consilium contra Turcas. de subsidio christianorum consilium sapientum. ch. 107, 103, 104.

1336. { Cyprus, Roma, Turchia Venet. Periculum christianitati iminens a Turcis. ch. 203.

1340. }

Ex indice in Commemoriale IV.

1346. Arba, Venetiae. ch. 5.

1349. Arba, Chersum, Ausserum. Vegla, Pagus. Venetiae. ch. 5.

1350. Blachia, Raxia, Jarta, Romania. ch. 6.

1347. Bosna, Roma. Venetia. ch. 6.

1345. Catharum. Servia. Venet. ch. 20.

1348. Catharum. Romania. Venet. ch. 7.

1343. Chersus, Vegla, Venetiae. ch. 8.

1349. Chersus, Ausserus, Arba. Pagus, Vegla. Venetiae. ch. 8.

1345. Clissa, Almisum, Scardona, Ostroviza, Venetiae. ch. 9.

Anno

1352. Crouatia, Sclavonia, Dalmatia, Hungaria, Venet. ch. 9.
1350. Graecia, Raxia, Venetia. ch. 12.
1349. Hungaria, Raxia, Roma, Venet. anno pontificatus clementis. VI. 8-vo. ch. 13.
1343. Jadra, Pola. ch. 14. Jadra, Pagus. ch. 14. Jadra, Venetiae. ch. 14.
1350. Jarta, Raxia, Romania, Blachia. ch. 14.
1346. Ostrovizza. ch. 16. Ostrovizza, Almissum, Clissa, Scardona, Venet. ch. 16.
1352. Ragusium. Venet. ch. 17.
1350. Raxia, Romania, Jarta, Blachia. ch. 17.
- Raxia, Graecia, Venet. ch. 17.
- Raxia, Roma, Hungaria, Venet. anno clementis VI. 8-vo ch. 17.
- Romania, Raxia, Jarta, Blachia. ch. 20.
- 1343—1345. Sibinicum, Tenina, Venet. ch. 20.
1349. Sibinicum, Spalatum, Tragurium, Venet. ch. 21.
- Tragurium, Spaletum, Sibinicum. Venet. ch. 22.
1343. Vegla, Chersus, Venet. ch. 23.
- Vegla, Hungaria, Venetiae. ch. 23.

Eadem in ipso codice IV.

1350. Ambaxata ambaxatoris Imperatoris Rasciae et Romaniae, despoti de Jarta et Blachiae, facta dominio Venetiarum in materia colloquii, quod velit habere Imperator cum duce Veneto in Ragusio personaliter pro magnis negotiis. Petit Imperator ut ipse creatur una cum filio suo civis Venetiarum. Quod Imperator sit securus cum filio suo in civitate Venetiarum. Quod possit emere in civitate Venetiarum et alibi possessiones. Quod si Imperator et filius venerint habitatum in Venetiarum civitatem, detur pro-

Anno

visio a dominio Venetiarum. Offert se Imperator, si erit bellum in Dalmatia, dare equites et personam suam. Quod dominium Venetorum praestet sibi Imperatori subsidium pro capiendo Constantinopoli, cum aquisiverit jam X partes Romaniae; et capto Constantinopoli donet despotum dominio vel Peram. Quod Imperator et Imperatrix et filius exercentes mercaturam in Venetiis, sint liberi et franchi et exempti ab omni datio, et vult versa vice Venetos esse exemptos in suis terris. Non possit dominium Venetum favere euntibus contra Imperatorem. Quod ipse Imperator habebit bannum Bossinae pro amico intuitu domini Venetiarum. Item in materia damnorum illatorum per Catharienses subditos Imperatoris subditis domini Venetorum. ch. 172.

1347. Exemplum supplicationum porrigendarum domino Papae, nomine domini Stephani Bosnae, missarum Amadeo Notario in Romana Curia. ch. 111.

1348. Exemplum literarum Stephani Graecorum Imperatoris Romaniae, pro pactis Cathari, sigillatarum bulla aurea. ch. 119.

1352. Ludovicus Hungariae rex, dat litteras ad oratores Venetos, destinatos ad majestatem suam, in materia ordinationis Sclavoniae, quibus significat, quod Stephanus dux totius Sclavoniae et Croatiae seu Dalmatiae, frater ipsius regis, adhibere noluit consensum, et ideo hoc propter factum non laborent ire ad ipsum regem. ch. 227.

1350. Privilegium Stephani regis Raxiae et Imperatoris Graecorum et dominae Helenae uxoris: citadinantia. ch. 175.

Anno pontificatus Clementis VI 8-vo. Scribit legatus apostolicus regi Hungariae et du-

Anno

ci Venetiarum. ut velint praestare auxilium christianis captivatis per regem Raxiae, qui se Caesarem falso facit, seu regem Raxiae, et captivantur et male tractantur, violentiam eis inferendo. ch. 176.

1346. Exemplum testamenti facti per comitem Paulum Ostrovizae q. d. Pauli comitis Ostrovicae. ch. 108

1343. Privilegium citadinantiae dominorum Maladini et Pauli comitum Scardona. ch. 61.

1345. Exemplum litterarum regis Serviae Stephani, dom. Andrae Dandulo duci Venetorum, in materia pactorum. quae intendit confirmare cum Catharensis ipse rex, quaeritque utrum placeat hoc ipsi duci Venetorum. ch. 100.

1343. Forma pacis factae cum comite Neliptio Teninae, qui bellum fecerat adversus Sibiricenses. ch. 80.

2 Litterae patentes dom. Andrae Dandulo ducis Veneti, in personas d. Nicolai de Priolis et Nicolai Pisani, baliae ad firmandam pacem superscriptam inter Neliptium Teninae et sequaces ex una, et comune Venetiarum et adhaerentes ex altera. ch. 81.

1345. Pro quodam fortificio, posito propae castrum comitis Constantini de Tenina, destruendo, quod est causa et occasio damnorum multorum illis de Sibirico. ch. 82.

Instrumentum pro satisfactione damnorum illatorum a comite et comuni Teninae Sibiricensibus. ch. 83.

Ex indice in Commemorale V.

1356. Catharum, Venet. ch. 12.

1355. Clissa, Scardona, Venet. ch. 13.

Anno

(Capitula et petitiones comitissae Clissae pro facto Scardonae. ch. 42.)

1357. Dalmatia. Apulia. Neapolis, Venet. ch. 15.

1356. Dulcignum, Venet. ch. 15.

— Hungaria. Venet. ch. 18.

Hungaria, Roma, Venet. ch. 18. pontif. Innocentij anno 4. Avinioni.

1322. Hungaria, Sibenicum. ch. 18.

Hungaria, Spaletum. ch. 18. anno 2 regni.

1309. Hungaria, Nona. ch. 18.

1355. Scardona. Clissa. Venetiae. ch. 23. (item anno 1356).

1354. Sclavonia, Venet. ch. 23. anno 1355.

1322. Sibenicum Hungaria. ch. 23. anno 2 regni Andrae.

Pontificatus anno 4-to, Avinioni. Exemplum litterarum Innocentii Papae dom. Joanni Gradonico. duci Venetiarum, profacto regis Hungariae quaerentium, quod ducale dominium Venetum, inferit confoederationem cum rege et aliis Rasciis, hostibus inimicisque fidei, haereticis, contra regem Hungariae catholicum. ch. 79.

Innocentius Papa scribit dominio Veneto et disvadet a bello contra regem Hungariae et svadet pacem cum eo ineundam. ch. 79.

1322. Exemplum privilegii dom. Caroli regis Hungariae, cum omnibus titulis concessi Sibenicensibus. ch. 88.

Exemplum privilegii habiti a Theodosio Leonis cive Spalatensi, sumpti ab exemplo accepto ab autentico pacti cum rege Andrea Hungariae Spalatensibus concessi. anno 2 regni. ch. 90.

1309. Privilegia Nonae a regibus Hungariae concessa. ch. 91.

Anno

- 1356.** Instrumentum promissionis factae domino Jurascas quodam Heliae de Raxia, castellano in castro Scardonae pro domino Imperatore Raxiae, pro traditione et libera reassignatione dicti castri, facta ducali Domino Veneto, nomine dicti Imperatoris, de accipiendo eo castellano in protectionem dicti domini, si Imperator gravaretur de hoc, quam promissionem fecerunt infra scripti: dom. Bernard. Justinianus, procurator Scti Marci et capitaneus generalis maris pro dominio Venetiarum: d. Laurentius Celsi Sclavoniae capitaneus generalis: d. Fantinius Maurocenus et d. Joannes Dandolo, consilarii domini capitanei gralis: d. Marcus Justiniano Sibinici comes; d. Dominicus Michaeli et d. Matheus Contareno, in partibus Sclavoniae provisores generales; et dicto castellano providebitur. ch. 48.
- Instrumentum prodictionis castri Scardonae d. Jurascetae filii quondam Heliae de Raxia, castellani in castro Scardona pro SS^{mo} domino Stephano Imperatore Rasciae. ch. 48.
- 1354.** Relation de Zanin Novello, ritornato dallo Imperator de Sclavonia, in materia della robason, fattae a mercanti Venetiani in Sclavonia. ch. 26.
- 1322.** Sibinicum, Hungaria, ch. 88, 89.

Ex indice in Commemoriale VI.

- 1362.** Catharum, Ragusium. Venet. ch. 9.
- 1358.** Croatia, Dalmatia, Raxia seu Servia, Hungaria, Venet. ch. 10.
- 1361.** Croatia, Dalmatia, Venetiae, Insula S. Mariae. ch. 10.
- 1359.** Dalmatia, Jadra, Nona, Hungaria. ch. 10.

Anno

1358. Hungaria, Dalmacia, Croatia, Raxia sive Servia. ch. 14.
1359. Hungaria, Zagabria, Venet. ch. 14.
 — Hungaria, Dalmatia, Jadra, Nona. ch. 15.
 — Hungaria, Slavonia, Venet. ch. 15
1352. Hungaria, Jadra, Nona, Venet. ch. 15.
1358. Jadra, Roma, Venet. ch. 15.
1359. Jadra, Dalmatia, Nona, Hungaria. ch. 15
 — Jadra, Dalmatia, Tergestum, Venet. ch. 15
1352. Nona, Jadra, Hungaria, Venet. ch. 19.
1362. Ragusium, Catarum, Venet. ch. 12.
1358. Raxia sive Servia, Croatia, Dalmatia, Hungaria, Venet. ch. 21.
1359. Sagabria, Hungaria, Venet. ch. 24.
1361. Setae Mariae Insula, Dalmatia, Croatia, Venet. ch. 24.
1359. Slavonia, Hungaria, Venet. ch. 24.
1362. Slavonia, Venetiae. ch. 24.
 Slavonia Maritima, Venet. ch. 24.
1358. Vegla, Venet. ch. 26.

Eadem in ipso codice VI.

1358. Classis regis Hungariae contra regem Rasciae. Exemplum litterarum Joannis totius Dalmatiae et Croatiae banni, dominiquae terrae almae, honoris lignorum regis Hungariae, euntium contra regem Raxiae seu Serviae, hostem ipsius regis Hungariae domini sui, ne impediatur a galeis Ducalis domini Veneti. ch. 16.
1361. Exemplum litterarum domini Nicolai de Zeech regnorum Dalmatiae et Croatiae banni, Ducali dominio Veneto missarum, super animalibus ablati de insula Stae Mariae per navim Petri Helyae. ch. 102.

Anno

1362. Privilegium Voyslai comitis et proceris magni Imperatoris Sclavoniae pro civilitatae. ch. 139.
 — Privilegium simile civilitatis Straciviri. Gregorii et Balsae fratrum, baronum maritimae Sclavoniae. cum juramento fidelitatis. ch. 139.

Ex indice in Commemoriale VII.

1364. Bosna, Venet. ch. 12.
 1366. Bosna, Hungaria. Venet. ch. 12.
 1363. Croatia, Dalmatia, Hungaria, Tragurum, Culfus Venetiarum. ch. 20.
 — Croatia, Dalmatia, Hungaria. Venet. ch. 19.
 1364. Croatia, Dalmatia, Jadra. Venet. ch. 19.
 1363. Dalmatia, Croatia, Culfus, Tragurum, Hungaria, Venet. ch. 20.
 1364. Dalmatia, Croatia, Jadra, Venet. ch. 19. 20.
 1363. Dalmatia, Croatia, Hungaria, Venet. ch. 20.
 1364. Dalmatia, Pagus, Hungaria. ch. 20.
 1365. Dalmatia seu Sclavonia, Hungaria, Strigonia, Venet. ch. 20.
 1363. Durachium, Venet. ch. 20.
 1373. Dulchinium, Venet. ch. 20.
 1363. Hungaria, Dalmat. Croat. ch. 26.
 1364. Hungaria, Creta, Venet. ch. 26.
 — Hungar. Jadra, Venet. ch. 26.
 1364, 1365, 1366, Hung. Bosna, Venet. ch. 26.
 1366. Hungaria, Turchia, Venet. ch. 26.
 1364. Jadra Dalmat. Croat. Venet. ch. 26.
 — Jadra, Venet. ch. 26. et anno 1366.
 — Jadra, Hung. Venet. ch. 26.
 — Ragusium, Venetia. ch. 33.
 1365. Sclavonia sive Dalmatia, Hungaria, Venetiae. ch. 38.
 — Strigonia, Sclavonia, Hungaria, Venet. ch. 39.

Anno

1363. Tragurum, Dalmatia, Croatia, Hung. Culfus Venet. ch. 40.
 1366. Turchia. Hungar. Venet. ch. 41.

Eadem in ipso codice VII.

1364. Privilegium civilitatis de gratia, domino Tvertotocius Bossinae bani, nonminus Wolfeius fratris et Helenae comitissae eorum genitricis. ch. 37.
 1366. Litterae Tverti banni Bossinae, pro rege Ludovico Hungariae, duci Venetorum Marco Cornario et comuni, in materia monetae Venetae adulteratae per homines dicti banni. ch. 38.
 1363. Exemplum litterarum domini Ludovici regis Hungariae, duci Venetiae, in materia novitatum subditorum utrorumque successarum, componendarum per dominum Nicolam bannum Croatiae et Dalmatiae ex una et per nuncios ducalis domini Veneti. ch. 18.
 1364. Exemplum litterarum Nicolai de Zeech, Dalm. et Croat. banni, super damnis illatis per stipendiarios Venetorum, subditis communis Jadrae. ch. 32.

Ex indice in Commemoriale VIII.

- Bossina, Rascia, Catharum, Venet. ch. 19.
 Bossina, Rascia, Venet. ch. 20.
 Bossina, Venet. ch. 20.
 Croatia, Dalmatia, Hungaria, Polonia, Venetiae. ch. 26.
 Corbavia, Curiacum, Hungaria, Venet. ch. 24.
 1386. Durrachium, Albania, Venet. ch. 15.
 Durrachium, Venet. ch. 26.
 Dulchinium seu Olchinium, Zenta. ch. 26.
 Hungaria, Sibinicum, Spalatum, Tragurium, Venet. ch. 33.

Anno

Jadra, Dalmatia, Ragusium, Venet. ch. 26.

Rascia, Bossina, Chatarum, Ven. ch. 29.

Rascia, Bossina, Venet. ch. 20.

Ragusium, Venet. ch. 41.

Turchia, Venet. ch. 43.

Zenta, Dulcinium, Venetiae. ch. 26.

Eadem in ipso codice VIII.

1386. Procuratorium domini Antonii Venerio ducis Venetiarum, cum suis consiliis minori, Rogatorum et XL-ta. congregatis ad sonum campanae et voce preconia. pro paciscendo cum oratore domini Caroli Topie Albaniae principis et Dyrachii domini, pro causis, litibus et quaestionibus etc. cum dominio Veneto. ch. 115.

1385. Immunitas Venetorum in Chataro, concessa per Stephanum regem Rassiae et Bossinae. ch. 104. Privilegium regis Stephani Rasciae et Bossinae super facto imunitatum mercatorum in partibus regiis conversantibus. ch. 109.

1394. Copia litterarum missarum Ducali dominio Venetiarum, per Serenissimum dominum Stephanum de Biscia regem Rasciae et Bossinae Maritimae; in materia galearum suarum Venetiis existentium, et rogat dominium, ut favorem praestet suo nuncio in materia dictarum galearum. ch. 189.

1387. Litterae gratulatoriae reginae Mariae de gestis per Ducale dominium factis, circa liberationem suam. ch. 127.

Litterae reginae Mariae Hungariae, quibus commendat egregium militem dom. Joannem Barbadico civem Venetum, oratorem domini Venetiarum, de prudenti eius officio, et agit gratias dominio. ch. 153.

Anno

- 1387.** Copia litterarum Papae Urbani domino Antonio Venerio duci, pro gratiarum actione liberationis dominae Mariae reginae Hungariae. ch. 127.
- Litterae dicti Papae ad regem Hungariae Sigismundum, congratulatoriae de liberatione Reginae Mariae eius consortis ope Venetorum. ch. 127.
- Litterae similes Reginae Mariae liberatae. ch. 127.
- 1388.** Copia litterarum missarum domino duci per magnum dom. Bayzitbey, in materia pactorum cum Venetis. et fidantia pro mercatoribus. ch. 150.

Ex indice in Commemoriale IX.

- 1390.** Instrumentum concordii et compositionis, tractatum cum ambassatoribus magnifici domini Georgii Stracimiri de Balsiis, domini Zentae etc. qui recuperata civitate sua Scutari in castro et aliis locis de manu infidelium suorum, dubitans non posse conservare ea propter aviditatem Imperatoris Turcarum Bayesith, ideo tradidit Scutari et Drivestum duci et comuni Venetiarum, sibi reservando utpote cum heredibus, Olchinio et Antibari; qui versa vice cum filiis et heredibus habuerunt de provisione a dominio Veneto ducatorum mille quotannis. ch. 12.
- 1395.** Copia Syndicatus domini Georgii Stracimerii in personam ambaxatorum suorum, pro factis Scutari. ch. 13.
- 1396.** Exemplum litterarum domini Georgii Strazamir domini Zentae, domino Antonio Venerio duci Venetorum, in materia: significat de morte Radic Cernoe hostis sui. et de recuperatione Scutari. ch. 19.

Anno

1404. Privilegium regis Hostoyae, Rassiae Bossinae et partis maritimae, franchisiarum et imunitatum factorum Venetis et mercatoribus, ut possint mercari per totum eius regnum, absque aliquo datio vel tribulatione. ch. 159.

Ex indice in Commemoriale X.

1408. Instrumentum pacis factae cum domina Helena, filia quondam comitis Lazari, domini Slavoniae, et uxore magnifici domini Georgii Stracimir ex parte Zentae et Balsae eius filii. ch. 71.
1407. Instrumentum pactorum et conventionis inter dominum Balsam et dominam Helenam eius matrem pro castro Budva et aliis, et litera aperta dom. Helenae de observando. ch. 73.
1409. Litterae patentes domini Michaelis Steno ducis Venetiarum, comissionis factae cum consiliis ad hoc ordinatis, egregio viro Petro filio quondam Marini Spani partium Albaniae, fidelissimo domini Veneti, de fortalizio vocato Petrae, quod solebat tenere Radicius Humnoy, cum obligatione solvendi quotannis dominio Veneto decimas, juxta convetudines dicti loci, in debita obedientia et fidelitate dominio Veneto. ch. 75.
1409. Literae patentes de certis conventionibus cum domino Balsa et domina Helena Stracimiri. 1409. Duce Veneto Michaeli Steno. ch. 78.
- Instrumentum pacis celebratae cum: el grando Amira Mussibey Zalabi. signor de la Graecia, el fio del gran signor et gran Amura: per nobilem virum Sr Jacobum Trivisano, oratorem comunis Venet. ch. 111, 112, 113.
6894. Litterae quietationis: del Gran Signor gran Amira Mussibey, ducatorum mille et centum.

Anno

per lo aviso de profiter dar per i luogi et castelli tienuti in Albania, lo Illus-mo dose et comune de Venetia, per i luogi et castelli in Albania chel fo de Balsa, Scripta la praesente polica in Salimbria. ch. 113.

1412. Pax cum Meo domino Balsa Stracimiri domino Zentae: facta est pax per nuncium domini Sandali, voyvodam Bossinae. ch. 132.
- Littera patens pacis praedictae cum domino Balsa, Michaeli Steno Duce. ch. 32.
 - Littera missa capitaneo Scutari pro executione suprafatorum. ch. 133.
 - Littera missa comiti et capitaneo Dulcigni pro dicta causa. consignandum est Dulcignum per capitaneum Scutari. domino Balsae et Budva consignetur similiter eidem domino Balsae. ch. 133.
 - Litterae domini Michaelis Steno ducis. datae oratori domini Sandali despotis Bossinae, de depositis VI mille ducatis. promissorum per dominio Venetiarum eidem. ch. 134.
 - Litterae domini Michaelis Steno ducis, in eadem materia datae ad magnificum dominum Bosniae et Catharinae eius filiae. ch. 134.
 - Capitula porrecta per ambassatores comunitatis Sibinici et responsiones factae ad dicta capitula cum autoritate consilii centum, (occasione dissidii inter partes Sibinicii). ch. 143.
 - Litterae provisionis Lucae Cosicich de Sibinico, ducatorum 300 anuatim ob eius merita erga dominium Venetum et civitatem Sibinici. ch. 145.
1412. Litterae factae Dessae de Spaletto quod non molestetur. ch. 145.
1411. Instrumentum emptionis castri Ostrovicae siti in Crouacia. a M-co domino Sandalo, Bossinae

Anno

supremo vayvodae, necnon a M-ca domina Anna, eius socru, relictæ domini Volci banni, et a domina Catharina. consorte prædicti domini Sandali vayvodae et filia dictæ dominae Annae et dicti quondam Volci banni; precio ducatorum quinque millium auri; nec non donationis jurium civitatis Scardonæ Ill-o dominio Veneto et cessionis. ch. 172.

Ex indice in Commemoriale XI.

1420. Instrumentum acceptationis civitatis Cathari. ch. 31.
1404. Copia privilegii obtenti per oratorem Venetiarum, a rege Hostouia Bossinae, pro commodo Venetorum et subditorum mercatorum et immunitatibus. ch. 86.
1422. Copia litterarum obtentarum per oratores Venetos a domino Stephano Thvertico rege Bossinae in materia suprafata. ch. 86.
1423. Pacta et compositiones celebratae et firmatae cum domino Stephano rege Bossinae Rasciaeque ch. 87.
- Privilegium magno domino Sandali vayvodae. Bossinae, confirmatum per dominum Franciscum Foscari ducem Venetiarum, una cum X capitulis porrectis dominio Veneto nomine dicti Sandali, et responsionibus ad ea factis per dominium Venetum. ch. 97.
 - Instrumentum pacis confectae inter dominium Venetum et illust. dispotum Bossinae Stephanum, ducem Rassiae, et magnificum dominum Georgium quondam Volchi. ch. 112.
 - Questa e la prattica, hauuta sopra della dechiaration de capitoli, hauuti della pace pratica per

Anno

il mag-co Signor Zorzi quondam Vulchi et il m-co m-sr Francisco Querini, capitaneo della Ill-ma Signoria di Venetia, alle parte de Albania et special sopra li capitoli infrascripti. ch. 113.

1423. Capitula porrecta per Pastrovichios domino Francisco Bembo militi. capitaneo generali Culphy, pro dedendo se et subjiendo imperio Ducali domini Venetiarum. ch. 114.

1424. Litterae domini Francisci Foscarini ducis Veneti, confirmationis suprafatorum capitulorum istorum Pastrovichiorum. ch. 114.

1420. Pacta inita inter dominium Venetiarum ex una et dispotum Rassiae dominum Georgium quondam Vulchi, inita per capitaneum generalem Culphy Veneti, occasione tenendi Dulcignum, Scutari, Catharum, consignati castri Budva. ch. 178.

(Pax cum Balsa commem. X. ch. 72.

Alia in 113 charta et in commem XII. ch. 148. de Salinis).

1426. Copia declarationis celebratae per dominum Franciscum Quirino capitaneum generalem Culphy, cum magnifico domino Georgio Vulchi, nomine suo et nomine dispoti Rassiae, occasione suprafata. ch. 150.

(Confinium Cathari, confinium Dulcigni, confinium Budvae).

— Ratificatio pacis et declarationum suprafatarum, facta per dominum Stephanum dispotum Rassiae. ch. 151. incipit: Stephanus regni Rassiae dispotus et dominus Serviae etc.

— Litterae patentes domini Francisci Foscari ducis Venetiarum, ratificationis pacis et declara-

Anno

tionum factarum cum despoto Stephano Rassiae. ch. 151.

Ex indice in Commemoriale XII.

1429. Privilegium domus magnifici domini Sandali magni vayvodae regni Bossinae. sitae in contrata Sanctae Trinitatis, quae fuit quondam viri nobilis Sr Nicolai Mauroceno q. Sr Gasparini. ch. 74.
1435. Instrumentum concordii celebrati per clarissimum et insignem militem dom. Nicolaum Memo oratorem, nomine dominii Venetii cum Ill-o domino Georgio despoto Rassiae. ch. 148.
- Capitula et petitiones quas fecit dom. Nicolaus Memo orator Venetus domino despoto, pro observatione pacis et damnis factis civibus et subditis seren. dominii Veneti, per subditos ipsius domini despotaе. ch. 149.
1436. Copia privilegii M-ci domini Stephani magni vayvodae Bossinae pro domo Cathari et ducatorum VI centum ei et heredibus concessis per dominium Venetiarum. ch. 159.

Ex indice in Commemoriale XIII.

1443. Capitula comunitatis Antibari, concessa per nobilem virum signor Franciscum Quireno comitem et capitaneum Scutari et confirmata per dominum ducem Venetiarum cum suo minori consilio. ch. 152.
1442. Copia literarum patentium, seu capitulorum terrae Drivasti. pro vectae ad fidem et obedientiam dominii Veneti, obtenta per virum nobilem Franciscum Quireno. ch. 159.
1444. Copia capitulorum seu questiones unius privilegii, facti per dominum Franciscum Quirino co-

Anno

- mitem et capitaneum Scutari, inter dominium Venetiarum et comitem Stephanum vayvodam Cernovich. ch. 150.
1445. Pax cum magnifico domino Stephano de Sochol, magno vayvoda regni Bossinae ac duce terrae H. ch. 175.
1444. Exemplum privilegii concessi dominio Veneto per regem Bossinae Stephanum; incipit: Stephanus Thomas Rasciae, Bosnae et partis maritimae Rex. ch. 184.
1446. Pax Turcarum — cum Soltan Mahometbey, fiol al gran Signor et gran Admera Soltan Maomethbey in lanno de la creatione del mondo 6954 indictione 9. et della nativitat de Christo 1446 in Adrionopoli. ch. 192, 198.
6955. Ratificatio pacis cum Turco — col gran admira Soldan Morathbey, fiol del gran Signor gran admira Moamethbey. ch. 198.
H. e. in anni 6955 indictione X in Andrinopoli.
1446. Privilegium de quibusdam possessionibus in feudum concessis egregio Marino de Canaruto nobili Jadrensi et filiis et successoribus; quae possessiones sunt sitae in Terra sive burgis districti Auranae. ch. 200.

Ex indice in Commemoriale XIV.

1440. Litterae regis Bosnae super denominatione pacis. ch. 70.
- Ratificatio regis Bosnae nominationis suae in pace cum rege Aragoniae. Stefanus Thomas rex Bosnae, Serviae, Maritimae. ch. 71.
1451. Veglia, Stefanus, Martinus et Sigismundus de Frangepanibus, in vim unionis et divisionis cum fratre Johanne. ch. 71.

Anno

1448. Albania. Pax cum magnifico Scanderbego et aliis nonnullis Albaniis. ch. 78.
1452. Vegla. Pactum annor V cum m-cis d. de Frangepanibus, Vegliae dominis. ch. 99.
- Bosna. Confirmatio privilegii regis Vuchasini per regem Bosniae. ch. 101.
- Corbavia. Capitula conclusa cum comitibus Corbaviae, Thoma et Joannae condam Gregorii filiis ch. 119.
1453. Vegla. Testamentum Joannis de Frangepanibus, Veglae etc. comitis. ch. 162.
1455. Privilegium domini Stefani ducis S. Saue et regni Bosniae magni vayvodae, quod numero nobilium majoris consilii est creatus cum filiis et heredibus suis. ch. 172.
1464. Simile privilegium factum fuit Ill-mo domino Vladislavo domini ducis Stefani S. Savae filio. ch. 172.

Ex indice in Commemoriale XV.

1455. Il signor Stephano Cernovich cum Xentae conventu adhaeserit dominio Veneto. Pacta illorum de Xenta superiori cum dominio Veneto, traducta de sclavo in latinum. 1455, apud S. Nicolaum de Vranina. ch. 51.
1458. Compositio differentiationum magnificorum comitis Stephani Segnae etc. et Martini de Frangepanibus et comitis Joannis eorum fratris, facta per nobilem virum Joannem Cornario. oratorem. ch. 56.
- Compositio differentiarum m-ci comitis Sigismundi de Frangepanibus Segnae etc. et comitis Joannis eius fratris, facta per nobilem virum Joannem Cornario, oratorem. ch. 57.

Anno

1458. Copiae litterarum m-ci comitis Stephani de Frangepanibus Segnae etc. pro libertate tradita viro nobili Joanni Cornario cum 7. ad componendas differencias, vertentes inter eum et m comitem Joannem Veglae etc. eius fratrem. ch. 58.
- Litterae m-ci Joannis de Frangepanibus Veglae in eadem materia. ch. 59.
- Pax cum magnifico domino Lecha Duchaino et fratribus, conclusa in Schutaro per nobiles viros Benedictum Superantio comitem et capitaneum Scutari et Marin Contareno Alexii. et Cresium de Molino potestatem Drivasti. ch. 60.
1459. Copia relaxationis terrae Sati, factae per M-cum Scanderbegum opere capitanei Culphi. ch. 62.
1461. Exemplum litterarum dominio Veneto traditarum comunitatis Ragusii, quibus fatentur Culfum esse illustrissimi domini Venetiarum. ch. 15.
1463. Instrumentum regis Hungariae Mathiae in materia Turcarum. ch. 88.
1464. Litterae regis Hungariae Mathiae pro subsidio pecuniario praestando in Segna, directae Secretario Venetorum in Segna. ch. 91.
- Quietatio facta Secretario Veneto in Segna de receptione octo millia florenorum, per nuntium regis Mathiae Hungariae. ch. 91.
1465. Quietatio seu Chyrographum oratorum regis Hungariae Mathiae. XV mille ducatorum receptorum a dominio Venetiarum per ipsos oratores. ch. 94.
1466. Chyrographum aliud oratorum suprafatorum de ducatis 10 mille, receptorum ab dominio Veneto. ch. 94.

Ex indice in Commemorale XVI.

800. Dalmatia. Jura Dalmatiae. ch. 204.

Anno

Privilegium Nonae. Bella dei gra Hungariae Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Logomeriae Cumaniae q. rex. Patentes litterae quibus confirmatur privilegium Nonensium eius indultu per regem Andream Hungariae. ch. 209.

Ex indice in Commemoriale XVII.

1488. Mathias rex Hungariae, Boemie etc. et dux Austriae, Illustr-mo principi domino Augustino Barbadico, duci Venetiarum, quibus rogat dominium Venetum, ut castellum ligneum, quod mittit erigendum propae Segnam, permittant comportari et construi suo in loco, in faucibus fluvii Narenti situm. ch. 125.

Ex indice in Commemoriale XVIII.

1497. Nobilitas Veneta. Privilegium Nobilitatis Venetae in personam Illustr. domini Joanni Corvini, ducis Slavoniae et filii q. S-mi domini Mathiae Hungariae regis. ch. 107.
1503. Inventario die certae reliquiae, argenti et paramenti chi son del monasterio di S. Domenico de Durazzo, mandate in questa terra el Governator de Brandesio. ch. 202.
- Hae reliquiae sunt consignatae fratribus S. Dominici de Castello. ch. 203.

Ex indice in Commemoriale XIX.

1502. Patentes capitulorum pacis cum domino Turco, domino Bajasit magno Admirato et Sultano Musulmanorum. ch. 9.
- Litterae domini Turci ad Illustris. dominium, quas eius orator praesentavit de materia pacis ab se juratae. ch. 10.

Anno

- 1510.** Gentes Armigeræ. Albania, Venetiæ. Conducta sp. Pernavabey vayvodæ sub M-co domino Perisbey Sanzachi Albaniae, ad servitia dominio cum equitibus 200 Turchis levis armaturæ. ch. 147.

Ex indice in Commemoriale XX.

- 1513.** Croatia. Instrumentum compositionis celebratæ inter Illustrissimum dominium, et magnific. dominum comitem Joannem Corbaviæ, de damnis illatis per Martelosios Turcos et Murlachos. ch. 1.
- Litteræ comitis Joannis de Corbavia et bannus Croatiae, S-mo domino Leonardo Lauredano duci Venetiarum, in materia prædicta, et est procuratum ad suprafata peragenda. ch. 1.
- Capitula M-ci domini comitis Joannis Corbaviæ. ch. 2.
- 1515.** Reconducta M-ci dom. Joannis de Corbavia ad stipendia domini Veneti. ch. 16.

IV.
АКТА,

извађена изъ рукописа званыѣ:

„Л и б р и П а к т о р у м ѣ“.

Ови рукописи у деветъ великыѣ фоліанта на-
кожи писаныѣ, садржаваю разне уговоре, привиле-
гіе и историске записке, одъ кои најстарији спа-
даю у годину 883, а најновији у год. 1496. Означене
су ове књиге броевима одъ I до IX, али се осма
зове и Пакта Ферарије, а девета Пакта Тергести.
Имаю и показателя на кожи писаногъ год. 1538-ме

IV.
АКТА,

quae reperiuntur in codicibus dictis:

„L i b r i P a c t o r u m“.

Horum codicum, scriptorum in membrana in fo-
lio maximo, adsunt tomi novem, numeris ab I usque
IX notati; octavus tomus dicitur etiam: pacta Fera-
riae, et nonus: pacta Tergesti. Continentur in iis di-
versa pacta, privilegia et adnotationes historicae, quo-
rum antiquissima jam cum anno 883 incipiunt, novis-
sima usque ad annum 1496-tum descendunt. Adest
etiam index omnium novem librorum, scriptus in per-
gamene anno 1358-vo.

Ex Pactorum libro I.

Anno

1116. Collaudatio sive aprobatio ducis Venetiarum d.
Ordelaffi Faletro, abbati Belgradensi, super con-
cesione eidem facta p. regem Ungariae. ch. 110.

Anno

1094. Captio Belgradus duce Venet. dom. Ordelaſſo Falettro. ch. 1.
1232. Concordia Raguseorum, pactum et reconciliatio. ch. 181, 182.
1118. Pactum Arbae. ch. 151, 210, 218.
1247. Pactum Jadrae. ch. 209, 213.
1278. Pactum Lesinae id est Fariae. ch. 76.
1244. Pactum Ungariae regis Bellae. Duce Venet. Jacobo Theupolo. ch. 214, 222, 223.
1210. Pax Dyrrhachii ab Episcopo Dyrrhachino promissa domino Petro Ziani duci Venet. ch. 119.
6656. Privilegium Dyrrhachinae Ecclesiae et Donationis Ecclesiae S. Andreae Apostoli, quam Imperator Constantinopolitanus dono tradidit Ecclesiae S. Marci Venetiarum, ob subsidium navale et victoriam partam per classem Venetorum apud Dyrrhachium de Ruberto Normano pro Imperio Romaniae. ch. 62, 64, 67.
- Privilegium Dyrrhachii. ch. 119.
- Privilegium Dyrrhachini Episcopi. ch. 119.
1154. Privilegium Anastasii Papae de Episcopi Jadrensis confirmatione et de Archiepiscopo Jadrensi Metropolitano super quatuor Episcopos, videlicet Absarensem, Veglensem, Arbensem et Farensem, qui et Palii dignitate decoratur. ch. 46.
- 1059—1064. Cresimerus rex Croatarum et Dalmatarum tradit abbati et fratribus Sancti Joannis Evangelistae Belgradensis jura cum immunitatibus collectionum, eisque tradit insulam quae vocatur Juris et Contae. ch. 110.
1116. Collaudatio d. Ordelaſi Falettro ducis Venet. de praedicta concessionae. ch. 110.
1242. Privilegium regis Ungariae, Croatiae et Dalmatiae Jadrensibus indultum de confirmatione privilegiorum Cholomanni fratris eius, et moenia

Anno

instaurandi versus mare; et terram Anedin jacentem et Nonae possidendae et jubil. ch. 109.

1206—1224. Feudum Episcopi Cernicensis et Juramentum Episcopi, cui concessum feudum provinciarum p. ducem d. Petrum Ziani a flumine Vrech, quod est ducatus Dyrrhachii, usque Naupactum. Nomina provinciarum:

Ducatus de Nicopolea cum pertinentiis de Jarta et de Achilo et Natalico, et Talissana de Ceris, et Arcontoriussi monasteriorum.

Provincia Janina grandis de Vagonicia.

— Istrinopolis et Cretae.

— Coloniae et Cartolatorum et Glaver-niza. ch. 110, 114.

Ex Pactorum libro II.

1050. Bellum Jadrense seu Dalmatum. ch. 1, 3.

1280. Condemnatio et bannum Absari et Crepsae pro Regaliis d. ducis Venetiarum et est reformatio quaedam capta in majori consilio, exarataque statim in fronte. ch. 3.

1409. Emptio Jadrae cum tota Dalmatia a rege Ladislao Ungariae, Michaelis Steno duce Ven. ch. 3.

1313. Pactum Jadrae novum. ch. 73, 74.

— Cronica rebellionum et captionum Dalmatiae urbiumq. ch. 1.

1224. Privilegium Dyrrhachini feudi id est fidelitatis Michaelis Commano ducis, filii quondam Sevastocratoris, duci Veneto; et Joannis Coronati ducis; et descripta sunt nomina locorum Feudi et supra incipiendo a flumine Vrech, quod est ducatus Dyrrhachii usque Naupactum. ch. 140.

Ex Pactorum libro III.

Sisma inter Curiam Romanam et Graecorum ecclesiam. ch. 11.

Anno

- Excommunicatio Palaeologi Imperatoris Greco-
rum. (Per Clementem Papam. anno II). ch. 13.
1236. Concordia Ragusii et Pactum cum d. Jacobo
Theupolo duce et comuni Venetiarum et Recon-
ciliatio. ch. 104.
- Domini et reges Dalmatiae et Belgradus. ch. 82.
- 1294 Fideiussio comitis Nonae de observanda treu-
gua cum comite Berberiensi et comuni Almisii.
ch. 43, 46.
- Treugua comitis Georgii Berberiensis et comu-
nis Almisii. ch. 43.
- Romaniae Imperatores. ch. 82.

Ex Pactorum libro IV.

1328. Pactum Nonae. ch. 6.
1322. Pactum Sibirici. ch. 158, cum d. Joanne Supe-
rantio duce Venet. h. e. Procuratorium et Syn-
dicatus pacti. ch. 160.
1327. Pactum Spaleti.
- Pactum Ungariae regis A. cum D. Petro Ziani
duce Venet. super factis Jadrae et passagio
ultramarino et securitate Venetorum et Ungaro-
rum. ch. 143.
1188. Privilegium Clementis Papae Archiepiscopo Ra-
gusino indultum de ecclesia Ragusina et bonis
eius, ut Inocentius, Anastasius, Hadrianus, Ale-
xander et Urbanus pontifices Romani fecere,
ac de protectione sub beato Petro cum regnis
adnotatis et possessionibus cum parochiis, ab-
batiis, ecclesis. ch. 102.

Ex Pactorum libro V.

1353. Pactum Curzolae. Charta Pactorum summissio-
nis Curzolae. ch. 125.

Anno

1349. Pactum Sabinicensium componendi se cum duce et communi Venetiarum, et super facto unionis trium civitatum Sabinici, Tragurii, Spalati, et super facto Calbalatae constituendae et Paiginatici faciendi. ch. 108.

Ex Pactorum libro VIII.

Induciae Croatiae et banni Pauli et fratrum cum dominio Veneto. ch. 98.

V.

AKTA,

коя се налазе у рукописима званимъ.

„Л и б р и С и н д и к а т у с ъ“.

Одъ овы рукописа има само два велика фо-
лианта на кожи писана; у њима су пуномоћия или
веродайна писма млетачкы посланика у оно време
заведена, кадъ су и издавана.

V.

AKTA,

quae reperiuntur in codicibus dictis:

„L i b r i S y n d i c a t u s“.

Horum codicum adsunt solummodo libri duo in
folio maximo scripti in pergamine; in iis reperiuntur
litterae credentiales seu Syndicatus legatorum Ve-
netorum, eo tempore copiatæ quo et extradata fuerunt.

Ex libro Syndicatus I.

Syndicatus domino Benedicto Contareno, ad dominum despotam Sclavoniae, et dominam Maram, et Balsam, anno 1408. indictione 2, mensis Februarii die XII. ch. 189.

(Ad pacem cum Balsa in Albania tractandam).

- Domino Bertuccio Diedo et Donato Arimundo, ad dominum Balsam Stracimiri condam domini Georgii Stracimiri Zentae etc. et ad dominam Helenam matrem Balsae; ad pacem firmandam anno 1412 indictione 5, die 10 Junii. ch. 199.
- Jacobo Dandulo comiti et capitaneo Scutari, ad tractandam medio interpositionis Illustris domini Jacobi regis Hungariae, Hieroso. et Siciliae, pacem cum domino Balsa Zentae et Stefano de Balsis. anno 1420 die 25 Junii, indict. 13. ch. 215.
- Jacobi Danduli, provisoris Scutari et Albaniae, ad tractandam treugnam cum magn. domino Stefano, dei gratia despoto Rasciae, anno 1421 indictione 14 die 11 Septembris. ch. 217.
- Johani Georgio, Ambasiatori ad dom. Stefanum Tuerthco, dei gratia Rassiae, Bossinae Maritimaequae rege, ad tractandam unionem, anno 1422. indictione 15. die 28 Maji. ch. 219.
- Simile syndicatus instrumentum factum fuit pro dicendo specialiter. ad tractandum etc. concordium, unionem, amicitiam et bonam pacem cum magnifico ac potenti domino Sandali, Bossinae magno vayvodae, cum illis pactis.
- Et simile syndicatus instrument. factum fuit in persona dicti domini Johannis ad dictum dominum Sandali, anno 1423, die 13 Augusti indict. prima. ch. 219.

Syndicatus Sr Marci Barbadico ambassiatori ad Illustrum et Excelsum dominum Stefanum dei gratia ducem Rassiae etc. anno 1422, die 17 Maji, indiet. 15. ch. 219.

— Sr Marci Barbadico provisorem, Catarí, ad trenguas faciendas cum Illustri et Excelso domino Stefano dei gratia Rassiae duce etc. anno 1423, die 17 Martii, indiet. prima. ch. 220.

— Sr Sancto Venerio et Nicolao Georgio ad despotam Salonichi, ad tractandum de venditione Salonichi, anno 1423 indictione prima, die 25. Julii. ch. 222.

Ex libro Syndicatus II.

— Sr Nicolao Memo et Ludovico Foscareno ad tractandas trenguas cum magnifico et potenti domino Stefano de Sochol, magno vayvoda regni Bossinae ac duce terrae Huminis etc. anno 1345 indictione 8, die 21. Aug. ch. 62.

VI.

АКТА,

налазећа се у рукописима званимъ:

„Либ ер њ Лит ер арум њ Секретус њ Коллегіи.“

Ови рукописи, одъ коѡ су најстарије књиге писане на кожи у највећемъ листу, садржавају у себи савремене преписе тайни писана, која су млетачки Дуждови са своимъ саветомъ или колегиомъ, писали разнимъ странимъ владоцима, и странимъ и домаћимъ надлежатељствама. У прве четири књиге налазе се коѡе најстарији писана, али у реду врло непрекиданомъ, ер ѡ су се многи

одъ овы рукописа изгубили. У првой кнѣжки су писма одъ год. 1308 до 1310; у другой одъ год. 1436-те до 1437; у трећой одъ год. 1484 до 1485, у четвртој одъ год. 1486 до 1489; у петой продужуе се даљ непрекидний редъ овы' писма у премногимъ фоліантима одъ год. 1490-те све до год. 1796-те, кое є ренублика пропала. Я самъ прегледао само I-ву и II-гу кнѣжку.

VI.

АСТА,

quae reperiuntur in codicibus dictis:
„Liber litterarum secretus collegii.“

In his manuscriptis, quorum antiquiores libri scripti sunt in pergamine in folio maximo, continentur copiae contemporaneae litterarum, a duce et eius consilio dicto collegium, missarum diversis regibus et principibus extraneis, atque magistratibus tam propriis, quam peregrinis. In primis quatuor libris ad sunt copiae antiquissimarum epistolarum, sed multum interrupta serie, quoniam multi horum codicum perdati fuerunt. In libro primo reperiuntur litterae ab anno 1308 usque ad annum 1310; in secundo ab anno 1436-to usque 1437; in tertio ab anno 1484 usque 1485; in quarto ab anno 1486 usque 1489; deinde in libro quinto et copiosissimis sequentibus, sequitur continua series harum litterarum sine hiatu, ab anno 1490 usque 1796-tum quo respublica Veneta cessavit esse sui juris. Ego nonnisi I et II librum perlustravi.

Ex volumine I.

Petri Gradonigo ducis Veneti:

Litterae dominae filiae condam comitis Leonardi Veglae, Vinodoli, Modrusae ac Gezege, nepti suae dilectae, de anno 1308 indict. 7-ma 9 Decemb. charta 12.

Eiusdem. — Comiti Dymo desuo mandato comiti Veglae domino Daina Vinodoli, Modrusae et Gezege et Segniae. 11 Decemb. indict. 6-ta ch. 13. et 198.

Eiusdem. — Filiis condam comitis Joannis, Bartolo, Gvidoni, Frederico, 11 Dec. indict. 6-ta. ch. 13.

Eiusdem. — Comiti et consiliariis Jadrae; datae 17 Decemb. 1308 indict. 7-ma. ch. 46.

Eiusdem. — Comiti Jadrae, d. 12 Febr. 1308 indict. 7. ch. 60.

Eiusdem. — Andreae Dauro, comiti Ragusii. die 19 Febr. 1308 indictione 7. ch. 62.

Eiusdem. — Andreae Sclavo, capitaneo ligni riperiae Istriae, die 13 Martii, 1309 indict. 7. ch. 86.

Eiusdem. — comiti Jadrae. dat. 1309 ind. 7, 17 Martii. ch. 89.

Eiusdem. — Iudicibus et Universitati civitatis Veglae. 1309 indict. 7 die 21 April. ch. 100.

Eiusdem. — Urosio, Serviae, Chelminiae, Diocliae ac Albaniae regi Illustri. 1309 die 10 Maii, indict. 7-ma. ch. 102.

Eiusdem. — Consulibus Catari. 1309 die 10 Maii, indict. 7-ma. ch. 103.

Eiusdem. — Comiti Jadrae. ch. 107, 118, 125, 127, 156, (Michaeli Mauroceno comiti Jadrae. ch. 188), ch. 203, 220, 227, 238.

Eiusdem. — Comiti Ragusii. ch. 119. Bertucio Gradonigo comiti Ragusii. ch. 176, (anno 1309). ch. 193, anno 1310. ch. 239.

Eiusdem. — Comiti Dujmo de Vegla. ch. 189. et sequentes.

Eiusdem. — Comiti Frederico Dujmi, Dujmo, Frederico Joanni comitibus Veglae, Modrusae, Vinodoli,

Segnae etc. ch. 199, usque 200, 231.

Eiusdem. — Joanni Superantio potestati Farae et Brazzae. ch. 219. Consilio et Universitati Farae. ch. 219.

Eiusdem. — Bainlo Armeniae. ch. 245.

Eiusdem. — Ambaxatori Constantinopolis. ch. 246.

Eiusdem. — Bertucio Gradonico comiti Ragusii. ch. 248.

(Prolixae narratur conjuratio Bajamontis Theupoli; similes litterae regi Friderico III; et ambassatori Curiae, amplissima narratio in litteris ambassatori de Curia. ch. 260.)

Ex Volumine II.

1437. 19 Junii comiti Spaleti; (nominantur comes Matco et comes Johannes de Citines.) —

VII.

ЛѢТА,

налазећа се у рукопису званомъ:

„Либерьъ Плегіорумъ.“

Ова књига, која се иначе зове и Либерьъ Комунисъ, и која є една одъ најстариъ у целомъ архиву млетачкомъ, писана є у кварту на артиј, што њѣну знаменитостъ јошъ умножава. У њѣй су забележена одма онда кадъ су се и догодила разна дѣла и заключенія млетачкогъ правитељства, одъ године 1223-ће до 1228-ме, и после тога опетъ одъ године 1253-ће. И збогъ краткости времена писамъ могао овај рукописъ тако подробно испитати, као што њѣгова важностъ изискує.

VII.

ACTA,

quae reperiuntur in codice dicto:

„Liber Plegiorum.“

Codex hic, qui secus etiam Liber Communis vocatur, et qui est unus ex vetustissimis codicibus totius archivi Veneti, scriptus est in quarto in charta scriptoria, quod eum adhuc magis memorabilem reddit. In eo prenotata sunt, ipso tempore quo acciderunt, diversi generis acta et conclusiones regiminis Veneti, ab anno 1223-tio usque ad annum 1228-vum, et deinde iterum ab anno 1253-tio. Ego propter brevitate[m] temporis non potui hunc codicem tam diligenter perquirere, prout hoc eius dignitas exposceret.

Ex libro Plegiorum.

- № 86. Juramentum Joannis Verero de Ragusia; die 15 Julii. 1224. fol. 13.
- № 128. Pactum inter Jacobum Vido et Marcom campanarium de selavo Dragaxio; die 13 Augusti. 1224. fol. 17.
- № 354. Solutiones Arbensium; 1225, indict. 14. (Quantum in anno solvere debeant, etiam de insulis goli et arte). fol. 43.
- № 373. Ordinamenta de mercibus Raguseis et Sclavoniae; die 6 Aprilis 1225. ch. 45.

- № 375. Litterae ducis Venet P. Ziani ad Raguseos; d. 14 Aprilis. 1225. indict. XIV. ch. 45.
- 398. Juramentum Johannis Archiepiscopi Jadrae, quod velit esse fidelis dominio Veneto; die 8 Augusti. indict. 14. anno 1225.
- 478. Galea eis de Jadra mutuata; d. 11 Junii, indict. 15 1226. (Jurislaus de Jadra legatus dom. comitis M. Dandolo Jadratini). fol. 73.
- 494. Plegium Jadratinorum: Juani Župani et Andr. de Petrič, pro Domaldo de Volcina et Petro Pogano de Jadra; die 15 Novemb. ind. 1. anno 1227.
- 552. Obsides Ragusii in Venetiis; die 10 Octobr. ind. 15 anno 1226. fol. 80.
- 533. Plegium pro obsidibus Jadrae; d. 2 Decemb. ind. 2 anno 1228.
- 535. Plegium eiusdem materiae; d. 10 Decemb. 1228.
- № 556, 557, 558. Prohibitio comercii cum Raguseis et Jadratinis; d. 3 Octob. ind. 15 1226. fol. 81.
- № 576. Litterae regis Ungariae A; d. 9 Febr. 1226, indict. 15. fol. 83.
- 577, et 579. Prohibitio ire cum navibus infra Jadram; d. 11, et 15 Febr. 1226. ind. 15. fol. 83.
- 619. De morte comitis N. Quirini Absarensis testimonium; d. 19 Octob. 1227. indict. 1. fol. 89.
- 671 Prohibitio navigari ultra Jadram; d. 5 Decemb. 1228. indict. 2. fol. 97.
- 680. Treugue cum imperatore Constantinopolis Theodoro Comiano duca; d. 11 Decemb. 1228 ind. 2. fol. 97.
- 681. Contractus matrimonii dom. Balduini cum filia regis Joh. (anno 1228). fol. 97 et 98.
-

VIII.

Изъ показателя кнѣге коя се зове:

„Либ е р ѣ А л б у с ѣ.“

Кнѣга сама на кожи писана однешена є у Бечѣ, где се чува у цес. кр. придворномъ аркиву; показатель оставшій у млетачкомъ аркиву писанъ є такође на кожи.

VIII.

Ex indice codicis qui dicitur:

„Liber Albus.“

Liber ipse scriptus in pergamene, translatus Vienne ibidem in archivo caesareo regio anlico asservatur; index in archivo Veneto residuus, etiam in membrana est scriptus.

DYRRACHIUM.

Anno

1210. Privilegium Dyrrhachii factum per d. ducem Venet. Petr. Ziani. charta 108.
- Fidelitas Sevastocratoris sub d. Petr. Ziani Venet. duci circa Dyrrhachium. ch. 109.
- Feudum de terris Dyrrhachii, Episcopo Theod. Cernec. ch. 109.
1205. Refutatio Marini Geno facta de Dyrrhachio. ch. 42.

Приметба. Овај пописъ сачињѣнъ ѣ подписанъ по налогу и трошку Друштва Србске Словесности, у мѣтачкомъ архиву, ба- већи се у мѣсецу Септембру и Октобру прошле године у Млетцима, а исто друштво нашло ѣ за добро дати га напечатати, како би се сви они њимъ ползовати могли, коп се са югосла- венскомъ историјомъ занимаю. О постанку његовомъ обширнѣе може се читати у извѣстију подписаногъ, печатаномъ у Гласника свезки IX, (на страни 292 и след.) Жѣла ѣ друштва, најпре овај пописъ јошъ подпуниѣмъ учинити, тымъ да се и остале старе части мѣтачкогъ архива изпитаю, а после тога присту- пити къ печатану самы' акта у њму пописаны', коя се за дру- штво већъ препишю; за ту цѣль ѣ друштво рѣшило подписа- ногъ и овогъ лета на неколико мѣсеци у Млетке послати, како бы се ово пописиванѣ акта продужити и свршити, а препи- санѣ самы' акта съ успѣхомъ наставити могло.

У Београду, о Дуовима 1858 год.

Дрѣ Я. Шафарикъ.

Nota. Elenchus hic confectus fuit ab infrascripto in archivo Ve- neto, ex commissione et sumptibus societatis litterariae Serbicae: cum idem mensibus Septembri et Octobri anni proxime elapsi Venetiis morabatur; eadem societas utile censebat. ut hic Elen- chus typis edatur. quatenus omnes usum eius habere possint, qui cum historia Slavorum meridionalium occupantur. De ortu eius plura legi possunt in relatione infrascripti, typis edita in libro IX (pagina 292 et seq.) scripti periodici eiusdem societatis, dicti Glasnik. Societas ultro disiderat, primo hunc Elenchum magis completum reddere, perlustrando etiam reliquas vetustas partes archivi Veneti, et deinde accedere ad ipsa Acta, in Elen- cho hoc consignata, typis edenda, quae acta jam pro societate des- cribuntur: hoc scopo dicta societas determinavit infrascriptum et hocce anno pro aliquot mensibus Venetias mittere. ut nempe haec conscriptio actorum continuari et terminari, et descriptio ipsorum documentorum meliori cum successu institui possit.

Belgradi. mense Maio anni 1858.

Dr. J. Schafarik.

ПОГЛЕДЪ НА ИСТОРИЈУ СРБСКЕ ЦРКВЕ ПРВОГА ПЕРІОДА.

*(Одъ еднога почастногъ члана Друштва Србске
Словесности.)*

Многа словенска племена, коя су срећније политичко станѣ имала него што є имао србскій народъ, имаю већъ историју своє цркве, а Срби є ни до данасъ немаю. Готово сви догађаи цркве њіове покривени су непровидномъ завѣсомъ. Сами Срби незнаю управо, кадъ су се просвѣтили свѣтомъ христіянства, ко є, када и како почео, распространіо и утврдіо христіянство у њіовой земљи, какву є судбу претрпела њіова црква у различна временна, а особито у стара — пре св. Саве првогъ србскогъ изъ Србіє архієпископа. Текъ одъ времена овогъ великогъ светитеља историја србске цркве постає ясна и познатія.

Сада су се многи Срби почели свойски заузимати за историју свога народа, учена друштва србска брижљиво скупљаю старине и откриваю дата за народну историју потребна; но историја цркве наше јошъ лежи скоро не дирнута. Дужавна историја нашега народа не показує намъ путове божіегъ стараня о нашемъ народу, као што то казує наша црквена историја. Трајањъ државно кодъ нашега народа было є на и прошло, а милостиво провиђенъ божіє не гледаюћи на велике незгоде сачувало є у народу нашемъ и до данаш-

нѣга дана непрекидно траянѣ св. пр. вѣре, коє є сѣме посѣяно кодѣ насѣ юштѣ у времена апостолска. осимѣ тога грађанска исторія наша не може се разумѣти безѣ знаня наше црквене исторіє: многи догађан у првой и не могу се изяснити, докѣ ихѣ не изясни исторія наше цркве. ¹ Отуда се дознає особита важность за Србе знанѣ свое црквене исторіє. Само она може обяснити оно свойство народнѣгѣ духа, по коме Срби, живећи међу западнѣмѣ изображенимѣ народима, имаюћи изближе и честе одношає сѣ нѣма, сачували су ону патріярхалность быћа, о којой сѣ уваженѣмѣ одзивлю се многи путници ² и такође сачували су неизмѣнѣну и свою вѣру, кою су имѣ предци нѣихови предали. Изѣ површногѣ погледа и описанія исторіє цркве Србске, може се видѣти, да є само православна вѣра сачувала животь и быће народно одѣ оны многи усиляваня са стране туђы племена коя су се стремилa да униште посебно народно быће Срба. До Неманѣ првогѣ основателя династіє славны кралѣва србски — Неманића, св. вѣра, преображаваюћи по духу своему духѣ одѣлиты разєдинѣны племена, у вре-

¹ И свойство србске грађанске исторіє више наличи на свойство црквене, єрѣ се радия Срба додирала са сусѣдима у толико, у колико є изискивала то заштита нѣюве вѣре, они су воєвали за слободу свое вѣре, и слободно свршаванѣ богослуженія и обреда по правилима исте вѣре и по духу особитогѣ характера народне свое цркве — словенске. Ви. о народ. скупштини напеч. у Бѣограду 1848. год.

² Boué la Turquie d'Europe. Paris 1840. — Die Slawen der Türkei. Von Cyprian Robert. Leipzig. 1847. — Путешествіє по Черногоріи Попова. — Очеркѣ Герцеговины. Жур. Мин. Народ. Просв. 1850 ч. 67. стр. 99.

ме Неманъ сѣдинила ихъ є уєдно; при приємницима нѣговимъ, она є помагала, да она утврде свою самосталность; и за време бѣдства и преврата, єдина потпора, хранителька и утѣшенѣ страдаю-
 њемъ народу была є иста св.вѣра и црква. ¹

Но откуда да узмемо грађу за саставъ и пи-
 санѣ исторіє цркве србске? На жалость ни ста-
 ри ни доцнїи списатели, кои су излагали исто-
 рію христїянске цркве, готово ништа не говоре
 о цркви србской. Све што о нѣой они являю, то
 су єдна текъ тавна наговѣнѣваня, коя су они ми-
 могредно напоменули. Има србскихъ лѣтописа, кои
 бы могли открыть много коєшта, како о цркве-
 ной, тако и о државной исторїи србской; но они
 юшъ нису обрађени и издани, збогъ чега и нису
 свакоме приступни. Збогъ мале количине лѣтопи-
 снихъ билѣжака, одиосеѣнихъ се на исторїю србске
 цркве, збогъ недостатка строгаго критичкогъ пре-
 суђеня оногъ, што се сачувало у писменимъ да-
 тама, живо преданїє, коє се досада у памети на-
 рода задржало, есте, а и треба да буде важанъ из-
 воръ за исторїю србску, како државну, тако
 и црквену. Сваки србинъ зна исторїю св. Саве,
 првогъ србскогъ и одъ Срба архїєпископа, пош-
 тує и уважава своє св. кралѣве, пѣва дѣла многихъ
 своихъ патріяраха, као лица, коя су помагала да
 се утврди вѣра и распространи благочестїє. Но
 памтенѣ народа, премда съ єдне стране и достав-
 ля знанѣ, алъ у врло обштимъ чертама, съ друге
 — устно преданїє не пружа се далѣ одъ Степа-
 на Неманѣ краля србскогъ, и сина нѣговогъ св.
 Саве. А познато є, да су Срби примили христїян-
 ство много ранїє, него што є Неманя живио, и бы-

¹ Ви. о народ. скупштини, и прибавленїє нап. у Бѣ-
 ограду 1848 и 1849 год.

до є некихъ поєдиннихъ сръбскихъ породица, коє су се покрстиле пріє на шестъ вѣкова до св. Саве. Докъ се сръбски лѣтописи не издаду на свѣтъ и критички не расмотре, нека тамна знаня о тимъ старимъ временима, могу се коєгдѣ наћи кодъ византійскихъ историка, кои су напominяли о Србима, одъ коихъ, што се тиче нашегъ предмета, єдини є скоро Константинъ багрянородни. Имамо нека извѣстія, коя се управо тичу цркве, и коя су узета изъ народнихъ лѣтописа у архимандрита Райфа исторіи о словенскимъ народима. Може се коєгдѣ јошъ и кодъ странскихъ историописаца наћи некихъ извѣстія у краткимъ примѣдбама и мимогреднимъ напominяњима. Но излагатель исторіє сръбске цркве већиномъ принуђенъ є збогъ недостатка дата притицати географійскимъ и исторійскимъ саображенњима и при помоћи њиховой долазити до истине.

При првомъ погледу на сръбску цркву пада намъ у очи тѣсна свеза судбине њѣне у различна времена са грађанскимъ станѣмъ народа. До VII столѣћа по христовомъ рођеню, Срби немаю опредѣљногъ политичкогъ быћа: они или се сливаю са другимъ народима, а особито са обштимъ племеномъ Словена, или єднако мѣняю мѣста свога живлѣня, или налазе се покореѣни одъ различныхъ народа; потOME и трагови христіянства међу њима у ова времена єдва се даю примѣтити, — текъ само исторійско саображенѣ открива га, да є оно было међу њима. Одъ VII столѣћа, — одъ времена Ираклія грчкога императора, Срби населени се у грчку имперію, нису имали самосталности и независности. На зато и станѣ цркве христове кодъ Срба одъ оногъ времена, када су се они населили у предѣле источне имперіє, нала-

зило се у пуномъ подчиѣнїю цркве константинопольске — своє просвѣтителъке.

Стефанъ Неманя први, скупивши уєдно разєдинѣне дотле общине сръбске, узвисио є Србію до самосталне државе; при нѣму є и сръбска црква задобила неко самостално значенѣ. Константинопольски патріярхъ за добро цркве дає св. Сави сину нѣговомъ власть да управля црквомъ сръбскомъ независно и самостално, св. Сава явля се велики бранитель св. православне вѣре, очишћава свою цркву одъ Павликїяна и Латиняна, кои су є тада узнемиривали, просвѣћує народъ и свештенство, поставля єпископіє, предупређуюћи намѣре папа, обавѣшћава кралѣве сръбске, да не траже круне царске изъ папскихъ руку, и светонїћу своєго живота и чудесима насвагда утврђує православїє у народу.

Прїємници првоєго Неманѣ и првоєго своєго архиепископа у свему су се на нѣи угледали. Кралѣвство сръбско узвишує се до имперїє у XIV вѣку; тада се узвишує и црква у својој єрархїи до патріяршества. Но такво добро станѣ цркве не трая дуго. У 1389 години Турци разорише царство сръбско, и започеше се гонєня на христїане являю се отпадници, кои збоєго мрзости на римску цркву примаю мухамеданство, предѣли сръбске цркве сужаваю се изнутра и споля. Као да бы довршили и увећали бѣдства, папе видѣћи несрећне околности сръбске цркве, шлю своє мисионере, кои са различнимъ хитростима придобише у свою вѣру неки дїо народа. Сръбски патріярси, као єдина заштита народа, єдио да бы сачували у народу православїє, а друго надаюћи се ослободити народъ свой одъ турске власти, траже помоћ коєго австрїйскихъ царева, и са неко-

лико народа преселяваю се у Австрію 1690 год. Но Австрія користећи се станѣмъ сръбскогъ народа ослоившегъ се на нѣно великодушіе, закратила є саобраштаванѣ преселѣницима са оставишма у отечеству, и тимъ сулиниени патріаси могућности да се брину о судбини народа, кои су они оставили.

Сръбски патріарси, кои су са неколико народа пренили у Австрію, станили су се у Срієму, и основали свою столицу у Карловцима. Одъ овогъ времена и дѣла и упливъ нѣиховъ ограничавао се само на онай народъ, коя живи подъ круномъ Австріє, а оставши у Турској Срби двоє су изгубили, слободу и царева, и своє свештене бранителѣ, и са црквомъ сръбскомъ почело є да управля грчко свештенство, коє є купило то право одъ султана. Турци покоравајући сръбске предѣле єданъ за другимъ, метнуше основъ раздѣлѣнїю єдине дотле бывше сръбске цркве на многе: австрійску, црногорску, ерцеговачку, расійску, босанску и сръбску, а преселѣнѣ патріарха у Австрію, утврдило є ово раздѣлѣнѣ. У течаю тогъ несрећногъ комадана страда црква споля одъ турскогъ зулума, а изнутра одъ мухамедове науке и уніє; но са почеткомъ саданѣгъ вѣка судбина се є нѣна у некимъ предѣлима олакшала, а у другимъ страда и досада трпећи угнѣтаваня одъ Турака и одъ папскихъ мисіонера.

На основу споменутихъ догађая, можемо подѣлити исторію сръбске цркве на четири периода:

1-ви одъ поява христіанства међу Србима до св. Саве првогъ архіепископа (одъ 1-гъ вѣка до 1222 године).

2-гв одъ св. Саве до установлѣня у Србїи патріаршества (одъ 1222—1336 год.).

3-ья одъ установлѣня патріяршества до преношая патріяршке столице изъ Пеѣи у Карловце (одъ 1336—1690).

4-тя одъ преношая патріяршке столице у Австрію и подѣлѣня єрархіе до нашихъ времена.

Неимаючи потребне податке за саставлѣнїѣ цѣле исторіе сръбске цркве, мы ѣмо се сада ограничити само површнимъ изложенїемъ првога періода нѣногъ, кои є понайтавнїи и мало познатъ, надаючи се, да ѣе други научени наши Сръби, кои имаю при руци више података, несамо ово испитати, него и далѣ наставити. А мы у овомъ изложенію исторіе ове, говориѣмо: I) о почетку христїянства међу Сръбима; II) о нѣговомъ распространѣнію и утврђенію међу нѣима и о страданїяма сръбске цркве у овомъ періоду; III) о нѣной єрархіи; IV) о црквенномъ ученію, службама и обредяма; V) о знатнимъ свештенимъ лицяма; VI) о монасима и манастирима; и наипослѣ VII) о єресима, коє су узнемиривале сръбску цркву у овомъ періоду.

I.

Када се появило христїянство кодъ Сръба? Почетакъ христїянства у сръбскомъ народу пружа се іошъ у апостолска времена или у прво време христїянства. У томе увѣрава насъ то, што є на старомъ првоначелномъ мѣсту живлѣня Сръба, іошъ докъ су они были тамо, проповѣдао истине христове вѣре апостолъ Андрїя, а послѣ нѣга нѣгови прїемници, кои су се одмахъ за нѣимъ скоро по свима мѣстима старе Скитїе являли; а іошъ и то, што су Сръби живѣли и имали посла са народяма христїянскима у прва времена христїянства.

У оно време, када су апостоли распространявали христову вѣру по цѣломе свѣту, словен-

ски народъ, кои тада іошѣ нїе се быо сасвимъ разєдинно, чуо є евангелску проповѣдь одъ самихъ апостола у собственимъ своимъ обиталиштима. „Андрѣю учащу въ Синопіи, каже преподобни Несторъ, и пришедшу ему въ Корсунъ, увидѣ яко изъ Корсуни близь устья Днѣпровское, оттолѣ поиде къ Днѣпру горѣ . . . и приде въ Словѣни, идѣже нынѣ Новгородъ.“¹ Казиванѣ о томе, да є христову вѣру проповѣдао Словенима апостолъ Андрія првозвани, кои є одъ Кавказа до граница словенскога народа, а то є Новгородъ — долазио, и да су Словени живеѣи на цѣломъ томъ простору чули о истинама христїанства, о томе никако не треба двоумити.² Но у тима предѣлима, коє су у старо доба заузимали Словени, живѣли су тада и Срби, као граи общегъ словенскогъ племена, и потOME може се мислити, да су и они слушали проповѣдь апостола Андріє, или наипослѣ нѣговихъ наиблизихъ прїемника. Плиніє у своіой исторіи набраяюѣи народе, кои су живѣли на Кавказу, починаюѣи одъ Кимеричкогъ Босфора, кои се сада Керченски Пролївъ zove, споминѣ и о Србима, кои су у плинієво време тамо живѣли. „На Кимеричкомъ (проливу) живе, вели онъ, Меоти, Вали, Срби, Арехи, Цинги и Псеси“^{3,4} Графъ Бранковићъ, Раићъ и Давидовићъ — сръбски историописци, сложио сѣ Плиніємъ налага Србе у прва времена христїанства кодъ меотичкогъ

¹ Полное собраніе Росс. Лѣтоп. изд. Археол. Ком. Санкт-петербургъ 1846 год. томъ 1. стр. 4.

² Вн. исторію христїанства въ Россіи до равноап. князя Владиміра архим. Макарія. Санк-петер. 1846 год. стр. 37.

³ Plin. hist. natur. lib. 6. c. 7. p. 306—307. Сличн: Ptolom. lib. 5. c. 9. и Славянскія древности Шафарика. Томъ 1. кн. 1. стр. 105.

езера. ¹ У великой исторіи енглескогъ друштва потврђуе се то, да садашњи Срби заиста произлазе одъ онихъ Срба, кои су у време христовогъ рођеная живѣли око Волге, а посаѣ сто година поредъ азовскогъ мора у Криму. ² Константинъ багрянородни мало доцнѣ налази Србе у земляма близу Кіева. ³ Налазе се трагови, да су Срби живѣли на Кавказу и уобште у старој Скитіи. Имена рѣка и мѣста, која су се досада сачувала ⁴, не безъ основа наводе доцнѣихъ времена историописце, те они држе, да су Срби живѣли на реченимъ мѣстима. „Просторъ одъ Кавказа до врата каспійскихъ, вели Проконіе, населяваю Алани, кои не подлеже ничіјој влади. Тамо (живе) Хуни, кое називаю Сабирима.“ ⁵ Овдѣ значе Сабири то исто што и Срби, по примѣдби ученихъ людій. ⁶ Ано-

¹ Исторія Слав. народ. Ранѣъ. часть 1-а стр. 23. —

Исторія Давидовиѣа. — Исторія Христ. въ Россіи. Архим. Макаріе. стр. 34.

² Ви. Ранѣа малу исторію Срб. народа стр. 12.

³ Види тамо.

⁴ Име рѣке Мораве (*моравѣ*), која е по Птоломею была побочна рѣка Дона, и сада зове се една рѣка, која тече крозъ саданію Србію и ниже Смедерева утиче у Дунавъ. Ово име садашњој Морави у Србіи, вѣроватно е, да су јој дали Срби за споменъ оне Мораве при Дону, гдѣ су пређе они живѣли. Названѣ меотичкогъ езера, одъ *метисъ-мети*, неки производе одъ *маѣа-мати*, као што и сада Срби зову свое матере (соч. Кеппена. Москва. стр. 28). А по имену народа овогъ и досада се една рѣка између Волге и Дона назива *Серба* или *Сарпа*. Слав. древ. Шафар. Томъ 1-и Кн. 1. стр. 105. Ист. арх. Макаріа. стр. 34.

⁵ Procop. de bello Goth. lib. IV. c. 45. „Сабиrowъ убо Славянь быти, и прародителей Сербомъ съ Аннонимомъ, вели Ранѣъ, смѣло заключаемъ.“ Часть II. стр. 130. Види и Давидовиѣа срб. нар. ист.

⁶ Ви. у исторіи Ранѣа. Часть II. стр. 31.

нимъ у своіой кнѣзизі, коя се зове „изяснѣна Србія“. наводећи рѣчи Менандра, вели ово: „за време Тиверіа ћесара римскогъ, войсковође римске напавши на Албанію, плѣнили су неколико людій одъ Сабира и осталихъ народа и повратили се у Византию, и када су посланици Алана и Сабира дошли да изјаве своју покорностъ Римлянина, ћесаръ ихъ є врто лїєпо примио.“¹ Асеманіє іонѣ ясниє казує стара мѣста живлѣня Срба. „Чини ми се, вели онѣ, да су Рвати и Срби, а уєдно и Бугари, незнано када прогнани изъ мѣста, коя су они одъ старине населявали, найпріє се населили између Таанаса и Дунава надъ єзеромъ меотичкимъ, за тимъ су се населили око берегова карпатскихъ“. ² Родепъ у описанію Босфора Меотичкогъ, границе старогъ мѣста, гдѣ су Срби живѣли, описує овако: „Одъ сѣвера граничили су они (Срби) рѣкомъ Волгомъ и народомъ, кои се зове Вали, одъ юга имали су рѣку Удъ за границу и сусѣдство Дидура и Олонда, одъ истока окружавала ихъ є Волга, каспійско море и народъ Удъ у предѣлима астраханскимъ; а одъ запада граничили су са Церавинима и стубовима александровимъ и планиномъ Албомъ.“³ Осимъ наведенихъ свѣдочанства можемо наћи іонѣ кодъ различныхъ историописаца више или мањ ясна потврђєня тога, да су Срби живѣли на кавкаскимъ границама у старо доба, и живѣли су тамо іонѣ у време апостола. Ранѣѣ, кои є прегледао различне карте земљописателя, увѣрава, да се одъ западне стране каспійскогъ мора у предѣлима дербенскимъ и досада налази *нѣкое владѣніє, называемое Серва-*

¹ Тамо стр. 131.

² Calend. Eccl. T. 1. р. 190. и у ранѣвой исторіи, част. II, стр. 141.

³ Томъ други са мапомъ

нія. ¹ А ово є оно исто мѣсто, коє Саски (географъ мацарски) одређує старимъ Србима. ²

Тамо є проповѣдао евангеліє апостолъ Андрія, и наскоро послѣ нѣговогъ проповѣданя у-становлѣне су енархіє, свуда су били пастири и учительи, ³ кои су безъ двоумлѣня зато и были тамо, што є доста было христіяна, а међу нѣма были су многи одъ Срба. ⁴ Блажени Бронимъ пише ово: Хуни изучаваю псалтирь, хладна Скитія сагрѣна се огнѣмъ истините вѣре. ⁵ Но мы смо видѣли изъ рѣчій Прокопія, да є онъ Хуне назвао Сабире, а Сабирѣ су Срби, кои су были єданъ дио Хуна. ⁶ Срби су се звали іошъ и Сармати, шта више и само име Сарматъ, по рѣчима некихъ, то є исто, што Сбратъ или Сербъ. ⁷ Нѣихово є общте име было одъ имена свію Словена — Скити, а често нѣи су само овимъ именомъ звали. ⁸ А да су Сармати и Скити слушали проповѣдь апостола, и у слѣдству ове проповѣди примали христіянство, то є доста познато. О томе свѣдочи Тертуліанъ. ⁹ Понайвише се старао о распростра-нѣню вѣре у Скити св. Златоустъ. Блажени Теодоритъ пише о нѣму ово: и друго сродство и-

¹ Истор. слав. народ. Ранѣъ. ч. II. стр. 134.

² На мапи одъ Балтике, Дона и Црноморске, која є нађена у св. Гори, стои написано име Серби (σερβοι), што іошъ више потврђує общту мисао о нѣиховомъ мѣсту живлѣня. Жур. мин. нар. просв. Августъ 1847.

³ Истор. арх. Мак. стр. 38.

⁴ Тамо стр. 98.

⁵ Ad laetam epist.

⁶ Истор. арх. Мак. стр. 98—99.

⁷ Слав. древ. Шафар. Т. I. к. I. стр. 170—171 и истор. арх. Мак. стр. 33.

⁸ Кедринъ. Томъ II. стр. 452.

⁹ Lib. advers Jud. с. 7. истор. арх. Мак. стр. 41.

манѣ ты съ апостолима, ты си први подигао ол-
таре кодъ Скита амаксобова (скитаюћихъ се), и
опай, кои нѣ силазно съ коия, научно се прекла-
няти коѣна и почео є падати на землю: опай, ко-
га нису разжалѣвале сузе заробѣника, научно се
оплакивати свое грѣхове. ¹ На другомъ мѣсту
опъ исти пише ово: св. Златоустъ, кадъ є чуо,
да Скити, кои су живѣли поредъ Дунава, желе
спасенія, послао є къ њима пастире и учите-
лѣ. ² А самъ Златоустъ са восторгомъ говори ово:
Скити, Тракіянци и Сармати, славе Христа. ³ За-
иста — проповѣдь евангелія, кою су често пра-
твѣла чудеса провиђенія божіегъ, была є у стаю
да пробуди Скита одъ нѣгового спаваня у не-
знабоштву. Пастирѣ пакъ и учителѣ, кои су рас-
пространявали међу незнабожачкимъ пародима хри-
стіянску вѣру и имали даръ чудотворства, были
су у стаю да учине промѣну у вѣри онаковогъ
народа, кои є по нагону чувства живио и руково-
дно се споляниѣмъ упечатаѣнїма.

На основу досада казатогъ, можемо мислити,
да се христіянство появило кодъ Срба јошъ у о-
на времена, када су они живѣли у споменутимъ
мѣстима, и да су неки одъ њихъ примили хри-
стіянство јошъ у апостолска времена. ⁴ Папа Јо-
ванъ X (914—929) пишући србскимъ кнезовима
Михаилу захлумскомъ и Томиславу рватскомъ,
потврђує ову мисао, да су предци њихови (Срби)
првоначелно обраћени одъ апостола. Ко, вели опъ,
одиста двоумити може, да се словенске државе
не броє међу првоначетцима апостола и все-

¹ Фотіѣва библиот. гл. 273. стр. 1518.

² Histor. Eccle. v. c. 31.

³ Chrisostom. epist. 107. 202. Теодорита hist. eccl.
IV. 37. V. 30.

⁴ Истор. арх. Мак. стр. 34.

ленске цркве, примивши іошъ одъ колевке као рану проповѣдь апостолске цркве са млекоу вѣре. ¹

На ту мисао, да се христіанство почело кодъ Срба ако не у времена апостолска, а оно у прва времена христіанства, наводи и то, што су Срби тада непрекидно налазили се у ближимъ одношењима са христіанима. Іошъ докъ су живѣли кодъ кавкаскихъ брегова у сусѣдству Ђурђіанске (Иверіе), Срби су были пріјатељи христіана, ² којихъ е тада како у тој, тако и у околнимъ предѣлима доста било, гдѣ су збогъ тога постојале и катедре христіанскихъ светитеља. ³ Доцније повлачећи се изъ својихъ старихъ жилишта на западъ, Срби единако су се срѣтали съ христіанскимъ народима и съ њима имали посла, ⁴ те су тако они лако могли усвајати понятія христіанска, а може се мислити, да су неки одъ њихъ и христіанство примили, ерѣ іошъ до просвѣте свѣтомъ евангелске науке, Срби су имали многе праве христіанске добродѣтели, ⁵ што ихъ е природно могло склонити да се покрсте. Идући све даље и даље Срби оставивши висину кавкаскихъ брегова достигли су до Карпата, гдѣ су основали ново

¹ Слав. древ. Шаф. том. 1. кн. 1. стр. 112. Farlati. *Illyr. sacr.* Т. III. р. 94. 95. Katancsich de Istro. р. 205.

² Истор. Слав. народ. Ранѣъ част. I. стр. 11.

³ Procop. de bello goth. IV. 4. 23.

⁴ Ви. истор. Рос. древ. Моск. Универ. № 6. стр. 42. Слав. древ. Шафар. стр. 104. Stritt. Т. II. р. 151 152. Истор. первобыт. церкви у Славянъ Маціевскогъ стр. 21—35.

⁵ Гласникъ Друш. Срб. Слов. сvez. I стр. 140. А Константињ багрянородни, говорећи о крштењу Срба при Ираклію, вели, да су они тада примили стару вѣру: pietatis opera edocti, antiqua Fide accepta. Stritt. Т. II. р. 183.

свое отечество *Бѣлу Србію* или *Бойку*.¹ Распалѣни войничкимъ духомъ, они су одавдѣ често нападали на Солунъ читавимъ четама и оцетъ су се повраћали у свою землю,² но наипослѣ были су побѣђени чудесима св. Димитрія солунскогъ, кои є неколико пута бравно свою варошъ одъ нѣхovýchъ нападаия. Св. Димитріє и досада се кодъ народа србскогъ врло почитує.³

Но премда є у прве вѣкове христіянства евангеліє и было проповѣдано у предѣлима гдѣ су Срби живѣли, али нису сви они одмахъ покрестили се. Света вѣра ніє одмахъ промѣнила стару вѣру цѣлога народа; неколико лица, може быти и неколико породица и обштина покрстиле су се, а сви остали, — збогъ непрекиднихъ война и прелаза съ єдногъ мѣста живѣния на друго, — збогъ нападаия и насертаня одъ различныхъ народа, кои су ишли нато, да нисигу Србе изъ нѣховогъ мѣста живѣния, остали су у незнабоштву, — єдинодо VII, а други до IX столѣћа. Но свето сѣме вѣре было є већъ посіяно међу нѣима, и што є споріє оно клицало, то є обилніє послѣ донело родъ, и томе роду одређено є было божіимъ провиђењемъ изнићи у србској земљи у VII и IX столѣћу, єрѣ єданъ и поредъ тога већин и знатниѣ днo народа србскогъ примно є свето крштењ у VII столѣћу за време грчкогъ императора Ираклія, а други у IX за време Василія македонца, и

¹ Const. ad adm. Imper. c. 32, p. 99—100. Stritt. T. II. p. 151. Cal. Eccl. Assem. pars. II. c. IX p. 491. Истоп. Слав. нар. Ранѣъ, част. II. стр. 175.

² Истоп. Рос. Древ. Моск. Унив. № 6. стр. 43. и др.

³ За честь нѣгову праздує се 26 Октомвріѣ, и у Србін є єданъ одъ великихъ праздника.

одъ тогъ времена христіянство се распространило и утврдило у цѣломъ сръбскомъ народу.

II.

1) У време обштегъ преселяваня народа, Срби покренувши се одъ Кавказа, дошли су у Бойку, и до почетка VII столѣћа највише су живѣли у нѣой. У 640 години послѣ смрти послѣднѣгъ овогъ владателя, коме се име незна, народъ сръбски раздѣлио се на двѣ половине, коима су управљала два сина овогъ послѣднѣгъ владателя. Еданъ одъ нѣихъ узме припадајућу му половину народа, остави Бойку и дође императору грчкомъ Ираклію, кои одреди имъ предѣлъ око Солуна, да се у нѣму населе. ¹ Овај предѣлъ одъ тогъ доба почне се звати Сервія, ² а доцнѣе была є тамо и варошъ истогъ имена. ³ У Солунскомъ предѣлу Срби нису дуго остали, — нѣма се нѣе допадало удалѣнѣ одъ свое браће, кои су остали у Бойки, и збогъ тога они оставе тай предѣлъ и врате се натрагъ, но кадъ су дошли до Дунава и Саве, управитель грчкогъ града у Бѣограду склони ихъ те ту остану. ⁴ Ново отечество овихъ путника и странаца прозове се Србія, и ово име задржало се є досада.

Послѣ тога покрепе се и оставши сръбски народъ изъ Бойке и стани се у сусѣдству до онихъ Срба, кои су се пређе иселили, и то у оне предѣле, коє и сада заузима, т. е. у читавой горној Мизіи. ⁵ Овдѣ су дуго, и управо до X вѣка

¹ Stritt Т. II. р. 151.

² Калайдовѣѣ. Іоаннѣ Екзархъ Болгар. стр. 87.

³ У истомъ. Іошѣ вн. Stritt. Т. II. р. 153. И досада близу Солуна има варошица, коя се зове *Србица*.

⁴ Stritt Т. II. р. 153.

⁵ Cal. Eccl. Assem. Т. V. с. II. р. 40. Oriens Christ. Т. II. р. 319.

Срби живѣли патріалхално у обштинама. Свака обштина заузимаюћи понегда читавъ предѣлъ, была є сама за себе и управляо є нѣоме нѣнъ родоначелникъ, и такве старѣшине подчинѣне су биле Цариграду. ¹ Ово раздѣлѣнѣ было є узрокъ, што нису Срби сви у єдно време примили христіянство; єръ є оно у єднимъ обштинама распространѣно и примѣно одмахъ пошто су се населили, а у другимъ дуго се нїе могло укорѣнити збогъ себичнихъ намѣра и желя сваке обштине.

Константинъ багрянородни казуюћи о населѣнїю Срба у грчкой имперїи, вели, да су нѣи тада крстили свештеници, коє є Иракліє послао изъ Рима, и да су ихъ тїи свештеници вѣри научили. ² Но коє су поименце обштине примиле христїанску вѣру за време Ираклія? И єсу ли заиста тада оне примиле свету вѣру?

Єданъ дїо Срба, кои се є прїє иселно изъ Бойке (друкчіє бѣле Србіє), по рѣчима Константина багрянородногъ, заузео є предѣлъ око бѣоградскогъ града: Србію, Захлумїю, Тербунїю и капалитске землѣ, ³ и сва ова мѣста они су заузели мирно. Друге предѣле, као: Далмацію, Дирахїю, дїо Панонїє и землѣ сусѣдне Рватской, заузео є послѣ други дїо Срба, кои є изишао изъ Бойке пошто є неко време протекло одъ првогъ иселѣня и ови послѣднїи иселѣнїици морали су оружїемъ заузимати ове землѣ и очистити ихъ одъ Авара. ⁴ Можемо дакле извести, да су се завре-

¹ Истор. первоб. церк. у Слав. соч. Маціевск. стр. 24. Ове обштине или племена была су ова: Захлумци (кои су живѣли у Захлумїи), Тербунноти, Нарентани, Далматинци, Дирахлїйци и Србіянци.

² Stritt, memor. popul. Т. II. р. 153.

³ У истомъ. Вн. Cal. Eccl. Assem. Т. II. р. 2.

⁴ Вн. цит. подъ броемъ 2.

ме Ираклія крстили само први населѣнці, а они други дуго су іошѣ остали незнабожци, а то посвѣдоचाва и Багрянородни. Онѣ, говорећи о Србима, дѣли ихъ (при Ираклію) на крштене и некрштене. Крштенима зове оне, кои су дошли у време царованя Ираклія и населили се у оне землѣ, коє смо горе споменули: у овој Србїи *крштеной*, вели онѣ, найзнатнїя су мѣста Дестникъ и т. д. — ¹, а они, кои су іошѣ остали у Бѣлој Србїи и послѣ се отуда иселили, были су некрштени: Рвати. продужує Багрянородни. произлазе одъ Рвата некрштенихъ, кои се називаю бѣли, они су у сусѣдству са Србима некрштенимъ. ²

Бсу ли заиста Срби у VII вѣку примили христіянство, као што Константинъ багрянородни каже?

Јасно свѣдочанство византїйскогъ историописца, кои є живио ³ приближено оноемъ времену, кадѣ се є догађай, о комъ говори, случило, ништа не садржи у себи такво, што бы насъ наводило на двоумлѣнїє о истинитости нѣговога казиваня, а тимъ више нѣговома казиваню треба вѣровати, єрѣ нѣгова казиваня обштимъ гласомъ ученихъ людїй признаю се за истинита. Ніє могуће мислити, зашто бы онѣ говорио о таквомъ догађаю, кои се ніє догодно, а особито онда, када є тай догађай врло важанъ за онај народъ, чїю исторїю пише. До времена самогъ историописца Константина, знанїє о томе могло є се сачувати у државнимъ или црквенимъ актама, а одовудъ Багрянородни записао га у свою исторїю, или шта више знанїє

¹ Constant. de adm. Imp. c. 31. p. 34. и у ранѣвой истор. част. II. стр. 173.

² У истомаъ.

³ Живио є 912—959 год.

о томе могло є да се сачува у устномъ преданію до нѣговогъ времена.

Пређашня нападаня Срба на Солунъ, докѣ се пису были доселили у садашня мѣста, божіе провиђенѣ окренуло є на нѣихово добро: чудна одбрана града св. Димитріємъ склонила ихъ є, да оставе стару незнабожачку вѣру и да христіанску нѣру приме. Живеѣи неколико година у Солуну, они су морали имати посла са тамошнѣимъ христіанима, а то ихъ є іошѣ ближе упознало са христіанствомъ. И ако за време нѣиховогъ становања ніє се савѣ народъ крстно, то є зато было, што се онѣ ніє сасвимъ станио у солунскомъ предѣлу. Но када су они землѣ око Дунава стално заузели, и те су имѣ землѣ насвагда уступлѣне, када є и друга половина ербскогъ народа заузела предѣле у сусѣдству съ првомъ и была су уређена одношеня Срба према Цариграду,¹ тада имѣ є остало іошѣ єдно — да се покрсте. Тако є и было, по свѣдочанству Константина багрянородногъ, ерѣ онѣ вели, да су се Срби крстили тада, када су се станили у земляма, коє су близу града бѣоградскогъ.² Ту су были христіани, остатци пређашнѣихъ жилаца, были су божіи храмови, коє є іошѣ благочестиви Константинъ подигао,³ па слѣдствено были су и пастири, кои су поучавајуѣи христіане — Грке, старали се да оброте новодошавше населѣнике, и да

¹ Они су му были подвластни, али су имали свое управителѣ.

² *Memor. popul. Stritt.* Т. II. р. 153.

³ Истор. Слав. нар. Ранѣѣ, ч. II. стр. 116. Близу Бѣограда была є една кула, као споменнѣѣ Константинову вел. Вл. истор. периоб. церк. у Слав. Мацієв. стр. 87.

ихъ науче вѣри и благочестію. Нишъ ¹ постао є средсреднимъ градомъ сръбскимъ у VII и VIII вѣку. Све ово потврђує рѣчи Багрянородногъ, да су се Срби крстили іошъ до Василя македонца. ² Давидовићъ, повторавајући рѣчи Константина багрянородногъ о крштено Срба, каже, да су Срби дошавъ у Илирикъ, и заузевши сву Србию, одмахъ съ молбомъ обратили се Ираклію, да ихъ крсти, конє одмахъ испунио нѣхову молбу и крсти єданъ дно народа сръбскогъ преко рамскихъ свештеника. ³ Асеманіє ⁴, Лекієнъ ⁵. Барани ⁶, и Шрекъ ⁷, управо кажу, да су се Срби крстили у време царованя Ираклія. А многи и повієгъ временна списатели несамо да не одбацую казиванѣ Константина багрянородногъ о крштенію Срба при Ираклію, него са своимъ ислѣђиваньима потврђую истинитость нѣговихъ рѣчій. ⁸ Осимъ тога налазимо, да су у VII столѣћу сръбски предводители имали имена христіянска, што по нѣиховой любви за своимъ народнимъ именима

¹ Може быти да є Нишъ по мѣсту рођеня Константина вел. — Нвса подигнуть у име нѣговогъ мѣста рођеня.

² Миѣніє сръбскихъ некихъ лѣтописаца, као и некихъ странскихъ у Acta sanctor Rolland. мѣсеца Јануарія стр. 980, да породица неманьина произлази одъ Константина великогъ, може се тиме обяснити, што є благочестиви Неманя сръбски краљ и Србима было оно, што є Константинъ вел. свему христіянскомъ свѣту.

³ Исторія Сръб. народа. Давидов. § 36.

⁴ Cal. Eccl. Assem. Т. II. р. 367

⁵ Oriens Christ. Т. II. р. 24.

⁶ Т. IX. р. 559.

⁷ Kirchengeschichte. Т. XIV. р. 48.

⁸ Између осталихъ види: Исторію первоб. церкв у Слав. Мацієв. стр. 27.

ніе могло бути, да они нису већ крштени были.¹

Споменувши уопште о Србима и о крштењу њиховомъ, Константинъ багрянородни не говори ништа о даљој судбини христіанства кодъ њихъ, па зато два вѣка изъ исторіе србске цркве остаю у тами. Но политичко стањ народа у то време може да даде неко знанъ и о судбини његове цркве до IX вѣка, када е за царованя Василія македонца христіанска вѣра сасвимъ утврдила се кодъ читавогъ народа.

Срби нису се доселили у предѣле грчке имперіе наеданпутъ, него у различна времена, и одѣлитимъ обштинама. Ова околностъ, природно е њи ослабила и имала е велико значењ на доцнију њихову судбину. Осимъ тога, њи су окружавали народи другога племена: — Римляни, Германци и Грци, кои су може се рећи и мислили само о томъ, како да се болѣ користую са новонаселѣницима станивцима се близу њихъ . . . Грци су се надали да у њима нађу поткрѣпљѣњ свое слабости. Римляни, при помоћи њиховой, мислили су, да постигну и остваре свое честолюбиве тежињ. Германци пакъ видѣли су у њима орудіе са коимъ бы се узвисили надъ своимъ сусѣдима . . . Ма како да су была различна наданя своју овихъ народа; но сва она могла су да се испуне, — по само онда бы Срби колико толико изгубивши свой посебни народни характеръ, слили се съ коимъ было одъ њихъ. Нови сусѣди Срба добро су то знали, и збогъ тога су Срби морали имати мно-

¹ Тада су већ была кодъ њихъ ова имена: Андрія, Арсеніе, Петаръ. — Велтманъ находи Србе као христіане и незнабожце у 610—640. Вн. Очерки Россіи, изданіе Пассека, Москва, 1840 год.

го одважности, трилѣня, много любви према свему, што є нѣхово, да бы а) уништили сва усиляваня своихъ сусѣда. кои су тежили да нѣхову народность повваре, и да бы б) колико є више могуће скупити и сѣдинити разєдинѣне своеє силе, да бы изъ разєдинѣнихъ посебнихъ, и збогъ того слабихъ обштина саставили єдно яко политичко друштво. То ємеђу Србима и нѣховимъ сусѣдима породило борбу, коя є два нѣка траяла. Себичность и честолюбіє сѣ єдне, самопожертвованѣ, любовь за слободомъ и за све што є нѣхно сѣ друге стране, довольно є было, да учини борбу и упорну и жестоку. Изъ ове борбе сама су собомъ пронзашла погибална слѣдства, и найтеже є одъ нѣхъ, што се тиче народа ербскогъ то, што они Срби, кои јошъ нису были примили христіанство, нису могли помисляти да пређу изъ незнабоштва у христіанство; а они, кои су већъ были христіани, нису могли да усвоє истине христіанске, као што валя, и понятія нѣхова чудновато су се смѣшала са понятіима незнабожачкимъ. ¹ Сплетке папа, кои су се свакояко старали, да покоре новопоставшу цркву римской столици, ослабљавале су народъ у вѣри, и умало што сасвимъ нису искорѣнили христіанство у Србін. ²

Овимъ сметњима усвоєню христіанске вѣре и прелаза ове у животъ народа — у срце нѣгово, присаєдинила су се и гоненія на христіане и воєванѣ Срба јошъ сѣ другимъ народима.

¹ Pamiętniki o dziejach, pismieniestvie i prawodawstvie Stovian. Maciejovskega. T. II. p. 110. Исторія христ. въ Россіи арх. Мак. стр. 254.

² Миснонери папски были су и у Паноніи и у Србін. Ви. Истор. первоб. церкви у Славянѣ. Маціевски. стр. 37—40. Добровскогъ — стр. 65 и 66. Чтеніе Росс. Древ. № 41. 1846.

Моравски краљѣви жестоко су гонили свакога, кои се е звао христіјанинѣ. Они, владајући већиномѣ србскихъ земаля, истребљивали су сваки корѣнѣ христіјанскогъ живота у народу. Свевладѣ, Радомирѣ и за овимѣ долазећи моравски краљѣви познати су као тирјани,¹ кои су мучили христіјане, гонили ихъ и убіяли. — Жестокость нѣихова принуђавала е жалостне христіјане, да се скитаю по горама и пећинама, и тамо да траже спасенія одъ звѣрства и нечовѣчія нѣиховогъ.² Упочетку IX вѣка кадѣ ступи на престола краљѣва моравскихъ — Будимирѣ краљ X, кои е волио христіјане, гоненія се прекрате и христіјанство скоро почне да се распрострањава у свима земляма србскимъ и очишћава одъ смѣсе незнабоштва.

Нападали су на землѣ, које е Србима Иракліе дао, јошѣ и други народи, као: Авари, Бугари, Хуни и Готи, кои су се старали или да истисну отуда Србе, или да ихъ себи покре.³

Тако е народѣ србски морао единако оружјемъ да брани и своје право на землѣ, и свой народни животѣ и језикѣ. У VII вѣку, кадѣ су Срби христіјанску вѣру, па ако ће и површио⁴ прими-

¹ Ранѣ ихъ назива готскимъ. Ч. II. стр. 195. Cal. Eccl. Assem. T. I. p. 368.

² Вн. истор. Слав. народ. Ранѣ. ч. II. стр. 203.

³ Memor popul. Stritt. T. II. p. 143. Венелинѣ назива србске владателѣ бугарскимъ, и вели, да су у 791 год. жлци између Драве и Саве воевали са Карломѣ великимѣ, и да е ова кнежевина (тај предѣлѣ онѣ тако назива), ослободила се одъ Карла и одъ Бугара. Вн. критич. ислѣдов. объ исторіи Болгарѣ. стр. 9. Истр. Слав. нар. Ранѣ. ч. II. стр. 195.

⁴ Многи, одъ конхъ и архим. Макаріе, потврђую, да су најпиріе Словени были само по спољашности,

ли, кодъ нѣхъ, као и кодъ осталихъ южнихъ Словена, започело се прерођењѣ и образованѣ по духу христїанства; но Срби су јошъ дуго морали се борити са спољашњимъ и унутрашњимъ сметњама, да бы сасвимъ достигли такво образованѣ. Словени су хтѣли да слушаю христїанску науку и да свршю божію службу своимъ ѣзикомъ, а то нїе могло бити у почетку нѣиховогъ крштења. Грци нису знали словенски ѣзикъ, а Латини нису трпѣли, да се онъ употребљава при служби божіој; зато потребно є было, да се сами Словени спреме, како бы могли изъ средине нѣихове јавити се люди, кои бы были у станю дати Словенима слово божїе на нѣиховомъ природномъ ѣзику; а съ друге стране требало є задобити толико снаге, да бы могли испунити свою желю, удалити и надвладати све сметнѣ, коє су имъ у томъ одношеню чинили римски првосвештеници. ¹ У IX вѣку появише се два брата Кирилъ и Методїе, по рођењу одъ словенске крви, кои су потпуно одговарали потреби и желѣи Словена, кои су се покрстили были. Два столѣћа траяла є, да тако речемо, борба Словена са сусѣднимъ народима и наипослѣ свр-

по виду, христїани (Истор. христ. въ Россїи стр. 255); а Маціевски у „Исторїи первоб. церкви у Славянѣ. стр. 26“ каже, да су тада (када су се Срби крстили) рѣчи: вѣровати, крстити се, подпадати подъ чїю му драго властъ, — значиле єдно и исто. Но то є доста увеличано.

¹ У Солуну є было одавна доста Словена. У њѣму су была учена друштва словенскогъ порекла, која су имала ту наміру да преведу на словенски ѣзикъ слово божїе и да уреди цркву кодъ Словена по корѣномъ духу нѣиховогъ народногъ живота. Ви. Венелила „изслѣд. объ истор. Болгарѣ.“ Бугарска, Србія и Моравїя почеле су да ячаю у политичкомъ значеню, да бы независно браниле, правичностъ свогъ дѣла.

шила се славномъ побѣдомъ, те Словени чуше слово божіе на свомъ езикѹ. Кирилъ и Методіе — апостоли словенске цркве, пролазе крозъ предѣле словенскихъ земаля проповѣдаюћи евангеліе словенскимъ езикомъ, и св. вѣра скоро се распространява ондѣ, гдѣ нѹ нису знали, утврђуе се кодъ онихъ, кои, ако су є и были примили раніе, по нису є добро разумѣвали. Чувши слово божіе на свомъ народномъ езикѹ, Словени увидѣли су сво превосходство божественихъ истина, предъ своимъ грубимъ суєвѣріама и свуда су предусретали проповѣдь о св. вѣри са христіанскомъ любовію и готовности да є приме. Одъ овогъ времена, у течаю неколико десетина година, христіанство се распространило кодъ Словена много више, и утврдило се много брже, него ли пріе што є было у течаю читавихъ столѣћа. Проповѣдь евангелія на словенскомъ езикѹ чинила се њима као нешто њима познато и жельно, и збогъ тога су є свуда радосно примали, и она є мало помало постала потребанъ основъ словенскогъ живота. Одъ овогъ времена, т. є. одъ поява слова божіегъ на словенскомъ езикѹ, или одъ 861 године, — када су христіанство сасвимъ утврдили у Бугарској Кирилъ и Методіе, до 880 год. када су већ по молби Срба дошли къ њима свештеници послани одъ Василија македонца, — сви су предѣли населени одъ Срба огласили се именомъ Христа спасителя.

Но да ли су Срби слушали проповѣдь Кирила и Методія? Ёсу ли они пролазили крозъ оне земљѹ, у којима су Срби живѣли? И шта су учили они равноапостоли за србску цркву?

Многе околности и свѣдоцтва историописца наводе на ту мисао, да є проповѣдь Кирила

и Методія чула се у предѣлима несамо све Србіє, него и Сирмума, Далмаціє и Славоніє, кои су већиномъ србскимъ народомъ населѣни. Ђрѣ

а) Кирилъ и Методіє на молбу моравскихъ кнезова, кои су молили, да имъ се изъ Константинополя пошлю учитељи вѣре, па кадъ су ови путовали изъ Бугарске у Моравію, нису могли изъ любви за проповѣданѣмъ евангелія, мимоићи Србію, по самомъ географійскомъ положаю Србіє. Србія є, може се рећи, на путу идући изъ Бугарске у Моравію, и зато єстествено є было, да ударе крозъ Србію. Но єсу ли они заиста были у нѣой, и єсу ли они заиста проповѣдали у Србїи?

б) Неможе се двоумити о томе. Изъ исте молбе моравскихъ кнезова знамо, да су Кирилъ и Методіє послати изъ Цариграда зато, да уобште утврде св. вѣру у онимъ земляма, жици коихъ земля већ су се были крстїани, но збогъ околностїй іошъ нису были добро утврђени у вѣри. Већина Срба іошъ у време Ираклія покрстила се є, но іошъ нїє была у вѣри утврђена, а многи су одъ њихъ іошъ были незнабошци; збогъ тога морала є Србія пасти на умъ св. Кирилу и Методију, кадъ су они близу до нѣ дошли. Осимъ тога императоръ Василіє македонацъ и патріархъ Фотїє, кои су се доста старали о распространяваню христїанства, безъ двоумлѣня нису заборавити могли народъ, кои є быо примїо вѣру одъ Грка, но кои є узнемириванъ одъ паписта.¹ Потоме не безъ основа може се мислити, да су Кирилъ и Методіє, а особито послѣ успѣха свогъ у Бугарској, имали одъ императора и патріарха заповѣсть, да се постараю утврдити и распространили христову вѣру и у Србїи.

¹ Види цитатъ подъ броемъ 2 на страни 179-й.

в) Има преданіє доста вѣроватно, да су Кирилъ и Методіє у саданѣмъ Бѣограду (Сингедуну) сръбскомъ основали катедру и поставили епископа, слѣдственно они су долазили тамо. ¹

г) Сръбске землѣ за Дунавомъ — Сирмиумъ, Славонія и Далмація, улазећи у саставъ велике моравске кнежевине слушале су проповѣдь Кирила и Методія, и послѣ утврђеня вѣре у Србін, они су ихъ покрестили и дѣлима благочестія научили. ² Ревностни пастырѣ Методіє, кои є управљаю 20 година моравскомъ црковомъ, по свѣдочанству Асеманія, распространявао є и утврђавао вѣру по свима краєвима краљѣвства, међу Моравцима, Бугарима и Србима, кои су были подвластни Моравін. ³ Трудови нѣгови тимъ скоріє напредовали су, што є манѣ налазио онъ у народу противности, єрѣ є народъ и чекао и желно таквогъ учителя, и быо склонѣнъ, да га прими радостно, особито при настояваню тадашнихъ моравскихъ краљѣва.

д) Раићъ вели, да є Константинъ (а за цѣло Методіє), обратно Христу Бугаре, а послѣ Србе. ⁴

По томе не можемо двоумити о томъ, да Срби нису чули устну проповѣдь црвоучителя словенске цркве, и они праведно ихъ признаю

¹ Вн. Венелина „Критич. изслѣд. объ исторіи Болгаръ“. стр. 122.

² Начертаніє церков. исторіи. Иппокентіє. Томъ II. стр. 3—4.

³ Cal. Eccl. Assem. T. I. p. 32. У Срієму, Банату, Славоніи и Далмаціи већина народонаселѣня сръбскогъ народа, коя є осимъ оне пренавше подъ Чарноевићемъ тамо старосѣдноцъ, и досада при свима явнимъ и тайнимъ говорама исповѣда оуу вѣру, кою є проповѣдао Кирилъ и Методіє.

⁴ Исторія Слав. народ. ч. II. кн. VI. § 9.

за своє просвѣтителѣ, и почитую ихъ као свое апостоле.

2) Но не гледајући на то, што се е свуда међу Србима проповѣдало евангеліе, многи одъ њихъ, и шта више, цѣле общине народа србскогъ, као што су: Нарентани и Дираклійци до IX вѣка остали су непокрштени; а када су одъ своихъ сусѣда — сународника, кои су се были покрестили, почели слушати христіанску вѣру, разговѣтнимъ за њи езикомъ,¹ они су у време свогъ жупана Властимира доброволно послали у 870 год. посланике свое императору Василию македонцу, и молили, да имъ пошлѣ свештенике, кои бы ихъ крестили и вѣри научили.²

Константинъ багрянородни, говорећи о ослобођењу различнихъ община народа србскогъ одъ грчкихъ императора, и изрично називајући те общине, говори врло неразговѣтно о томе, како многе одъ њихъ јошъ нису были крштене: „Одъ времена Ираклія, пише онъ, сва Далмація и границе се съ њоме народи: Рвати, Срби, Захлумци, Тербунноти, Каналити, Днокліјци, Нарентани, кои се и погани називлю, зато, што нису крштени, ослободили су се одъ римске (грчке) владе. . . Многи одъ овихъ народа, нису были крштени и дуго су тако остали, а у време царованя Василия македонца, молили су, да имъ онъ да учителѣ, да ихъ крсте, и онъ имъ е послао свештенике. На-

¹ Тада се у Бугарској, Србји и моравскомъ краљвству свршавала божја служба словенскимъ езикомъ. У свима словенскимъ предѣлима было е доста проповѣдника св. христове вѣре. Ви. Слав. древн. Шафар. стр. 55. Гласникъ Друштва Срб. Слов. свез. II. стр. 55.

² Метог. popul. Stritt. T. II. p. 154. Историја Срб. народа. Давидов. § 42.

рентани или погани (сада Црногорци) живѣвши у неприступнимъ мѣстима, молили су императора за крштењ и добила су. ¹ Изъ овихъ рѣчій Константина багрянородногъ, види се само то, да само єдни Нарентани јошъ нису были крштени, а за остале обштине, и коє управо нису дотле были крштене, — неможе се истинито казати, збогъ неопредѣљне рѣчи ѡгове — *многои*. Но по географійскомъ положаю обштина, можемо за истинито држати, да јошъ нїе была крштена обштина дираклійска, која є при другомъ населѣню сръбскогъ народа заузела земљ у сусѣдству са Нарентанима. „Словенски народи — Нарентани и остали, кои живе у Далмаціи, вели Мосхеймъ, добровольно су послали у Константинополъ своє посланике, предали се власти грчкой, съ обѣћањмъ, да ће да приме вѣру христїанску, — и тада су грчки свештеници послани къ њима, научили ихъ христїанскимъ правилами.“ ² Но на граници Далмаціе была є Дирахія ³, дакле и Дираклійци нису были крштени до времена Василия македонца, и текъ су за време тога цара примили христїанство заєдно са Нарентанима и осталимъ Србима, кои се јошъ тада нису были покрестили. Осимъ тога, — Захлумци, Тербуниоти и Каналити, ако су се у време Ираклія и покрестили, но јошъ нису были утврђени у вѣри, и кодъ њихъ є јошъ много коекаквихъ незнабожачкихъ обичая было, па зато могло се є мислити као и да нису крштени. ⁴

¹ De admin. Imper. c. IV. p. 71—73.

² Истоп. Слав. народ. Равѣ, ч. I. стр. 313. Cal. Eccl. Assem. T. I. p. 362. Mosheim. Instit. hist. Eccl. saecul. novum pars prim. cap. prim. § IV.

³ Вн. Равѣ и Асеманія на показаномъ мѣсту.

⁴ Истоп. первоб. церкв. Маціев. стр. 28. Невиди се да су Срби гонили христїанство, нити су му се

Поредъ тога многи одъ онихъ Срба, кои су послѣ оставили Бойку, смѣштили су се међу онима, кои су се отуда најпріе иселили, и кои су се при Ираклію покрестили. Тѣмъ поводошляци помѣшавши се са стародошляцима, остали су незнабожци до времена Василия македонца, при комъ су се, као што е речено, покрестили.¹ И одъ тога времена почела е кодъ горепоменутихъ обштина постојати црква, и уведена е кодъ њихъ ерархія².

Готово сви исторіописци православне цркве и већина католичкихъ и лутеранскихъ историка едногласно казую, да они Срби, кои се до Василия македонца нису были крестили, крестили су ихъ у време тога цара грчки свештеници, и то одмахъ како су црквене књиге были преведене на словенски езикъ. Они іошъ и то додаю, да су тада и они Срби, кои су се пріе — іошъ у време Ираклія покрестили, а такође и они, кои су се у течаю два столѣћа одъѣлито крштавали, самими утврђени и научени вѣри тако исто одъ грчкога свештенства. Но негледаяћи на то, што су јасна свѣдочанства о томе, неки одъ западнихъ списателя³, ослањаюћи се баяги на рѣчи самогъ Константина багрянородногъ, гдѣ онъ говори, да су Србе у време Ираклія крестили римски свештеници, усиљаваю се да дока-

са оружјемъ противили, нити су упорно бранили свое старо суевѣрство. Вн. тамо стр. 132.

¹ Cal. Eccl. Assem. T. I. p. 368. и др. Oriens Christian. T. II. p. 24. Исторія Слав. народ. Рунѣъ, стр. 318 и 319. Kirchengeschichte. Schroek. T. XVI. p. 48.

² Cal. Eccl. T. I. p. 359—372.

³ Асеманіе, Лекіенъ и многи други, а съ њима и паче, што се види изъ њиховихъ писама, која су србскимъ краљевима писали.

жу, да су Србе покрестили римо-католички свештеници. Те рѣчи Константина багрянородногъ ове су: Срби су добили, вели онъ, одъ Ираклія стране, коє су Авари опустошили, и нѣи су крстили свештеници изъ Рима.¹ Но познато є, да се онда и Цариградъ звао Римомъ, єрѣ су у нѣму живѣли римски императори, и грчка имперія до деветогъ вѣка називала се источно-римска или само римска. Слѣдствено изъ рѣчій Константина јошѣ се невиди управо, да су свештеници, коє є Иракліє Србима послао, да ихъ крсте, были изъ старогa Рима. Близость землѣ сръбске Цариграду и свагдашњи одношаи Срба съ нѣиме, давали су више прилика и лакшу могућность послати свештенике изъ Цариграда, него ли изъ Рима. Кадѣ су доцнѣ Грци послали у Моравію учитель изъ Константинополя, коя є ближе староме Риму; то за што бы Иракліє шіляо вѣроучитель изъ Рима, а не изъ своеѣ столице? Самъ Константинъ багрянородни, а за нѣимъ и сви историописци западни потвѣрђую то, да кадѣ су Срби подруганиутѣ молили за свештенике; онда Василиє македонацъ послао имъ є ове не изъ Рима, него изъ Цариграда. У ономъ пакъ причаню, кадѣ Константинъ говори о крштеню онога сръбскогъ народа, кои се є при Василию македонцу крстнѣ, не налазимо рѣчи изъ *Рима* (послани су были свештеници Србима), зато, што су источну имперію одъ IV вѣка почели називати грчкомъ имперіомъ.²

И тако види се, да є сръбска црква постала одъ грчке, и да су Србима проповѣдали вѣру грчки свештеници. Може бити, да су до Кирила

¹ Memor popul. Spritt. T. II. p. 153. § 3.

² Исторія Сръб. народа Давидовића.

и Методія нека лица одъ сръбскога народа, особито у провинціяма, коє су ближе западу примили вѣру одъ римскихъ миснонера, кои су долазили у сръбске предѣле изъ Аквилее и Салцбурга. Но прво, та су лица примала вѣру, кадъ се јошъ западна црква нѣ была одѣлила одъ источне; а друго, одмахъ за словенскимъ апостолима долази у сръбске предѣле грчко свештенство, коє мало по мало истискує латинске свештенике, — а тамо се заводи ерархія грчка, коє ревностна радня утврђує међу Србима грчку вѣру.¹

Па зато сва усилјаваня приврженика Рима, да докажу, да сръбска црква произлази одъ римске, узалудна су. Таква њихова доказиваня нису истинита. Мали брой Срба босанскихъ и австрійскихъ, кои се римске вѣре држе, недоказує, као што они мисле, да су сви Срби негда римске вѣре были, и да су њи крестили римски свештеници по обредима римске цркве. Саме римокатолици потврђују, као што смо наприједъ видѣли, да є сръбски народъ сасвимъ примио вѣру и у њој се утврдно у време Василія македонца, и то одъ грчкога свештенства. Осимъ тога, кадъ бы сръбски народъ быо римске вѣре, то за што бы св. Сава ишао на воспитанѣ у Свету Гору? Тамо нити є икадъ было, а и садъ нема ни єднога римскога манастира. Кадъ бы већина сръбскога народа у време св. Саве држала се римске вѣре, онда бы онъ пріє ишао у онаково мѣсто, гдѣ бы се најболѣ могао по духу римске вѣре воспитати, а не у Свету Гору. Далѣ — св. Саву поставио є за архиепископа грчки патріархъ у Никеи, а не као што римокатолици кажу, да є св. Сава быо бая-

¹ То є основно доказао Маціевски у истор. первоб. церкви у Славянѣ. стр. 26—37. Критич. изслѣдов. объ исторіи Болгаръ. Венелинъ. стр. 131.

ги викаріє латинскогъ патріярха, бывшегъ у то време у Цариграду, и да се є у Србїи православно вѣра появила текъ у почетку XIV вѣка.¹ Найпослѣ да наведемо и то, да Србїи и сада тврдо држећи се православія, очевидно убѣђую у той истини, да су га они и примили одъ православнихъ, т. є. одъ Грка, а не одъ Латина.

Но тай случай, што су папе у IX столѣћу тражили, да имъ се бугарска црква подвргне заръ не доказує, да є србска црква као ближа Риму по мѣстоположенію него бугарска — была већъ подвластна папама? Кадъ то не бы было, онда папе найпріє бы се постарале, да себи подчине србску цркву, на послѣ да доказую своя права и на бугарску. Но

1) Србски народъ у овомъ периоду времена, кон расматрамо, іошъ ніє имао самосталности, него є само понекадъ долазио до нѣ, и то не на дуго. Подѣлѣни на неколико жупанства, онъ є быо іошъ у слабомъ и зависномъ станю, особито до почетка X вѣка. А Бугарска у то време дошла є до самосталности и постала є страшна за сусѣде; па зато обротивши и покоривши Бугарску римскомъ престолу, папе су се могле надати, да ће имъ послѣ лако бити покорити себи и Србію; єръ у таквомъ случаю, она бы была ошколона са римокатолицима — Маѣарима и Бугарима.

2) Бугарски кралѣви сами су навели папе на то, да доказую своя права на нѣихову цркву.²

¹ Oriens Christ. T. II. p. 319—320. Cal. Eccl. Assém. T. V. p. 48. Rainald. ad ann. 1220. n. 37.

² Они су се неки путъ обраћали папама, да имъ одговоре на нека питања тичућа се вѣроученя и управляня цркве. Ви. Oriens Christ. T. I. p. 89. — Царственикъ Бугарскій. стр. 73.

А сръбски жупани, налазећи се подъ влашћу Цариграда, ни су се ни зашта обраћали къ папи, ерѣ нигдѣ не налазимо то, да су они имали каква годъ посла, што се тиче црквенихъ дѣла, съ папомъ, до XI вѣка. Истина, папе су писали писма некимъ жупанима; на пр. Іованъ X писао є Михаилу захлумскомъ, съ томъ, по свой прилици, намѣромъ, да га себи приволи, по то є было узалудъ, ерѣ знамо, да є Захлумія (сада Ерцеговина) свагда се држала грчке цркве.¹

3) Поступаѣ римокатоличкихъ учителя, кои су се старали да униште народни словенски животъ, удалявало є Словене одъ римске вѣре. Слушаюћи слово божіє на своме єзику, Словени, а тако исто и Срби, знали су то уважавати и тиме су се поносили, и свакомъ покушаваню, кое бы ишло супротъ нѣхнога єзика и народности яко су се противили. Наведене околности отуђавале су сръбски народъ одъ римске вѣре и сметале папама, те они ни су могли заѣбити владу надъ сръбскомъ цркомъ. Но у исто време ихъ є више привољвало, да се здруже съ Грцима и да се нѣи више држе.

Изъ тога, што є досадъ казато, види се, да су Срби примили вѣру христіянску одъ Грка. И ову вѣру примиле су све общине у другой половини деветого вѣка, премда не све уєданиуть. Юшъ є доста прошло времена, докъ є христіянска вѣра ушла у душу и мисли народа. То є довршио съ божиомъ помоћу св. Сава архиепископъ и просвѣтителъ сръбски.

До времена овогъ великогъ светителя сръбске цркве, христіянство у Србіи имало є многе

¹ Очеркъ Герцеговины. Ви. жур. М. Н. Просв. част. 76. стр. 99. 1849 год.

незгоде, збогъ коихъ се ніе могло развити и укорѣнити у народу. Трогодишња война Срба са Пресіаѣмомъ бугарскимъ войсковођомъ, која, ако се е у 870 год. и свршила доста срећно за Србе, ¹ опетъ имъ е доста сметиѣ у приманю христіанске вѣре учинила тиме, што е дуго трајала, а да не говоримо о томе, што у времерата слабо се о чему другомъ могло мислити и радити. Далѣ, сръбске обштине, коє никада нису заборављале узаямно међу собомъ сродство и народно единство, изјавиле су, — подстрекнуте, безъ двоумлѣња, христіанскомъ любовію — тежню, да се јошъ тѣшнѣ седине и више се међу собомъ и политично здружуютъ у 871 и 880 години. Но Михаиѣ Богорисъ бугарски краљ, имајући у мислима политичке намѣре своє, смео е той намѣри, а тиме е може бити и безъ намѣре постао еданъ одъ узрока, кои су задржали напредакъ и утврђенѣ христіанства у срцу народа. ² Но највеће е сметиѣ томе учинио бугарски царъ Симеунъ, кои е готово све предѣле Србіє попалио и порушио; старѣшине и друга знатна лица у народу заробио и погубио. Онъ е тако опустошио Србію, да ніе остало у престолномъ граду Дестнику ни 5 ловаца, и то неженѣнихъ. ³ Народъ се разбѣгао у сусѣдне землѣ, а и самъ жупанъ Захаріа удалио се у Рватску. Када е прешла ова олуя, — народъ се поче повраћати на своя стара кућништа; но често е требало да ихъ оружјемъ отимлѣ. Едно — ратови, коє су Срби водили; а друго — появљѣнѣ латинскихъ свештеника у Далмаціи сусѣдној провинціи сръбскимъ земляма, кои су почели народъ привољвати римској вѣри, и тиме чинити раз-

¹ Мемог. popul. Strit. Т. II. р. 151.

² Кодъ Стритера и у Истог. Срб. народ. Давидов. § 43.

³ Истог. Срб. народ. Давидов. § 47.

доръ и неслогу у нѣму — єсу узрокъ, те Срби нису сви уеданпутъ покрестили се, а они, кои су се покрестили, ни су се могли утврдити у христіанству.

Но негледајући на све те тегобе, Срби еданпутъ примивши источну вѣру, и крстивши се не подъ моранѣ, а единствено по доброй вољи, држали су се ове вѣре, — ако су и была многа покушаваня, да се они поримокатоличе, а шта више и да се сасвимъ одрекну христіанства. Но када су немирна времена прошла, — када су та покушаваня и сплетке престале, и када се србски народъ све више и више почео зближавати и сѣдинявати у єдну полугичку цѣлину; тада се у свима предѣлима, коє су Срби населявали утврдило христіанство; учительи источни пошто су увели божію службу на словенскомъ езикѣ, отворили су тиме путъ христіанској вѣри у унутрашњи и срдачни животъ народа.

III.

У каквомъ се станю налазила єрархія србске цркве у овомъ течаю времена, коє расматрамо?

Константинъ багрянородни, описуюћи укратко дѣла Срба, — о цркви нѣховой и єрархіи оставио є врло мало извѣстія. Онъ само вели, да є по молби Срба, Иракліє нѣи крстио преко римскихъ свештеника, и — да є за тимъ Василиє македонацъ послао къ нѣима свештенике, кои су крстили и оне, кои су остали некрштени.¹ Но да ли є было са овима свештеницима посланъ и епископъ, те да бы се єрархія тада установила, Багрянородни ништа о томе не споминаѣ. Но збогъ тога, што су србске землѣ были близу

¹ Memor popul. Stritt. T. II. p. 153—154.

онихъ предѣла, у којима су были епископи, можемо неколико да изяснимо ту стваръ. Тако знамо да су јошъ до Кирила и Методія были у Солуну и Диоклеи епископске катедре, ¹ које су близу србскихъ земаля; по томе може се држати, да су Срби, кои су крштени у време Ираклія подвласни были одной одъ овихъ катедре, и до Василия македонца нису имали свою собствену епархію.

У време другога крштениа Срба, катедре диоклійске већъ нїе было, ерѣ е сва варошъ у којој е катедра была разрушена одъ варвара. ² Па зато у течаю X и XI вѣка постале су епископске катедре по другимъ мѣстима, а и у средини народа србскога. До насъ нїе дошло извѣстія, на основу којихъ могли бы показати време, кадъ е коя епархія постала. А што се тиче имена и броя епархіа, то по рѣчима архиѣкона Ферлата, свако е жупанство или обштина србска имала свога епископа до св. Саве. Тако были су епископске катедре у земляма, које се сада зову Црна Гора, Босна, Ерцеговина, Расія (гдѣ су были двѣ — бѣоградска и смедеревска), Сирмиумъ старіи и Далмація. ³ Но све ове епархіје были су

¹ Dandolo у Мураторія XII. р. 182—183. Вн. исторію первоб. церкви. Маѣев. стр. 30.

² Cal. Eccl. Assem. T. IV. р. 407.

³ Тамо р. 398—407. — Маѣевски вели, да су црквенимъ дѣлима управляли у Далмаціи свештенослужители поставлени одъ Методія, а тако исто и у Паноніи, а затимъ управляло е свештенство долазивше изъ Цариграда (стр. 30). Но наскоро послѣ Методія постале су тамо и латинске катедре, и као што е Далмація и Панонія постала подвласна западнимъ владательима; па зато при свршетку овога періода латинско свештенство надяча грчко, и мало помало уништи тамо бывше православне катедре. Но поредъ свега тога маѣев свештенство, по рѣчима Маѣевскога, остало е

изъ почетка подвласне солунскомъ архиепископу ¹, а послѣ некогъ времена, заведена є іошъ ядранска (Iadrensis), архиепископія. ² Тада су црногорски и босански епископъ остали подъ солунскимъ архиепископомъ, а сви остали подъ ядранскимъ. Но како прве епархіе са своимъ епископима и архиепископомъ, тако и друге биле су подвласне патријарху цариградскомъ. ³

іошъ, и было є подвалено сусѣднимъ православнимъ епископима. На собору бывшемъ 1063 год. у Далмаціи, налазимо између осталихъ и епископа босанскогъ Теодора, па зато можемо држати, да су а) дѣла далматинскихъ православнихъ христіјана зависѣла одъ овогъ епископа, па и сама та епископска катедра у Босни явила се онда, када се у Далмаціи осилило латинство, кое желећи да истисне отуда православіе, ніе дозвољавало, да они, кои се држе правосл. вѣре имаю у Далмаціи свога епископа; б) дѣла панонскихъ Срба и правосл. христіјана зависѣла су одъ бѣоградскогъ епископа као њима најближегъ, и збогъ тога видимо, да є еданъ одъ овихъ по имену Теодосіе быо на споменутомъ собору.

¹ Codin. p. 332.

² Изъ єдногъ старогъ рукописа, види се, да є у 1050 г. была столица митрополита у Валѣву, и да є неки србинъ Михаиљ Койчиновићъ озидео манастиръ Вољавчу при митрополиту валѣвскомъ Теофану 1050 год.

Асеманіе држи се особитога реда у набрајаиу катедрій, а особито архиепископскихъ, мислећи да види папство у епархіјама србскимъ, кое онъ подчинява архиепископіјама латинскимъ. Трибунійску и нарентаиску епархію подчинява рагускомъ архиепископу; панонске Србе, бѣоградску и смедеревску катедру подчинява антибарейскому (кога є катедра постала послѣ разрушеня Диоклеє). *Cal. Eccl.* T. IV. p. 397—407.

³ *Oriens Christ.* T. II. p. 1—320.

Но ніє дуго црква србска остала са оно неколико епархія своихъ подъ влашћу солунскогъ митрополита; ерѣ скоро за св. Методіємъ, кои є имао свою архиепископску катедру у Велеграду или Велегороду,¹ гдѣ є и моравскихъ краљѣва была столица, и кои, као што знамо, ніє имао пріємника, све су землѣ словенске, у коима є онѣ увео христіянство, и коє су остале вѣрне правословію, — подчинѣне самосталномъ (*αὐτοεφεάλω*) престолу прве Юстиніяне.²

Св. Методіє установивши кодъ Словена цркву, ако и ніє у Морави имао пріємника; но за Словене є было и то добро, што є архиепископство нѣгово — као словена давало основъ за устанављѣњѣ, тако рећи, словенске єрархіє.³ Говѣна у Морави и Панониѣ, заєдно са словенскимъ богослужѣњемъ и православномъ вѣромъ, єрархія словенска удалила се у оне предѣле, кои су имали већу слободу што се тиче словенскогъ живота — у прву Юстиніану, гдѣ се налазила словенска народностъ до почетка VIII вѣка. Подъ прво-юстиніанску архиепископію потпададе су све оне землѣ, коє се спомињу у IX указу императора Юстиніана, а наиме: Дакія средиземногъ мора, Дакія прибрежна, Превалія, Дарданія, обѣ Мизіє — горня и долня и Панонія.⁴ Изъ тога се види, да бугарске и србске землѣ потпададе су у црквенимъ дѣљима првоюстиніанскоме архиепископу, но тако, да су и Бугарска и Србія имале свога провинціалногъ митрополита. Архиепископи новоюстиніан-

¹ Добнеръ увѣрава, да є столица св. Методія была у Бѣограду. Ви. Матеріялы Кенпена. 1826. стр. 111. Исторія первоб. церкв. Мацієв. стр. 62.

² О старомъ Наярику. Ви. Oriens Christ. Т. II. р. 23-24.

³ Временикъ. 1850 год. Кн. V. стр. 4.

⁴ Oriens Christ. Т. II.

ске катедре могли су бити и Бугари и Срби. Поредъ тога њи су за архиепископе избирали њини епископи ¹, а потврђавао ихъ є у архиепископскомъ достоянству кнезь илирски (србски). ² Тако є было до половине XI вѣка. А одъ тога времена јоко почиу преовлађавати Грци, коя, мало помало истискуюћи Словене, почели су најпослѣ єрархійска званія давати само природнимъ Грцима; што є за Словене — Бугаре и Србе было на неки начинъ гоноєнъ. ³ На зато мисао о словенској слободној цркви свагда се углави патриотичкихъ Словена вртила, и како су дозволиле политичке околности, Бугари установе кодъ себе самостално архиепископство у Трнову престолној својој вароши. Исто тако и Срби, кадъ су у почетку XII вѣка задобили неко политичко значєнъ на југу, добили су и у својој земљи особитога архиепископа са правомъ самосталности (*αὐτοκεφάλως*).

Извѣстїя, коя смо о србској єрархїи скупили, премда ихъ мало има, но опетъ се може изъ њихъ видѣти, да є србска црква подвргавала се утицаю различнихъ народа дондѣ, докъ се нїє у њој утврдила своя собствена єрархїя. Тако одъ времена Ираклія до Кирила и Методїя были су учители Србима грчко свештенство, а у западнимъ провинціяма латинско; одъ времена словенскихъ апостола было є у Србїи понавїше по происхожденю словенско свештенство, и то є трајало до XI вѣка. Одъ тога пакъ времена у свој горњој Мизїи наново завладало є грчко, а у Панонїи и Далмаціи латинско свештенство.

Црква србска у почетку постанка свога морала є бити свѣдокъ, а понегда и предметъ до-

¹ *ibid.* p. 19—20.

² Cedrin. Т. II. p. 293.

³ Временникъ. 1850. Кн. V. стр. 4.

ста саблажняваюћихъ и свагда више или мањъ недобросавѣстнихъ препиркѣй међу Грцима и Латинима. Околности времена, премда су имале моћанъ утицај на начинъ поступања Грка, што се тиче распрострањаваня вѣре; но опетъ немогу се упоредити у томе Грци са Латинима, кои су са фанатизмомъ, неразбирајући на начине, шта више и са помоћу мирске власти ¹ распрострањавали своє вѣроисповѣданъ. Грчко свештенство свагда є дѣйствовало на народъ више духовно, — рѣчию и убѣђаванъмъ. ² Но Словенима оскудѣвало є главно, а то є божіє слово на єзику народномъ — словенскомъ. Текъ єдино оно, на разговѣтномъ за народъ єзику, могло є да произведе у народу сръбскомъ яко убѣђенъ у новој за нѣга вѣри и любовъ према нѣой. Да кажемо и то, да є само словенянъ могао живо осѣћати велику потребу словенске Библиє и словенскогъ богослуженя. И кадъ су изабраници божіи Кирилъ и Методиє то учинили, мы видимо одмахъ послѣ тога брзо распрострањенъ вѣре христіанске, утврђенъ нѣю у народу сръбскомъ; а у исто време ослаблѣнъ якихъ напрезаня латинскихъ проповѣдника. Найвећа є у томъ одношенію заслуга Грка, што они ако и нису сами свршили оно, зашто є осѣћала потребу црква Словена; а они баръ нису сметали другима да то учине. Бръ може се држати, да є главни узрокъ доцногъ утврђеня христіанске вѣре како уобште међу южнимъ Словенима, тако особито међу Србима тай, што они нису имали своє народне учителъ, и што свештенство, коє є Иракліє послао сръбскомъ народу, ніє се старало да изъ

¹ Карлъ велики, германски императори, далматински и маџарски краљви помагали су латинскомє свештенству распрострањавати вѣру.

² Исторія первоб. цркви у Славянъ. Мацієв. стр. 4-10.

овогъ народа научи люде, кои бы могли да му буду учительи. него су еднако пошиљани были Грци. ¹ Неодричемо, да веће свештенство грчко друго є могло да буде корисно и потребно за новонасађену цркву, но маиъ свештенство (на пр. свештеници — Грци), сметало є напретку християнства у Србии. Народъ нїє могао вѣровати туђину, као што бы вѣровао ономе, кои є одъ нѣговога народа. Грчки свештеници долазећи гонимама у Србию и састављаюћи за себе одѣлити редъ народа, одѣљавали су се тиме одъ народа. То є падало у очи народу, и ослабљавало є кодъ Словена любовь према нѣма; єръ то нѣино одѣљаванъ одъ народа противно є было обичаю Срба, кодъ коихъ прїє него што су се покрестили, сваки є родоначелникъ породице уєдно быо и жрецъ. Зато Кирилъ и Методїє, уважаваюћи народность и разумѣваюћи потребу, ради напретка християнства, старали су се, да образую себи помоћнике и прїемники одъ Словена. Они су збогъ тога завели училишта у Бугарској ², откуда су изашли продужительни цѣховогъ светогъ дѣла. Тако су они поступали свуда, гдѣ су основали цркву. ³ Излазивши изъ та овихъ училишта, ученици словенскихъ апостола ⁴, продужили су започето одъ нѣховихъ учителя дѣло, подржавали су словенско богослуженъ, и тимъ су све већма и већма утврђавали

¹ Зато су шиљани Грци, што Срби примивши вѣру одъ Грка, јошъ су зависѣли одъ грчке имперіє.

² Критическое изслѣдов. объ исторіи Болгаръ. Венелинъ. стр. 43.

³ Гласникъ Друш. Срб. Слов. сvez. II. стр. 43. ндр.

⁴ Имена некихъ одъ нѣхъ сачувала є за насъ исторія, као: Климента, Наума, Ангеларія, Саву, Горазда, Константина и Григорія. Но већина се имена незна.

христіянство у словенскомъ народу. Безъ словенскихъ наставника и словенске ерархіе свето дѣло нашихъ првоучителя увенуло бы пріе. него што бы се развило, као што є увенуло у предѣлима, кои су ближии западу, на пр. у Моравин и Паноніи, гдѣ су мало помало словенски учитељи замѣнѣни са латинскимъ и нѣмачкимъ, и гдѣ су се мисионери папски свакояко старали, да се по црквама осимъ латинскога други ѣзикъ не чує. Особито є за тимъ заузетъ Викингъ, кои є, као што вели Шафарикъ, было велики непріятель словенскихъ првоучителя, и свега, што є словенско. Онъ и нѣгови єдномисленици старали су се, да истребе све, што нїє было латинско, и што нїє мирисало на латинство. ¹

Правацъ, кои є Методіє покрштенима Словенима дао, по свой прилици, руководио є и Василия македонца у оно време, када є пошиљао Србима свештенство, єрѣ тин свештеници, као што се види изъ скорогъ покрштєня Захлумляна, Каналита, Нарентана, Тербуинота и Дираклійца, — знали су словенски ѣзикъ, а то безъ двоумлѣня нису были Грци. Може се држати, да є императоръ на молбу Срба, послао имъ вѣроучителѣ изъ Солуна, откуда су Кириль и Методіє, и гдѣ є было у оно време доста Словена, коима є позната была грчка просвѣта, и кои су желили, као волители народности своє, да просвѣте и остале єдноплеменике своє. ²

Када є постала архиепископія прве Юстиніане, а тиме и словенска самостална ерархія ³, онда словенско свештенство проповѣдало є по свима

¹ Гласникъ Друш. Срб. Слов. свез. II. стр. 54.

² Крит. Изсл. объ истор. Болгаръ. Венелинъ, стр. 57.

³ Временикъ. Кн. V. стр. 4. 1850 год.

краєвима словенскихъ земаля. Бугари су проповѣдали слово божіе народу сръбскомъ, Срби — Бугарима, и єдни и други са словомъ божимъ на єзику словенскомъ долазили су у Моравію, Панонію ¹, Далмацію и Рватску, и моћна словенска проповѣдь, дуго се є отицрала утицаю запада, кои є успѣо послѣ Методія да посіє свою плѣву у цєкямъ Словенима населѣнимъ земляма; и само єдна насилія, са коима се вѣра римска распространявала, принудила су, наипослѣ, неке одъ словенскихъ народа, да се поколебаю у православію. ² Одъ овогъ времена, то єсть одъ края Хвѣка влада латинско свештенство у земляма подвласнимъ западнимъ владательяма; а супроть у горной и дольной Мизіи — Бугарской и Србін, црква є имала болю судбину, — тамо све више и више множило се свештенство словенскогъ порекла, коє се є старало за образованѣ народа по духу вѣре христіянске — православне; оно є очигледно утврдило, у течаю три вѣка IX, X и XI вѣру и благочестіє у животу народа. Но на свршетку XI вѣка, Грци сасвимъ завладаю катедромъ прве Юстиніане, а слѣдствено и сръбскомъ єрархиомъ, коя є пѣрой подвласна была. И као што єпросвѣта међу Грцима явно слабила, то и свештенство грчко почне злоупотреблявати влашћу пастирства и заборавляти на своє духовне дужности. Незнаюћи словенскогъ єзика, и волећи све што є грчко, и притомъ сучремено грчко, они нису хтѣли да уче єзикъ оногъ народа, кога су они были свештеници и учителя, него су се старали, да се

¹ Гласникъ Друш. Срб. Слов. свез. II. стр. 55.

² Рвати и краљвини њини примили су римску вѣру текъ у 1076 год. Ви. истор. Слав. нар. Ранѣъ. кн. III. § 11. а дотле су были православне вѣре. Ви. Истор. первоб. цркви. у Слав. Мацієв. стр. 64. идр.

грчки езикъ по свима црквама употребљава, и желећи збогъ свое користи, да народъ њиховъ езикъ изучи. То е узрокъ, те е была доста јака свађа и таренъ пастве са пастирјама, тако, да се сво време одъ XI до почетка XIII вѣка може назвати иго црквено, свршивше се са появомъ св. Саве на престолу архиепископије србске цркве. ¹

IV.

Срби примивши христјанску вѣру одъ грчке цркве, онако исто као и Грци, држали су канонъ св. Писма, уважавали св. преданіе и црквене соборе, на којима е общте мишлѣнїи изражено, и то е све она држала и чувала, као што и досада држе и чуваю православни Срби.

Божія служба и обреди свршавали су се по уставу исте грчке цркве, најпріе — до Кирила и Методія, грчкимъ езикомъ, а послѣ словенскимъ, и на свршетку овогъ периода, у многима црквама опетъ грчкимъ. ²

Но осимъ обреда, кои су пренели изъ грчке у србску цркву, — у овој другој, у течаю овогъ периода, появио се неки особити обичаји, кога ніе било у грчкој цркви. Тај обичај, кои се и досада сачувао, есте славлѣнїи крснога имена или славлѣнїи свеца, као покровителя породице.

Србски народъ у оно време, када е примио свету христјанску вѣру, дѣлио се на племена или

¹ Гласникъ Друш. Срб. Слов. свез. I. стр. 143.

² У србскимъ манастирима никада нису употребљавали грчки езикъ одъ оногъ доба, одъ како се е появило слово божіе на слов. езiku, зато, што су у њима живѣли Срби или Бугари. На и сада не гледајући на пониженїе свештенства србскогъ у Босни, Ерцеговини и осталимъ србскимъ земляма, и при тешкој надъ њиме влади Грка, они служе на слов. езiku по своимъ манастирима.

обштине, које су заузимале понекадъ читава села или читаве предѣле; збогъ тога су се кодъ Срба и покрштавале или читаве обштине или читаве породице у едно време или у еданъ исти данъ, кои су данъ у томъ случаю називали крснимъ именомъ и крснимъ даномъ. Онога свеца, кога је црква у тај данъ празновала и ови повокрштени христјани почели су особито светковати, и онъ је заузео кодъ своју чланова обштине или племена мѣсто пређашњихъ домаћихъ богова. Овај светацъ држао се за покровитеља породице, и све породице, које су се крстиле заједно и у еданъ данъ, почитују за свога покровитеља едногъ свеца, и држе се, да су родъ, коя духовно-родна свеза постои и данданашњи између еднославаца. Сви, на прилику, ђурђевци, кои славе ђурђевъ данъ, гдѣ му драго сада живѣли, називају се рођаци, и држе се, да су своите.¹ Но доцније збогъ немирнихъ времена ове породице раштркале су се по различнимъ предѣлима, али ни досадъ нису заборавиле гдѣ су стари њихови живѣли, и оне породичке одношае, кои су ихъ одъ старина свезали са духовнимъ свезама при преласку у христјанство. И досада они, кои еднога свеца славе, неће да просе дѣвойку одъ онога, кои истога свеца слави.²

Овај благочестиви обичај народа, признавши црква узела га је у редъ богослужебнихъ њенихъ обреда, кои сваки србинъ и сада свршава.

V.

Одъ знатнихъ лица, која су у периоду до св.

¹ Када би ко могао да испита све породице, које едну славу славе, доста би се могло дознати о томе, гдѣ су и када оне крштене, и то би доста осветлило початакъ историје србске цркве.

² Гласникъ Друш. Срб. Слов. свез. I. стр. 148.

Саве србскою црквою управляла познатъ намъ є досада:

Теофанъ, валѣвски митрополитъ, кои є око 1050 године живно. ¹

Теодоръ, босански епископъ, кои є было на далматинскомѣ собору у 1068 години, и

Теодосіє, епископъ бѣоградски. бывши на истомъ собору у Далмаціи.

Но на жалость, лѣтописи нису намъ сачували никакве подробности о нѣихнемъ животу.

Осимъ споменутихъ лица, први периодъ србске цркве украшава се светимъ животомъ и благочестивимъ дѣланма свете Параскеве. Рођена одъ побожныхъ родителя, живѣла є сасвимъ по заповѣстима божіима, и по смрти родителя презрѣла велико наслѣдство, и докъ є юнѣ врло млада была, удалила се у пустыню, гдѣ є до смрти, борећи се са страстима, молила се Богу, кои є сачувао юнѣ до нашегъ времена свете остатке нѣне. ² Было є безъ двоумлѣня и више нѣихъ, кои су проводили Богу угоданъ животъ, но имена нѣихова више су позната небу, него земљи. Да тако мислимо, наводи насъ примѣръ св. Параскеве. Изъ животописанія нѣпогъ види се, да су многи усамлѣни животъ проводили по

¹ Вн. примѣдбу подъ 2 на страни 195.

² Чети Миней 14 Октомврія. Полный Христіанскій мѣсяцесловъ. Кіевъ 1845. У окружію купрійскомъ у манастиру св. Петке лежало є тѣло св. Параскеве до времена султана Селима, кои га є одио у Цариградъ. Турци га предаду патріярху, а онъ га метне у свою цркву, гдѣ є оно почивало до 1641 г. а тада га патріярхъ Партеніє преда господару молдавскомъ, кои га однесе у Яшъ, гдѣ и сада цѣлокувно на сазиданѣ вѣрнихъ пребыва.

пустиняма, или ако су и са людьми живѣли, живѣли су благочестиво и Богу угодно. ¹

VI.

Што се тиче монашкогъ живота кодъ Срба до св. Саве, то јошъ досада нисмо пронашли ништа како о манастирима, — колико ихъ є било и којихъ є зидао, тако и о начину живлѣња и владаня у њима налазећихъ се калуђера. Можемо мислити, да су были јошъ пређе манастири у многимъ предѣлима, коє су Срби населили, и пріє него што су се они покрестили. Срба) у тима предѣлима одъпрвихъ вѣкова послѣ христова рођеня постојало є христіјанство и были су епископске катедре пріє, него што су се Срби доселили. ² Константинъ велики свуда є подизао цркве и манастире, па и у тима предѣлима такође то є чинио. ³ Словенско свештенство, кадъ є одъ Латина или Грка гоѣбно бивало, удаљавало се у манастире, гдѣ є преписивало словенске књиге и разашлијало ихъ по околинама; не налазећи мира у варошима, оно є тражило усамљѣности у пустиняма ⁴, гдѣ є мирно живећи радило за користъ словенске цркве. ⁵ Съ друге стране народъ, кои є по жельи и вољи покрестио се, морао є тежити за савршенимъ христіјанскимъ животомъ, као што є монашки животъ. А да су заиста были многи мана-

¹ Чети Миней 14 Октом. Истор. Слав. народ. Раѣѣ. Ч. II. стр. 297—303. 339—345.

² Начер. церков. истор. Инокентіє. Томъ II. стр. 2. Истор. первоб. церк. Мацієв. стр. 28.

³ Истор. Слав. народ. Кн. IV. стр. 116. Мацієв. истор. первоб. церк. у Слав. стр. 87.

⁴ Треба знати, да се и сада сви ербски манастири находе по планинама, а не у варошима или селима.

⁵ Соч. Шафар. у Чтенію истор. Росс. Древ. 1848. № 4.

стири у србскимъ земляма, потврђує се јошъ и тиме, што є св. Сава. када є установљавао епископства, назначио є мѣсто за те епископске катедре манастире, кои су до нѣга постојали у Србїи, и коє є онъ затекао готове. Но по каквомъ су се уставу управљали монаси, кои су у тима манастирима живѣли, нїє познато. Но кадъ узмемо на умъ то, што є св. Сава, да бы се јошъ болѣ дотѣрао у христіянскомъ животу, отишао у Св. Гору, можемо држати, да у тимъ србскимъ манастирима зїє было правоъ монашкогъ живота по уставу источнихъ монаха. Угледајући се на св. Саву, многи су одъ Срба ишли у Св. Гору ¹ и отуда су у доцнїя времена, донїели уставъ светогорски и у Србїю, и у нѣой увели и распространили тай уставъ по свима манастирима.

VII.

У течаю времена до св. Саве, србску цркву узнемиравала є — *прво* павликіянска єресь, и *друго* папе.

Павликіянска єресь, коя се появила у Бугарској, прешла є у србску цркву єдно збогъ сусѣдства Србїе съ Бугарскомъ, а друго збогъ нерасудности многихъ Срба, кои су се падали и мислили задобити у нѣой потпору и начинъ за поновљѣнїѣ слободе србскогъ народа. Но павликіянска єресь у Србїи учинила є само то, што є кодъ многихъ ослабила вѣру, посїяла у народу равнодушїє и немарность, несамо за многима обредима, него и за тайнама ², повратила є неке незна-

¹ Калуђеръ онај, съ коимъ є св. Сава отишао у Св. Гору, быо є србинъ. Истор. Слав. народ. Ранѣѣ. ч. II. стр. 340.

² На пр. бракъ нїє се освеђавао благословомъ цркве. Ви. исторїю ранѣа. ч. II. стр. 332. Христіянское чтенїе. 1848. ч. I. стр. 259. Истор. перв. церк. у Слав. Мацієв. стр. 243.

божачке обичае и дала поводъ различнымъ еретичкимъ мнѣніямъ.¹ Ова ересъ смѣшала се у почетку XII вѣка са ересю Богомила, и кадъ су е гонили на истоку а послѣ и у Србїи, удалила се на западъ, и тамо називаюћи се различно,² дуго е трајала и была основъ новимъ раскоlima и ересима на западу. Обѣ ове ереси искорѣнио е и истребио у србској цркви краљ србски Стефанъ Неманя први, кои, као што се у нѣговомъ животописању каже „ѣреси ѿгна ѿ ѣтврди праксавъ въ свој земли“.³

Убѣђеня вѣре кодъ некихъ Срба при свршетку овога периода, нарушавали су јошъ и папе, и узнемиравали су србску цркву приврженици нѣихови. Одъ половине XI вѣка многа србска жупанства тежећи за независношћу, и да бы е добили, обраћали су се папама, молећи ихъ за помоћъ. Папе требуюћи одъ нѣихъ да приме римокатоличку вѣру, више пута старали су се, да имъ помогну; па збогъ тога нека лица више су уважавала папу, него ли свое пастире, особито оне, кои су были Грци. Тако Михаїлъ Воиславльвићъ, жупанъ србски, одъ папе Александра другогъ добио е хоругву, кою су свагда предъ нѣиме носили, као знакъ одличія.⁴ У Далмаціи

¹ Вн. Начерт. црк. истор. Иннок. Т. II. стр. 60.

² Називали се су приврженици нѣихови: катарѣ, албигенси, бугари, митарѣ и добри люди. Вн. Mosh. Hist. Eccl. pars. II. c. V. и начерт. црк. истор. Иннок. ч. II. стр. 236.

³ Вн. истор. Слав. народ. Ранѣъ. ч. II. стр. 332 Никонов. Лѣтопись. Т. II. стр. 280. У Босни су јошъ дуго остали приврженици ове ереси и банови су е потпомагали, а особито банъ Кулинъ. Cal. Eccl. Assem. Т. V. р. 30.

⁴ Истор. Срб. народ. Давидов. стр. 42. Cal. Eccl. Assem. Т. V. р. 30.

были су собори, на којима су размишљавали о дѣ-
лима сръбске цркве ¹, безъ двоумлѣня зато, што е
у сръбскомъ народу, особито у Босни и Далмаціи
было Срба римокатолика, кои по наговору лега-
та папскихъ, старали су се, да распростране у
цѣломъ народу латинску вѣру, која бы боля была,
по нѣиховомъ мишлѣнью, за грађанску слободу на-
рода. ² Но ни жупани, ни народъ никада нису ми-
слили да сасвимъ одступе одъ вѣре грчке, и ако
су понегда прелазили на страну папа, то су чи-
нили само политично, ³ желећи да буду у добри-
ма одношаима съ папомъ, или су то чинили по
мишлѣнью онога вѣка, да е само онай истинити
властель — краль, кога у овомъ достоянству по-
тврди папа. Римски миснонери мислили су овимъ
да се користую и мало помало, да Србе приво-
лѣваю римокатоличкой вѣри, но нису успѣли да
то учине. Ђрѣ у оно време. када е папа ми-
слио, да ће се скоро желя нѣгова испунити, явио
се св. Сана, кои е искорѣнио предрасуду сръб-
скихъ кралѣва, ⁴ и оне, кое су крстили римски све-
штенници повратно е у православну цркву и ми-
ромъ помазао, а непокорне и упорне прогнао е
изъ сръбске землѣ. ⁵

¹ Cal. Eccl. Assem. T. IV. p. 382—383.

² И данасъ неки мисле, да кадъ бы сви южни Словени, особито Срби, поримокатоличили се, то бы много важнѣе, него што е сада, имали политичко значенѣ, не бы было, веле, Австріе, ни Турске. Но шта бы было, — то Богъ зна, а мы смо видѣли и видимо, како све више и више губе бы-
ће римокатолички Словени, и како ихъ отегођава
ярамъ туђина; а Словени православне цркве, и то
южни-Срби, свагда су имали и сада имаю слобод-
но свое грађанско быће.

³ Прибав. къ Твор. св. Отцевъ. 1849 г. стр. 286.

⁴ Гласникъ Друш. Срб. Слов. свез. I. стр. 143.

⁵ Христѣинск. Чтеніе 1843. стр. 260. Прибав. къ Твор.
Отц. 1849. стр. 291.

Расматраюћи историю постанка, распростра-
нѣня и утврђеня кодъ Срба христіянства, немо-
жемо да непримѣтимо особито старанѣ промишлѣ-
ня божіегъ о овомъ народу и нѣговой цркви. От-
како є име Срба познато постало у исторіи, они
су єднако живѣли међу христіянскимъ народима,
и имали су съ нѣима посла, — и то ихъ є при-
родно зближавало съ христіянствомъ и распола-
гало ихъ да га приме они, кои га іошъ нису при-
мили; а оне, кои су га примили утврђавало у исти-
нама христовогъ Евангелія. Послѣ, кадъ су се
Срби населили у предѣле грчке имперіе, и када
су Словенима равноапостолни Кирилъ и Методіе
слово божіе на нѣиховъ єзикъ превели,
те тиме истинне евангелске свакомъ словенину
доступніе учинили, и Срби су учасници тога добра
были. Осимъ тога, почетакъ, распространѣнѣ и
утврђенѣ христіянства у Србін єсте врло рѣдакъ
у обштой исторіи цркве догађай, но кодъ сло-
венскихъ народа обична стваръ. Христіянску вѣ-
ру примили су Срби мирно, распространила се
она кодъ нѣихъ и утврдила у земљи нѣиховой
безъ икаквогъ натѣриваня, по искреной и сазна-
ной желѣи народа, и тако є ушла у животъ
нѣговъ и сродила се съ нѣимъ, да є была — и са-
да є, тако да речемо, душа нардности Срба, и
збогъ тога, никаква покушаваня одъ стране не-
православнихъ нису могла да поколебаю право-
славну вѣру Срба, кою они и досада држе. Срб-
ска црква, а іошъ више нѣно православіе дуго є
было у великой опасности. Разумѣвамо оно вре-
ме, када Србія іошъ ніє имала политичку само-
сталность, него є зависѣла одъ владателя, на кое
су имали велики утицай папе; на пр. одъ кралѣ-
ва далматинскихъ, и ніє имала ни свога єрарха,
него се налазила подъ влашћу часъ єдне часъ

друге туђинске катедре. То су была времена за Србию тешка, времена испитиваня постоянства у вѣри православнихъ синова нѣнихъ. Но преблагое божіе промишлѣнѣ, кое никоме непушта ѣс-квситисѣ пауѣ, ѣже возмоуи (I. Кор. X. 13.), и кое чува свое достоянѣ, поткрѣплявало є свое исповѣднике у ова несрећна времена и сачувало є неповрећену одъ свою бѣда цркву србску. У најопаснѣе за ню време, у XII вѣку, оно є подигло (1165) на престолѣ србски Стефана Неманю, основателя нове династіє србскихъ кралѣва, кои су утврдили православіє у Србиі. Изъ ове породице засіяло є сунце србске цркве — св. Сава први собствени архиепископъ нѣнѣ; светость нѣго-говогъ живота, старанѣ о православној вѣри и мудрость у управляню, несамо да су сачували тада у чистоти св. вѣру, но и утврдили су є на-свагда у народу. и св. Сава збогъ тога у исторіи србскогъ народа и цркве прави епоху, одъ кое се починѣ нови други периодъ исторіє србске цркве.

Примѣдба. 159 и 160 страну овога чланка нѣ сачинио коректирао, него други; на зато има доста типографіјскихъ и правописнихъ погрѣшака.

ГРАЃА ЗА ИСТОРИЈУ НАРОДА

И КЊИЖЕВНОСТИ СРПСКЕ.

Ову „повѣсть отъ вѣтѣхъ и о царствехъ вѣсехъ родовъ“ преписахъ изъ єдиєрукописне србуљнице на артіи писане. Артїя є подебела и листићи су іой врло упрляни, по чему бы се могло рећи, да є често у рукама бавала и читала се. Горный угао съ леѣа (лієвый) има прилику, као да є књижица мало закисла или є у влази была. Листићи су іой дугачки око 14 а широки око 10 сантиметара. У цієлой књижици има XIV свєщница, а у свакој по 8. листића, осмѣ прве и послѣдне, у којима є по 6. Свега дакле има 108 листића и на свакомъ образу има по 16 врстїй. Само има на листићима: 4—6, аб; 8, аб; 71, б; 87, б; 90, аб; 103, а; 106, б; по 15; а на 98, б; 17; на 103, б;—106, а; по 14; на 107, а; 18 и на 108, б; 13 врстїй.

Слова су обична разборитога писаня по начину као што се писало између XV—XVII в. до првога образа 92 листића; а другїй образъ овога листића па до края писанъ є ситнїє и словима брзога писаня. По свој прилици, србуљница ова писана є у првој половини XVI в. и невѣруємъ да є млађа одъ 1550 године. Броеви година, до првога образа 92 листића, писани су црвенїємъ мастиломъ. Па и послїє броева обично и особито кадъ се почињъ причањъ о новомъ царствованю и особитомъ догађаю свагда є прво слово мало крупнїє написано црвенїємъ мастиломъ, а у послѣднїємъ догађаѣма и по цієла єдна или двїє или три врсте, као садржай онога, што се почињъ приповїєдати. Књижица є повезана у црне кожне корице са лієпїємъ утиснутїємъ шарама около и у

середини корице; али да ово нієсу прве корице или први повезъ књижице ове, види се изъ тога, што су многи листићи искрилѣни и съ леѣа и са обрезаіеихъ краєва. Особито у првой свещици краєви су тако были окрзани да съ почетка у многой врсти нема по коега слова, а негдѣ и цієле рієчи. А одъ шестогъ листића веѣе половине нема. Изпутра на врху лієве корице написано є доцнїє ово: „пѣ тома шѣъ радоници ѣ стани ѡ — γ^г“ а на дну „петко ковачъ“ опетъ другомъ рукомъ рекао быхъ. А на десной опетъ ово є написано: „на — 1730 мѣа сѣ ѣи днѣ на стго єє мѣченика никита сѣдавишс тѣрци вѣѣка павиѣева ѣз кѣча єже вѣсть ѡ велѣ поак.“ И ова є билѣшка другомъ рукомъ писана него ли што су прве двіє билѣшке на лієвой корици, али быхъ рекао да є ова много старія одъ оне прве двіє. Између 7 и 8 листића у рукопису находи се уметнуть одъ друкчіє, мало танѣ, артїє єданъ листићъ, на коемъ нема ништа написано, а између 103 и 104 исто тако и одъ исте артїє као и горній находи се опетъ єданъ листићъ на коемъ є, на првомъ образѣ, найпрїє ово написано рукописомъ новаго времена: „ведомо да єст ѡ адама до потопа лѣ^т 4242 а ѡд потопа до раздѣлення ѣзик лѣ^т ф. к. ѡ“ па мало ниже овога опетъ є другомъ рукомъ: Знано вѣди на = 1828 како а протопо васїлїє испа стѣанєвѣ синъ ѡ мѣста белѣго пола даде понѡ мѣйсѡ ѣзѣпїєка ѣ нарѣчь вѣѣи ѣаманеть вѣѣи дадржїи докз є жїєкз пѣтїєрѣ ѡктонѣхъ петѣгласїєкз васїлїєє мїтѣє врачєвєскє мїтѣє.“

Рукопись овай я самъ се старао да напишемъ одъ слова до слова онако, како є у самой србульщи. Знаю да ће ихъ се наћи, кои ће ме осудити за ову строгость збогъ тога найвише, што ова скраћиваня и титла тешко є многима читати, — а и за око нїє башъ најлѣпше гледати ихъ! Али у овоме послу я самъ мислю найпрїє да задовољимъ оне, коима су стари спо-

меници сръбске књижевности онако потребни, као што су Майкову мили и потребни; као што их понайвише руски филолози издају и особито као што и друго одѣленѣ царске академе наука у Петрограду штампана у своіємъ дѣлѣма све старе споменике. Ако се иза ове желѣ и тежиѣ задовољ овомъ строгомъ вѣрношћу преписиваня и штампаня овога рукописа и они, кои се угледаю на Шафарика и Миклошића, преписуюћи и штампуюћи старе рукописе, мени ће онда мило бити што љу виђети и у нѣиховомъ задовољствѣ на неку прилику признаванѣ овога правила: *сви стари рукописи, кои су, поредѣ свое важности за историю народа, важни и за историю езика славенскіѣхъ нарѣчїя, мораю се штампати онако како су се нашли у старомъ рукопису.* Важность и потребу овакога издаваня старіѣхъ рукописа, доказао є Майковъ у своіой „*Исторїи сербскаго языка*“ одѣ 5—16. образа и особито ціѣломъ другомъ филологичномъ половиномъ свое кнѣге. А што се тиче свега онога, што Шафарикъ говори на V—VI. обр. у предговору къ своіємъ „*Ramátky Drevního Písemnictví Jihoslovany*“, я быхъ рекао, да бы требало найпрїе да се изда баремъ у половину славенскіѣхъ рукописа старіѣхъ, према ономе, што се издало грчкіѣхъ и латинскіѣхъ на западу до I. A. Фабриція съ титлама и скраћеннїима; па онда текъ, ако бы се кои потужїо или заплакао за то, што се и славенски рукописи и кнѣге штампано онако, као што ихъ Шафарикъ и Миклошићъ штампано заиста онда бы Шафарикъ съ пунїємъ правомъ могао рећи славенское Фабрицію; *благо иѣму — яданъ ти є.*

Премда є Шафарикъ у свему осталоме раду своіємъ подиуно заслужио у данашнѣ вріеме; онай епиграфъ: *oppido pauci, sed mentis bene*

сапае, што га онъ изабра себи и своіой дружини за надгробникъ, али што се тиче овога посла, я мислимъ свакояко да є рано за славенске рукописе іошъ да се скраћена попуњаваю и да се титле уништаваю. Неће рђаво бити, ако мы іошъ за неко вріеме успоштуємо оно правило у кнѣзи: „Кѡн-стантіна философа Костѣнъскаго. вѣнѣна сучітели сръбьскаго. въ дѣни бл҃гочѣваго. Стефана Деспота. г҃на Сръбляемъ“ гдѣ онъ каже: „тѣла во сѣа чѣла єсѣ ѿ почитаетъ бѣтвѣныа рѣчи“ Поштованѣ титле и свію скраћена при издаваню старієхъ рукописа неясказано више ће користи принієти изучаваню єзика старославенскога уошнѣ, споређуюћи га са санскритомъ и другіємъ првобытніємъ єзицима Европе, а и посебно изучаваюћи нарѣчія славенска.

Найпосліє іошъ мислимъ, да ће и Шафарикъ као и сви велики филолози славенски признати; да є велика разлика између титле и скраћена рукописнієхъ у славенскомъ єзiku и єзицима грчкомъ, латинскомъ и ма коємъ іошъ європскомъ; па зато не бы требало іошъ и у овоме послу да се одмахъ угледамо на западну цивилизацию и да намъ іошъ и у овой чисто народной — славенской, ствари она буде угледъ.

Рукописна србуљница, изъ коє преписахъ ову повѣсть находит се сада у књиѣжници друштва српске словесности, као даръ одъ преосвештєного владике ужичкога Янићія обновителя српске старине — знаменитого у српской исторіи манастира Жиче.

У Биограду 9. Маія 1858. год.

А. Вукомановићъ.

Повѣтъ ѿ вѣтѣа и ѿ црѣѣ васѣ ровѣ.

Ѧ адама до потопѣ. лет. ѿ вѣ. ѿ. ѿ. ѿ. (2252 год.)
а ѿ потопѣ до разеленїа ѿзї лет. ф. к. ѿ. (529 г.)

Не кеше же до потопѣ ни месоїаденїа ни вино-
питїа.

Житѣже нѣе поботѣне лет. т. ѿ. (350 г.) а ва-
сехъ лет вѣо житїа. ц. (900 г.) и оумрътъ.

Арфазадъ. сынъ сим . . . роди кашана. са . . .
рете стапъ касїри . . . цѣи горе. и на немъ . . . пи-
сание. еже испїа . . . сїтовѣ вѣнѣци. Свѣздаѣни законъ
еже слышаше ѿ деѣ свѣго сїда кѣннанже ѿ такоѡа
саписанїа. прѣе испїа свѣни законъ.

Неврѣже ѿже вѣнѣкъ хамѡвъ. . . ѿ чѣвѣи са-
творѣи ѿ т . . . брца ѿсѣвїити ѿ н . . . и кезакѡнѡа
нѣдете . . . и чѣтъ дѡстѡнїдїѡ. . . . вѣ такоже пѡбаетъ
. . . ке васхѡте прелѡжи . . . кезвмнї. ѿ саветъ . . .
їть пѣтѣпѡтѡвѡ . . . іакѡ да сѡпрѡти . . . се кѣи. аще
пѣи нѡмїпѣи навѣти пѡтѡпъ рѡдъ чѣвѣкомъ.

Ѧ потѡпа до стапѡтворенїа. лет. ф. ѿ. (530 г.)

Хвалѣ сїкъ свѣрѡвъ. рѡи рагавѣ и оумре. ра-
гавъ рѡивъ серѣха. серѣхъ рѡи нѣхѡра. Ѧн оумѡ
серѣхъ. прѣвѣи пѣчетъ примешатїе пѣсѣкѣаним. ѿсм
. . . сѣи вѣнѣкъ нѡта праведн . . . прї сем ѿдѡли ѿ
чарѡде. нїа и врачеванїа пач . . . ѿ оумнѡжишѣ.

їстежемы ѿ кѣ вѣнѣи нѡдѡслазженїе. глѣтъ нїї
моумри мѣжъ. іакѡ кѡгатъ некто чѣвѣкъ. гѡркѣимъ

палачѣ сѣтѣ сѣа свѣгѣ и сѣтѣхѣ ни єдинѣ имєє. сице сѣтѣшѣ страсть. ѿбразъ кєздѣшанъ скѣнчавшагѣ сѣтѣриѣ и вѣнѣ вѣзѣрає нѣнѣ. мнєшє ѿ шадѣшагѣ имєти ѿбразѣ рѣи.

... ахѣръ же вѣвъ лєт. . . ѣ. (. . 9 г.) рѣи ахѣрѣ. и жѣтъ вѣсѣ. лєт. рѣѣ. (129 г.) и сѣмрє. . . ахѣ же вѣвъ лєт. ѣ. рѣи . . вѣрамѣ, и нахѣра, и ахѣ . . ѣ. ѿѣа лѣтѣва. и сѣмрє прѣжѣ ѣѣа. ахѣнѣ же рѣи лѣтѣ. и двѣ дѣщєрє. сѣрѣ. и мѣахѣ. и сѣмрє сицѣвѣ ѿбразѣмѣ. авѣрамѣ нєнавѣдѣшє ѣдѣи. єжє имєшє ахѣрѣ ѿѣѣ єгѣ вѣ храмѣ. навѣкъ ѿ сѣрѣха. и зажєжє сѣ нимѣ храмѣ. ахѣнѣ же рѣвнѣ нѣ ѣдѣлѣхѣ сѣстрѣмѣсє вѣ хѣрамѣнѣ хѣтє ѣхѣ ѣзѣти ѿ ѣгѣнѣ . . сѣ нимѣ жє ѿбѣѣтъ вѣ . . ѿгѣнѣмѣ и сѣмѣ сѣгѣрѣвѣ и ѿѣлѣ нѣчѣтъ сѣмрѣи сѣѣ прѣжѣ ѿѣа.

Авѣрамѣ сѣи лєт. ѣѣ кѣгѣразѣмѣна сѣѣвѣсє. сѣчѣшє сѣмѣ и ѿѣа свѣгѣ. авѣрамѣ жє и нахѣръ вѣзѣстѣ сѣ жѣнѣ. дѣщєрє ахѣнѣвѣ. авѣрѣ вѣзѣ сѣрѣ. а нахѣръ мѣахѣ. сѣрѣ жє вѣ нѣплѣдѣи.

Авѣрамѣ жє рѣи ѣсѣкѣ. ѣсѣкѣ жє рѣи ѣсѣкѣва. ѣсѣкѣ жє вѣвъ. лєт. ѣѣ. рѣи лѣвѣа. и посѣ жѣ лєт. ѣѣ. и сѣмрѣтъ вѣ єгѣпѣтѣ лѣви жє вѣвъ лєт. мѣѣ. вѣдѣа. и посѣмѣ жѣтъ. лєт. ѣѣ. и сѣмрѣтъ. вѣдѣа жє вѣвъ. лєт. ѣѣ. рѣи ахѣрамѣ. и посѣмѣ жѣтъ. лєт. ѣѣ. и сѣмрѣтъ. ахѣрамѣ вѣвъ лєт. ѣѣ. рѣи ахѣнѣ и мѣѣсѣа прѣрѣсѣа. и посѣмѣ жѣтѣ мѣтъ. ѣѣ. и сѣмрѣтъ.

Нѣ мѣѣсѣо жє дѣ исхѣдѣ. лєт. ѣѣ. (80 г.) и тѣкѣ ѣзѣшѣ ѣсѣлѣ нѣсѣ кѣстѣи ѣѣсѣфѣвѣи. сѣтѣвѣри вѣ нѣѣ-

ст. ни. лет. м. рѣ ко пет. . рѣвъ вазидѣше. сѣве
ісрѣлѣви ѿ землє єгѣпѣтѣиє.

Иже дѣеть вѣ малѣ днѣ вѣше єгѣпѣтѣиє рѣ-
ни. м. и сѣмѣреть дѣрѣна на вѣсе гѣри. вѣ мѣ лето
ѿ исхѣда сѣвъ. по мойсею же житѣ лет. рѣ. (120 г.)
и скончѣасє. и погребенѣ вѣ люди свѣи ми и плака-
ше єго дѣи. м. и нѣктоже невидѣ грѣбѣ єго.

По моѣсею же приеть начѣлѣтво ісусѣ навѣи-
нѣ и прѣшѣ іѣрѣданѣ. житѣ. лет. рѣ. (110 г.)

. . чело соуднамѣ ісрѣлевѣи прѣвѣе начѣлѣнѣ іѣудѣ
соѣи людѣ і. лет. и вѣ васѣ. дѣ. соѣиѣ. сам-
сѣнѣ. к. лет. По самѣсѣне же вѣ самѣвластѣ. лет.
м. И каждѣ тѣвѣранѣ єже хѣтеѣше слѣсє. И нѣсѣ
соѣи людемѣ. сѣиѣнѣи иѣи. лет. к. По иѣи же соѣи
людемѣ самѣилѣ сѣтелѣ и прѣрѣбѣ. лет. м.

Зачѣло цѣтѣвѣ ісѣевѣ. По самѣилѣ же цѣтѣвѣ
саѣулѣ. лет. л. по саѣлѣ же цѣтѣвѣ. дѣѣ ѿ
кѣленѣ іѣудѣва. лет. м. поѣвѣ . . цѣтѣвѣ сѣѣ
єго сѣлѣмѣ лет. м. ѿ начѣлѣ цѣтѣва сѣлѣмоновѣ.
дѣ пленѣнѣиѣ иже вѣ вѣвѣилѣ лет. ф ѣ і. (519
г.) Бжѣтѣвѣномѣ же хѣлѣмѣ ѿ начѣлѣ саѣанѣи. до
полѣдѣнѣго разѣренѣиѣ. навѣхѣносѣрѣва. лет. з м ѣ.
(442 г.) вѣвѣилѣтѣ сѣвѣ вѣ иѣрѣлѣимѣ. цѣтѣвѣваѣши
нѣслѣ саѣулѣ кѣ. цѣва васѣи сѣвѣ ѿ кѣленѣ двѣ.
при нѣже и прѣрѣбѣи такоже.

Цѣтѣвѣиѣ иже вѣше вѣмѣри. ѿ і. кѣлѣ . . слѣвѣ єѣа
цѣтѣво разѣелѣиє навѣсє. и і. цѣѣ.

Цр . . . вѣзѣчѣлѣкѣсє . . . ниѣ же ѿвѣлѣстѣю іѣудѣи
вѣше ѿ пленѣнѣиѣ. навѣхѣдонѣ

дѡ црѣтва. дѡлѣзенъ
 по прѣдреченїхъ
 црѣи. црѣт
 реченѡ
 сорь. бѡ
 іероѡлимъ
 великѣи
 и мно
 сѡтв
 нрѣ

Вакѡне
 зенрѣ
 до римскѣи кесарь.

Въ лето. ѣ.м. (5040 г.) Ва црѣи се поуѡи кесарь. прѣвее едѣи
 въ римскѡе црѣтво.
 мѣ презѡръствѡ.
 татарь зѡвешѣ
 начелнѣиѣ.
 вестѡди-
 и ѣ. летѣ.
 іанѡмѣ
 и висѣи-
 мѣ
 е проѡ-
 кесари
 ѡк. ке-
 иже
 и сѡзѣ грѣа тѣвѣриѡу. при немъ же ѡ троѡса сакрѡ-
 шени кѣше. ѣ. градѡвъ дѡже до іѡснѡванїа.

Ѡ распетѣ хѣе. распетъ же кѣи гъ нашъ їсѣ хсѣ.
въ лет. ѣе. л. г. (5033 г.) мѣа м. л. вѣ петѣ. с.
чѣ днѣ.

Їраспети хѣе. — Ва слѣвѣ ѣмѣже нѣписаніе
деаніе стіе трѣнце. вѣ томѣ гліеть н сѣмѣшнова
двѣ сѣа вѣспрїемца. васташе ѱ мрѣтвїхъ. вѣрїнь.
ї лїцеїшкъ. ї вѣзвестїше сѣтворена дхѣ вѣ аде. ї
трїи ѱтроцї васташе. ї прѣровѣ данїль. ї пѣки
сѣспѣше. ї пїнїхъ мнѣгїхъ тесѣ сѣсаншїхъ вѣтѣ-
ше, стїхъ правейїхъ. ї зѣвеса црковна раздрасе.

Ї каапетазме сказанїе. Внѣтар' же црѣкве ке-
ше ѿ сѣхара заата. ѿѣ. лав'теи вавѣсѣтѣ а ва ши-
ринѣ. ѿ. Пре теми же вѣсеше, каапетазма равна
дверемъ. ширѣтѣю ѿ вѣсѣтѣю. таже ке" павѣлка вавѣ-
нѣска. сѣи рѣ плав'но. оустрѣно. лав'нѣтѣмъ, ѿ
вѣсѣмъ. ѿ кѣкѣмъ. ѿ пѣр'фѣрѣю. чѣно вѣе видѣнї-
емъ. прѣмѣдрѣстїю же оустрѣно. прѣшвразѣваше кѣ
кѣмъ. ѿгнѣ а вѣсѣ. землю. а оукав'дѣ. лерѣ. а
пѣр'фѣира мѣре. Сѣи оуко подѣв'ни ѿбразомъ. темъ
стѣхїямъ. напѣсанѣ же ке" на тѣи каапетаз'ме вѣко
нѣнѣе видѣнїе ѿ мѣд'рѣтѣ. раз'ве двою напѣсете
пѣасъ нѣнѣ. сѣа же каапетаз'ма прѣ сѣ рѣдѣ вѣ
цѣа. занѣе вѣгѣчѣївѣи вѣше людїе нѣи же жалѣт'но
вѣ зрѣти на ню. раз'д'ра ко се вѣнезавѣ ѿ врѣха дѣ
долѣ вѣа дѣврѣдѣїцѣ мѣжа дѣаѣмъ. прѣдаше на оу-
кѣнїе мазѣю. дѣше пѣлатѣ. ѿ. талѣнатѣ. а дѣнѣ тѣа-
натѣ дрѣжитѣ ф. роу'клѣхъ роу'скнѣхъ. а роу'вѣа
вѣдѣнѣ. с. лпрѣ тоу'р'скѣ. ѿ тѣа вѣзѣ дѣт' ѿмъ
вѣаю да самѣи свѣе хотѣнїе ѿспѣнѣтѣ. ѿнѣи же дѣше
оу'ченѣкѣ вѣо. ѿ. сребр'никѣ. ѿ пѣнаважѣнїю вѣо вѣмше

распешє. чрєзь ѿ тачаѣихъ законъ. ѿ крѣть грѣка пѣтави-
ше ст҃раже. ꙗ. (1000) рѣмѣланъ ꙗ. (1000) гоу҃ден.

Въкрѣсе го нашь г҃сѣ х҃с, ва г҃ днѣ. ва ча ѣ. нѣ-
щи свѣтаю днѣ ва нѣмѣ. ва ѣ. ап҃риліа.

Вазнѣсе на йкѣа. маѣа г҃. ва четвѣртѣ. ва ѣ,
ча днѣ.

Написажє пилатъ ва тѣверію кесарѣ. іакѣ ра-
пѣтъ вѣ. г҃сѣ глѣеми х҃сѣ. ѿ гоу҃ден. вабрѣсе ва г҃.
и оу҃ченици єгѣ чюдєса сѣделѣвають велѣа йменємъ
єгѣ. кесарѣже снѣшавъ днѣвѣсе. оу҃вѣеже кесарѣ іакѣ
грѣ анѣтѣнѣ. савѣтѣнѣ вѣ на мрѣтъ х҃вѣ. іѡанѣнѣ
крѣтитєлѣа оу҃секнѣ вєзакѣнагѣ раі прѣлюбоєистѣва.
пѣславъ и прѣвѣ єгѣ ва римъ свѣзанѣ и са йрѣна-
дѣю. и шємъ ймѣнѣе й ѣ самѣ пола ва затѣченѣе
ва испанію. и гоу҃ жѣвѣтъ свѣн заѣ скѣнчавѣше плє-
сѣвѣшю же ѿтроковѣцѣ земѣа пѣжрєтъ жѣвѣ.

Ка сємѣ тѣверію тѣчє марѣа магалѣнна вапѣю-
щи. на вѣтавѣшєє на хѣ. на пѣлата и на дрѣхѣерѣа
анѣ, и каѣфѣ. йхѣ же тѣвѣри зає оу҃мѣчи. пѣлатѣ
ѿ мнѣгѣ нѣждє сѣмѣмъ сєкє заклѣти. и оу҃мрѣє црѣ
тѣверіє свѣєю самртію. ва пѣлатѣ сѣн лѣтъ ѣ. црѣ-
тѣвѣвъ лєт. кѣ. по вазнѣєнѣ х҃вѣ црѣтѣвова є. лѣтъ.

Пѣ тѣверѣ же вацрѣсе. гѣнѣ йжє ѿ дѣцѣрѣ
єгѣ рѣдѣсе. прѣ нємѣ же ва ѣ. лєтѣ оу҃києнѣ вѣ стє-
фанѣ прѣвомѣченѣ. по ѣ. лєтєхъ х҃ва вазнѣнѣа. и
по ѣ. мєцѣхъ оу҃києнѣа стєфанѣва. іавѣсе навѣлѣ стѣ
сѣкѣ. вєрѣва жє и крѣтѣсе. и ва г҃. лєтѣ гѣнѣвѣ. на-
пѣла маѣви гѣу҃лѣє стѣє. по й. лєтѣ вѣзнѣнѣа гѣнѣ. пѣ
гаію вацрѣсе клѣвѣє. Кєсарѣ прѣ нѣмѣжє марѣкѣ
гѣу҃лѣєтѣ прѣвѣє вѣєгѣнѣтѣ црѣкѣвъ сѣзда. и мнѣгѣ мо-

настїре саставї. и по ї. летехъ вазнѣнїа хѣа. на-
пнѧ стое ієѡаїе.

Въ лето ѣ. ф. ѱ. ѱ. (5557 г.) По клавѣ же вацѣѣ
неронъ снѣ егѡ и цѣтвѡа. ї. лет. и в. мѣа. сѧи ваз-
двїже гѣненїе велїе на хрїстїани.

Присемъ ва ѧ. лето прѣтависе стѧ вїа жїтѣ
ѡѡ. лета сѧнидоше ѧїли вѧси. и са пенїемъ погрѣ-
шею ва грѣе. Ѣѡма же єдинѣ по вжїю самѡтрѣнїю
ѡстѧ. по трѣхъ днѣ прїде. имее поіасъ прѣтїе вїе.
Ѣѧ рѣ вѧхїицѣнѣ вї на ѡвѧдцехъ. и вѧехъ прѣтѣю
вїѡ грѡдѡѡю. вѧ врата нѡнѧ са мнѡжѧтвѡмъ ѧггѧ.
и дѧт мн поіасъ свѡи. и цѣловѧше поскѣ и шѧше ѡ-
врѡше грѡвѣ. Ѣже поклѡнитисе и ѡѡме. и неѡврѡтѣ-
ше тѣлеси єе такѡмѡ погрѣкателнѧ.

.. пагїи. — Пострашнѣмъ ваѡрѣсени гѣи. Ѣѧ начїнѧхѡ
ѧїли їастї хѧевъ ѡставѧмахѡ мѡстѡ гїе. и вѧзамѣше їс-
хѧвѧ чѡстѣ хѡѡ. положише наѡрїжарѣ. и поставѧма-
хоѡ на мѡстѡ хѡѡ. и по вѧтани вѡдѡареце. вѧдѣ-
вїахоѡ хѧевѣ. и дѡ вазнѣнїа гѧхѡ. хѣ ваѡрсе г-її.
пѡтомѣ же ва ваѣ лето гѧхоѡ. великѡ имѣ стїе трѡи-
це. їи їс хс снѣ вжїи помагаи нѧ. сїце гѧхѡ и дѡ
ѡѡспенїа вїе. по ѡѡспени же вїе. Ѣѧ вѧдвїгѡше
хѧевѣ гѧюще великѡ имѣ стїе трѡице вѧ тѧн чѧ ѡле
дївнѡмѡ и прѣславнѡмѡ чюдѣси. вїдѣше вїѡ вѧнеза-
поѡ. на ѡвѧдцехъ нѡсимѡ са мнѡжѧствѡмъ ѧггѧ.
и вѧзѡпїи кѧ нї. рѡсунтѣ їѧко сѧ вамїи ѡсамѣ. вѧсе
днїи жївѡтѧ вашѣгѡ. скѣи дѧрѣ ѡ сїѧ и ѣѧ мѡѡго
прїехъ. ѡнїиже вїдѣвѣше. и ва мѡстѡ гїи їс хсѣ вѧ-
зѡпїише. Прѣтѧ вїе помагаи нѧ. и ѡѡверїише їѧко и
пѡмѣрѣнїи жївѧ їс. и ваѡрсе из гѡрѡвѧ їѧже и їѣ нѧшѣ
їс хсѣ.

Иѡаннѣже вѣгѡлѡвѣ прѣвѣ сѧ прѣчтѣю дѡ сѣспѣ-
нїѧ ѣѣ кѣ. лѣтѣ. и по сѣспѣнїи прїѣ вѧ ефѣсѣ. и. ле-
тѣ. и зѣ мѣѣ.

По нѣрѣне црѣтвѣва. галѣва, ѡ. мѣвъ. гл. дѣи.

По ѿдоде црѣтвѣа вѣдлаіе. лето ѧ.

Третіє приша́твнє титово. нà иєро́сли і сà нї
взницї мнѣзи а. римляне в. грѣци. г. егѣп'тене. д.
финѣси. е. пер'си. ж. гѣдай. з. мидене. и. асїриане.
ѡ. ар'менї. і. мѡавїтене. ѡ. ко́мане. вѣ. и гї ѡсѣ-
рѣви мѡдѣци. калїжнї и дал'нї. и савлсеми сїмї приша-
тїть. и по́стави во́н на́гнѡвнїцїхъ. и ваза́ сàсѣкою.
ѣ. (3000) тачїю храк'рихъ. и иде сагледати стени
гра́ и висѣтъ стени канѣтр'наго гра́. кѣше ко трѣмї
стени ѡг'ражѣнь. та́чїю єдинъ пристѣпїи ка г'ра́дъ
ѡ пѡлѣнїїа. и вазѣпїше ванезанѡ нечàстивїи їсудѣ.
и оу́више. ѣ. и ж. (2400) храк'рихъ тїтѡвї. и оу́ке-
жа тїть сѣ́ х. (600) во́нъ тачїю. кѣ ко сахрани єго
хѣте прѣдати иєро́сли ва рѣце єго. жїдѡеже складише
междъ со́бѡю. сѣмеїѡнъ и ханã. сечахѣсе сечїю вели-
кѡю посре́а гра́ сà печатївїмї своїмї и заоу́тра ѡ-
ткѡрише гра́ и вàст'рѣвїше. и изїдоше римляне прѡ-
тивъ їмъ. и вѣ сѣчь великà зєлѡ. и на́дѡше мнѣзи
ѡ ѡвѡнхъ. и ѡгнаше римляне ѡ гра́. дѡ гѡри зем'-
фїлѣ. и ва́кричà тїть оу́крѣпає все свѡє. и оу́тре-
вїє тїть. їако жїдѡе сѣкѣтѣ ка граде. и приде
ка в'ратѡмъ градоу. їскѡчївше и оу́више ѡ рим'-

лгань. ѿ. ѿ. (8090) и прогнаше римляне. и начешѣ
 пакы жидѡвъ сѣщисѣ ва градѣ. видеѡ же црѣ аравскыи.
 прѣе ка вратѡ градѣ. и слышашѣ печатѣи трѡи из-
 идѡше. и оубише ѿ аравитень дѣ. тисѡцк. и па-
 ки печатѣи жидѡве кѣише межѡ собою ѿ оутѣра
 и до нѡщи. такожде и втори дѣнь. кажо и са кра-
 томъ своимъ дѡндеже иэнемѡгѡше. видеѡ же елѣазаръ
 сатѡрѡише зло ва иерѡлимѣ тако вжѣ поѡзѡиенѣ ю.
 вже запѡстѣи ерѡсалимъ и иэидѣ из него и са нѣ. ѿм.
 (40.000) жидѡвъ и стѡше ва некое тѡрѣи да невидѣ рѣ
 разѡренѣ и пожеженѣ стѣи вжѣ. тѣт же запѡѡда
 воёмъ своимъ нежитисѣ са нѣми дѡндеже рѣ самѣи
 исеѡѡтѣ межѡ собою. и сеѡише соѡци ва граде. ѿ.
 дѣи. и ѿ. нѡщи. и ѡдѡле сѣмеѡнъ хананъ. и кѣжа-
 ше ва сѣаа стѣи. и наплѣнѣ свѣтѣи рѣи и тѡрѡѡвъ.
 мртѡи. и ва градѣ и оулицѣи и доми наплѣнише
 крѡи и тѡрѡѡвъ мртѡи и неѡ поѡриѡаѣи. рѣ же
 ѿѡсѣфъ са слѡзи песанъ сѣю. тѡрѡлимѣ тѡрѡланѣ. ва
 метѡ кѡѡѡханѣи кѡдѣи тѡѡихъ, и жѡтѡи. за сѣи нѣи
 смрѡ тѡрѡѡвъ исеѡйтѣ ѿ тѣе и старѡци тѡѡи еѡдѣ
 приѡѡшахъ и прихеѡахъ поѡклѡнитѣи ва тѣа тѡѡѡ-
 цѡ вѡсей земѣи. ва метѡ сѣи нѣи сѣтѣ, ѿ гѡнеѣе
 итѣиѣи ѿ телѣсѣ сѡѡѡкъ своихъ. иѡреѣи же и лѣвитѣи,
 ва метѡ песѣиѣи тѡѡрганѡѡвъ и тѡѡѡѡ пѣиѣи плачевѣиѣ
 поѡѡтѣ. и тѡѡѡи рѡтѣиѣи вѡзѣѡлаѡѡтѣ. и кѣи такѡ
 оуслѣишѡ тѣт плачъ ва градѣ. поѡѡе стѣнъ ѡѡѡни раз-
 кѣѡѡтѣи. и сѡтѡѡѡрише жидѡѡи мѣѡѡ межѡдѡ собою. и
 иэидѡше из градѣ. и иэѡише римѡланѣ кѣѡѡѡсалиѡ. и
 прогнаше ихъ до поѡѡѡка кеѡарѣскаѡ и ѡѡѡни поже-
 гоше. фрѡзѣи же и римляне, село оуѡжаѡѡше. дѡѡе рѣ
 вѡѡѡ такѡ стѡнѣи вѣитѣе вѡси поѡѡѡнѣ. и вѡхѡѡѡе

кежати. тѣт же оукрѣпѣи неизнѣмъ рѣ на ѡнѡ стрѣ-
нѡ нѣтѣка. дѣнѣеже измрѡтъ вѣи глѣдѣмъ. ѡ сѣаше
нѡ глѣдѣмъ. ѡ. лет. ѡ начеше жидѣви изнемагати ѡ
ѣа ѡ сѣмѣрати. ѡ хѣжахѡ по градѡ кѣлѣвлющѣ ѣакѡ
пѣани. ѡ изгрѣтана дрѡгъ дрѡгѡ хлѣвъ истрѣзахѡ. ѡ
старѣце мѡчахѡ, ѡ женѣ за власи ѣмше растрѣзахѡ.
ѡ млѣенце ѡ земѣлю разкѣвахѡ. ѡ жазли ѡстрѣи ва
прѣхѡ вадрѣжахѡ. моуѣше да ктѡ пѡкажетъ ѣдинѡ
грѣтъ ѡтрѣкѣи сѣи рѣ трѣа ѡѣа ѡ мѣтере чѣа ѡ са-
рѣниѣи сарѣнѣи. неѣеѣе пѣхѣиѣахѡ дрѡгъ дрѡгѡ пи-
щѡ. ѣниже ѣакѡ ѣи кѣснѣющѣи сѣиѣахѡ. ѡ вѣклѣнѣа-
хѡсе ѣакѡ пѣани. ѣадехѡ васакѡ сврѣно ѡ лѣина ѡ
пѣасѣи ѡ сапѡгѣи, ѡ цѣтѣви кѡжѣни. ѡ смрѣа кѣ" велѣи
ѡ телѣсъ мртѣиѡхѡ. ѣгѡже немѡщѣно трѣпети. ѡ изме-
тахѡ ѡз глѣа мртѣвѣи ѡ жена нека ѣменѣа марѣа. ѡ
дѣщѣрѣи кѣларѣиѡхѡ кѡгата зѣлѡ. ѣиже кѡгатаѣѣвѡ ѡ
кѣашнѡ нѣсѣлѣниѣи вѣсе разѣгракѣише. ѡ ѡстѣа ѣдинѡ
чѣѡ сѣи нѣе. ѡна же вѣдѣвѣи сѣе ѡ чѣѡ свѣѡ. скѡнѣ-
чѣвѣлющѣ глѣдѣмъ. ѡ рѣ ѣмѡ сѣи мѡи. вѣжѡсѣ те сѣи-
мираѣюѣа ѡ немѡгѡ те пѡгрекѣсти. нѣа" ва мѣтѡ гро-
вѣа, да кѡдетъ телѡ тѣвѡ ва мѡѣмъ чѣвѡ. грѣди чѣ-
дѡ ва рѡдѣиѡшѡ те сѣи трѡкѡ зѣчѣѣне. рѣ же ѣи
ѡтрѡчѣе, сѣтѣврѣи мѣи ѣже ти лѡѣимѡ. ѡ вѣзѣтъ же-
на нѡжѡ. ѡ ѡбрати лице свѡ нѣзѣи, ѡ зѣкла ѡтрѡчѣ
свѡ. ѡ свѣрѣиѡ ѣгѡ пѡлѡвннѡ изѣаде. дрѡгѡѡ же-
сѣкрѣи. нѣсѣлѣниѣи же ѡкѡнѣашѣ вѡнѡ мѣ вѣрѣиѣи. ѡ
прѣцахѡ сѣиѣиѣи ѡ аѣе рѣ недѣсѣи пѣа ѡнѣаже прѣ-
нѣи пѡлѡжи ѡстѣиѣе мѣсѡ. ѡ рѣ сѣ" мѡѡ неѣгѣа н-
скрѣнѣе чѣѡ. ѣгѡже ѣсѣа рѡдѣлѣа. ѣнѣаже прѣѡѣаѣнѣа
лѣзѡ изѣдѡхѡ ѣгѡ. ѡ сѣ" ѡ негѡ ѡстанѣа ѣдѣиѣи ѡ вѣ
аѣе хѡѣете. нечѣѣтѣиѣи же сѣи жѣсѡнѣе зѣѡ ѡ сѣкрѣиѣи-

шѣ с^арце^{мъ}. к^июще пр^еси св^ое и лиц^а сво^я изидош^а
из до^му е^е. и в^аси лю^дѣ в^а гр^адѣ с^анше^е с^ѧ, оу^м
м^ѣти п^аче м^ом^ах^усе. с^аишав^ѣже с^ѧ т^итъ, оу^жас^ѣ.
и в^азде^вь р^уце ск^он на н^ѣо и р^е, г^и к^ѣ м^оѣи н^ѣни
не^ваз^аб^ѣж^ии н^ам^ѣ н^и на ц^рт^во м^ое гр^ѣха с^ѣго і^ако
из^вѣст^атъ ж^ѣна в^адо^бв^ѣица ч^ѣдо св^ое. и і^ако т^ы в^азни
ши лю^ди с^ѣ за гр^ѣх^а н^ѣх^а. поне^же нех^ѣт^ѣтъ см^ѣри
ти^ѣ с^арце^{мъ} св^оѣи. и пр^ими т^итъ і^ѣр^уш^лим^ъ. и пр^е
т^а т^итъ в^ѣо^е в^а з^ѣм^ли і^оу^де^иц^ѣ. и пр^ими в^ѣз^а і^оу^д
д^ѣск^ѣю з^ѣм^лю. и і^ѡв^ѣ п^лен^ѣн^ѣн^ѣх^а. О^ди^сано ж^ѣ
б^ѣи из^гн^ѣб^ѣши^х м^ѡж^ии в^а гр^адѣ. т^ѣ. т^ам^ѣ, а т^ѣм^а д^рѣ
ж^итъ і^ѣ. т^ис^ѣщ^ѣ, пр^оч^ѣи^же, и^же і^ѡ і^ѣ. л^ѣтъ, і^ѡв^ѣ в^а
ег^ѣп^ат^ѣк^а д^ѣл^а і^ѡс^лани к^ише св^ѣз^ани. м^но^жаи^ши^м
ж^ѣ, і^ѡд^ано^ѣ в^а в^ѣп^ар^ѣх^ѣи. и р^ат^ѣл^ѣно^ѣ і^ѡ з^вѣ^ри и ж^ѣ
л^ѣз^а, и^ни^мж^ѣ п^лен^ѣн^ѣом^ѣ и з^ав^ѣн^ѣом^ѣ и пр^ѡд^аном^ѣ
в^а р^ак^ѡт^ѣ. и^же н^ѡв^ѣ т^итъ с^а с^ѡв^ѡб^ѡ. а и^же из
к^ѣни в^а з^ѣм^ли і^оу^де^иц^ѣ. и в^а і^ѣр^уш^лим^ѣ т^ѡм^ѣ ч^ис
л^а н^ѣтъ. и с^ак^ѣт^ѣс^ѣ г^ии^ѣ р^ѣч^ѣн^ѣі^ѣ е^же р^ѣ. не і^ѡс^тан^ѣтъ
к^ам^ѣн^ѣ н^а к^ам^ѣни и^же н^ѣр^аз^ѡб^ѣр^ѣт^ѣ. і^ѡ і^ѣр^уш^лим^ѣ и
і^ѡ ц^рк^ѣк^ѣи пр^ѡр^ѣч^ѣе г^ѣ с^ѧ. и п^ѡп^ѡд^ѣсти т^ак^ѡ в^а к^ѡн^ац^ѣ
пр^ит^ѣ. п^ѡг^ии^ѣ ж^ѣ д^ѡ к^ѡн^ац^ѣ ц^рт^вѡ і^оу^де^ис^кѡе. по
х^ѣв^ѣ р^асп^ѣти.

і^ѡ ц^рт^вѡ. И^же оу^ѡв^ѡ а^сп^рс^кѡ ц^рт^вѡ р^аз^ѡ
р^ѣн^ѡ б^ѣ і^ѡ в^ав^ѣл^ѡн^ѣи^ѣ. в^ав^ѣл^ѡн^ѣи^ѣж^ѣ і^ѡ п^ѣр^ѣс^к. п^ѣр^ѣс^к
ж^ѣ і^ѡ м^ак^ѣд^ѡн^ѣи^ѣ. м^ѣк^ѣд^ѡн^ѣи^ѣс^кѡж^ѣ і^ѡ р^им^лѡ. р^им^с
к^ѡб^ѣж^ѣ і^ѡ а^нт^ѣх^ри^ст^а р^аз^ѡб^ѣр^ѣт^ѣ. а^нт^ѣх^ри^ст^ѡв^ѡж^ѣ і^ѡ
х^ѣа р^аз^ѡб^ѣр^ѣт^ѣ.

Гоу^ѣтъ з^ѣ і^ѡ а^да^ма д^ѡ п^ѡс^лѣд^нѣ^ѣго р^аз^ѡб^ѣр^ѣн^ѣі^ѣ і^ѣ
р^уш^лим^ѣ. л^ѣ. е^ѣ. ф^ѣ. ѡ^ѣ. е^ѣ. (5575г.) і^ѡ пр^ѡв^аг^ѡ ж^ѣ з^ѣд^ан^ѣ
с^ѡл^ѡм^ѡн^ѣи ц^рк^ѣв^ѣи г^ра т^ис^ѡу^ѣща. и і^ѡ. и і^ѡ. л^ѣтъ. (1088г.).

Ѽ анытишхѡвѧ плѣненїа. ѿ. м. ѿ. лѣ. (248 г.).
а ѿ вазнѣнїа хвѧ. м. ѿ. лѣта.

Црїе їоудейци иже ѿ кеса ѿкляѡми бѣхѸ.

Пс антипатре, їрдѧ снѣ его ѿ авгѸста кесара
поставлен кѡ.

Пб їрдѣже црѣтвѡвѧ арѣхелѣе снѣ его: лет. а.

По архелѣиже црѣтвѡва їрдѧ, кратѣ его лет. ѿ. ѿ.
при немѣже пѣтра ѣкъ нашк пѧтїю.

Пб прѣдеже црѣтвѡва агрипѧ вѣлїкї. лет. ѿ

По агрипѣже црѣтвѡва агрипѧ снѣ его. лет. ѿ. ѿ
при неѣ же оуѣспасїанѡвѡ и титѡ плененїе вѡ їерѡлимѸ.

Осѡуть оуѡвѡ ѿ пѣркѡ црѣн ѿ ѡвѡнхѣ арѣта-
зерезѣ. до хѧ. летѣ. Ѹ. ѿ. ѿ. (483 г.).

Ѽ прѡвагѡ же лета, ѡже вѧ вавїлѡне пѧѣненї
ф. ѿ. а. (591 г.).

Ѽ солѡмѡна же, ѡ прѡвагѡ оуѣстроѣнїа црѣкѣ. ти-
сѡща ѿ. ѿ. лет. (1086 г.)

Ѽ мѡїсеѧ же ѡ иже ѿ егѡпта ѡзшастѡвѧ. тѡ-
сѡща. ѿ. а. ѿ. лета. (1833 г.).

Ѽ пѡтѡпа же, ѣѿ. ѿ. ѡ. ѿ. (3278 г.).

Ѽ адама же. ѣѡ. ф. (5500 г.).

ѡ пѧки кивѡдѡтъ ѿ прѡвагѡ лета, аврамѡва. дѡ-
моѡсеѧ, и ѡсѡдѧ снѡвѣ їсѡвѣ. лет. ф. ѡ. (505 г.).

Ѽ ѡхѡдѧ же, дѡ солѡмѡне црѣкѣ оуѣстроѣнїа
лет. Ѹ. ѿ. (480 г.).

Ѽ солѡмѡна же дѡ вѡтѡрагѡ ѡвѡнѡвѣленїа, тѡгѡже.
хѡ ѡ гѡа. вѡже при дарицѡ пѣрѡѡ. ф. а. лет. (511 г.)

Ѽ ѡвѡнѡвѣленїа же, до хѡа ѡвѡнѡвѣленїа ф. м. ѿ. лѣ. (548 г.).
їѡко китїи вѡсѡ. ѿ аврамѡ, дѡ пѡтагѡ ѡдѡсѡте ле-
та. црѣтва тѡверѡна кесара. ѣѡ. м. а. лет. (2044 г.).

Ѽ ѡї, лета тѡверїа кесара. дѡ конѡстантїнѡ прѡ-
вагѡ цѡа хрїѡиѡномѣ. летѣ. ѿ. ѿ. ѿ. (298 г.).

ѡслабѣвшѣже самодѣржѣцѣ сѡспасѣанѣ ѡ ста-
рѣсти. ѡ ванѣдѣзе скѣнѣавшѣ житїе. дѣжавѣ цѣтвѣ.
д. лет. ва вторѣе летѣ цѣтвѣа ѣго. паенїенѣ вѣ іерѡ-
лимѣ. по м. и ѣ. лета вазнїенїа гнїа.

По сѡспасїанѣ цѣтвѣова тїтѣ снѣ ѣго. г. летѣа.

По тїтѣже цѣтвѣова, ва рїмѣ дѣментїанѣ. кратѣ
тїтовѣ. лет. ѣі.

Окѣи ѡванѣа вѣгловѣ, ва пѣтѣ ѡстрѣвѣ затѣчи.
и прѣвѣ тамо ѣі, лет. и напї іевѣліе по .д. ѣ. лет.
вазнїенїа хѣа.

Пѣментїанѣ цѣтвѣова ва рїмѣ нерѣѣа. лето. а.
и мѣа. .д. таи пѣвѣ, ѡвана неѣліста поѣстити ѡ
затѣченїа ѡпатѣа и ва ефѣ жити.

По нерѣѣи цѣтвѣова ва рїмѣ. траианѣ. а. лет.

По траианѣ цѣтвѣова анѣдрианѣ зѣтѣ ѣго. к. д.
лет. Окѣи ва книгахѣ вѣмашесѣ ѣлїнѣкї.

По анѣрианѣ цѣтвѣова ва рїмѣ анѣтонїнѣ. лет. к.
ѣ. ваагѣ зело и дѣбрѣдетелїанѣ.

По анѣтонїнѣ цѣтвѣова маѣркѣанѣтонѣ снѣ. лет. ан.

По маѣрке анѣтонїнѣ. цѣтвѣова снѣ ѣго вѣрѣ ва-
рїмѣ. и. лет. ѡзѣкланѣ вѣ.

По вѣрѣже цѣтвѣова ва рїмѣ кѣмѣдѣ кратѣ ѣ-
го. летѣ. ѣі. ѡ теченїа крѣви и жлѣчї сѣмрѣтѣ.

По кѣмѣе цѣтвѣова ва рїмѣ. перѣтназѣ прѣстаѣ
рї. мѣа, ѣ. ѣще неѣспе ваѣѣсти жѣнѣ и чѣа ва
цѣтвѣ. сѣѣенѣ вѣ ѡ вѣннѣ.

По перѣтназѣ цѣтвѣова ва рїмѣ. ѡѣлїнѣ дѣдїе.
мѣа. д. и сѣѣенѣ вѣ ѡ вѣкѣлѣрїа. пѣѣѣленїе сѣѣ-
рѣѣмѣ. на стѣдѣнѣи полатнѣ, зрѣѣѣ рїкї.

Поади же црѣтвѣва ка риме севирь. летъ 31. и мѣа ѿ. и прочиташе книги евангѣлїе. и латинскѣ.

При семъ побиже гонѣнїе велїе на хрїстіани. и мнози мучени кѣше и венчаше. и леѡнїдъ ѿць ѿ ригеновъ. много мучень кѣ. и ѡсекѡше главѡ емѡ. хѣ рай. и именїе расхитише.

ѡста ѡригенъ сирь и ниць. и приесть егѡ нека жена вѡгата. ва алезеїри ва сина меѣѡ. кѣвшѡ же ѡригенѡ. ѿ. летъ. пѣтавише егѡ сѡучителемъ ѡглашенїемъ. и мѡчїиныхъ хѣ рай. пѣвизаше на тѣрпѣнїе. и кѣ мѡдаръ зѣѡ и доврѣтеламъ. ствѡри же много лѣтъ. вѣединѣи ризе и неѡвѡвень хѡде. ни вина пѣе ни пище везчїиѣ їаде. мѡве же чїстѡтѡ. ѡвкрете кнѡкѡ и пѣтавиѡ. на тайниныхъ сѡдѣхъ свѡиныхъ. и тѡлко їсоѡси и їако вѣама сѡмѣрѣткїиѣсе їмъ. сказѡваше же и книги Ѣврейскїе. їако зѣаѡ пѡсѡчень слѡвесемъ Ѣврейскимъ кѣ и тѡковаше. ѡригенъ же приде вѡкесарїѡ пѡлѣтинскѡю. и ѡ многиныхъ странъ їмѣше сѡченики. великагѡ григѡріа чїѡдѡтвѡрѣца. и врата егѡ адїиѡдора. ѡврати же слѡвесѣна мѡжа амѡрѡсїа. ѡ ересї сѡалеїтѡви и марѡкїиѡви. ва кесарїе емѡ сѡѡцѡ принѡди егѡ сѡи амѡрѡсїе їстѡковатїи кѣтѡвѣнѡе пїиѣе. приставї емѡ. 3. скѡрѡписецъ. и многоїе скѡрѡ писце. тѣкованїе пѡаѡе їмъ и зѡ ѿ. летъ. вѡсе кѣткѡе пїиѣе їстѡковѡ 3. кнїгъ нѡнїа принѡжденїемъ. амѡрѡсїевї. егѡже и пѡмїнаеть ѡригенъ. ѡкѣцїи коѡ рѣ амѡрѡсїе мѡвей кѣїа слѡвесѡ. тѡлко ме їстѡмї. свѡимъ тѡпѣнїемъ їако ва мале ми несѡмрети. нїиѡнѡждї естѡтѡ. нї ва пѡци ни ва дїи неѡстѡкланїе нечїти. тѡковѣ сїи ѡригенъ ва прѣмѡдрѡсти славѡнъ. на дѡ-

кѣнца прѣкѣй, неоугасима єго слава. превазнѣ-
кѣсе мислѣю, и на скѣю прѣмудрѣть надѣе. не-
васхѣте послѣдовати побѣленю стѣхъ ѿцѣ. и паде-
нѣмъ странѣнимъ. єже кѣ многимъ блазанѣю. не по-
менѣ слѣбѣмѣнѣ глѣща. сѣе негѣнѣсе сѣтворити. кнѣ-
гѣи многи. и неизносѣ слѣбѣсѣ ѿ лица кѣтѣ. іакѣ кѣ
на нѣкѣи вѣспѣрь тѣ же на землѣи нѣзѣ. сего рай да
вѣуть слѣбѣдѣ твѣа мѣла. ѿригѣи же нехѣте нѣчѣо
же ѿ вѣстѣвнѣхъ писанѣи ѿставити нѣистѣковѣно.
вѣпрѣпѣсть побѣкѣленѣю сѣе вѣврѣже, и самрѣтѣнѣ глѣи
нѣвѣщѣа сѣце. іакѣ єдинѣчѣди сѣи вѣетѣи ѿца немѣжетѣ.
нѣдѣхъ стѣи сѣа. нѣагѣли дѣа нѣи члѣвѣи агѣлѣвѣ".
и не ѿ сѣщѣстѣвѣа ѿчѣа сѣи на твѣарѣ. и по вѣгѣбѣтѣи
сѣи нѣрѣнѣнѣе. и дѣшѣмъ грѣшнѣмъ, по лѣтѣхъ вѣдетѣ
кѣнѣцѣ моукамъ. дѣндеже учѣитѣтѣсѣ грѣсѣи нѣхъ. и
вѣсѣо глѣше пакѣи кѣти агѣлѣо. и хѣтетѣ кѣти вѣкѣне
и кѣсѣи и члѣвѣи. и немѣчитѣсѣ на скѣвѣдѣи кѣти. и
нѣна многѣа хѣуленѣа изрѣе. ѿ нѣгѣже и арѣе и нес-
тѣорѣе, вѣнѣзѣ прѣнетѣ, и нѣни многѣи вѣретѣнѣи. по вре-
менѣи же єть кѣи ѿригѣе ѿ нѣдѣлѣсѣлѣжитѣль. и рай
хѣулѣи єго ѿвѣнаженѣи кѣи вѣкѣе помѣсѣи. и несагрѣ-
не мѣкѣи, на вѣрѣе лѣванѣ на жрѣтѣвѣнѣе и пожрѣ ѿ-
нѣщѣенѣи кѣистѣ ѿ мѣвѣ. и нѣзгѣнаше єго ѿ црѣкѣе. и
ѿставѣа вѣлѣзѣа нѣрѣю побѣшенѣа рѣди. вѣа нѣоудѣю
ѿидѣ, вѣашѣ вѣа нѣерѣулимъ. и покѣленѣо кѣи ємѣ рѣцѣи
слѣбѣо вѣа црѣкѣи. ѿ сѣѣеникѣ. кѣше ко прѣзѣвѣитѣрь прѣ-
жѣе. и многѣо нѣдѣимъ, вѣстѣавѣ сѣ" тѣчѣю рѣ. грѣш-
нѣи вѣ же рѣ. кѣ вѣкѣю тѣ" покѣлѣши ѿпрѣвѣнѣа
мѣта. и прѣемлѣши зѣкетѣ мѣи оуѣстѣи твѣбѣи. и сѣ-
гнѣвѣи кѣи нѣзѣ сѣа плачѣмъ. и сѣа сѣзѣамѣи и вѣсѣ сѣа
нѣмъ плачѣщѣимъсѣ. и многѣа и нѣна ѿ немъ пѣишѣтѣсѣ,

оумре же шригенъ. лет. 5̃ 6̃:

По севири црѣтова снъ еро. анѣниинъ.

По анѣниине црѣтова ва римѣ. александръ маменнъ снъ. при томъ глѣ кѣ вариме такѣ и месѣ тѣсти члвечѣ.

По алезенѣре црѣтова варимѣ, мазимъ. лет. 5̃. 6̃кѣ пѣтирь кѣ прѣе тѣ же воинъ, по томъ во еводѣ. 6̃кѣ вѣзвѣже гонѣнѣе велѣ на хрѣтѣани.

По мзѣне црѣтова ва римѣ йвалиинъ. дѣи. 6̃. 6̃. и оукиень кѣ ш воинъ

По йвалиине црѣтва ва римѣ. гердѣанъ кесаръ. лет. 6̃1.

По гердѣанѣ црѣтва ва римѣ филиппъ лет. 6̃. и тѣи хрѣтѣанци вѣре посѣкниикъ. кеше же ш восѣри идеже и глѣ сѣзда и нарекъ. кесарѣа филиппѣва.

По филиппѣ же црѣтова ва римѣ декѣе и валерѣанъ. 6̃. лета. 6̃кѣ гонѣнѣе вслѣе вѣзвѣжѣ на хрѣтѣани. иже и оузакѣи вариме, хрѣтѣанкѣи женѣмъ. нескѣдѣити покрѣвающе глѣвѣ. 6̃ѣ сѣмѣшлатѣ, да за мѣнимѣю срамѣтѣ. ва идоѣослѣженѣе. сѣи расѣлетѣ. шне же оуѣрне нескѣрѣне иѣсхожахѣ. темъ же и нѣи хрѣтѣанскѣе жени нескѣрѣне иѣсхѣетѣ.

По декѣи црѣтова ва рѣе глѣ, и вѣлѣианъ. лета 6̃. и мѣцъ . и. и оуѣтѣи кѣше ш воинъ.

По галѣ црѣтова ва римѣ. емеѣианъ. мѣи. 6̃. и оукиень кѣ ш воинъ.

По емеѣанѣ црѣтова ва римѣ. валерѣанъ, и галинъ снъ еро. лет. 6̃1. и стѣори кран сѣнѣромъ перѣкѣи црѣмъ. и погикѣ и сѣи сѣомъ сѣоѣ.

По вѣлеріане црѣтвѣва вѣ римѣ клавдіе дѣдѣ
вѣликаго константина лет. ѧ. и оумѣре.

По клавди црѣтвѣва вѣ римѣ. кѣнтѣль вратѣ
его. летѣ. ѧ.

По кѣнтѣлеже црѣтвѣва, вѣ римѣ авріліанѣ.
лет. ѧ. примѣже имѣнїе скѣркнїи и трѣвети прѣ-
зекѣ. ѧа сѣ и дѣх сѣи кити глѣше. и оученикѣ. бѣ.
їако же и хѣс имѣашѣ. и ѿ дѣи сѣ глѣше роженѣ.
и павѣль самѣсѣтъ иже и скѣрни. сѣврѣнїи ѣмѣ
тогда вѣ.

По авріліанѣ црѣтвѣва вѣ римѣ тѣкнїи. лет. ѣ.
и оуѣиенѣ вѣ ѿ вѣнїи.

По тѣкинѣ же црѣтвѣва прѣвѣ. лет. ѣ. и д. мѣа.
и оуѣиенѣ вѣ.

По прѣвѣ же црѣтвѣва. кѣрк и кѣрин сѣи его
и нѣмерианѣ двѣ крата. лет. ѣ. оумѣришѣ же кѣ-
рѣ а кѣринѣ сѣа его оуѣи дїѣклитїанѣ. вѣ лѣтѣ
ѣ. ѧ. ѧ. (5706 г.)

По нѣмеріанѣ црѣтвѣва тѣ дїѣклитїанѣ. и макѣзи
мїанѣ зѣтѣ его. иже иерѣкѣли. лет. кѣ. Ѧи пѣвѣ-
гѣше гѣнїенїе вѣлѣ на хрїтїани. ѿ лѣ трѣпению ти
хѣ. слѣживѣшимѣсѣ двѣмѣ злодѣемѣ вѣ єдинѣ. кѣе
злѣ невѣи тогда. зѣкѣленїа и оуѣиствѣ вѣсѣдѣ мѣрѣ-
нїе тѣмнїицѣ многїи испѣведѣашѣ ѧ. разѣарїишѣ сѣ
їако вѣснїи. ѧи. нѣскѣчїишѣ и мнѣжѣствѣ мѣнїи
сѣтѣвѣрѣшѣ. вѣ нїх же кѣ прѣви гїѣргїе, и дїмїт-
рїе, и прѣкѣпїе. и инїх мнѣжѣствѣ вѣзѣисѣлнѣ. и
невѣзѣмогѣше оуѣгѣсїти сѣлѣвѣ хѣвѣ мѣѣуѣамнїи. кѣ сїмѣ
же оумнїсѣишѣ инѣ злѣдѣствѣ. ѣже скѣврѣкнїти нѣ-
сїлїемѣ, скѣврѣнїю кѣднїю сѣнїх тѣлѣсѣ по мнѣгїх
мѣзѣкахѣ. мѣзѣжемѣ тѣпїиѣднѣ скѣврѣкнїи жѣнамнїи. а же-

намъ и девѣцамъ. сквѣрными юношами кечиними. і сѧ сѹмѣшленїа діавола. течайша мѡкъ ваменїи єсповѣнїемъ хвѣмъ. и хже їъ и зъвавшє разлїчними шкрази їѡ такоуаго іѡскврнїєнїа. збѣчѣтвн же моучителє. кжїи постиже соу. и зє сѹмрѣше.

По діѡкаїтіанє и макзїмїанє. црѣтвѣваста на востѡчнихъ странахъ. макзїмїанъ галѣрїє. а макзєнтїє снѣ єго ва римє. .а. лєтъ.

Црѣтвѣ. м. в. Кѡнїстїи зєлєнѡгѣ. сѧа клєвѣдїа црѧ іѡца вѣлїкаго кѡнѣантїна. зєлєнїи же нѧрѣнѣ кїи, клєдєстїи рѧи лицѧ єго.

Кѡї ѹвє тирѣнскїмъ сѣпѣмъ їѡ діѡкаїтіанѧ и макзїмїанѧ єрѣкзїа пѣчтєнѣ прѣвєє кїи. и пѣланѣ кїи їмнїи кѧ перскѡмъ црѣсу мѡайтїи їѡ самїрєннїи. и грєдѡщїи ємѡ. прїє иѧ мєстѣ глємѣє сѣрпѧ пѣслєйжє нѧрѣчєнѣ кїи єлєнїнѣ грѧ. прїєжє вѧ гѣстїннїицѡ. и пѣ стѧвн шѧтѣрѣ. кѡнїста жє рѧжєгѣсє нѡхєстїю пѧтскѣю и вѧзвѣстїи їѡ тѣ гѣстїннїкѡ їѡнѣжє рѧ кїи. и дѧтѣ ємѡ дѧцєрѣ соуцрѡю дѡсѹ. їмєнємъ єлєнѡ. вє кѣ дѣвѣра вѧзѣрѣмъ. и вѧзлѡвїю кѣнїста. и єгѧ кїи сѧ нєїѡ ва нѣцн. ва тѡ нѣцѣ стѣ іѧвїсє їѧкѣ снѣцє. їѡзѧрѧє дѡмѡ тѧн. чєтвєрѣ чѧтнѣ. вѧсїѧвїшѡжє днїю. дѧстѣ їѡтрѣкѣвнїцн кѧгрєннїцѡ сѡю. кєшє кѣ вѧтрѧсє вѣлїцє їѡ кїи шѧгѣ знѧмєнїа. и рѣ кѧ їѡцѡ єє, сѧхрѧнїмїи їѡ чїстѣ дѣ врѣмєнїи и ѧцє рѣнїтѣ дєтїиѣ. сѧхрѧннїи єгѣ їѧкѣ зєннїцѡ їѡкѧ и кїи кѣнїста. оу нєрѣскаго црѧ. и сѧтѡврївѣ мїрѣ и їнємнїи мєстїи прїє вѧ римѣ. и стѡврєнїа рѧи мїрѣнѧгѣ діѡкаїтіанѣ пѣчатє єгѣ дѧрѣмнїи мнѣгнїи. нѣврємєнїє діѡкаїтіанѣ дѧстѣ зѧ макзїмїанѧ галєрїа. дѧцєрѣ сѡїѡ. и пѣстѧвн єгѣ кєсарємъ, макзїмїанѣ єрѣкзїає дѧтѣ дѧцєрѣ сѡїѡ. ѡєїѡдѣрѡ мѧзєнїтїєвѡ сѣс-

трѣ, за конѣмъ зеленаго, и постави его кесаремъ. ѿ
ниееже рѣи .г. сѣи. конѣтанѣтина. на валеріана. дал-
матіа. и дщерь конѣтанѣтію женѣ ликинѣевѣ. конѣтан-
тинѣже прѣви сѣи его. рѣи гала и оулиана прѣстѣ-
ниѣ. по времени же конѣта ѿ полати свѣе. посла
моужи ка перѣскомъ црѣу. ѿниееже ѿвѣташе ва гѣти-
ниѣ. и вѣше еленѣ и ѿтрѣче. конѣстанѣтина. и оуѣк-
дѣвшѣ ѿ неѣ іакѣ ѿ конѣсти роженѣ иѣ. и еѣа при-
дѣше поѣвѣавѣше кесарѣ конѣсте ѿниееже рѣи вѣи село.
и послави воинѣи, и црѣка нѣсила. и вазетѣ еленѣ и
конѣтанѣтина сѣ великѣю чѣтію. и вѣевѣ юнѣю и конѣтан-
тина и вазлюкѣ село. наѣзанѣже вѣи конѣтанѣтинѣ ѿѣемъ
сѣсѣмъ. вѣсен прѣмѣдрѣти елѣцен. и оуѣбѣасѣ конѣста
наѣта на конѣтанѣтина ѿ дѣти сѣоѣхъ иже ѿ теѣ-
дѣри. и посла его на вѣстокъ, ка дѣиѣкѣитѣанѣ. оуѣк-
дѣже конѣтанѣтинѣ, и тамо ѿ дѣавѣбѣлѣи сѣдѣжитѣели.
на сѣе наѣветѣ. жежѣ ка ѿѣѣ, ѿѣрете его вѣлѣѣи и
желаѣѣа приѣдѣтѣи его. вѣевѣже его и вѣзрадѣвѣсѣ
село. вѣше кѣ конѣста моуѣжѣ вѣагѣ и иѣдѣлѣ нѣнаѣвѣ-
дѣше. хрѣстѣанѣже село люѣе. приѣзѣавѣже конѣта вѣ
синѣкѣлѣтѣи и соуѣше ва вѣинѣстве хрѣтѣани. и прѣдѣ вѣ-
сѣми ѿѣлѣчѣ конѣтанѣтина вѣ кагрѣниѣѣ и вѣнаѣцѣ црѣки
вѣзлѣѣжи наѣнѣ. прѣдѣвѣ емоу црѣтѣво римѣскѣе и рѣче сѣ-
шѣлѣшимѣсѣ хрѣтѣанѣ конѣста дрѣзѣитѣе вѣсѣ. иже кѣ
неѣѣврѣгѣшѣ. хѣсѣ кѣ сѣ конѣтанѣтинѣ. и тѣи за вѣи по-
ѣдѣаетѣ. сѣа рѣкѣ и ѿѣѣемъ ѿтрѣка, прѣдѣстѣ дѣхѣ.
конѣтанѣтинѣже погрѣеѣ ѿѣа сѣбѣго сѣ чѣтію.

Жѣкѣзѣнѣтѣеже моуѣчитель сѣи маѣимѣиана ѣркѣѣ-
лѣа. братѣ деѣдѣри жени конѣстѣи, ѿѣа сѣтѣго конѣ-
танѣтина. ѣкѣи вѣлѣе гѣнѣнѣе вѣзѣдѣвиѣе на хрѣ-
стѣани.

ѿ крѣпени црѣ кнѣгинѣна.

По кжѣю прѣмислѣ слѣчи се ѿмѣ вѣдѣсти ва не-
дѣлѣ прѣкаженѣа. тако вѣсемѣ телѣ ѿстрѣпѣти, и ле-
жаше ѿдѣлѣ дѣше. мнѣзѣже врачевѣ и вѣхѣи, нета-
чѣю тоу соуши. нѣ и ѿ перѣхъ приведени. вѣсакѣ хѣ-
трѣстѣ врачевскѣю новѣиѣше и ничтѣже сѣспешѣ по-
слѣдѣ же рѣше тако пѣдѣбаѣтъ сѣврати млѣдѣнце нетѣ ле-
ни млѣдѣ. ѿсѣлавѣ и и ѿстѣчѣи крѣвѣ иѣхъ вѣсакѣ соу еше
пѣри ѿспѣдѣющи. ва капѣтелѣи римѣценѣи ванѣ и змѣи-
тѣсе црѣ и здравѣ коуѣтъ. и симѣ знимѣ сѣветѣмѣ
вѣзакѣнѣи ѿиѣни малѣ непѣрѣластѣше дѣбѣаго. и пѣве-
ленѣемѣ сѣво црѣвемѣ мнѣжастѣво сѣбранѣи кнѣ млѣ-
нацѣ нескѣрѣниѣхъ. и гредѣшѣ црѣ ва капѣтелѣю рим-
скѣю. еже иѣ жкѣтѣиѣше еже ва дѣлѣ прѣизвѣстѣи сѣвѣ-
чанѣна. и сѣсрѣтѣше црѣ, мѣтриѣхъ мнѣжастѣво. власѣи
трѣзающе и сѣѣ пѣказающе са крѣичѣниѣмѣ. зѣло пѣла-
чѣше, и жалѣснѣи гѣломѣ вѣздѣхъ ѿспѣниѣюще. вѣпрѣси
же црѣ вѣиѣ пѣлачѣи иѣхъ и рѣше ѿмѣ тако матерѣиѣхъ соуѣтъ
хѣтещиѣхъ заклѣтѣиѣ млѣденацѣ. и сѣ иѣ вѣина пѣлачѣи иѣхъ.
црѣже вѣздохѣиѣ и прѣсѣзѣиѣ зѣло. ѿзгѣкѣниѣи сѣрѣца и рѣ-
че ѿзѣмѣ азѣ пачѣ ѣдинѣи сѣмѣрѣтъ сѣиѣа рѣдѣи мнѣжастѣва
млѣденацѣ неѣврѣнѣи. нежелѣи тѣе горѣкою сѣмѣрѣтѣю вѣсѣ-
пѣрѣиѣи малѣвѣременѣнаго жѣивѣстѣа здравѣиѣе. да ѿда-
дѣтѣ рѣе, мѣтрѣмѣ сѣла чѣа иѣхъ. да шѣладѣиѣи ѿмѣ
сѣзѣна гѣрѣстѣи. и сѣа рѣкѣ вѣзѣврати се ва пѣлатѣ. и
пѣвелѣ ѿдѣтѣи нетѣчѣю чѣа нѣ и ѿменѣемѣ и крѣаш-
нѣомѣ ѿдарѣиѣи ѿиѣзѣститѣи. Вѣиѣи же тѣи кѣлѣзѣиѣю-
щѣиѣ и мѣлѣиѣшѣсе црѣоу. ѿвѣистѣа се ѿмѣ дѣва мѣжа гѣаю-
щѣе. мѣи ѣсми ѿиѣи хрѣстѣви нетѣдѣрѣи и пѣвалѣ. пѣсѣла-
нѣи ѿ хѣа пѣказати тѣеке ѿвѣрѣазѣ, нетѣчѣю тѣелѣснаго
здравѣиѣа. нѣ и дѣиѣвнаго сѣиѣиѣа. такоже тѣкѣи пѣмѣиѣлѣва

наскръна штрочета. сице къ теке милоѣть своѣ да-
рѣва. посла оукѣ по епискѣна силвестра. и приѣмн ѿ
негѣ стѣе крещеніе. и негачію телесне здравъ коуеши.
на и живота вечнаго спѣвиши. ва оутреже повѣле
призвати силвестра епископа са многѣю чѣтію при-
вѣстї. и пришедъ емъ са многѣю радѣстїю, оусрета-
еть егѣ црѣ и целѣваетъ. и сказа емъ видѣніе, и гдѣ
стїхъ апѣ, и повеле епископу принести емъ шкрази
стїхъ на иконѣ написани. видѣже и познавъ іакѣ
ва истїнѣ шни соутъ иже іавише емъ, и рѣ силве-
стрѣ, покажи ми истѣчникъ сїнїа дїевъ нагѣ и теѣ на-
гѣ. ѿ немъ же мнѣ шнїи решѣ, епискѣиже повеле емъ
пѣстїе .ѣ. днїи повеле стѣоу коуепель оугѣтѣвїти. и
крстї егѣ ва имѣ живѣначельнїе трѣице. и помазѣ стїи
миромъ. и акїе сїанїе стѣа неизреченнагѣ васїа. и гдѣ
іакѣ грѣмъ кї, и акїе шпѣдше емъ телесни строуши
іакѣ чѣшѣ. и изиде васъ здравъ велики црѣ конѣтан-
тинъ ѿ стїе коуепели. видѣвшеже коуепаре и васи лю-
дїе ваздпїше. єдинъ великъ кѣ христїански. тѣборєи
дивна чюдеса, и васи иїна верѣуємъ емъ и крѣщаемсе.
Крѣтїжесе и мѣти егѣ елена. и пркви снѣ егѣ конѣстан-
тинъ. и васи сарадїици и дрѣзи и коуепаре егѣ крѣ-
тишесе.

Въ лето. ҃҃ѣ ш. м. г. (5843 г.)

По мазентї црѣтѣова ва римѣ велики конѣтан-
тинъ преже васега повеле сѣкрати, мѣщи стїхъ
мѣнї. и чѣтїе грѣкоу преѣвѣти и ва имѣ ихъ стїе
цркви сѣзидѣвати. ва средѣже и ва петак, повеле по-
стїтїе страсти рай хви, ва неїможе празновѣти чѣ-
ти рай ва крѣсенїа егѣ иїи на распѣтїе когѣ шсѣжати-

ча́ти рай крѣ́та хѣ́ва. ѿмеше же црѣ́ь конста́нтинъ.
женѹ ѿмене́ маѿимѿианѹ дащерь дѣѿклитѿианѹ црѣ́а. ѿ
неже роди .г҃ снн констѹ ѿ конста́нтинѹ, ѿ конста́нтіа.

ѿ крѣ́щеніи. индіанъ. ѿ ѿверѣ. ѿ армѣнь.

При црѣ́и конста́нтинѣ пленѣна два ѿтрѣ́ва.
фрѹмѣѿтианъ. ѿ едестѣ. ѿ црѣ́оу индіскѣмѹ прѣ́дани
кѣше. ѿ по́мнозе врѣ́мени ѿнѣщени кѣше ка роѿте-
лемъ своѣмъ. фрѹменътиѿ же вѣевъ индіаѿи іако мо-
кетъ кѣгочѣ́тѣ. ѿставаль ро́дители ѿ ша вѣлезан-
дрію. вѣзвестѣ ѿ нѣхъ велѣкомѹ асана́сїѣ. ѿ ѿ
него по́ставленъ архѣ́ререй. ѿ по́сланъ ва нѣтрѣ́ндо
индіѣ. мно́гими чюѣ́си вѣсѣ ѿвратѣ́ь ка кѣ́рѣ́аз-
мїѣ ѿ црѣ́ви сѣ́ставѣь ѿ ва нѣхъ време до́вѣ́анѣ
прѣ́вѣь ва архѣ́рерействѣ ка г҃ѣ ѿи́де.

ѿ тѣ́врѣ́комъ крѣ́щенію.

Вѣ времеже ѿно ва ѿверѣхъ женѹ нека́ пленѣ-
на кѣ. ѿ прѣ́вѣваше ва ѿверѣ́скѣи земѣи ва по́сте.
ѿ исцѣли ѿтрѣ́че ко́лиѣ а по́то́мъ црѣ́цоу по́лѣ́жи на
оу́ко́вен своѣи по́стѣліи. ѿ здравѹ сѣ́творѣи. црѣ́цаже
нѣдѣше црѣ́а. е́же црѣ́ковъ сѣ́зѣ́ти пленѣци. ѿ не́по́ка-
рающѣ́се ѣмѹ слѣ́нѣтѣѣѣ ѿкѣ́етъ кѣ. пленѣцеѣѣ ѿзце-
ленъ ѿ по́веле сѣ́зѣ́ти црѣ́ковъ. ѿ наоу́чи ѣго́ по́сла-
ти ка грѣ́скѣмѹ црѣ́ѹ конста́нтинѹ. е́же по́слати
ѣмѹ архѣ́ререе. ѿ приѣ́а вѣ́сѣхъ крѣ́ти ѿверѣ. ѿ по́нѣи
поставѣи по црѣ́вахъ. ѿ вѣ́сѣ ѿверѣ́скѣѣѣ прѣ́свѣ́тиѣь
земѣѣ ка г҃ѣ ѿи́де.

ѿ армѣ́ѣкомъ крѣ́щенію.

Црѣ́ь армѣ́ѣки ти́рїа́тъ, оу́кѣ́ь ѿ своѣ́мъ
ко́ларѣ́нѣ. грѣ́го́рїи. сѣ́е а́нако́ве іако́ хрѣ́ті́аѿниѣ іѣ́.
ѿ по́ мно́гѣ́хъ моу́ка́ то́мѣмъ. ѿ ва гра́ѣ арарате

ваврѣ же вѣго вѣ ровѣ глѣбѣкѣ иѣдеже мнѣжаство змѣ-
евѣ и глѣ. и сѣврѣши тѣмо. ѿ. летѣ. пѣтаемѣ нѣщѣю
женѣю вадѣвицею. црѣ же тѣридѣтѣ мѣучениѣ хрѣ-
стѣани. и кѣѣ гневомѣ нѣрѣженѣ кѣ. и иѣзмѣившѣ
сѣ прѣлѣжи сѣ ва венѣра. и нѣтъ сѣю иѣдѣщѣу и
прѣживашѣ ва гѣрахѣ. вѣсѣу землѣ кѣжи гневѣ кѣз-
нешѣ. дѣнеже кѣѣе вѣненѣ кѣ. ка сѣрѣдѣкте сѣestre
тѣридѣтѣе нѣвелѣ грѣгѣрѣа иѣветѣи иѣзрѣва. иѣаѣа же
нѣстѣвлѣнѣ кѣ архѣерѣи и крѣстѣи вѣсѣхѣ. иѣцѣлѣи же
црѣа. и вѣсѣхѣ страждѣщихѣ ѿ вѣсѣбѣ иѣцѣливѣ. и
кѣи ѿиѣскоупѣ. и црѣкви сѣзѣавѣ. са мирѣ кѣ гѣ ѿиѣде.

ѿ арѣи вѣзѣмнемѣ ѿрѣтизе.

Иѣже гневѣ тѣзѣименѣти арѣи ѿ лѣвѣе вѣ алек-
сандѣриѣ приѣа тѣ дѣакѣнѣ ѿ сѣщенѣ мѣучениѣка пѣт-
рѣа алекѣзенѣдрѣскаѣ нѣстѣвлѣнѣ кѣ. нѣтѣмѣже хѣлаѣ
начѣтъ гѣти на сѣа кѣѣа. вѣ тѣварѣ сѣгѣ прѣповѣ-
дѣе. а не ѣдинѣсѣщѣна ѿѣцѣ. ѿа сѣвѣевѣ велики пѣ-
тарѣ. ѿ дѣакѣнѣсѣа и ѿ црѣкѣе ѿлѣзѣаетѣ. хѣтещѣ
же сѣмѣ петрѣ мѣнѣемѣ скѣпѣчатѣе за хѣ. ѿ мѣчѣте-
лѣа макѣимѣана галѣрѣа. приѣошѣ кѣ немѣ ва тамѣ
ниѣцѣ. ахѣла, и алекѣенѣарѣ, прѣзѣвитѣри. и приѣаѣошѣ
ѣмѣ на нѣзе. молахѣ рѣзрѣшитѣи арѣю ѿ ѿлѣзѣенѣа.
сѣтиже вѣзѣи глѣмѣ вѣлѣемѣ. арѣа да коѣетѣ ѿлѣ-
ченѣ ѿ слави сѣа кѣѣа и ва сѣи вѣкѣ и ва коѣѣщи и
пѣрѣзѣчивѣ иѣмѣ, непрѣмѣти ѿгѣ. хѣа ко рѣе вѣдехѣ на
сѣтемѣ жрѣтавѣниѣце. рѣзѣдранѣ рѣзѣ нѣсѣщѣа и вѣпрѣ-
сѣхѣ ѣго. кѣтѣ ти рѣзѣ сѣе рѣзѣдра. ѿнѣже рѣ арѣи
рѣзѣдра мѣи сѣю. но кѣлюи да непрѣмѣши ѣго. ахѣла
же нѣо пѣтрѣе приѣет прѣстѣбѣлѣ. алекѣдрѣскиѣе црѣкѣе
рѣзѣдрѣшаетѣ арѣю ѿ ѿлѣзѣенѣа. ка сѣимѣже иѣереа нѣо-

•

(5500 г.) а ѿ рождѣсѣ хѣа. до рѣпетїа. лет. а҃г.

HA ЦРД. ЛЕТ. ТЪС. (306 Г.)

ГО СЪКРА. ЛЕТ. ЪІ.

А ѿ възнесе́нїа г҃нѣа до прѣаго са́во́ра. авт.
т҃нї. (318 г.)

Ѿ сѣмь. вѣселѣнко сѣкорѣ прѣвомь.

Видѣвъ же црѣкѣ константи црѣковѣ самѡщаємѡ и
хотещи хрїстіанка приѣматѣ. вазбранїемѣ дрѣ-
вѣмѣ оученїемѣ болѣзноваше дїшею. и ва. кї. летѡ
црѣтва свѡего. послѡ нѡ вѡсѡдѡ нѡспїамѣ и конїамѣ и
колѣсницѣмѣ людскїмѣ. саврати васѣ стїе шїце ва
нїкею. прїдѡше же васѣхѣ. тїи. црѣ же и стїи шїци
истѣзаше дрїю и швретѡше єго хѡулеща. вѡсхѡте-
ше оубѡ стїи шїци вѡсемѡ прїтчѡ кѣз жѣнѣ вїтї.
памѣтїе же испѡвѣнїкѣ. емѡже маїмїанѣ, шкѡ
извѣрте за хѡ. вѡзбранї томѡ вїтї рѣкѣ нѣналагантѣ
тѣшкаго іарѣма нахѣе єрее. чѡтанѣ краї и лѡже нѣскѣ-
рьно. шїнїже послѡшаше єго. вѡдїнемѣ єпїкѣпѡ кѣз
жѣнѣ вїтї оуставїше. оуставїше же стїи шїци какѡ
нахѡ празнѡватї. и крѡгѣ напїше на фѡлѣ (532)
летѡ. нецїиже прѣже празнѡвахѡ. ва дї. марѣта.

Шаст'ви црци Єлєни, ва нєршаймь.

Ва то́же време́ ста́ цр҃ца елѣна. вѣнѣе вѣе по-
велевающе еѣи ити ва иеросалимъ. и ѿ безаконныхъ
іоудей, и еленихъ посипаѣ чѣна мѣста и вѣствѣна ѿчи-
стѣти и на свѣтъ произвести. бѣжени же констан-
тинъ, съ имениемъ многѣмъ ѿпѣстѣю ва иеросали.
еже вазискати сакрѣвени ѿ іоудей живѣтворещи
крѣтъ гнѣ. макарѣеже кѣ тѣа пѣтрѣархъ іерѣли-
мъ. иже оусрете цр҃цѣ, съ многою чѣтѣю. бѣжена
же елѣна призвѣвши васъ іоудей вѣпрашаше пока-
зати еи чѣтѣни крѣтъ ѿрицающе иѣмъ прѣцаше иѣмъ
самрѣтѣю. ѿниже предаше іоудѣ съ глѣше можетъ

показати тебе искомое яко чѣтна пророка снъ іе. и
многѣ истезанію кнѣшѣ іоудѣ ѿрицающѣсѣ повѣда-
ти и повеле црѣца каврѣци его ва стѣдѣнацѣ соухъ.
и прѣкнѣвъ тамо време, ѿвѣщасѣ повѣдати. и зведе
же его црѣца и придѣше са макаріемъ патриархомъ
на место и помѣашѣ се патриархѣ такоже іоуда
помѣише жиѣдѣвскимъ вѣпикѣ. кѣже ѿкыяви имъ ме-
сто. ке же на месте томъ іакѣ гора снреѣ крѣдо за-
снпанѣ прѣстѣи и каменіемъ ѿ іоудѣн. послѣднже на
тои горе, анкринъ црѣ римки постави храмъ арте-
мидинъ. и ванѣ постави кѣмира, вѣ сѣаже црѣца е-
лена многими хитрци повѣла разѣрити сѣи ѿ ѿсно-
ваніа и землю ѿснпати. и копающимъ имъ. изйе
іакѣ вѣна дима калѣоухѣ. и акіе сѣи грѣкъ и место
крѣнѣво лавносѣ іавнѣтасѣ ка вастѣкѣ. и кнзѣ ихъ ѿ
крѣтѣше трѣе крѣти погрѣкени. испита вѣше же ѿвре-
тѣше чѣтнѣе гвѣзди и недѣмислешимсѣ васемъ. и
кѣажени црѣци скрѣци. кѣи сѣкѣ іе, живѣтѣвѣрѣци
крѣтъ хѣвъ, ва то сѣкѣ вѣрѣ и знесѣше некѣю женѣ
сѣмаршѣ. и вѣкѣре сѣкѣ сѣи епискѣпъ сѣіоудѣю
полагахѣ кѣнждѣ крѣтъ на сѣмаршѣю. да разѣме-
ютъ кѣи іе крѣтъ гнѣ. и акіе вастѣ сѣмаршѣа, кѣжѣств-
наго крѣта силѣю. тогда кѣажени црѣца сѣ радѣстѣю
вазамѣши чѣтнѣе древо. и честь его сѣ сѣ сахранѣ.
такѣже и сѣи гвѣзди. а прѣчѣе валѣживши ва сѣре-
крнѣю ракъ. даѣтъ архіеписѣпѣ макарію на сахра-
неніе, дрѣвнимъ рѣмъ. тогда іоуда са мнѣжѣствомъ
жиѣдѣвъ верова и крѣстисѣ, и нарѣченъ кнѣтъ, кѣрп-
лакѣ. и поѣтомъ кнѣтъ патриархѣхъ іерѣлима. и скѣн-
чакаѣте мѣченіемъ за хѣ при поѣланѣ престѣпнице.
сѣаже елена црѣца, повеле црѣкви сазнѣдати по сѣи

мѣстѡмъ. прѣе сѧзѧ црковѣ, прѣкраснѧ на грѡвѣ гни
 вѧ имѣ вѣкрѣнѧ гѧ нашѣго іс хр. такоже ѿдеже
 ѡкрѣтѡше чѣни крѣтъ црковѣ сѧзѧ. ѿ на краневѣ ме-
 стѣ, ѿ ва гетсиманѣ ѿдеже грѡвъ кѣ" прчитѣе кѣе,
 ва имѣ оуспенѧ еѣ, црковѣ сѧзѧ. ѿ васѣхъ црквахъ на
 стѣмъ мѣстѣ .иѿ. сѧзда. ѿ васѣмѣ доврѣтамѣ оукра-
 си, ѿ оудовѣи васѣмѣ потреками. ѿ прѣе на кѣ ва ви-
 зантѣю. ѿ прѣдѣсть снѧ свѣомѧ црѧ конѣтанѣтинѧ, чѣсть
 жѣвѡтвѡрѣшаго дрѣва. ѿ стѣе гвозди. ѿхѣе вѧ шлѣмъ
 сѣирѣ вѧ тѣлѧ свѡю прѣкова црѧ конѣтанѣтинѧ ѧ
 дрѣгѣе вѧ оуздѧ конѧ. по прѡрѣчѣкомѧ слѡвесѣи. ѿ
 коудѣтъ ѿже вѧ оузе конѧ стѣ гѣи вѣсѣдрѣжитѣлю.
 тѣѣже стѣ црѧ конѣтанѣтинѧ сѧтворѣи. г. крѣти чѣт-
 ни, ѡ мѣди ва ѡкрѣзѣ гѧвѣшихсѣ емѧ. ѡгда пѡке-
 ждѧше нечѣстѣвѣе моучѣтелѣ. ѿ златѡмъ чѣстѣмъ
 сѧлѣани. ѿ ѿмена пѡставѣи на нѣхъ сѣце. іс хр пѡ-
 ведѣтелѣ. ѿ пѡставѣи на стѣлѣе мрамѡрнѣе ѡгѡже прѣе
 ѡ рѣмѧ за г. лѣтѣ. прѡкѣиже црѧ нѣрѣче чѣни крѣтъ,
 дѣникѣтѡвъ. сѣирѣ пѡведѣтелѣ. кѣваѡтъже на томѣ
 мѣстѣ. ѡ чѣнаго крѣта мнѡга ѿцѣленѧ трѣсѣвицею
 ѿ оужасѡмъ страждѣцимъ. ѿ ѡчѣма ѿ ѡ чѡрѡва-
 нѧ страждѣщѣи гѣтъжесѣ ѡ мнѡгихъ ѡчѣнемъ крѣте.
 ѿже до стѡнѣи кѣше вѣетѣи. ѡкѡ трѣпи чрѣзъ годѣ.
 дѣгѣль гѣи сѣхѡдѣтъ сѧ ѿкѣ ѡкѡ мѣнѧ. мѣѧ мѣнѧ
 ва ѣ. дѣнѣ. ѿ мѣѧ сѣ. дѣ. дѣнѣ. ѿ ва прѣполѡвенѣе
 стѣго пѡтѧ. ѿ чѣнаго крѣта дѣникѣтѡвѧ. ѡхѡѣе ка-
 дѣтъ. ѿ гѣлѡмъ слѡтѣмъ ѿ танѣмъ ѡкѡ вѣпанѣемъ,
 ѿлѣи трѣкѣи ѡкрѣтъ ѡгѡ вѡзгѣшаѣтъ. мѣнѣтъже мѣи сѣ
 ѡкѡ сѣмъ знаменѣтъ. пѡслѣнѣю трѣвоу. ѿже вѡз-
 коудѣтъ васѣ ѣзѣки, ѿ посѣмъ трѣтѣоу пѣнѣи вѣпѣвѣ-
 вѣжѣстѣвѣнѣмъ гѣлѡмъ ѡвѣе ѡхѡдѣтъ. вѣжѣнаже ѣлѣна

ва старѣмъ рѣмѣ шѣе ка гѣз, жѣвѣши лет. п. ѣ по-
лѣжена кѣ ва раце мрамѣрней. ѣ повѣсю летѣз приѣне-
на вѣ ва кѣнѣтинѣ гѣра ѣ полѣжена ва цѣркѣви
стѣхъ дѣпѣль.

По константинеже црѣтва снъ его константинѣ
ва цр҃гредь леть. ѿ. Гк҃и ва арїантвѣсублѣни се. при
семь дріа проседе.

Црѣтво. г. иоуліана престѡпника. По кѡнѣтиже
црѣтвѡва ва цр҃грѣ. иоулианъ прѣтѡпникъ. лета
б. ѿ з. мѣць. прѣвее живѣ чатѡць ва антіѡхїею цр҃-
кви. поѣтомъ власїи построїгь ѿ кѣи мнихъ. пѡнде ва
дтинни, црѣтвѡа жєлає зєлѡ. и ѡбрєтє влѣхва ѿ поємъ
єго ва капищє идѡлскѡє. ѿ ва тамна мєста свѣдє єго.
и призвѡ прєластїиє вєсїи. іоуліанѣ же ѡ многѡго при-
видєніѡ. сѹкѡнавсьє ѿ пѡложки на чєлє крѣтноє знаме-
нїє. вєсїиже ѿчєзошє. разѡмєвѣжє чѡрѡдєй, ѿ разгнє-
васє нѡ іоуліана глѣ. неосѹкѡнавшє ꙗкѡ тѣи мнїи. нѡ
непрѡвдѣ твоє вїдєвѣшє ѡкєрошє. ѿ такѡ дѡ кѡн-
ца прєластивѣ ѡкаїянѣго. кѡнѣтанїтїиєжє пѡкїи ѡ-
дїнь ѡста ѿ влѣсти вєличасѡ сѹкѡнасє прїзѡвавѣ
іоуліана галѡва братѡ. ѿ сѹверєніѡ рѡи дасть за-
нїєго сєстрѡ своѡ еленѡ, ѿ пѡстави єго кєсарѡ. ѿ пѡ-
сла єго на перси, ѿ тамѡ ѿзєркѣ скєврѣнїѡ своѡ
дшѡ.

Црѣвъ. ѿ. По поуѣданіи црѣвъѣа ѡвѣтанъ. црѣвъ-
ѣа. ѿ. мѣкъ.

Црѣтво. ѿ. оуадеи'тїаново. црѣтвѡва. ѿ. летъ.

ЦРѢКѢ. ѿ. оуааенѣтѣкѢ. Оуи ваэдѣвиже гѣненіе
вѣліе нѣ хрѣтіаннѣ.

Гредиже нево́га оу́бленіть виде мно́гъ наро́дъ пра-
во́славни́хъ. изгнаномъ ѿ цр́кве ѿ на по́лю твѣре-
щимъ сажьвѣ. ѿ разѣаривсе цр́кѣ, ѿ рѣ епар́хѣ. по-
что́ неси ѿзвѣль наро́дъ хрїстїанѣки. нѣщїже наставѣ-
ши сказа́ епархъ лю́демъ. еже рѣ цр́кѣ ѿзвѣтихъ да
неса́вираюте на ю́трїи. ѿниже самрѣтъ презреше
рано ва́и течѣхѣ. епархѣже нѣщїю греди виде нево́до
женѣ крѣзо гредѣщѣ ѿ врата́ до́ма не затвѣрена ѿ
става́шѣ. ѿ ѿтроче ѿмѣи ма́ло са́ собою. епархѣже
приве́стїю ка се́ повеле ѿ рѣ ѿи ѿ оу́бога́ женѣ.
камо́ сїце та́щїише ранѣ. ѿнаже рѣ на по́ле ѿдѣ
же а́пакїе са́кѣрїи цр́кве наро́дъ сакирае́те. ѿ рѣ
ѿи не слышали та́ко епархъ тамѣ хѣщеть ѿти, ѿ ѿз-
вѣти всехъ ѿнаже рече слышахъ ѿсего́ ра́и тащѣсе
да ѿкренѣсе та́мо. ѿ рѣ ѿи ѿтроче камо́ влечеши,
ѿнаже рече да сїе мѣнїю спѣдо́вїтсе. сїа слышавъ е-
пархъ, чюдїсе. ѿ повеле бо́иномъ вазвратїти се. е-
пархѣже шадѣ ва по́латѣ рѣ цр́кѣ а́ще повелїши мѣи
оу́мрети готѣвъ всѣмъ. де́ло еже ми ѿсїи повелель не-
мо́гѣ сатвѣрїти. ѿ повѣла смѣ ва́ ѿи женѣ ѿ оу́бо-
ли гневъ е́го.

Въ то́же вре́ме, ѿвїшесе на ваздѣсе на ѿвѣла-
цехъ ва ѿрѣженїи моу́жїе ва ѿвѣраженїи.

ѿи ѿтроче ро́дїсе ва́ а́нтіѿхїи. четверѣ-
но́жнѣ ѿ четвѣро́ роу́чнѣ. ѿво́ е́динѣ на́челе ѿмее ѿи
великѣ брадѣ.

Цр́твѣ. ѿ. Гратїно́во. при семъ григѣріе вѣгло́въ
патрїархъ цр́їа, ѿ ѿу́анаже за́то оу́стаго ва́ дїа-
кѣнстве по́стаѣи.

Црѣвѣ. ѿ. Оушѣдѣста великаго, и аркадѣа сѣна
его. при семь пѣванъ златѣсѣустъ патриархъхъ црѣа.

Црѣвъ. Г. Оуѣшдѣста малаго сѣна Аркадіева, иже
дѣкро пиць.

При семъ црѣи деѡдосѣи юнѣ вресѣи кивши ежѣ
не кити бакрѣнѣю мрѣтѣи. црѣже зрѣ самѡраемѡ цр-
кѡвѣ. и сѣиѣ на вретѣици мѡлѣсѣ кѡу. вѣже хѡте пѡ-
кѡзати бакрѣнѣе неведѡримѣ тѡгѡ. бакрѣиѡше ѣ. ѡтѣ-
рѡкѣ. иже ва ефесе, ѡкѡ ѡ снѡ длѡлетѣнагѡ вѡзвѡудѣиѣ.
крѣпчѡиши мнѣици юнѡшѣ. минѡше сѡво. тѡѡ. (372 г-)
лѣта. ѣгѡ ѡ вѣсѡѡтѡвѡ кѣжанѣ зѡбчѡстѣивагѡ декѡ. и
ва крѡтѣпе вѡшѡдѣше сѡуснѡше. и тамѡ пѡвѣленѣемѣ
декѣевѣмѣ. сѡустѣе врѣтѣнѡ загрѡдѣиѣ. и пакѣи при
црѣи деѡдосѣи вѡстѡше. ѡвгѡста вѡ ѡ. и прѣвѣиѣше.
до кѡѡ. ѡктѡбрѣа. и почтѣнѣи кѣиѣше црѣемѣ. и вѡсѣми
кѡлѡари и вѣрѣниѣми. и пакѣи длѡгѣмѣ снѡмѣ сѡуснѡше
и сѡвѣрѣшенѣмѣ.

ѸСТЕМЪ ТРЕТІЕМЪ ВАСЕЛЕН'СКѠ СЛВОРЕ.

Ѽ вѣрѣго же савѣра дѣ третїаго. лет. ѱ. ва-
сехъ. ѿ. савравшихсѣ стїхъ ѡцъ. на несторїа ѱ дѣ-
шскѣра, ѱ евѣтїхїа ѡкатїнїагѣ.

Црѣтво. ѿ. Маркианово сего мар'киана црница
неуахеріа сеѣра деиѣа цра. при сихъ стѣ васселен-
ски четвртѣ саворѣ, ѿ третіагоже савора до ѿ. го-
летѣ. ѿ. во второе лето црѣтва ѿ. во халкидонѣ вехѣже
сашашнихсѣ стѣхъ ѿцѣ чѣсломъ. ѿ. (630) на деиѣ-
свора ѿ вѣтѣхѣ.

Црѣтво. ѿ. Лава великаго при семь пречѣтїе ѿ-
дежа ѿкрѣте ва ѿверѣдиме сѹ некое кѣговернїе же-
ни, ѿ цѣрїи принесена вѣ. галвидомъ ѿ канѣндомъ.

Црѣтво гї. Лава юнаго. сїа зинѡнѡва. по лаке-
же юнѣ црѣтѡва ѡцѣ вгб. леть. зї. прїнемѣже не-
тѣрь величїиѣ иже и први оумисли миро ва цркви
прѣд васеми модми ѡсѣтити. и еже на водами саврѣнїе.
на вгсѣвленїе вїти и на коєждѡ мѣтѣвѣ кїѣ именѡвати
и на коєждѡ пенїе саворнѡе ѡбразѣ вери гїти сїи речѣ
верѡю ва єднаго вѣ. прѣже не глахѣ. развѣ єднѡю лета.

Црѣтѡв. бї. Анастасїевѡ. дикѡрѡскѣ еже иѣ разнѡ
ѡкѣ. іакѡ єднѡ ємѣ ѡкѡ чрнѡ а дрохѣ велѡ. сїї
црѣ Анастасїе аще и мрѣѣ и заѡчастїѣвѣ кѣ. на ѡ-
каче ископѣ змї сѣ. ѡ васеє землѣ грѣскїе. чѣѡже
кѣ сїе оуставленѡ злѣ. вѣавѣ мѣжѣ и женѣ и ѡтро-
чѣтѣ, и рави и свѡѡ. и ва нѡвїнѡвани и нѡвїн-
нѡвани. прѡхода рѣи гнѡїнагѡ и вѡнагѡ смѣраді. вѣавѣ
єдїнь дїнарѣ даѡше, ва скрѡвїнѣ црѣво. сїаже и
скѡтомѣ належашѣ тегѡтѣ. вѡлѡвѡмѣ и масѣамѣ и кѡ-
нїємѣ, за вѣгѡ ѡѣ и за ѡслѣтѣ. с. фѡли даѡашѣ гѡ-
пѡдїнѣ за кѡегожѡ скѡта. Анастасїеже оумѡленѣ вїѣѣ
моумѣмї и нѡчїкмї и таѡвѡзю тегѡтѣ прѡгна.

Црѣтѡв. зї. Іоуѣстїнїї прѡвагѡ. црѣтѡва. бї. леть.

Црѣтѡ. зї. Іоуѣстїнїїана величагѡ. сїї саѣа цр-
ковѣ храмѣ кѣ мѡего. прї семѣ вїстѣ петї сѡвѡрѣ сїи. ѡ
чѣтѣрѣтѡгѡ сѡвѡра дѡ петѡгѡ. р. леть. вї. вѣсѣ. рѣѣ.
(165) сїиѣ ѡцѣ сѡшлїшїхсѣ. на ѡрїгенѣ вѣзѡѡж-
нѡгѡ. дїдїмѣ іѣѡагїїа. не мѣдрихѣ мѣдрѣѣѣ. глѣашѣ
ко вѣзѣѣни ѡрїгенѣ іакѡ сїѣ ѡцѣ вїетї нѡмѡжетѣ.
нїхѣ сїи сїа нї аггїли дѣа. нї члѣвци аггїловѣ, и не
ѡ сѡѣѣстѣѣ ѡчѣ сїѣ на тѣварѣ и нѡвѣгѡдетї сїѣ
нарїѡцѣшѣсѣ. ѡ нѡѡже вїнѣ прїешѣ дрѣѣ и нѣстѡ-
рїе и нїи мнѡзи єретїзи.

Црѣтѡв. иї. Іоуѣстїна мѡлагѡ. црѣтѡва. бї. леть.

Црѣтво бѣ Тиверіевѣ. црѣтвѣва д лета.

Црѣтво бѣ Мавріиѣевѣ. црѣтвѣва. к. леть.

Црѣтво. кѣ. Фѣки мѣчителѣ. црѣтвѣва. и. леть.

Црѣтвѣ. кѣ. Пракліевѣ.

Црѣтвѣ. кѣ. Кѣнтантинѣевѣ сѣа Пракліевѣ. црѣтвѣ-
ва. д. лета.

Црѣтвѣ. кѣ. Пракліѣевѣ.

Црѣтвѣ. кѣ. Кѣнтинѣ.

При семь цри срацинскѣи князь лаже прѣрѣкъ
кѣсѣлѣвни моуѣаметъ. ѿ єдинѣгѣ племене ѣзмаван
сѣа аврамѣва. сѣи вазрасте. низарѣво ѣзмавлѣвъ вѣ-
ндкъ ѿць имъ нарицаѣтѣ вѣсемъ сѣи ѣво рѣи сѣа двѣ.
моуѣдара ѣ аравѣа. моуѣдарѣже рѣди кѣраса ѣ кѣисѣа.
ѣ дѣмѣа. ѣ аѣа. ѣ ѣни некѣе кѣзѣменѣе. ѣже ѣ манит-
скѣю неѣстинѣ наследѣвашѣ. сѣа скѣти крѣмаѣхѣсе ва
жилиѣи жѣивѣще. соѣтѣже ѣ по ванѣтарѣ ѿ сѣихъ ѣ
ѣни. не ѿ племене ѣхъ нѣ некѣлевѣа. гѣлеми сѣи рѣ а-
манѣте. неѣстѣже соѣщѣ ѣ сѣроѣ прѣреченѣмѣ мо-
ѣаметѣ. приѣвчи сѣ ємѣ нѣемниѣвѣ кѣти соѣ некѣе же-
ни кѣгатѣ ѣ сарѣниѣе ємѣ. нарицаѣмен ѣадиѣа. кѣше
же нѣ немъ пѣлюѣа кѣлезанѣ кѣсѣвѣскѣ. ѣ хѣжашѣ сѣа
кѣлѣвѣди коѣповати. сѣа єдинѣ племенѣи кѣа єгѣпѣте
ѣ пѣлѣстинѣи тѣже вѣ малѣ дрѣзновенѣе приѣмъ ѣ при-
стѣнаѣ кѣ женѣ вѣдѣвиѣи соѣщѣи ѣ вѣзѣтъ ю женѣ.
канѣъ страни пѣлѣстинѣкѣе ѣ саѣвѣкраѣсѣе сѣа ѣоѣде-
нѣе ѣ хрѣстиѣани. соѣкраде словеса кѣнижѣни пѣкѣе гѣа.
ѣмѣе страѣтъ кѣсѣванѣа ѣ вѣмаѣе пѣни тѣче. ѣ скрѣ-
кѣше зѣло женѣ єгѣ іѣкѣ вѣлѣвѣа ѣ кѣгати. ѣ тѣковѣ
приѣрегѣиѣе. негѣкѣмѣ ѣиѣщѣ нѣ кѣсѣвѣемѣ єѣже ѣ
прѣмѣже гѣе. іѣкѣ страѣшно вѣдѣнѣе вѣждѣ дрѣхагѣла

гаврилà именемъ. и немóги сатр'пети вазóра ёго пре
 немагаюсе и пãю. и женà верóва, лаже свѣта́ствъ-
 ющѣ ёмъ арийанинъ не́къемъ мнѣхъ лаже именѣнъ сквр'-
 наго́ радїи при́вѣтка именемъ рахвайакъ. ёго́же сїи
 пренменóваше ресзла. не́прѣюще сего́, наставника и-
 мети сквр'нои́хъ вери а́гарейскѣи. и сѣце жена пре-
 ластивши́е. и инѣмъ женамъ ѿ то́гоже плѣмене про-
 поведавши та́ко прѣ́ровъ ꙗ́ко та́. и прѣ́тече лажа пре-
 ласна́ до кнеза́ сра́цинскаго́ воува́хара. и оу́бо же-
 на́ оу́мар'ши, и сего́ на́слѣ́ника ѿста́ваши свѣ́имъ.
 ваз'величи́ се зело́ и ѿбо́гате. и ѿккѣтъ лоу́кава́ ласт-
 же и ересь ёго́ страни́ адрѣ́вѣстїе, и разврати ѿ бо́-
 гора́звма́и ѣзи́къ свѣбо́рскѣи нао́учи же се́мъ вѣзѣм'ни
 и преласни по́вѣндо́ющихе ёмъ. та́ко оу́кви́ваеи врага
 или ѿ врага оу́кви́ваемѣи. ва́ раи ва́хѣтъ. ра́н же
 па́тка ни́ра и пи́тїа. и мешенїе́ жен'скѣ́е коу́ѣтъ. ре-
 ка́ же ви́на, и ме́да, и ма́ека ва́ немъ те́рши па́тки
 моу́дрецъ касно́сла́ви. Ё́и оу́бо до́ ирака́їа цѣ́ра та́ве
 идо́ло́мъ сазжа́хъ по́кланя́юще́се данїце, и а́фрѣ́дїте.
 еже́ и кѣ́варь сво́имъ именоваше́ ѣзи́комъ. ла́жеи́ро-
 ро́ темъ ва́зра́сте мѣ́хамедъ глѣ́мїи. и́же и приа́зчи-
 се ка́ евре́ѣмъ и хрѣ́стіанѣмъ, и а́рїанѣмъ и не́сто́-
 рїанѣмъ. и ѿ васоу́ са́кравъ ла́жнѣ́до вѣ́рѣ и сквр'ни
 зако́нъ се́кѣ. ѿ тоу́деи оу́бо ё́дино́ на́челїе. ѿ а́рїан-
 же сло́во и дѣ́хъ са́зана. ѿ не́сто́рїанѣ́же члѣ́вко́саз-
 женїе́. се́кѣ веръ сат'во́ри. и ви́но́до кѣ́развма́їа оу́чи-
 нѣ́въ ѣзи́къ. нао́учи́хъ ѿвѣ́зѣватисе. и ё́диномъ та́к-
 мо́ по́кланя́ти се́ кѣ́ хѣ́же по́чы́тати та́ко́ слова́ кѣ́їа
 оу́ко. не́ сна́же, на́ ѿ сѣ́го дѣ́ха ро́жена. сло́во́же и
 дѣ́хъ но́симъ и на́ ка́зоу́се ѣ́зана на́ по́мїи́шлатїи. не
 васаста́ве ни́ рѣ́дїтеле́ю ё́дино соу́цїна. сѣ́оу́ю же дѣ́оу

марію не глѣти кѣѣ. нѣ а́рсна, ѿ мо́исеѧ сеѣтрѣ непѣ-
 щевати кѣтїи. ѿ не крѣпѣтисѣ нѣже соу́кѣстѣ вѣвати
 те́хъ насѣчи. нѣ за́кѣнимъ ѡу́мискимъ ѡвѣчае́мъ по-
 слѣдо́вати. нѣ гнѣшатисѣ крѣта ѿ сени распѣте хѣве
 ѿсповѣдати. заповѣда́же ѿмъ вѣсе еже за́кономъ по-
 ведѣно́е ѿсти. развѣ свѣннихъ месѣ. вина́же вѣко не-
 пѣти си́це соу́бо сѣтворѣ. се́ве же кля́чара на́рѣ вѣ-
 тїи ра́ю. те́мъ же соу́бо вѣ дѣи́ соу́ни по пѣрѣсто́банїю-
 же моу́сею сѣ прѣлѣти. ѿко́ прѣсто́вни́ка за́кѣнѣ моу́-
 це ѡу́гнен прѣдѣтисѣ. а́вѣже ісоу́ прѣстѣти, ѿ ѡвѣр-
 щисѣ прѣ вѣмъ, ѿко́ не глѣахъ се́ве вѣтїи хѣ вѣтїа хрѣ-
 стїане́же ѿко́ та́ко́ дръзѣвѣвшее на́рѣши хѣсу ѿме ѿ
 вѣтѣго ѿ сѣа вѣтїа. ѿ сѣсѣ вѣна́шѣна ѿ распѣнѣша-
 ше проповѣда́вшемъ ге́неене ѡу́ганеи прѣдѣти та́же
 се́ве ѡу́ вѣ на́рѣнѣ кѣти кѣгѣчѣтѣвѣ. ѿ вѣсѣко́го вѣзи-
 ка ѿхъ по́вѣна кѣгѣчѣтїю. вѣвѣша по́хвалѣнѣ кѣтїи. ѿ
 се́го рай ра́вѣи кля́чара кѣти. соу́бо по́вѣнагда те́мъ
 райѣ ѡвѣрѣтїе. вѣнѣдѣтъ сѣ нѣ невазкранѣ. ѡ. ти-
 сѣщѣ рѣ мо́гѣщїи до́вѣтисѣ вѣсемъ. прѣчѣмъ же соу́ни-
 тисѣ гѣтъ. ѿ правѣдникѣмъ соу́бо вѣзѣвазкранѣнїа ни-
 щѣ прѣмѣти. ѡвѣрѣтае́мѣже грѣшнїи. кнѣжѣнѣ на вѣ-
 тахъ ѿмѣще свѣзѣнѣи вѣ рай ѿ те́мъ вѣнѣти. ѿ сѣмъ
 ѿменѣватїе сво́воднїи ѿ мо́хамѣдовїи кѣтїи же ѿ
 тре́мъ ре́камъ вѣ рай рѣ. ме́днѣ ѿ млѣчѣна ѿ вѣнѣ.
 ѡвѣластїи ѿмети кѣю́жде ѿ еже кѣ хѣрѣтъ. да вѣз-
 метъ по ѿзѣвѣнїю. ѿ же́нѣ ѿ кѣтїи сѣ нѣмїи ѿ вѣча-
 ски соу́гажѣти те́мъ сласте́мѣѡвѣвїимъ телѣсемъ. рѣ
 на́тїи моу́дрѣ. ісоудѣшѣмъ ѿ хрѣстїанѣмъ дръва ѡу́-
 гнѣ кѣтїи. сѣмаранїи́же дѣ ѿспѣсѣтъ смѣа ѿхъ ѿ райѣ
 да пометѣю́тъ. ѿко́ да не вѣсѣмѣдѣте рѣнѣхъ. вѣжѣ
 же ѿко́же же не по́жїтъ. ѿмїи вѣ вѣгѣтастѣе ѿмїи вѣ ни-

щете ѿ веслави, темже ѿвразомъ ѿ тамо коуѣтъ
сїице оубо кїненависнїи ѿ люди преласникъ. ка симъ
васакѣго добра, ѿ заа ка бити повинна. соуща влє-
дѣслобви, ѿ разкѣпникомъ ѿ чарѣдеемъ. ѿ елика аще
заа дела творещи. тако рѣ наниса къ ѿ прѣновеле
вити. ѿ тако оумрѣти ѿмъ вѣсхѣте. ѿ инѣ многа влє-
дѣще хоулетъ скврѣни ѿ вражакни. на оубо такоже
ваѣимени влѣающїихсе. и ничтѣже инѣ сладѣсти
ѿ желѣнїи ведѣщїи ѿставалъ слово такѣ нечѣвѣстѣно.
ѿ нейцелѣнѣ вѣлѣцихъ ѿ неразѣмѣвающимъ. безѣмни
кѣ кїени кїше нечувствѣютъ ка прѣчимъ пїнїемъ.
Пѣ смрѣти вѣгѣмрѣскаго мохамеда тависе звѣза на кї
кѣпинимъ ѿвразомъ такѣ копїе прѣновѣла гнѣвъ кжїи
сїи ѿ безѣжнїи арапанъ влѣт.

Црѣтво. ѿ. ѿ. кѣнѣстанѣнѣ краѣтаго.

При семь сѣкїи васелѣнїи. ѿ. сѣворъ. Вѣ аѣто. ѿрѣѣѣ.
(6176 г.) ѿ пѣтаго же сѣвора дѣ шѣстаго. лѣт. р. а.
(130 г.) р. ѣ. (170) сѣи ѿцѣ. ѿрѣтѣкомъ же нѣчѣлѣ-
нїи сїи сѣргїе, ѿ пїръ, ѿ павалъ, и пѣтаръ, пѣтрїархїи
кѣнѣтанѣтина гѣра.

Црѣтво. ѿѣ. Пѣустїнїанѣво црѣтѣвока. ѿ. лѣтъ.

Црѣтво. кїи. Лѣѣнтїевѣ црѣтѣва. ѿ. лѣта.

Црѣтво. кѣ. Аѣѣмарѣ тїверїа црѣтѣвока. ѿ. лѣтъ.

Црѣтво. а. Пѣустїнїанѣ крѣнѣнѣснаго. црѣтѣвока.

ѿ. лѣтъ.

Црѣтво. аа. Фїлика. ѿ варїи црѣтѣва. ѿ. лѣта.

Црѣтво. аб. Арѣемїа анѣстѣсїа црѣтѣвока. ѿ. лѣта.

Црѣтво. аг. ѿѣѣсїа адрѣмїта црѣтѣвока. ѿ. лѣта.

Црѣтво. ад. лѣвѣво ѿсѣврїа при семь ѿкѣнѣ-
вѣрѣство.

Знѣ некѣто вѣше прѣзѣанїемъ. нѣчѣлнїкъ ара-

вомъ. влѣхъвиже двѣ ѿ иѹдеискаго роѣ влекоуще
 когѣворѣци звѣздѣ частѣа. прохѣе хитрѣтъ. вазве-
 стише ѣмѣ іакѣ аще когѣмѣжни ѿбразъ глѣмаго хѣ
 ѿ црѣви ѿже ва твѣен ѿвласти пѣтрѣвиши вазвѣ-
 щаѣмти мнѣгъ живѣтъ. ѿ повѣи на соѹпрѣтивнихъ
 везчѣсѣлнѣе. ѿ сѣхъ ѿвѣгованми везѣмни прѣлащѣнъ
 вѣвъ. жизнѣювѣа желанѣемъ, вѣсе хѣви ѿкѣни ѿтрѣвъ.
 ѿ везвѣстѣю тѣкожде мнѣше ѿслатѣи, непѣмнѣзе же
 ванѣзапѣ скѣнчѣе. потѣмѣжъ ѿ сѣхъ іакѣже дрѣжатель
 начѣлѣствѣ вѣи. ѿ вѣзиска влѣхъви ѿнѣи ѿже ѿ сапрѣтивна
 наѣѹчившихъ ѣтъѣ. пѣ вѣсоѹѣ сѹвѣѣ на вѣзѣсканѣе тѣхъ
 пѣсѣа сѣа тащанѣемъ тѣхъ хѣтѣашѣ ѣти ѿ сѹвѣити. іакѣ
 сѹвѣѣ сѣа ѿ некихъ прѣсѹвѣдѣвѣше. вѣскѣре сѣа тащан-
 нѣѣ ва ѿсаврѣскѣе страни вазвратишѣсе. Ѣдинъ некій
 пѣвѣанъ тѣѣ. лавъ ѿже ѿ ѿсаврѣе юнъ сѣи вѣзрастѣмъ
 длѣгѣже телѣмъ. каминѣтѣвѣрѣнѣю прохѣе хитрѣсть сѣ
 скѣтѣи на томѣже ѿстѣчѣннѣкѣ пѣчнѣвѣашѣ влѣхъви ѿнѣи рѣ-
 коше ѣмѣ. іакѣ хѣщѣтъ вѣитѣи црѣ грѣки. тѣмѣжъ же ѿме-
 таѹщѣсе рѣи соѹщѣе ѣмѣ нищѣтѣи ѿ сѹвѣжѣтѣва. клѣ-
 тѣвами ѿвѣстише ѣмѣ. прѣсѣѣе ѿвѣтъ аще вѣнѣацъ
 прѣймѣтъ ѿвѣгованѣна. ѿ тѣѣ іакѣ ѿ нѣи прѣсѣма не-
 ѿвѣрѣченѣе ѿспѣнитѣ. разѣшѣашиѣѣ ѿвѣбѣмъ. не пѣмнозе
 лавъ ка тѣвѣрѣнѣствѣе ѿвѣкранъ вѣи. вѣзера рѣи ѿ крѣ-
 постѣи телѣнѣе поставѣнъ вѣи ѿ деѣѣдѣсѣа ѿже ѿ а-
 драминѣѣе. коѣкода вѣстѣчнѣи. тѣже лѣстѣю деѣѣдѣсѣа
 сѹвѣивъ. тѣѣ црѣтѣѣю дрѣжатель вѣи, вѣхомъ сѹвѣѣ прѣ-
 шѣадиѣмъ ѿ клѣтѣвами ѿвѣѣцѣанѣна ѿстѣзаѹщѣи ѿспѣ-
 нити. ѿнѣже чѣѣ соѹтъ сѣа вѣапрѣашиѣе. ѿнѣже вѣѣдѣсѣ-
 ма да коѹтъ тѣеѣ црѣѹ рѣше іакѣ аще ѿвѣразъ хѣ
 наѣзѣреѣа, ѿ тѣѣгѣ мѣтрѣ. ѿ вѣсѣхъ тѣѣгѣ сѣѣи ѿ црѣкавъ
 ѿѣиѣши. хѣщѣши на мнѣга лѣта црѣтѣѣо дрѣжати.

їмъже неоутврѣжень сїи готѣвши на се оублѣнїсе.
и оубѣ призавъ светлѣйшаго германа патріарха. и
некіе їмъ сїеннаго сакѣра, начѣтъ хоуліти и хоуліне
гліи їзрицати и оупичжати преже его црѣ и сїни-
кїи такѣ їделстѣоваше ка сѣтихъ нїкѣнахъ нїкѣнїенїе.
сїа сїишавъ светїльнїкѣ германѣ. їмъща сапротївѣ.
послашай црѣ їмъиже хѣсъ бѣ нашъ на земли їави-
се. и са намїи пожитѣ вѣзвестїи вѣкѣ їделѣсѣзженїе
бїї. помїианїи аїла рекѣша, аще ктѣ вѣамъ вѣгѣвестїи
пѣче еже прїесте, прѣклетѣ да вѣдетѣ. и аще ктѣ
немовїи глѣ нашего їсѣ хлѣ да вѣдетѣ прѣклетѣ. сїа
и мнѣжаниша сїи прѣпѣвнїемъ рекѣшѣ. вѣгѣвѣрацѣ моу-
читель такѣже мѣютѣ зверѣ. рїкнѣвъ вѣлѣмїи. и тогѣ
свѣєю реуѣкою заоушївѣ, їрїишѣ їмъ црѣскїи патріархѣ
сагна са престола и їмъ црѣкѣ и погѣрѣващѣ їмъкѣ-
зи двѣ вѣгѣмѣтре и хвѣїхъ мнїи. и кѣвѣпрѣлїтїе и
затѣченїе мнѣгїмъ сѣтѣвѣри. сїишавѣже такѣва пре-
старїи рїмѣ. ка фрѣгѣо прїлѣжїсе и їмъ вѣрѣжесе вѣгѣ
властїи.

Црѣтѣвѣ. лѣ. вѣнтѣантїи нѣ гнѣсїи мнїи тагѣ. сїа лѣ-
вѣва. црѣтѣвѣва. лѣ. летѣ.

Овѣпѣтри прїемлетѣ црѣтѣва по їмъи свѣемъ лѣ-
вѣ. їзѣ лѣспїи вѣхїи нѣ. їли їмъ скѣрѣпїе змїи дрѣгїи
вѣлѣтѣсѣдрѣ. вѣстѣднїи нѣнѣвїснїи кѣвѣпїица вѣлѣкѣ.
нѣ ї свѣтѣлѣстѣ сѣтихъ їмъетїи погѣвїзаниїе. нѣнѣвѣлѣва-
ше кѣ нїкѣгѣгѣже нѣрїицати сѣтїмъ, нѣ прѣстїмъ їме-
нїемъ. нїи вѣїшѣ погѣлѣвѣваше їменѣвати. нѣ прѣстѣ мѣ-
рїю. ка сїи мѣже їнѣчѣлѣтѣвїюцїи хїи свѣгѣлїи дїїєю.
такѣ вѣснїи нѣасѣ лѣе. тамѣнѣ їмъдѣждѣннїи тѣ нѣрїи-
цае. и такѣ лѣганѣце тѣхъ закалае, їспѣлїишѣхѣсе тамѣ-

нице свезанихъ. ва єѣнои сѹво тамници глѣмєи прѣ-
торь. тѣмѣ. (345) ѡнесъ затворѣи. ѡ ѡвємъ носѣи ѡреза.
ѡнемъ же оуши. а немъ ѡчеса ѡзврѣте. ѡ немъ кра-
дѣи смѣлоу ѡмазавъ ѡпали. ѡ сѣѣнѣаго стефана
ѡнѣчаствѣющихъ вєнацѣ. ѡ ѡнєхъ многихъ сѹмѣчи
ѡ житѣа ѡзвѣ^а.

Црѣтво. ѡѢ. лавѣво сѣа кѣпрѣнѣмѣвѣ. црѣтва. є.
лет.

Црѣтво. ѡѢ. ѡрѣнѣи ѡ кѣнѣстанѣтѣна сѣа єє.

Пѣ лавєже црѣтѣвѣа кѣнѣтанѣтѣнѣ сѣк ѣго. ѡ са
мѣтрѣю ѡрѣнѣю. Ѣ. лет. Прѣ сѣхъ вѣсєлєнѣски сѣи.
Ѣ. сѣворѣ. ѡ Ѣ го. до Ѣ. го. летѣ. рѣѣ. (122 г.) вѣ вѣсєхъ
сѣи ѡцѣ, т. Ѣ. ѡ (368) сѣвравѣшихѣ на ѡкѣнѣкѣрѣце.

Вѣсѣхъ же сєдмѣи сѣкорєхъ сѣи хъ ѡцѣ вѣло. ѣѣ.
(2000).

Прѣ сѣхъ црѣхъ. кѣнѣстанѣтѣнѣ ѡ ѡрѣнѣи мѣтрѣ ѣго.
ѡсѣдѣнѣше лѣтѣнѣи. ѡ правѣславѣнѣхъ нѣтрѣтарѣхъ.

Црѣтво. ѡѢ. ѡнѣѣфѣра гєнѣкѣа. лет. ѡ. ѡ полѣ.
Ѣѣи кѣ" злѣнравѣ ѡ члѣво оуѣица. равѣ злѣтѣ. сєгѣ
оуѣише кѣгѣри ѡ ѡсєкѣше глѣвѣ ѣмѣ ѡ мєтѣѣше вѣ
кѣнѣбѣ ѡ ѡзварѣше. дѣнѣже кѣи тѣчиѣ кѣстѣ. ѡ
ѡкѣвалѣше сѣкрѣмѣ. ѡ нѣише єѣо вѣнѣ. ѡ сѣ кѣи прѣ-
вѣє здрѣвѣица вѣгѣрѣмѣ.

Црѣтво. ѡѢ. Ѣтаврѣкѣѣво сѣа ѡнѣѣфѣрѣѣва. црѣ-
тва летѣ. ѡ. ѡ ѣ. мѣѣа.

ѡ ѡлѣѣжєнѣи мєсѣ ѡнѣкѣ

ѡѡвѣжѣнѣи оуѣкѣ ѡцѣи ѡз нѣчєлѣ мєсѣ нєѣѣ-
дєхѣ. нєѣиже глѣютѣ. ѡѣкѣ нѣ нєтѣ сѣкорє ѡлѣ-
ѣжєнѣо кѣи. нѣѣ нєѡѡвѣрєтѣєтѣсє сѣє нѣнѣнѣѡѣтѣрѣмѣ сѣ-
кѣрє. ѡѡѡѣрѣкѣ стѣдѣиѣтѣ кѣнѣ вѣ лєтѣ. ѣѣ. т. ѣ.
(6320 г.) нѣ сємѣѣ сѣкорє. Зѣ сѣѣмѣ- сѣтѣ лєтѣ кѣзѣдѣѣ

десетка до скѣпчанїа семїе тисѣще. а до сї вѣре-
нь. за сеамь сатк коби кї деѡдорь стѣдїть. и
ѡнь пишетъ ва свѣмь оуставе. на оустенїе кѣе.
на кратїю месо заклаати два вѣла. аще ки на ко-
торомь саборѣ ѡбѣженѣ. и ѡнь того неки неписалъ.
ни повелѣлъ ва оуставе пїти. ѡтѣже нишетъ ни-
коѣ ва послѣднемь слоке ва послани тако нїта кїго-
детїю кїтїеюсаврѣшенѣ ѡбѣженѣ иноко месо. савранїе
ниїдина не поменѣ на престо рѣ нїта. како ни-
коби кї до скѣпчанїа семїе тисѣще. за четїрїста
летъ. и к. а до сего времени мало боаше.

Црѣво. м. Михайла ракава. лето. а. и д. мѣк.

Црѣво. мѣ. Лава арменина црѣва. з. летъ сая
икѣнѣвѣраць лѣтї.

Црѣво. мѣ. Михайла травяваго. црѣва и. летъ.
и д. мѣк.

Црѣво. мѣ. деѡфїла иконѣвѣрѣца сїа михайлова.

ѡ смрѣтї црѣ деѡфїла.

Ѣга напѣе скорѣе раздрѣшенїе на деѡфи-
ла дагы истезающи. чревнимь недѣгомь ѡкветъ
кивъ. и растрѣгнѣтїсе ѡжїтїа хотѣаше. и кѣ
видетїи страшно. тако оуста его разврѣзѣше-
се и челоѣтїи растрѣгнѣше. тако и ванѣтрыпа
вїетїсе. црїцаже ѡ сї болезанѣ кївши. и вїде
ва снѣ прѣчѣзю кїз мѣденца дрѣжещїи прѣвѣчнаго.
ѡкѣстоима стїми агїаи. деѡфїлаже моужа єе ѡ
техъ немѣлоѣство вїемѣ, и порѣгаема. и авїе ѡ снѣ
вазвѣдѣвъ. теѡфїлаже малѣ вазвѣдесе и вазпїи. ѡ горе
мнѣ страстїномѣ. стїхъ рѣи икоби кїненъ єсамъ. црѣ-
цаже вазамши икобѣ прїчїтїе вѣе мѣещїе са пѣлаче.

и приложи ка оустомъ деѡфилъ и дѣѣ сведѣтѣсе
оуста егѡ. и вѣ чѣвчки вазоръ на нѣмъ. и изчеза-
еть ѿ житїа сегѡ деѡфилъ.

Црѣтвѡ. мѣ. Михайла и деѡдори.

Оутвѣрдившихъ покаяніе чѣтнихъ иконъ, и по-
ставляють пакѣ мѡдѡдіа патріарха. и прѣвѣе мѡлитъ
егѡ црѣца, и васехъ испѡведникъ. еже мѡлити ка за црѣ
деѡфилъ, іако да сведѣтѣ ѿ мѡки. ѿниже видѣше
вѣрѡ еѣ. васоу прѣвѣю недѣю. великаго поста, пре-
више молеѣѣ ѿ црѣ. црѣаже такоже са женами. ме-
дѡдіаже патріархъ, написавъ васехъ еретиковъ
црѣи имени. са нимже и деѡфилѡвѡ име. и полюб-
жи по стѡю трапезѡю, васехъ оутѣвсе ка оутре-
иже петѣка. мѡлвама киваѡщѣ оузре патріархъ
мѡдѡдіе агѣла страшна ка велицемъ храмѣ. и глѣ
емѡ оуслышасѣ мѡленіе твое ѿ епископѣ. и мѡлтѣ
полюбчи деѡфѣ. оуже ѿселе нестѣжаѣ кѣтѣвѡ. вазамѣ-
же патріархъ кийгѡ еже полюбжи по стѡю трапезѡю.
и ѡвретѣ деѡфилѡвѡ име єдинѡ заглаженѡ. а прѡ-
чѣ црѣи целѡ. и повѣда сѣа црѣци. и вазрѡвасѣ се-
ло. васѡкѡтѣже слѣжещѡ патріархѡ мѡдѡдіѡ са ва-
семъ саборѡмъ. глѣ вѣ савише ѿ жртѡвѣника васемъ
слишещѣмъ. за мѡлнтавъ вашѣхъ, прощеніе даѡ де-
ѡфилъ. ктѡмѡ оуже за таковагѡ не мѡлитѣсе не-
побѣдѣаю кѡ васѣ. по томъ црѣца патріарха ананїа,
и конѡборѣца посла ка затѣченіе. ка єдинъ ѿ мѡна-
стирей ка мѣстѡ глѣмое коночѣ. и по мнозе времени
таѣ кезакѡсѣи иконѣ спѣ хѣ и тѡгѡ ражѣнее и двема
архангѣлима ѡчи извѣрте. црѣца же кѣтѡвѣсѡ ре-
вностїю ражѣрсѣ. повеле емѡ самѡмѡ ѡчи извѣтетѣи.

и ѿ. (200) рѧнь соѹрѡвѣми жиѧлами дѧти емѸ. ва
тѡмъ соѹмарѡшѸ емѸ заѣ. и тело ѿго ѡзвръже вѧнь.

Црѣтво. мѣ. ѿ. Васїлиа Македѡнианїна. црѣтвѡва
са мїхѧлаѿ. лето. ѧ. и ѧ. мїѧ. по мїхѧилеже леть ѧѧ.

Црѣтво. мѣ. ѿ. Лава ПрѣмѸдрагѡ. сѧа васїліева.
црѣтва. кѣ леть. и ѿ. мїѧ.

Въ лето. ѿѧ. црѣтвѧ лава прѣмѸдрагѡ. а ѿ адѧ-
ма. ѿѸѧѧ. (6414) а ѿ ѿ. -го сабѡра. пѣ лета. а ѿ
крїпїѧ кагарѣкагѡ. ѧ. леть. Кѡнѧнѧтинъ фїлѡсѡфъ и
кратъ ѿгѡ медѡдїѣ. прѣложише сѧѣе кнїгї. ѿ грѣ-
каго ѡзика, на слѡбенски. вѧгареже и слѡбенїи. и
сръви. и арѡбанѡси. и кошѧнѧне. и рѸси. ва вѧсѣхъ
тѣхъ ѡдинъ ѡзикъ. сѧѣе кѡнѧнѧтинъ фїлѡсѡфъ. мнѡ-
ги кнїгї прѣлѡжївъ ѿїде прѣже рѣнїѣ ѡзики оѹчи-
ти, и прѣдати, сѧѡе пїнїѣ. по ихъ ѡзикѸ.

Црѣтво. мѣѧ. Алѣзерѡвѡ кратѡ лавѡва. црѣтва ле-
то. ѧ. и ѧ. мїѧ.

Црѣтво. мѣѧ. Кѡнѧнѧтина кагрѣнѡрѡнагѡ. сѧа
лавѡва. црѣтва. ѿѧ. леть.

Црѣтво. мѣѧ. Рѡмана лакапїна црѣтва. кѣѧ. леть.

Црѣтво. ѧ. Рѡмана сѧа кѡнѧнѧтина. кагрѣно-
рѡнагѡ.

Црѣтво. ѧ. кѣ. Нїкїѧфѡра фѡки. црѣтва. ѧ. леть.
и ѧ. мїѧ. при семъ ѡдѧнастѣ ѡдонскїи. ѡще емѸ бое-
начелникѸ соѹщѸ. ѡмѣнѡше лѡвѡвъ великѸ кѧ ѡдѧна-
сїю. по ѿгѡвѸ пѡвелѣнїю и пѡцїїю сѧзѧ ва сѧѣи гѡре
лаврѸ. и келїѣ секе ѿхѡнїѣ. вѧсхѡте кѡ пѡстрїишѣ и
са нимъ жити нѧ заѡвѣнїѣ црѣтва сїѣ емѸ вѧзкрани.

Црѣтво. ѧѧ. Іѡѧнѧ цїмїсхїѧ. црѣтва. ѧ. леть.
и ѧ. мїѧ.

Црѣтво. ѿд. Васи́ліа ѿ ко́нстантина. снѡвъ ро́-
мана црѣ. црѣтва. ѿ. лет.

Црѣтво. ѿе. Ко́нстантина́ врата Васи́лѣва. ѿже
црѣтва в. лета.

Црѣтво. ѿс. Ро́мана а́рхгвѣро́ула. црѣтва. е.
летъ. ѿ ѿ. мѣъ.

Црѣтво. ѿз. Миха́ила пѣвлагѣ́ннина. црѣтва.
з. летъ. ѿ ѿ. мѣъ.

Црѣтво. ѿи. Ко́нстантина́ мѡно́маха. ѿже црѣ-
тва. вѣ. летъ. ѿ з. мѣъ.

Црѣтво. ѿд. Миха́ила старѣ́ца ѿже црѣтва лето.
д. ѿ. дѣи.

Црѣтво. з. Иса́кіа ко́мниѣ. црѣтва лета в. ѿ г. мѣа.

Црѣтво. зѣ. Ко́нстантина́ дѣѣи. црѣтва. з летъ.
ѿ с. мѣъ.

Црѣтво. з. в. Ро́мана́ дѣѡ́гена. црѣтва. д лет. ѿ
г. мѣѡ.

Црѣтво. зг. Миха́ила сѣа ко́нстантина́ дѣѣи.
црѣтва. с. лет. ѿ з. мѣъ.

Црѣтво. зд. Ни́кифора вѣ́таниа́та. ѿже црѣтва. г. лет.

Црѣтво. зѣ. А́лѣѣѣа ко́мниѣ. црѣтва лет. з.

Црѣтво. зс. Іѡ́ана по́рфирѣ́гѣнѣта. летъ. вѣ. з. мѣъ.

Црѣтво. зз. Ма́нѣѣла. ѿи. лет.

Црѣтво. зи. А́лѣѣѣа по́рфирѣ́гѣнѣта. црѣтва. с. мѣъ.

Црѣтво. зѣ. А́ндѣ́ро́ѣѣѣа ко́мниѣ. црѣтва. в. лет.
ѿ с. мѣъ.

Црѣтво. ѣ. Иса́кіа на́реѣ́ѣѣа а́гѣла. црѣтва. ѿ.
лет. ѿ с. мѣъ.

Црѣтво. ѣ. а. А́лѣѣѣѣа ски́мниѣ. црѣтва. ѣ. лет.
ѿ с. мѣъ.

Ѹ сръскї деспότηхъ начело.

Великї оуко деспότη неманїа. ѿже юѣ сѣи сїмѣ ѡнь Ѹ сїхъ вазрѣсте. келбоурошь, роди техѣмїла техѣмїлаже рѡи сего вѣжннѣго ѿ великаго деспѡта неманю ѿже кѣи при грѣчацѣмъ цѣри алѣзїю скїмнїне. Ѣаѣи оубѡ оутвѣрдї православіѣ ва своѣи земѣли ѿ вресї Ѹгна. Ѣемѡ соупрѣжѣа кѣи аѣа пѡдѡвна Ѣмѡ ва вѣвїхъ дѡбрѡдетелехъ. свѣщенїкї ѿ ѿноки ѿ страннїе вѣсѣга ѿмѡщїи. рѡдїстаже ї. сїи стефана прѡвѡвенчанаго країа. ѿ вакана вѣаїкаго кнѣза. вѣсѡї земѣли зегї. ѿ захѣмѣскої земѣли. ѿ растка егоже село вѣзлѡвѣше пѡче вѣсѣхъ. прїдошеже їнѡцїи сѣїне гѡри. вѣнї же кѣи ѡдїнѣ сръклнѣ. рѡстѣкоже кѣсѣдѡвѣашѣ сѡ нїмї. ѿ оубѣдѣвѣ Ѹжїтелѣствѣ сѣїхъ Ѹцѣ соуцїихъ тѡмѡ. ѿ ражѣгѣсѣ вѣжѣтавнїмъ желѡнїемъ, ѿ ѿспрѡсївсѣ оуѣ Ѹцѡ на лѡвѣ. ѿ Ѹ вѣсѣ кѡларѣ оутѡївѣсѣ. кѣжа сѡ їнѣмъ ѿнѡкѡмъ ва сѣѡю гѡрѡ. Ѹцѣ же Ѣгѡ, пѡслѡ ва сѡѣ Ѣго стрѡїлаѣта. ѿ Ѹвѣрѣтоше Ѣгѡ Ѣще нѣнѡстрїженѡ. їнѣже Ѹкѣрѣсѣ са нїмї пѡїтї кѡ Ѹцѡ. ѿ оупѡнѡвѣ нїхъ вїнѡмъ. ѿ оуѣснѡвѣшїмъ їмъ. рѡстѣкѡ же вѡзїѣ на стѡпѣ ѿ пѡстрїжѣ ѿ нарѣчїѣ кѣи сѡва. їнїи же вѣзвѡдїше крамѡлахѡ мнїхї. сѣїи же сѡва ѡвнѣсѣ їмъ на стѡпѣ. ѿ сѡвѣрѣже їмъ Ѹдѣжоу мїрѣскѡю ѿ вѣлѣсї їнїиже мнѡгѡ плакавѣше Ѹїдѡше. ѿ прїшадѣше вѣзвѣстїше Ѹцѡ его ѿ мѣтри. їнїиже мнѡгѡ плакавѣше. са вѣсѣмїи кѡларїи ѿ сѡрѡнїкїи. ѿ пѡстрїжѣсѣ сѣїи сѡва, ва рѡскѡмъ мѡнастїри. пѡтѡмъже пѡвѣленїемъ прѡтѡвїи, начѣ жїтїи вѡ вѡтѡпѣдѡ. ѿ мнїзвѣшемъ мнѡземъ вѣременѣмъ пѡсѣнѣхъ пѡсїлаѣть ва Ѹцѡ Ѣпїскѡпїю. да Ѹстѡвїтѣ цѣрѣтво земѣлѡѣ ѿ прїдѣть кѡ нѣмѡ. їнѣже Ѹстѡвї

ва, и стефана сѣа свѣго пѣстави самодръжца. а самъ пострижесе, ва мѣнастѣри стѣденици. и нареченъ въ сѣмѣшнѣ. деснѣтѣвавъ летъ. мѣ. таѣже и женѣ свѣю анѣ ва дѣвѣацѣмъ мѣнастѣри пѣстриже. а сѣа пѣнде вастѣю гѣрѣ ва сѣнѣ свѣмъ савѣ. и сѣа мнѣгимъ именѣмъ. потѣмже испрѣси. оу цѣа алѣзѣа оуѣвата свѣго. ѿ негоже ѿженѣсе стѣфанъ цѣкъ сѣнѣ сѣмѣшнѣ мѣнастѣрѣ хѣландарѣ сѣа вѣсемъ стѣжанѣе. тѣко да вѣдетъ сѣкъскѣмъ деснѣтомъ ва вѣкъ мѣнастѣрѣ тѣ. и да сѣтъ имъ. цѣкъ алѣзѣе пѣсанѣе ѣже никѣмъ ва стѣднѣтѣе ва ихъ мѣнастѣрѣ. нѣ прѣтѣ стѣе гѣри. вѣсѣлѣстѣжесе и самѣ ва свѣи мѣнастѣрѣ хѣландарѣ. и сѣзавѣшз зданѣмъ камѣнѣ. и оуѣкрасѣвшѣа вѣсацѣмъ лѣпѣтамъ и дѣкрѣтамъ. и малѣ ва нѣмъ пѣжѣвъ. стѣи сѣмѣшнѣ ѿидѣ ва гѣ. и мѣитѣвами стѣе сѣвѣи ѣстѣе мѣрѣ ѿ гѣѣа ѣго. пѣтѣмже пѣставѣенъ стѣи сѣвѣа прѣзѣвѣтеръ тѣже архѣмѣандрѣтѣ. сѣлѣвскѣмъ мѣтрѣпѣлѣтѣмъ. пѣтѣмже оуѣмѣленѣмъ кратѣа свѣго стѣфана. самъ прѣнесе мѣщѣи стѣе ѿ цѣа свѣго. и полѣжѣихъ ва мѣнастѣри стѣденици.

Цѣтѣво. ѿѣ. алѣзѣа дѣкѣи цѣтѣва. і. мѣць и ѣ. дѣи сѣи прѣвославѣнъ.

Цѣтѣво. ѿ.ѣ. алѣзѣе агѣлѣк цѣтѣва. ѣ. мѣць и ѣ. дѣи и сѣи прѣвославѣнъ.

Цѣтѣво ѿ.дѣ. ѿѣшѣрѣа лѣскара. цѣтѣва. ѣи. лѣт.

ѿ стѣомъ сѣвѣи сѣкъскѣ.

ѿтѣи же сѣава некѣихъ рѣдѣи пѣтрѣкъ мѣнастѣрѣскѣихъ ѣдѣ ва цѣгрѣа. и прѣѣтѣкъ въ сѣа радѣстѣю цѣрѣмъ и патрѣархѣ. ѣкѣ цѣкъ ѣздаѣвна жѣлаѣе вѣѣтѣи ѣго. пѣчѣеже ѣго сѣуѣгѣѣѣю чѣтѣю цѣкъ. зѣнѣеже цѣа ѣѣшѣра

даши вѣна вѣ. вѣ женѣ радѣславѣ. снѣ стефана де-
спѣта. кратничнѣ сѣго савѣ. и моѣмаше сѣти савѣ црѣ
гѣшѣ. іакѣ велѣа ересь. шѣемь моѣмь и мнѣю шѣгнанѣ
вѣ. и вѣго чѣтѣ мнѣжитѣ. и единемь недоѣчѣвѣемь.
іакѣ свѣего архіепископа немаша. вѣ земѣи нашеи.
ѣже оучити шѣ гѣ. да поставиши единого шѣ сѣ оуче-
никъ мой. архіепископа. сѣрѣской земѣи. црѣже єго нѣж-
дѣше и инѣго нехѣтеаше. сѣвѣцаѣже сѣ оученикѣи. и
нехѣте посаѣшавѣ. патриархѣе шѣсвѣраѣа єго архіе-
пископа. и црѣ велѣо шѣ сѣ вѣзрадоѣаѣ. и много чѣтѣнѣю
гозѣвѣ сѣтѣвори сѣго рай. и инѣциѣ много раздѣтѣ. по-
томъ же моѣнѣтъ црѣ и патрѣіархѣа. іакѣ да даѣдѣтъ
емѣ власть. и понемь сѣшѣи вѣа земѣи єго. своими
епископѣи шѣсѣцати сѣ архіепископа. а вѣа црѣградѣу
нехѣдѣити. црѣже и патрѣіархѣ рѣ аѣше и теѣшкѣ. про-
шенѣе на немѣгоше єго прѣсаѣшати. и даше емѣ власть
такѣвѣнѣю пинѣиѣ црѣкиѣ и патрѣіархѣшѣскимъ црѣже и
патрѣіархѣ сѣа многою чѣстѣію и радѣстѣію шѣпоѣсти-
ше єго. и прѣше вѣа земѣлю шѣчѣтѣва своѣего. и
оѣсрѣтають єго. сѣрдѣници и вѣсѣи людѣе. сте-
фанѣже вѣратѣ єго вѣлѣзачѣнѣи велѣо. сѣвѣаѣже при-
шѣа и мѣтѣвою здрава єго сѣтѣвори. и ина мнѣ-
га чоѣдѣса сѣтѣвори. и црѣкви поѣстѣви. епископѣи
вѣа свѣои шѣвлаѣстѣи поѣвѣсѣи градѣомъ поставѣи. и вѣсѣи
оучаше пѣщисѣе шѣ стѣлѣе. и вѣрата свѣего стефана вѣнѣ-
ча црѣкиѣ вѣнѣцемь. и поѣстави єго црѣа. и сѣа сѣбоѣю
икѣоники и мрамѣрники изѣцрѣградѣи привѣа. и великѣю
црѣковѣ сѣвѣорнѣю сѣзѣа. и пописавѣи мрамѣромь оѣ-
красивѣи. и инѣи мнѣги црѣкви вѣзѣдвигѣи. соѣшѣиѣже вѣа
єресѣи єлѣнци шѣвѣрѣтаѣхѣсѣе. некрѣщенѣи поѣвѣлѣкаше крѣ-
стѣити. а єлѣнци крѣщенѣи вѣа лѣтинѣскѣю єресѣ вѣпаѣдѣ-

ше. сѣ мѣтвѣ мѣроу изгѣвъ. помазвѣтъ ихъ и вер-
нимъ причитаѣтъ. елици же не по́сарахѣ се. сихъ по-
велеваше црѣъ стефанѣъ кратѣъ сѣ кезѣтиемъ ѿ ѿчѣтва
изгнати. и недаваше растити грѣню ва мѣсто ви-
ногра.

Блишавже оугарѣски кра́ль и́ негодова ѿ поста-
влени на кра́левство́ стефа́на деспота. ꙗко́ по́дѣна
ре́ намъ сатѣвори се, и по́иде на него́ васхоте́ его́
поко́рити се. сѣи же сѣва оу́мбленіемъ кра́та изиде
ка немѣ и́ мнѣго оу́вѣщавъ его́ ѿ ми́ре. и непрекло-
ниѣ. соу́щѣже то́гда варѣъ зе́лнѣ сѣначномѣ. и сѣи по-
славъ прѣсити́ оу́ него́ ле́да и́ неѿкрѣтѣше ва васѣи
зе́мли. сѣи же по́моливсе, и́ па́де гра́дь великъ ѿко-
ло́ мѣста. и́деже сѣмъ стоѣше, стано́мъ. и вѣ́года-
ривъ вѣ, сѣмъ вакѣсѣвъ. и ва ви́но валѣживъ про-
хаади жежедѣ сво́ю. и́ накладе каменѣа гра́днаго ва
кѣло́до вели́ко сре́крнѣо́ кра́мѣо по́сла. и васѣ по́веле
имѣти до́вольно. кра́же ви́девъ и́ саншавъ страхо́мъ
ѿбѣтъ вѣвъ. и́ нава́заніемъ сѣго. ѿстави́ эрѣшь ла-
тинскѣю́ и́ правѣславнѣю вѣрѣ приѣтъ. и са кра́тѣмъ
его́ кра́лемъ вѣчѣни ми́ръ оу́тврѣдѣвъ. и сѣмъ до́вре
по́живъ. ꙗко́ ѿ гро́ка и́ чѣдеса твѣрити.

По́томъ же кра́тъ его́ стефа́нъ ко́ланъ кѣ и́ мо-
лаше сѣго ѿклаѣти́ его́ ва инѣчѣи ѿкразъ. сѣтомѣже
ѿлагающѣ. и ѿшѣдшиѣ ва еписѣпнию. и́ послааѣтъ
ка немѣ стефа́нъ са сѣзѣми. ꙗко́ оу́же ре́ неймаши
мене видѣти ва живѣихъ. сѣиже приде са таѣпаніемъ.
и ѿкрене́ кра́та оу́марша. и зе́ло ѿскркѣсе и́ мнѣго
помѣлиѣ са сѣзѣми. и вѣкрѣси кра́та. и ѿвлече́ его́
ва инѣча́и ѿкразъ. и́ причѣстивъ, сѣимъ та́пнамъ.
наки оу́снѣти по́веле ре́къ при́ми ги́ дѣш его́ ва ми-

ре. приведеже сѣа єго радбѣслава ва рѣкѣ єго и кѣви єго кралѣвѣтвомъ. и тако ва роуѣкѣ архіепискѣпѣ касемъ зрѣшѣмъ. предѣтъ дѣхъ свѣи кѣ стѣфанъ краак нарѣни ва иноѣе симеѣ. и положи єго ва стѣденици ва монастири пречѣтїе са ѡцеи єго симеѣиномъ.

Ѡвѣзетїю цр҃грѣ. ѡлатинѣ.

Вълето 897. (6712 г.) възетъ кѣ цр҃грѣ ѡ латинѣ. цр҃оу деѡдорѣ лѣскарѣ или некѣвшѣ тѣ или нева змѣгшѣ стѣтї прѣтивѣ имъ. зѣнеже имѣаше иноѣо соу-пѣстатѣ. кѣгарѣѣаго цр҃а. лѣтїниже мнѣга ваага и са-соудї чѣтїе. и ризи и икони чоудѣтворѣниє и нерѣкѣт-вѣрени ѡвѣразѣ. и пречѣстїе ризѣ. и мнѣги мѣщи сѣтихѣ ва римѣ ѡнесѣше. грѣкоеже цр҃тво на двѣе пресече-се. по васей во тѣтали и илири. и ва сѣлѣни цр҃твѣѡщѣ деѡдорѣ лѣскарѣ. по васемѣ же и вѣтїни и ва аси.

Цр҃твѣѡщѣ кѣгѣчѣтивомѣ цр҃оу вѣлѣ тѣаиѣ вѣта-цѣ. Радбѣславѣ кракѣ. сѣоваѣ сѣго савї. прїетъ иноѣчѣки ѡвѣразѣ ва мѣнастири стѣденици. Вѣдѣславаже крага єго маишаѣо вѣнѣа на кралѣвѣтвѣ. и кракомѣ прїчѣте-емѣ дащѣрѣ асѣнта цр҃а кѣгарѣскаѣо и заѣрѣскаѣо.

Цр҃тво. бѣ. грѣкое тѣи на дѣки цр҃твѣ лѣтъ. лѣ. правѣславѣи.

Ѡ сѣомѣ савї срѣкомѣ.

Прѣкѣже сѣи сѣва ва архіепискѣпїи вѣреме дѣвѣлѣно и прѣхѣе зѣмлю ѡтачѣва свѣеѣо. васѣхъ поѣѡчѣваѣше на кѣгѣчѣтїе. и вѣгати ѡ вѣрѣи. Жѣлѣшеже ва тѣж-дїхъ стрѣиѣ коѣнаѣкѣ жїтїѣ прїетїи. и сѣзѣвѣ еѣкѣи и васѣ соѡще ва вѣлѣстїи. и мнѣго поѣѡчѣвѣ иѣхъ. и изѣравѣ єдїноѣо ѡ оѡчѣениѣ арсѣиѣ именѣмъ. Ёрѣмѣ-наѣа дѣвѣдѣтелїю сѣвѣрѣшѣна наѣе иѣе. и сѣе имѣ ѡсѣветї архіепискѣпа. сѣмѣже кѣвѣивѣ васѣ. и прїетъ

кѣвѣніе ѿ прощеніе вазамъ же мнѣжаствѣ богатаства. ѿ
 архієпископѣ и ѿ крѣпа владѣсавѣ. и на заднемъ мѣрѣ
 ва дѣшкѣти, вѣшадъ вѣ корѣвалъ. и пришѣ ва іеру-
 лимъ. и приѣтъ вѣкъ пѣтриархѣ аданѣстѣмъ. и поклонивсе
 пречѣмъ грѣбъ. и монастырѣ. и нѣщѣ мнѣгѣ разѣвѣ
 златѣ. пѣтѣмъ же приде ва александрію и поклонивсе
 стѣмъ апѣлѣ марѣкѣ. и прѣхѣ тамѣ неустинѣ мѣста.
 приде ва дѣваидѣ и ва скѣтъ и ва чрѣдѣ горѣу.
 и дарѣвѣ ѿ богатаства свѣего. и пѣтѣ вѣ велики
 вѣвѣлонѣ. таже ва егѣпатѣ и пѣде ва пѣстѣнѣ ѿца
 анѣдонѣ. и арѣсенѣ. и вѣзвративсе ва егѣпатѣ. и
 пѣидѣ ва стѣдѣ горѣу сѣванскѣдѣ. и приѣ ва мѣна-
 стирѣ. стѣне кѣе. и деже мѣисѣ вѣе гѣ ва кѣпѣне. и
 рѣ азѣ кѣ аврамѣвѣ. ісаковѣ. іаковѣвалъ. и повѣе емѣ
 івзѣтѣ сѣпоги. и дѣсѣе тоу кѣсѣма негама іерѣй сѣж-
 жетѣ. и прѣйтѣ ва монастыри пречѣтѣе вѣсѣ. мѣ. цѣ.
 и по вѣкрсѣнѣ пакѣ вѣзвратѣе ва іеруѣлімъ. и сѣкрѣ-
 шивѣ стѣдѣ сѣжжѣу ва стѣмъ вѣкрѣсѣнѣ. и поклонивсе
 се касѣмъ стѣ мѣстѣмъ. и мнѣго дарѣвалъ златѣ. и при-
 де ва великѣдѣ антѣіохѣиѣ и поклонивсе стѣмъ мѣтѣ и
 мнѣгѣ златѣ давѣ. ѿтѣдѣ приде ва вѣвѣлкѣдѣ арме-
 нѣю мѣщи стѣхъ вѣзѣскѣе. и прѣшѣ арѣменѣю. и тѣвр-
 скѣдѣ странѣ. и пакѣ приѣ на сѣірѣскѣе морѣ. еже ѿ-
 плитѣ ва цѣгрѣ. и лѣвѣдѣ стѣмъ. ѿ мнѣгѣ тѣреу-
 дѣвѣ кѣлезанѣ крѣпка наидѣ емѣ. и за мнѣгѣ дѣни
 неіѣтъ. и мѣмахѣ егѣ прѣети пѣщѣ стѣнке пѣтре-
 кѣвалъ рѣ скѣрѣ лѣвлѣніе. и рѣше емѣ. іакѣ немѣцѣ-
 нѣ юѣ еѣ ѿкрѣсти. и сѣ канѣзанѣ нахѣвѣшѣе вѣна
 и прѣкрѣже іакѣ роуѣкамѣ ва нѣгамѣ егѣ рѣкѣ вели-
 кѣ зѣлѣ. и дѣкѣвалѣже кѣ стѣмъ на вѣкрѣшенѣ на мнѣ-
 ги дѣни. и соуѣрѣ сѣ нѣмъ. и когѣ насѣитивсе стѣ кѣ-

гом^а даніє ривн. ва тай чѧ и колезанъ ѿвеже. и вавскѣре придѣше ва цр҃грѧ. и ва мѣнастїри прѣтїе кїе нѣкѣи нѣмѣчнѣ. чѧтїнїе сѧсоудн и стїхъ моци вавзискѣванїе. и много сїѣ ѿвѣратнѣсе. ва вѣе ѿчѣтѣко хѣте сїа дѣнестї. и ѿ константїнна грѧ кѣрѧвлемъ нѣнїе на вавгаркѣю землю. прїде же ва стїи грѧ трѣновъ ва цр҃ѧ ѿѡаннѧ асенѧ свѧтѧ своємѧ. и прїесть кївѣ са радѣстїю. црѣмъ и нѧтрїархѣмъ ѿѡакїмѣмъ и дастъ емѧ цр҃к теплїе своѣ нѣлати. цр҃кѣ и пѧтрїархѣ почитѧющїе ст҃го. прїнїдшѧ празнїкѧ ст҃го кѣставленїа. и ва навечерїе повелѣше ст҃омѧ сѧвї сѧзжѣ сѧтѣврїтн. и вѣѣ ѿсѣтитн. и ѿкрѣпївѣже црѧ и вавсе людї. и трѣжастѣвѧ кївѣшѧ єгѣ рѧн оу црѧ. нѣ празнїцѣже. ст҃го ѿкѣть колезанъ. и разѣме єже кѧ рѧ ѿшастѣвїе своѣ. нѧнїѧ заветъ. и вавсе стїе моцїи и сѧсѣдн свѣщенїе и ѿдежїѧ тѧже ѿскѣпн. сѧ оученїкн послѧ вѧ своѣ ѿчѣтѣко. и кѧгѣлѣвенїе крѧю вавдиславѧ и ахѣрїенїкѣпѧ лр҃сенїю и вавсемъ людѣмъ. и нѣдѣли нѧставшїи причѣстївѣсе кїжѣвнїхъ тѧїнъ. и тѧко вѧгѣдарївѣ кѧ. и прѣстѧвїсе єїє. дї. днѣ и послѧ нѧтрїархѣ кѧ цр҃ѧ єгѣ нѣгрекстї ст҃го. и повелѣ послѣжїтн мѣци. вѧ цр҃квн стїхъ мѣ мнїкѣ. и много зѧтѧ разѣвѧ. на нѣгревенїе єгѣ. и мнѣгѧ ѿсцѣленїа кїше. Пѣтѣмѣже крѧк вавдисавѣ самѣдрѣжѧцѣ прїде сѧмъ кѧ тѧстѧ своємѧ асенїю цр҃оу. и єдѣлѧ испресн тѣло ст҃го. и прїнесѣ вѧ своѣ ѿчѣтѣко са многою чѧстїю. кѣше же тѣло ст҃гѣ цело нїчїмѣже врѣдїмѣ и вѧгѣоухѧнїе ѿспѣѧє много. и пѣлѣжн єгѣ чѧтїнѣ ва своємъ мѣнастїрїи вѧзнесенїа гнїѧ єже сѧмъ сѧзѧ и мнѣгѧ чѣдѣсѧ кїкѧхѧ пѣвѧсєгѣдѧ ва сѧвѧ кѣ.

ѿ рѣсловн срѣвскїѣ дѣспѣтѣ.

Бѣло оу́рошъ рои́ техо́мнѧ техо́млѧже рои́ не-
маню́ иже ꙗ́ко стѣ сѣмеѡвъ. иже ѿ оутѣри православіе
и ереси ѿгнѧ. сѣмеѡвѧже рои́ са свирѣжницею аносѡ
го. сини́и стѣфанѧ прѣсвѣченанаго крѡма. ѿ вѣкана,
великаго князя васѡи зети и захѣмскѡй землѧ. ѿ рѡс-
тка иже нареченъ бѣ сѡва. синь же сѣмеѡновъ сте-
фанъ крѡль рои́. дѡ сини́и. раѡславѧ, владиславѧ, сте-
фанѧ. предѡславѧ. استفанъ оу́ко нареченъ бѣ, оу́рошъ
ва имѣ прѣдѣлѡ своего. сѣ ꙗ́ко храниви крѡль. прѣди-
славъ же гѣти синь степановъ, прѣвенѡва стрѡю своимъ
стѣмъ сѡви. ѿ кѣи мнихъ ѿ наричѣнь кѣи сѡва. ва вѡсѣ
кѣи пѡванъ стрѡю своимъ стѣмъ сѡви. ѿ по стѣмъ ар-
сенію кѣи третїи архїєпископъ сербѣи.

Стефанъ же сурѣшъ. ѿже юѣ хранивъ крѣмъ роѣ
двѣ сѣа. стефана ѿ мѣлѣтѣнѣа. ванкаго крѣмѣа. сте-
фанѣже роѣ двѣ дѣшманѣа ѿ дѣшманѣа. Екѣн дѣшанѣ
престѣпѣи предѣли ѿѣць свѣсѣхъ. ѿ поставѣаѣѣ сѣмѣ-
власнѣа црѣъ. ѿ роѣ сѣа сурѣша. сурѣшъ не ѿме дѣтѣи,
ѿста веснѣаѣѣтѣи дѣа.

Отефанъ же сурѡшевь храпаваго крама снъ. рей
два снѧ. влайслава крама. и сурѡшица. тобикже
кйкъ вѧ добродетели сурѡшица. тако ѿ грѣка его
мѡрѡ истекаетъ. стѣфанъ же ѿиць его, поставляетъ кра-
та свѣего сурѡшѧ на краевѣткѡ. сѧи же вторѧ сур-
ѡшь самже скончаше въ лето. 75. ѿ. к. 6. (6825 г.)

Второе родство,

Ваканъ вторѣи снѣ сѣго сѣмешна а краткѣ сѣгѣ савѣ. велиѣ князь роѣ сѣа жоуѣна дѣмитріа ва индѣчѣсмѣ ѡбѣразѣ нарѣченѣ кѣ дѣвѣ. сѣи дѣвѣ роѣ вратиславѣ князѣ. вратиславѣ же роѣ вратѣ князѣ. вратѣ же роѣ дащѣрь мѣлицѣ. сѣа же кѣ соуѣрѣжѣнѣца.

великаго князя лазара. и рой г. снѣ. великоимени-
таго стефанѣ деснѣта. и вѣка и добровѣта.

Въ лето 75. 47. л. (6730 г.) въ црѣ вѣ рѣлѣ мнѣстѣнкѣ.

Отъ сѣмѣи рѣи стефанѣ краля стефанѣже
рѣи стефанѣ иже нѣрѣнь въ оуросѣ вѣ имѣ предеда
своего оуросѣ. сѣи ие хранави крамѣ. сѣи рѣи ми-
лѣтина краля. и ие д. ѿ стѣго сѣмѣи нѣ. сѣи ражѣть
стефанѣ великаго. вѣгѣчѣта стѣна, и црѣтѣ вѣнацѣ.
и по оумртѣи мѣри стефанѣви. мнѣстѣнѣ краля при-
ѿбѣшаваѣте вѣторѣмѣ кракѣ. оу грѣкаго црѣ андрѣи-
ка палеѿлога дѣщерѣ поѣтъ. и рѣи ѿ нее сѣна кон-
танѣтина. црѣицѣже вѣѣщи стефанѣ ѿ вѣсѣхъ любима и
ненѣвѣше егѣ нѣ прихѣдѣтъ ка ѿцѣ егѣ сѣ сѣзѣми
плачѣ. и дрѣхѣи лѣцѣи и ѿквѣтѣетѣ правѣнаго, такѣ
рачѣтелѣне ка неи прилѣжещѣ нѣ смѣшенѣ вѣлѣно. и
нѣ ѿцѣ недѣбра мѣслѣтъ. и прѣмѣже женска любѣвь
оуѣгѣси рѣи телѣнѣю любѣвь. вѣтъ бѣваетѣ правѣдни, и
ѿчѣю лѣишаѣте. вѣше же тоу црѣковѣ стѣго нѣкѣли.
лѣжещѣ правѣнѣмѣ и зѣло кѣлѣзѣнѣющѣ. и малѣ вѣз-
дрѣмѣвѣсе. лѣвѣсе емѣ стѣи нѣкѣлаѣ. и рѣ емѣ не сѣкрѣ-
въ стѣфанѣне сѣ ѿчѣи тво нѣ мѣен дѣлѣни соуѣтъ и пока-
зѣвашѣ емѣ. тѣе нѣсѣлаѣте вѣ затѣченѣ вѣ црѣигрѣ
и сѣ двоими егѣ дѣтѣми. едѣнѣ оуѣбѣ дѣшманѣ нѣрѣ-
цаѣсе, ѣ дрѣги дѣшанѣ стефанѣ. андрѣиѣже палеѿ-
логѣ, тѣстѣ мнѣстѣиновѣ нѣвѣлѣ емѣ прѣвѣивѣти неѣсѣ-
хѣнѣ вѣ ѿвѣтелѣи вѣсѣдрѣжитѣлѣви. дѣбѣлѣже трѣпѣше
сѣ кѣгѣдѣарѣнѣемѣ и пѣче дѣбѣрѣдетѣли прилѣже. и вѣ-
сѣи дѣвѣлѣхѣ сѣ ѿдѣбѣрѣдетѣли егѣ. такѣ сѣмомѣ црѣ
вѣ слѣхѣ приѣи и пѣтриархѣ. иже кѣ сѣе прѣзѣивѣхѣ
правѣднаго. и дѣвѣлѣхѣсѣ слѣвѣсѣ егѣ и разѣмѣ. вѣ
тѣже вѣремѣ пѣтриархѣ лѣлѣнасѣи дѣвѣнѣи. сѣвѣбѣ сѣ-

ставі на небесе вѣрлаамѣ. акинѣнскіе ереси на-
челніи. иже артева мислѣшъ и македѣнцевѣ. и вла-
ичнее преіѡбраженіе гл҃ше прикѣденне кѣтїи. и многи
сѣлѣви ва свою ересь. патрїархѣже сѣ вѣсемъ сѣвѣ-
ромъ. вѣрлаама еретїга іѡ цр҃квѣ іѡл҃чи сѣ єдїномн-
сал҃никий єгѡ. и проклетїю предѣше. іѡнже непрестѣла-
ше цр҃ковѣ вѣзмѣшає и многи предѣстїи. призван҃же
кїи вѣ стефанъ ва цр҃ѣ по іѡкїчаю. и по многи кѣ-
седахъ рѣ іѡ кѣовенчане цр҃сѣу многихъ преже тѣе
кїиши вѣсемъ дѣкрѣтѣи и нр҃ави преїде и смере-
нїемъ. на іѡ єдїномъ неведѣ, како погрѣшаєши. єже
єси глава и вѣнацъ цр҃тѣїю. цр҃же рѣ кѣ немъ како
сѣвѣ іѡ кѣагѣтїи на вѣиши погрѣшати. гл҃и сѣвѣ іѡ
дрѣвѣ изреднѣиши. стефанъ іѡвѣша. тѣаєнѣ іѣ цр҃ѣ
преїраюшѣмъ настїрѣ стаѡ и кѣици вѣхѣтѣ вѣ тѣа-
дѣ и растрѣаютѣ. тѣкѣ и тѣмъ настїрѣ зверѣ кѣтїи.
ицѣ вѣсѣвнїе не іѡгѣнїтѣ. и тѣи вѣсѣлавѣн сѣсѣдїтѣ
іѡ иже сѣмъ іѡмѣицїхъ. нѣтѣ правѣнѣ цр҃ѣ цр҃тѣїа
сѣномъ почтенѣ тѣкѣ. и тѣлїкѣ іѡ хѣ настїрѣ по-
ставленѣ. тѣгѣ вѣагїи ва сѣбѣмъ стаѣ др҃жати. на
тѣкѣ вѣаки дїївнїе іѡгѣнїтїи дѣлѣе и сѣ вѣдѣ нѣтї.
ненавїѣицїтѣ гї вѣзненавїѣхъ. и іѡ вѣсѣ предѣлѣ
сѣгѣ цр҃тѣїа дѣ поведнїи изгнати сїцѣ сѣтѣвѣриши
цр҃ковнїе разѣрїи сѣставнїи и мїрѣ гл҃вѣкѣ дѣрѣ-
ши правѣславнїмъ и іѣстинѣмъ цр҃ѣ іѣстинїмъ хрїтїа-
номъ кѣсѣиши. Оїа сѣишѣмъ сѣмѣдрѣацъ рѣ кѣ сѣ-
цимъ ва полатѣ. вѣл҃ми сѣ мѣжѣ ва разѣме вѣл҃ї.
лїцѣ и тѣлеснїе іѡчїи вѣтѣвѣришесѣ ємъ. и аїтѣ цр҃ѣ по-
вѣлѣ вѣрлаамѣ сѣвѣзана кѣ сѣкѣ прївѣстїи. іѡнже ва рїмѣ
іѡвѣже. цр҃же повѣлѣ. єдїномъсѣл҃никий єгѡ изгнати из
вѣсѣ предѣлѣ єгѡ сѣ кѣзчѣстїемъ. чѣтѣже по сїхъ. нѣтѣ

лето́ стефанъ ва затѣчени савршающѣсе и праздни́къ
чѣдотворца́ николи кденію и каженію и чтенію ка-
сеноси́номъ савршаемъ. Стефанъ же из глѣбини́ дѣи́внѣ
моленіа́ приносѣ. и ѿ мно́гаго тѣрѣда́ малѣ ва́здре-
ма́всѣ. зрѣть сра́дчнѣма ѿчѣма великаго́ никола́ и ва
но́гама его́ мѣло́ти просѣ. мѣло́тиви́же ѿнь рече́ рехъ ти
прежде́ нескрѣтити и показахъ ти ва мѣеи́ роу́це твоѣ
зѣпѣци. и нѣ́га послани́къ есамъ исплнѣтѣи и ваздвѣгъ
его́ и крѣ́тное зна́меніе на лицѣ́ его́ сѣтворѣи. и ѿчию́
же его́ краѣ́ прѣ́томъ ко́снѣвсѣ ре́ гѣ́ іѣ́ хѣ́ ѿ́же сле-
па́го ѿ ро́женна ваѿчи́ви. та́и и тво́ѣма ѿчѣма прѣ́-
ки да дарѣ́тъ зра́къ. и ѿ́бъ оу́во не́ви́мъ кѣ́тъ. ѿ
незрече́нпаго́ ти мѣлосердіа́. хѣ́ зреше́ ѿ́коже и пре́же.
и мно́го са са́зани ва́гедаривъ. и ѿ́ко́мъ же ѿ́стави́
до́ временѣ́. на́ по ѿ́вѣ́чаю оу́бръ́цемъ за́бръивъ ѿ́чи.
хо́жашѣ са жа́зла. и по́мале ма́нши сѣ́ его́ пре́ше
ѿ́ жи́зні се́е ва роу́щѣи.

ѿ́ самрѣ́тѣи стефановѣ́и.

Стефанъ же оу́тѣзвѣленъ кѣ́въ жа́ланіемъ црѣ́твіа.
сѣ́ его́ глѣ́ми дѣ́лана. и немо́ги тѣ́пети стрѣ́мленіа́
пла́мене́ мно́го ва́и́ствѣ са́ се́бѣю ѿ́ми. и ѿ́ нача́
ни́хъ ва́льмо́жъ ва́ дрѣ́вѣ́ткѣю́ прихѣ́дитъ зе́млю.
и та́ко на ва́се црѣ́твіе ѿ́но́мѣ́детсѣ. садрѣ́жаніе и ѿ́-
чѣ́киѣ ѿ́вла́стѣи. сѣ́о ѿ́вѣ́млетъ. оу́вѣ́е́же сѣ́а кро́́тѣи сте-
фанъ. по́сѣ́лаетъ ка́ немъ ре́къ чѣ́о. ѿ́стави́ сѣ́а не-
по́вѣ́на. и ва́едѣ́но́ жити. и по́ ма́ле ва́вѣ́нѣи и ма́нѣ́-
во́ю приѣ́ти ѿ́чѣ́кое на́слѣ́не и прѣ́сто́ль. на́ не́рачитъ
оу́сѣ́мѣ́шати стефанъ же на́ ва́нѣ́ю до́срѣ́детѣль по́вѣ́-
за́ше. и го́нѣ́ніе сѣ́но́вѣ́наѣ по́вѣ́дѣ́ тѣ́рпѣше. ва́реме́же
ва́го по́ла́чѣ́но ѿ́бръѣ́тъ сѣ́ ва́ѣ́но́ и на́вѣ́тѣ́нѣи. са́
мно́гѣ́ми сѣ́ла́ми при́шлѣ ѿ́ца́ вѣ́млетъ. и са́ же́но́ю и

чеди ка инь гра звѣчань повеле ѿвѣстїи. и по малеже днѣхъ оудавленїю горчайшю самрѣти ѿсоужають. и такѣ прѣдасть вѣженоу свою днѣзъ кароуце гнїи. и положень кїи ва своемъ монастыри. и по зѣ. мїи летехъ тави се еклїістархъ, и повелеваетъ извѣсти телѣ свое ѿземае. и ѿкретѣше цело и вѣроуханне испѣщаетъ. и чюдеса творѣ вратѣра же слепаго просветївъ. и ина чюдеса сатворїи многѣ стїи ва славу кѣ.

Въ лето 5500. (6841 г.) поставїсе црѣмъ стефанъ дѣшанъ рекѣми. сѣи прѣви црѣкъ сѣвлемъ кїи.

Въ лето 5501. (6842 г.) рѣдїсе оуросѣ. снѣ црѣа стефѣ дѣшнѣ.

Въ лето. 5502. (6861 г.) прѣставїсе црѣкъ стефанъ дѣшанъ.

Въ лето. 5503. (6867 г.) прейдѣше теуѣрци на каїноле. ва гѣ лето оуросѣа црѣа.

Въ лето 5504. (6880 г.) прѣтѣтъ начелѣ сѣркъ сѣкнѣзъ лазаръ. сѣи вѣнезъ лазаръ великїи. ѿвѣнаваїе ѿпѣстевїна скѣнѣра сѣркѣсѣ. ѿ ѿзмаїлѣтень. и црѣкѣи и монастыри. и градїи сѣзїдае. и сѣи ванезанѣ ѿ перскїихъ стрѣнъ ва западѣе стрѣни. сѣркѣскїе. преселаютѣсе ѿзмаїлѣтене.

Повекеже ѿшїи ѿвѣсно ѿвѣдѣ начелѣ прїенне влатїи. кешѣ неки црѣкъ именемъ хїриданъ хрїстїанїнѣ верѣю. ѿвѣлае стрѣнами соуцїнмїи посрѣ персїїди и арменїею. нїиже пренменѣвана стрѣна тѣа ачамїа. кїи же ва оуаїшенїе црѣи грѣкїихъ и ѿкрѣтѣ црѣкъ стрѣна тѣхъ ва црѣтѣвїющемъ граде. и ва црѣнѣсе прїетъ грѣкѣа скѣнѣтра. кратѣже егѣ вацарїївсе ва ѿвѣткїи своємъ ва ачамїи. сїи хрїтїанїи ва

жанише иже на вастоце и запде и тѣрскѣю стрѣнѣ.
и сего рѣи тоуѣрскѣи црѣ нарицається прѣчеже и на
кѣгочѣтивѣго и великаго князя срѣвѣаго лазарѣ ва
шроуѣжаѣте. кѣишѣ же сараженію шѣвѣмѣ пѣвѣмѣ.
на месте нарицаемѣмѣ кѣсѣво.

Кѣшеже некѣто кѣгорѣланѣ село и великомѣ кня-
зѣ лазарѣ керанѣ сѣи именѣмѣ милосѣ. ёмоуѣже за-
видѣше кѣветахѣнѣ нанѣ иѣко неправѣ сѣлжитѣ.

Вѣ лето 5153 (6867 г.) придѣше тоуѣрцѣи и
прѣише кѣмпѣле вѣ. 6. лето 8роша

Вѣ лето 5155 (6869 г.) погѣкѣше хѣрабра
момѣила и прѣише перѣсѣрѣ.

Накѣи вѣ лѣто 5156 (6870 г.) сѣѣи црѣ шѣт-
манѣ крѣи вѣбѣшина сѣгѣкѣишѣ вѣ маѣѣдѣи на ма-
рѣи сѣкѣ. и тоѣже лѣто прѣиши дѣрѣишѣ. Оѣи же кѣзакѣи
вѣбѣишѣи и сѣгѣиша иже сѣгѣишѣи тоѣже и вѣспрѣише.

Вѣ лето 5158 (6879 г.) постѣизѣетѣ сѣмрѣтѣ
црѣ 8роша и црѣтѣи 31 лѣтѣ чѣдѣише грѣгѣрѣи вѣбѣ-
вѣишѣ. сѣже вѣсѣи шѣтрѣвѣишѣи вѣи вѣ маѣѣдѣишѣи иже кѣи
крѣи ёго вѣсѣиши радѣиши иишѣи кѣи гѣрасѣишѣи и тамѣи шѣи
вѣзѣишѣишѣи моѣишѣи вѣ сѣтѣишѣи гѣрѣи вѣкѣишѣи рѣи. 6. сѣиши грѣ-
гѣра и кѣорѣиша и лазарѣ.

Вѣ лето 5160 (6936 г.) постѣишѣи дѣсѣишѣи
кѣорѣишѣи вѣбѣишѣи.

Вѣ лето 5162 (6937 г.) шѣвѣрѣжѣишѣи ёрѣишѣи 8
гѣлѣишѣишѣи и дѣишѣи тоуѣрѣишѣи иишѣишѣи крѣишѣишѣи.

Оѣже кѣгѣчѣишѣи рѣи сѣишѣи и дѣишѣишѣи. 6. сѣи грѣ-
гѣра и сѣгѣишѣи и лазарѣ. дѣишѣишѣи. 7. маѣи вѣдѣишѣи
црѣи моуѣратѣи. 8. дѣишѣишѣи кѣдѣишѣишѣи вѣдѣишѣишѣи кѣи 8
нѣишѣишѣи за шѣрѣишѣи кѣишѣишѣи нѣишѣишѣи. Оѣже сѣишѣи дѣ-

спетови́и грьгоу́рь и стѣпана́ слѣпотою іудръжѣмъ
ѿ црѣ мѡрата.

Въ лѣтѣ ꙗꙋꙋꙋ (6938 г.) съзида грьгѡрь смѣ-
дерево.

Лѣто ꙗꙋꙋꙋ. (6939 г.) прими црѣ моу́ратъ со-
лѡнъ и вѣ мнѣ крѣви прелѣтѣ въ нѣлю цвѣтеносіа
тоже лѣто оупали срейнѣ ижъ оу западанію.

Лѣто ꙗꙋꙋꙋ (6940 г.) хѣмъ мѡрасъ по крачево.

Лѣто ꙗꙋꙋꙋ (6941 г.) помрѣче сѣнце новкеси въ-
сеяненіе іако извѣха іавѣтисе іюѡта ѡ въ чѣ ѡ днѣ. и
кише оу҃сѣви мнози.

Лѣто ꙗꙋꙋꙋ (6943 г.) пепали зоупровѣхъ въ-
кашѣ црѣва дрѣва оу крѡшеѡцѡ ѡ разки алѣвера
на годѣмнію.

Лѣто ꙗꙋꙋꙋ (6944 г.) прими мѡрасъ корачъ
и расіа іу҃стрѣѡцѡ.

И тоже лѣто оу҃мре краѣ жи҃гмѡнѣта и радславъ
михаловѣхъ вѣлѣки воеѡѡа.

Тожѣ лѣто оу҃дадѣ деспотъ дочеръ свою црѡ
мѡратѡ.

ꙗꙋꙋꙋ. (6945 г.) хѣи мѡрасъ съ владси по҃сикинъ
ѡ вѣ зли҃ пенѣкѣ.

Лѣто ꙗꙋꙋꙋ (6946 г.) разки мѡратъ
іпѣлѣни кранічево.

Лѣт. ꙗꙋꙋꙋ. (6947 г.) оу҃ки ѡсеверъ авранѡзо-
вѣхъ новокрѣпанѣ на трипѣлю авгоу҃ ѡ

Тожѣ лѣто оу҃мре краѣ алверта.

Лѣто ꙗꙋꙋꙋ (6948 г.) проѣ мѡрасъ смѣдерево ѡ
пѣлѣни оу҃гарѣоу землю. ѡ граѡве разки ѡ хѣмъ по҃ ке-
шѣра.

Лето ҃҃҃҃҃҃ (6949 г.) пр^м хадѣмъ паша нове . .
крьдо и шкрѣне скѣ грѣске.

Лето ҃҃҃҃҃ (6950 г.) х^а хадѣмъ паша пѣ кеѡ
грѣ и съзѣ жрѣкованѣ.

И теже лето сѣви^а днѣѣ . . . мезить вега на
класехѣ.

Лето ҃҃҃҃҃ (6951 г.) іанѣмъ хадѣмъ кашѣ
. разки на палѣвѣнци свѣ заше
теурѣци влѣ воеводѣ и поставише мирѣчѣ ѡнде кл-
сарѣ и главѣ емѣ ѡсече и те рѣ^а пленише теурѣци
влашѣмъ землю и трѣговище поспалише.

Лето ҃҃҃҃҃ (6952 г.) ѡзиѣ деспѣ и кра^а влѣ^а-
савѣ и іанѣмъ на златицѣ.

Тоже лето врати моурасѣ деспѣтѣ смѣ дерево и
срѣвѣмъ землю.

Лето ҃҃҃҃҃ (6953 г.) сѣви црѣ моурасѣ кра^а
влѣ сава на варѣновеу.

Лето ҃҃҃҃҃ (6955 г.) ѡженісе дѣспѣвѣмъ лазарѣ
. ѡи.

Лето ҃҃҃҃҃ (6956 г.) разки црѣ моурасѣ іа . .
кѣла на косѣвѣ.

Лето ҃҃҃҃҃ (6959 г.) сѣмрѣ црѣ моурасѣ ф.ѣ.
и црѣтва ѣи летѣ по сѣ^а приѣмѣе начелство сѣи^а его
челеніа мѣмѣ.

Лето ҃҃҃҃҃ (6960 г.) мѣмѣ тешѣцѣ.

Лето ҃҃҃҃҃ (6961 г.) прѣи мѣмѣ црѣвѣра те-
же лет сѣви слава землю.

Лето ҃҃҃҃҃ (6962 г.) сѣзе мѣмѣ ѡпетѣ те-
пѣцѣ и порекѣ срѣкѣ и разки ѡстрѣвѣцѣ

Лето ҃҃҃҃҃ (6963 г.) сѣхвати іанѣмъ ферѣмъ
кѣговѣмъ сѣ крѣшевѣцѣ.

Тоже лето оуки дмитарь радоскѣхъ петра ко-
вачевѣа по сръкрнѣи. маѣа 5

И тоже лето при мѣмѣ ново крьдо и ситнѣке
градоу.

Тоже лето при мѣмѣ призрѣхъ и кихорь оу за-
горю.

Лето 5964 (6964 г.) оухвати миханакъ свѣло-
вѣхъ гоурѣа деспота оу кзнѣи и свѣза га.

Тожде лето изде шпанѣта звѣа
и чюма ви по всен земаи.

Тоже лето юкравѣе владѣславъ кра сѣхъ кра
лѣрѣрѣте.

И тоже лето разви извѣа црѣ мѣмѣ по кеи-
градо.

И тоже лето изгоре рѣсава и тоже лето оумре
извѣа.

Лето 5965 (6965 г.) оуки извѣа лав-
иславъ съ оугри и рѣхѣа кнеза немачкаго оу кеи-
градо и краля владѣслава свѣа.

Тоже лето прѣставѣе гоурѣхъ деспотъ и црѣтва
кѣа лет.

Тоже лето закла крак владѣславъ извѣа
. . . слава оу кздѣмъ и пне некрѣи.

И тоже лето прѣими дѣпотъ лазарь крѣи.

И тоже лето кра владѣсава оу
кеи.

И тоже лето прѣставѣе гонѣа ерина.

И тоже лето погѣе войка сръка на тамѣш
маѣа кѣ.

Лето 5966 (6966 г.) прѣставѣе дѣпотъ лазарь.

Лето 5967 (6967 г.) при црѣ голѣвацъ.

Тоже лето оузеше теурици цркви сашо оу новомъ и зчѣнише мечиткѣ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6975 г.) хѡ^а вторицею на арѣвѣсе и непольчи нищо. тоже мѣа ан ѣ. на прѣселеніе градоу новомъ крѣдѣ оу цринградоу и покѣсе прѣдеѣ померѣихъ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6976 г.) въ црѣ прѣзь море на карамановѣѣю. и ѡтѣ^а врати се оузе мѣмѣдѣ вѣн вѣстѣе.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6978 г.) оузе^а црѣ гра не...

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6981 г.) хѡ^а црѣ на зѣзѣ хасана и оуби га и зѣе гра кораскѣ. и прѣде рѣкѣ Бфраткѣ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6982 г.) ходи ахмѣдъ пѣ на кѣмленовѣѣа и оувиѣа оуземѣ дѣ гра и вѣзѣа женѣ ѣго и именіе.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6983 г.) хѡ^а вѣ на коганчевѣ земаю и ѡтѣ^а посрам.... вѣзвратисѣ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6984 г.) прѣ вѣкѣ дѣѣст... мѣтѣаша заслѣбѣ гра на савѣ фѣкѣ. дѣнѣ... хѡ^а мѣмѣ^а на коганчевѣ земаю....

... хѡ^а црѣ на вѣна и при..... тогда въ залѣ зѣмѣа

тоже лета съзѣа црѣ.... ра по горѣцѣ оузѣти.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6986 г.) звѣа црѣ тѣню и врата ѣ сѣове мѣ ѣ ѡнесѣ ѣ пѣлѣѣѣѣѣ. оу гѣтѣ и сѣ оукопашѣ. сѣ ѣ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6987 г.) хѡ^а црѣ на скѣркѣ ѣ неоузе га а дрѣвѣскѣ прѣ ѣ крѣнѣ.

ꙗꙗꙗꙗꙗ (6988 г.) пѣстоуѣпи црѣ скѣркѣ и прѣѣ га тогда въ трѣ по вѣсѣ землѣ.

СѢЩЕ (6989 г.) сумрѣ црѣ мѣмѣ маѣа. г. и
црѣтва. ѿ лет. ѿ приѣмъ сѣкѣ ѿго начеаство вѣзѣтъ.

С П Ч А (6991 г.) закла багъзить ахмать паша.

Ѹ ѿ ꙗꝑъ (6992 г.) х^о црѣ на кара вѣгана и
прѣ грѣ келіе.

ѣс ѣ ѣѣ (6993 г.) прѣставісе вѣ въ дѣпѣтъ.

Тоже лето доидоше сѣнови stefanovi грѣрь
іѡвѣ.

СѢЩЕ (6995 г.) сѹмо . . ше ѿ. попа и зѢ. люѹхъ
ѿ сѢа поѹко . . а на порѣти црѣве.

С Ц ЧЗ (6997 г.) оу^бмр кра^а маде^анашь оу^а боу^а нм^а.

ꙗꙑꙋꙁъ (6999 г.) ѿбраѣ снъ кра лешкаго .
 покласари лешкаго кра въ црigrа.

... сѹтѣ базѣта и поврати некелико.

ѣа (7001 ч.) исхо . . . црь вѣдѣти свойскѣ на сефю.

Тоже лето х^д на др^вванасе и пр^ѣгна ѣ пр^ѣз море

736 (7002 г.) изгна црѣ неклісаріе в ѿ чого вкліа.

Тоже лето оуѣе тоуци црѣвь сѣаго дѣмитріа
въ сѣлѣне граѣ и оуѣинише мечѣтъ.

Тоже лето прій краѣ фѣчакѣи земаю поулію.

Здѣ (7004 г.) сѹмрѣ воевода влш'ки калѣѣркѣ д
сѣнь мѣ радууль ѹста на столѣ.

ѣѣ (7005 г.) вѣтѣше кѣрѣце ѿ дѣнава ѿ вѣ
скрѣвь вѣлѣка начѣвѣѣ.

33 (7007 г.) п'яніше теу'р'ци су'тар'скѣ землю.

351 (7016 г.) сѹмре расѹаь вѹа . . . воевода.

Тоже лето прѣѣмъ кратъ его вла^{дѣ} каровѣмъ.

В Д (7019 г.) в КОН СЪТЪ КЪМ СЪ СЪЩ
СЪЛЪМЪШЪ.

. . . ЛѢ ЛЕТА СЕ НА СТОЛѢ СѢНЬ ЕГО АИ КР.

З К Б (7022 г.) ЗАКАМ СЕЛІМЪ ЦРЬ ХАМАДА ВЕГА И
В СЯ КРАТНЮ СВОЮ.

тоже а҃го крѣстоуши на сѹ҃гря и пленѣш^а мно-
гіе грабѣи и сами заѣе погикоме.

Зѣе (7025 г.) оумре краљ оу вѣдѣмъ влѣйсавъ
сѣи лешѣаго вѣкралѣсе маоушь сѣи.

О АПСАНАМА.

Написао редовный чланъ Друштва Србске Словесности, Професоръ права у Лицею Княж. Србс.

Дрѣ. Стоянъ Іов. Вельховићъ.

Између државны задатака апсане долазе на врло важно место, и съ рещенѣмъ њиновимъ занимаю се и наука и правительства и читави народи.

Ако ову стварь само површно сматрамо, учиниће намъ се доста незнатна и за државу споредна. почемъ у апсане долази само малый и обично такавъ део народа, кои у образованости и нравственности стои врло ниско; па и то долази у њи на известно време, было докъ се јошть подъ судомъ налази, или већъ досуђену казнь издржава. Но башъ за то што се велико значенѣ апсана за државный животъ ніе довольно познавало, за то и есте станѣ ѡзвонъ досады было тако забачено, да се тешко може како што бы требало брзо поправити. Съ такимъ поправкама апсана занимаю се славни мужеви одъ више десетина година готово по свима европскимъ земляма, па јошть не може се рећи да су до каквогъ сталногъ увереня и заключеня дошли у томе послу. Наравно да су поставляне разне научне системе и гдешто една поредъ друге и у исто време покушаване завести; али јошъ единако поза искусства и посматраня воде къ новымъ променама и ствараю нове проекте и промену.

Мы желимо да се и наша држава као и у другимъ ваѣнимъ точками друштвеногъ напредка, тако

и у овоме лати озбиљно поправљајућегъ посла, и да се угледа на неке и неке напредне земљѣ у Европи, коє су већѣ у овомъ обзиру много учиниле и завеле у апсанской системи лене и духу времена одговарајуће реформе, коє самъ имао прилику самъ видети и о томе поразговарати се съ людма, кои су одъ тога посла и векъ съ тимъ проводе.

Да сватимо најпре развитакъ новогъ уређења и поправлѣња државны завода за казненѣ и да се образимо на пређашнѣ нѣново станѣ, па онда штогодъ и о нашој земљи у томъ обзиру да кажемо. Нема на нуны сто година, кадъ се є мало ко и редко у којој земљи о томе брнуо, како треба апсане градити и уредити како валя съ апсеницима поступати, какво имъ занимањѣ дати и т. д. Готово по свима земляма были су до скоро преступници жертва страшнаго мученя и наклоногъ живота, люди забораваѣни и одъ Бога и одъ целогъ света, кои су лежали у дубокимъ мрачнимъ подрумима на земљи ђубретомъ покривеной или на влажној слами где су се якрепи легли; па јошѣ у зиму нису имъ ове ужасне подземне рупе ни греяне, и нечовечно поступанѣ настоящимъ и стражара чинило є те су смртный часъ єдва чекали да дође. Па и сама невиностъ доведена мученѣмъ — квргомъ *) —

*) *Questio, tormentum, tortura*, Римляни су є завели најпре за робове, кадъ су се т. є. вѣсти као сведоци появљивали. И за време републике рим. она се є само противу нѣи употреблявала. — Доцнѣ за време царства почне се и противу сами грађана (изъ ниже класе) употреблявати. Императори є нису смели у законъ ставити. — Познѣ, нарочито са приманѣмъ рим. права, почне се употреблявати у многимъ европскимъ земляма, у коима се до скоро и одржала. Јошѣ у 16 веку било є люди, кои су противъ нѣи говорили

до кривогъ признанія. често се виђала међу нај-
већимъ преступницама и у најстаришимъ мукама:
исто тако слабо е ко марио. да се они, кои се текъ
само подъ судомъ налазе, одвоје одъ оны, кои су

и писали, нарочито Vives, али безъ успѣха. Но
пошто се е око половине прошлогъ века болѣй
духъ времена будити почео, дође се на то убе-
ђењѣ да тортуру као неправедну и не цѣли сходну
укинути валя. Овоме су највећма принесли: Tho-
masius, Vessaria, Lardizabal (Шпаньол.) Voltaire
и други. — И садъ се започне кврга укидати, по
сѣ овимъ укидањимъ нишло е доста полако, сръ
су е многе државе текъ у овомъ столећу укину-
ле. Прва е была Пруска која е са укидањимъ овогъ
ужасногъ средства почетањѣ учинила, и то 1740,
но сасвимъ 1754. Русія 1763 — по наредби Ка-
тарине, но ова е наредба морала ямачно безплод-
на остати, сръ налазимо доцнѣ еданъ царскій
указъ одъ 27. Септемвра 1801, коимъ се кврга
сасвимъ укида. — Баденска 1767, Мекленбург. 1759,
Саксонска 1770, Шведска 1772, Данска 1770, Ау-
стрія 1776; У Француской было е два рода зпръ-
ге: question préparatoire, коіомъ се е окривљѣ-
ный при испиту на признанѣ натеривао (ова е
опетъ была двогуба, question sans reserve des
preuves и avec reserve), и question préalable
ако се е у рѣшенію стављала, коіомъ се е имао
окривљѣный принудити да савиновнике покаже.
Question préparatoire укине се 24. Авг. 1780.
Сасвимъ пакъ текъ у револуцији 9. Окт. 1789. — Фран.
право поставља то начело: да љутанѣ окривљѣногъ
недае судіи право на никакву принуду. — Далѣ
Баварска укине квргу 1806. Виртемберг. 1806, Ха-
новер. 1822. Неке државице и још доцнѣ. Али
на место тога наступи тако звана казни збогъ
непокорности, кои е была заведена за случај, кадъ
окривљѣный на питањѣ неће да одговара или збогъ
лажногъ казивања и правданја као и противрѣчја
и т. д. која у ствари није била ништа друго, него
маскирана кврга. Она се е састојала у тѣлесномъ
казненію, глади, тавномъ затвору и т. д. и по окол-
ностима се е тако повишавала, да е дужа и тра-

већ на муке и каштигу осуђени, и да се у разне одае затворе они, кои су различна злочинства починили, различны година и на различно време трајња каштиге осуђени, као што нико ни саняо нје о томе, да каштигујућимъ се злочинцима валя дати какавъ користанъ радъ. У Ёнглеской затварали су се одпре и дужници съ другимъ простимъ преступницима у њднѣ истѣ тамнице, и текъ у новіе доба, кадъ се човечность и общта образованость противъ оваки страста подигла, почело се пазити на апсане мало болѣ, и гледати на разлику по нѣиномъ определению. Они преступници, кои се само подъ испытомъ налазе, чуваю се одвоєно одъ оны, кои су као осведочени злочинцы или као нравствено сасвимъ покварени люди на каштигу осуђени: и у такве апсане затворени гдѣ ће се поправити осећаюћи губитакъ свое личне слободе и тешкій ярамъ натеризаня на радъ. Ово се є догодило нарочито заводомъ такви апсана съ којма се иде на то, да се злочинацъ поправи (*Reformatory*). Тимъ є истина учинѣнъ знатакъ покретъ у поправляню апсана, али такви заводи нити су были тако добро уређени, да своіой цели одговоре, нити су давали довольно сигурности, да се кодъ нѣи неће появи-ти незгоде другоѣ рода. Тако при краю прошлогъ века подъ утицаємъ новіегъ духа времена пређе стара система суровости и нечовечности у другу крайность, то єсть у превелику благость, и на

янімъ често тежа била него и сама кврга. — Но законодавства одъ 1848 год. униште и овай последній остатокъ мученя противу инквизита, тако да данасъ общтепризнато начело влада, да се свакомъ окривѣномъ на волю оставя оѣли се или неће бранити, као и на кои ће начинъ одговарати, и да се за време испита текъ и само онда казнити сме, ако и колико своимъ грубіянскимъ поступкомъ судъ увреди

тай начинъ мало по мало дотле се дође, да животъ у таквимъ затворима за нравствено покварене ништа ніе было одъ чега бы се они страшити и и клонити имали. Подобни затвори постали су на скоро место скупляня измета човечиѣгъ друштва. Апсеницы су сви заедно живили, заедно пили и ели, єдни съ другимъ ишли и разговарали и тако єданъ одъ другогъ іонгъ горе кваріо се. Натериваня на радъ ніе было, но само се радное кривицу єданъ део дохода бележіо и на страну оставляо, зашто є онъ могао себи увеселєня и забаву набавити. Али нико ніе о томе мисліо, да у апсанама вѣя жєне одъ людій одвоити, да жєне треба за надзирателѣ опетъ жєне да имаю, да младе преступни-ке валя одъ стары разставляти, а тако и они, кои су за омая преступленя и на краће време осуђе-ни, да нетреба да се мешаю са злочинцима већегъ рода и на дуже време осуђенима. Найвећи и пай-гори злочинци обично су єднако викали и своимъ срамнимъ делима хвалили се, па тако млађе рас-пальивали, да се на нѣи старе угледаю. Па у срећ-номъ случаю ако тога ніе было (прємда во съ куря-цима живи и урла и самъ постає курякъ). опетъ и познанство съ такимъ людскимъ изметомъ было є опасно, и често постаяло за одпуштаваногъ ро-біяна найвећа запрека изићи на чєстанъ путь. Превеликій брой повторєны злочинства (Xinčfāce, т. є. кадъ ко учини єдно исто злочинство више пута, и за исто снакій путь казиѣнъ будє) као и пре-корєдно умножаванѣ злочинства морало є ову си-стєму затвора показати као врло неумєстну и иѣне недостатке ясно на видикъ извети.

Првє и свойски прєдузєтє мєрє за поправку апсана показалє су сє у северной Америцѣ, па затимъ расирострє сє брзо по већємъ простору Европє и сєе на бољ дотєрујући сє дошлє до

данашиѣгъ свогъ станя. Изъ милосрдны побуђе-
ня найпре одъ секте хришћанске Квекера запо-
чета образує се система усамлєня 1816. у Обурну
(Аи вични) држави ню-іорнкой у републицы севе-
ро-американской. Одликуюћій знакъ ове системе
ово є: подпуно ћутанѣ да бы се одклоніо свакій
договоръ међу робіащими, кои даню заедно раде
а ноћъ у одвоєнимъ ћелицала свакій за себе про-
воде. Ова система носи име одъ места свогъ по-
станка *обурнска* или по своме одликуюћемъ зна-
ченію *ћутєка система*. Ова є прешла доцнѣ и на
европску землю, где има више казнеѣи завода у
коима се за основъ она узела или се гдешто текъ
у печему употребила.

Овой системи изиђе на супротъ іошъ 1822.
но свршено образована текъ 1829. године *пенсил-
ванска* или *филадельфійска* система, која се поглави-
то тиме одликує, што су кодъ нѣ робіаши сасвимъ
физично одвоєни и усамлѣни. Ово усамлѣнѣ вреди
не само на раду, него и у школи, цркви и т. д.,
па и у опимъ случаєвима, где є нужно да робіа-
щи свою ћелію за неко време оставе, где се ипакъ
никако єданъ одъ другогъ немогу разликовати и
распознати, почемъ сви имаю сасвимъ єднако оде-
ло, па іоштъ и лице зубуромъ (маскомъ) зали-
чено. Разуме се одъ себе да таква система затво-
ра захтева такође и особотѣи начинъ зиданя,
као и то. да є нѣоме датъ поводъ множини новы
изнађењя и састава или конитрувція у истой стру-
ци, кои су и апсанама другоячієгъ рода добро
дошли, безъ да су ови морали усвоити пенсил-
ску систему. Као образацъ апсана тога рода може
се сматрати апсана у Пентонвилли (Pentonville) у
Енглеской, а найвећа є она у Лондону — *Milbank-
Prison* — где се робіашки послови у извеснимъ
редкимъ случаєвима заєднички раде. Овай кашт.

заводъ имао самъ прилику самъ видети пре две године у Лондону. Иста система затвора заведена є садъ у Француской, Немачкой, Белгін и т. д. Найзнатнїя є засадъ у Немачкой апсана овогъ рода у Бруксалу у Баденской, затимъ у Пруской кодъ Берлина у Моабиту, Халл и т. д. Но како се у новіє време и само право казнително у нечемъ изменило и даљ развило, тако и казнителни заводи иду устоице за њимъ и тако су се у последнїхъ доба учиниле неке измене (нарочито у Енглеской) и кодъ ове мало пре споменуте системе.

Поредъ ове две появила се јошть и трећа тако звана смешана система у Генѣу и Лозани (Lausanne) у Швайцерской, која є сада врло на гласъ изашла и ја самъ ихъ летосъ обичао и прегледао. По овој системи састављаю се оба начина поступања кодъ наведено две системе т. е. начело усамљаваня и заєднине сливаю се подъ некимъ известнимъ предпоставкама у єдно тако, да се подпуно усамљѣнїѣ употребљава само у поєдинимъ одсецѣма времена робїє, и само кодъ неки класа осуђеника. На ову систему изилазе готово све остале съ некимъ малимъ изменама и у Немачкой съ некимъ међусобнимъ одступанїемъ. А опетъ у Баварской и то у неколико апсана постои јошть и четврта названа *соціална* система, коју є основао честитый директоръ Обермаеръ; но она има свой коренъ и сталность само са личношћу његовомъ и разликує се одъ осталь особитимъ правцемъ поправляя злочинца на путу човечности.

Ако се садъ хоћемо упустити у испитиванїѣ добры и рђавы страна и споменуты различны система, треба пре свега да поставимо єдну извесну цель, коју у овомъ краткомъ разлаганю морамо предъ очима имати, и то такову цель, коју сви браителїи оны разны система постављаю и желе

постићи. Кадъ се то естъ преступникъ закона казни, па му се лична слобода одузме, онда се иде на то, прво да се каштигуе само злочинство, а друго да се промени мисао злочинца, како бы се съ нѣгове стране свако будуће повторено злочинство могло избећи. У овомъ смотреню появлюю се два значеня каштиге: заплашенѣ и свако могуће одклоненѣ узрока злочинства. И тако на прилику уколико су се казнит. заводи сматрали да су школа или нѣява злочинства, узимало се да е врло нужна система (изолирајућа) усамляваня нешто физички а нешто само присилѣнимъ ѣутанѣмъ средствомъ поделеня робіянца, и овако предупређуюће поступанѣ уедно пада и као каштига те јоштъ кадкадъ тешка каштига.

По томе шта се узме да е цель каштиге, управля се поступанѣ са злочинцима и опредѣлюе се уређенѣ казнит. завода.

Што се тиче цели каштиге, она се постизава одузимањемъ слободе, присилѣнимъ радомъ, тврдомъ постельомъ, оскудномъ раномъ и постомъ (т. е. ако се да апсенику само оно и онолико, колико е пужно да свое здравлѣ и животъ одржи) — но ово последнѣ двое нетреба никадъ допуштати таквомъ меромъ да робіянцу ослабе силе за радъ и за одржанѣ здравля. Што се тиче цели поправленя, цела е истина, да су сиромаштво, глупость и правствена поквареность главни извори злочинства. Сиромаштву се гледа тиме на путъ стати, што се у апсанама дае прилика да се радомъ може и за себе што заслужити; а да бы пошто каштигу одржи, могао човекъ лакше до рада доћи, уређено е, да може и неку малу сумицу у затвору стећи, а то бива само тако, ако и преко онога што мора, буде више зарадіо, о чему се точанъ рачунъ води, и за кое на изласку изъ затвора и неку накнаду заедно съ интересомъ добіе,

како бы после на поштенъ начинъ могао животъ започети. А да бы се глупости и незнаню на путь стало, у добро уређенимъ апсанама обучаваю се незналице свему оному, што се обично учи у сеоскимъ школама, па кадишто и више него тамо. Ђр њ овакогъ поступаня могу се увекъ съ основомъ очекивати добра слѣдства, ѡр ѡ одавна доказана истина да међу злочинцима найвише има таквы лица, коя у школи нису была никадъ. Па осимъ обичне користи долази овде и душевно поправленъ злочинца, почемъ се честимъ верозаконимъ поучаванъмъ поджиже у њму искра човеческогъ поштеня, душа се њгова каянъмъ теши и вероисповедномъ ячиномъ спрема да се одупре свакој могућој новој примами на злочинство. Само уреднимъ употребленъмъ, коѡ се на сталнимъ начелима оснива, изнаћи ћемо средства, съ коима се постиже цель казните и поправляня. По разлицы ти начела изводи се разлика свѡю система казнит. права. Бранительи ѡдне системе држе, да се речена цель може постићи само тиме, ако се осуђеници ѡданъ одъ другогъ сасвимъ одлуче (пенсилванска система). А бранительи друге системе сасвимъ другоячѡе мисле, да се люди ѡдино мешаѡмъ съ другимъ людима уче самогъ себе поправити и зле своеѡ страсти свладати (соцѡялна система). Други опетъ држе да ѡ довольно ако се само пођу одвое, а дано да могу заѡдно радити (обури-ска система). По нашемъ мишленю она ѡе система быти найболя, коя бы умела како треба узети личность осуђеника у обзиръ и коя бы злочинце сходно ѡновимъ нравственнымъ умнимъ и физичкимъ свойствама могла у маѡ гомиле уредити, како бы се са свакомъ одъ овы како пристойно поступало: са строгомъ, где се нужна покаже, а благомъ, где бы могла доброгъ плода припети. Но у великимъ апсанама ово се небы дало лако

извршити и зактевало бы необычну способность свою званичника такога завода.

Зато се приликомъ осниваня казнит. завода треба држати обшти начела едне или друге горенаведене системе. Обуриска површно сматрана, чини се лакша и цели сходнія, нарочито у обзиру унутрашнѣхъ уређења и. пр. зиданя. Но она иде противу најячегъ людскогъ нагона, противъ са-общтаваня мислѣй и изьявљиваня свои осећаня помоћу говора, а и зактева необычну строгость у одржаваню ћутаня кодъ разнородны злочинаца; тако се не може препоручити тимъ више, што злочинцы готово увекъ налазе друга средства да се разумею и договараю, па тиме обилазе законъ, кои хоће да ихъ одъ окуженя и упознаня новы злочинства сачува.

Напротивъ пенсинавалской или Филадельфійской системи пребацуе се то, што є она скопчана съ великимъ трошковима, єрѣ оће да свакій робѣашъ има свою ћелицу са свима потребама. Далѣ ова се система и збогъ тога осућуе, што се злочинцы по нѣой тешко могу раду обучавати, єрѣ имѣ нѣє слободно изъ пѣновы ћелица изићи и примеромъ леногъ рада други апсеника и обштомъ скромномъ богомольомъ поправляти се теломъ и душомъ. Найпосле пенсильванска система яко убѣя здравлѣ. А кодъ нѣ се похвалюе то, што подпуно сваћа праву систему злочинства и каштиге, сматраюћи кривицу као морално зло, кое треба морално и казнити, и она єдина показуе како се найстрожія дисциплина може одржати и како се у поправленю злочинца може барѣ толико успети, да изъ затвора горѣй не изиђе, него што є ушао, почемъ одучивши се друженя съ неваљалимъ друштвомъ на сву прилику може се предпоставити, да га ни после у слободи неће тражити.

Морамъ казати да бы садъ изброяне рѣаве стране ове системе быле довольне да насъ одъ нѣ одврате. Но треба знати, да су то само незгодне околности кое на видикъ излазе кодъ едно-страногъ и неумешногъ поступаня съ извршенѣмъ усамляваня злочинаца. Ово су увидили и у Енглеской, у оной земљи где е несамо ова система найпре у Европи заведена, него где су о нѣномъ действу и успеху найвеѣа покушеня чинѣна, па су збогъ тога многе измене предузете, о коима збогъ велике нѣнове важности вредно е и овде што годъ споменути. Исте измене енглески казни. завода стое понайпре у свези съ енглескимъ законодатствомъ односно каштигованя тяжихъ злочинства. Прогонство у аустралеске колоніе, кое е одпре за велика преступленя было пайобичній казнѣ, одъ године 1853. врло е ограничено. Растуѣе огорченѣ у населбинама, што се непрестано шило великій брой пайгори преступника, кои и ако са своимъ рукама радничку снагу населбине оснажую, али своіомъ покваревошћу поредакъ и миръ землѣ у опасность доводе, даљ, почемъ е съ пронаѣенѣмъ изобилногъ майдана злата расла привлачеѣа сила Аустралиѣ а тиме застрашуюѣа снага прогонства у населбине све се веѣма сманявала, сви ови узроцы побуде енглеску владу, да транспортацію злочинаца у свое населбине ограничи, а опетъ ово многостручно лепо казнит. средство сазвимъ да не укине. У закону се то естъ одреди, да се на прогонство у населбине мора на 14 или више година осудити, напротивъ уместо дояко уобичаене транспортаціе на 7 или 10 година радъ за каштигу (penal servitude, затворъ съ принудомъ на явный радъ) у пресуди се изреѣи морао. Начинъ пакъ, како се има ова последня каштига извршити, есте онай главный коракъ

поправке у енглескоме апсеништву, кою државный саветникъ и професоръ Митермаеръ (Mittermaier) найвећій криминалисте и познавалаць казнит. завода, описуе овако: „Они, кои су на такову казнь осуђени, мораю исту у три постепености издржавати, и то 9 месецій мораю у абсолютно усамљеномъ (изолираномъ) затвору бити, и у другомъ періоду мораю јавне послове радити. Онима кои су на транспортацію осуђени, а налазе се при извршиваню ови послова већъ остављенихъ є изгледъ, да по издржаню єдне части осуђеногъ термина казни помиловани бити могу, али инакъ подъ условіємъ да се провизорно на такий начинъ у слободу поставе, како ће одма чимъ добивену слободу злоупотребили, и тиме се указаногъ имъ благодѣянія недостойни показали буду, у прваниній затворъ стављени бити, у комъ се случаю оно време кое є у слободи проведено у казнь неурачунава. Овой системи придало се јошть и то уређењъ, да робіашъ има изгледа, да своимъ добримъ владаніємъ и користи добити може, чиме се то оће, да се апсеникъ на поправљеніхъ бодри, почемъ є и кодъ саме изолирајуће системе добро владаніє и съ изгледима на награде скопчано. Ако се т. є робіашъ у овакомъ изолираномъ затвору 6 месецій добро владао буде, има право да носи єданъ знакъ (badge) доброгъ владанія, съ чимъ є та користь скопчана да може пооде одъ свои пріятели примати. Добіє ли онъ збогъ продуженогъ доброгъ владанія јошть єданъ badge, онда добіа право на 2 пооде месечно. Они робіашни кои су таке badges добили, добіаю јошть и неке суме за напрату кое имъ се бележе (gratuities). Одъ овога, да ли є т. є. робіашъ при излазку изъ изолирајуће апсане badges добіо, зависи његово будуће положеніє у другомъ періоду при издржаню робіє овога рода. Они кои су у овакимъ затво-

рима уапшени, деле се по томъ на класе и време казни нѣгове има 4 періода. У првомъ є подчинѣнъ обичной дисциплини (по начину свога владаня у изолир. апсанама премеѣта се у 2 и 3 класу). Ако се є за неко известно време добро владао, то долази онъ у другу класу, и онда сме писма писати, свака 2 месеца пооде примати, добія веће *gratuities* и на себи носи знакъ доброгъ поведенія. Ако се є и садъ робіянъ за известно време не-престано добро владао, онда долази у трећій періодъ и носи 2 *badges*, добія месечно пооде одъ страны, добія веће *gratuities* и у неделю на ручакъ пива. Продужено добро владанъ дає робіяншу право на ношенъ особиты альяна у 4 періоду, веће *gratuities*, болю рану, и да може у своіой ћелии 1 сать дуже свећу имати по остали. По истеченію прва два періода дає законъ право робіяншу, ако се є не-престано добро владао, изгледъ на условну провизорну слободу, будући се садъ о томъ побринутіи има, где бы се одпущеный са сигурношћу оставити могао, да бы у станію было свое пристойно издржанъ наћи. Одъ следства овогъ пронађеѣя зависи, да ли ће и у коліко условно помилуванъ дѣйствовати.“

Изъ овогъ се види, да є енглеско казнит. законодатство нарочито на то управлѣно, да се робіянъ доведе до убеђеѣя да судба нѣгова пайно-сле одъ нѣга зависи, єръ му є отворенъ лепъ изгледъ на користи, коє ће као награду свогъ доброгъ владаня у затвору моћи добити, а тиме се врао яко на поправленъ ободрава. Такође незгоде дужегъ усамлѣѣя злочинца и друге неприлике ове системе, коє су противники нѣѣни одире на видикъ износили. сада су тиме уклоѣѣне. Найзнатніи люди ове струке у Енглеской уверавао насъ, како се искуствомъ доказало, да се ова-

кимъ усамлѣнѣмъ злочинаца развратни састанци робіяша чине немогућнымъ и кодъ болѣи робіяша морална сила каштиге врло се оячава а употребленѣмъ поправляюћи средства нарочво цели сходнимъ разговоромъ дае се верозакономъ утицаю великій мейданъ. Овако се између остали изяснио директоръ казнит. завода у Лондону полковникъ Febb у своме комисиональномъ извѣстію одъ 1856. год.

Кадъ у обзиръ узмемо, да каштига усамлѣногъ затвора яче дѣйствуе него и коя друга и да зато може краћа бити одъ други каштига (као што се на прилику у Немачкой узима 2 месеца усамлѣногъ затвора равно 3 месеца обичногъ, а односно на наше апсане у известномъ призреню и 7 месеци), онда се и ова єдина околность, коя се системи усамлена пребацуе, а то су велики трошкови за ню потребни, появлюе као неосновапа. Онай вишакъ што се потроши око поправке такви зграда по системи усамлена, онъ се съ друге стране изравнява съ тиме, што време затвора трае много краће, а осимъ тога искуство учи, да се кодъ ове системе редко кадъ догоди повторенѣ истогъ злочинства, и да се зараза млађи апсеника одъ старіи на овај начинъ сасвимъ укланя, а ово су две такве околности на кое се валя добро обазрети, почемъ оне служе и за подизанѣ нравственности у злочинцима, за smanѣнѣ злочинства уобште, а тиме посредно чине, те се временомъ и државный трошакъ на казнит. заводе smanюе.

За распространенѣ ове казнит. системе важна є велика заузетость, показана на пенитансіарнимъ конгресима у Франкфурту 1846. год. и у Брислу 1847. где су участвовали найзнатниіи люди одъ ове струке како теоретицы, тако и практики, кон

су се сви изјаснили у користь Филадельфске системе и своя мнѣнія саставили по опредѣленимъ резолюціямъ, коє о унутрашньої вредности ове системе неоставляю више никакве сумнѣ. Вредно є при овоме споменути примеръ Пруске, коя є одъ 1844. год. почела ову систему све више заводити, пошто є краљ прускій о своме деветодневномъ бавленю у Виндсору *) где є дошао да буде при крштеню принца Валескогъ 1841. целогъ єдногъ дана провео прегледаюћи апсану у Пентонвилу. Найпосле неможе се съ ума сметнути ни обите сагласіє, коє у теоріи влада о апсанама односно на истинитость и изредность начела ове системе. Тако на єдномъ одъ споменуты конгреса, вели генералный инспекторъ Француски апсана Моро Христофъ: каѣтига мора бити индивидуална, на опетъ при многобройномъ погубљивавю сматрамо є као неправедну и нечовечну, а дуго и често затворанѣ людій чини намъ се човечно и праведно. Ђданъ ножъ кадъ бы у исто време 12 глава одсекао, учинило бы намъ се као найвишій врхъ варварства, а єдна заєдничка апсана где се люди морално стотинама убіяю, види намъ се као велика човечность и правда, на ипакъ човечество трпи у овомъ случаю много више но у ономе правомъ. — Ако є истина, рекао є Мирабо, да се у апсанама наоди умна смеса злочинства, онда зашто овимъ безчестнимъ и страшнимъ сѣдинѣмъ пайгори човечески дела допуштаю да се човечество у пропасть води?

Ова приметба при свемъ томъ што є праведна и истинита, опетъ не смета намъ, да извести заєдиницу у затвору и за нашу систему неусвоимо, по онимъ начиномъ као што се то по горѣмъ из-

*) Варошица близу Лондона, где краљвица обично лети у своме замку борави.

вѣстію чини у Енглеской. По сведочбама коє о овоме долазе изъ Енглеске, робіянши по девето-месечномъ усамѣнномъ затвору изводе се на полѣ на заєдничкій радъ съ врло лепимъ успехомъ. Нарочно описує се као врло пробитачна класифікаціонна система, по коіой се робіянши збогъ доброго владаня преводе изъ горегъ у больій редъ. При овомъ нетреба заборавити да робіяншу целисходанъ изборъ занимања у нѣговомъ будућемъ слободномъ животу може быти одъ велике користи, многи послови немогу се другчіє научити ни радити осимъ у заєднини. Кадъ се на уменшость и прилежность апсеника болѣ пази, може имъ се радъ у апсу тимъ болѣ наградити, коє є важно што се тиче економне страпеказнит. завода. Одпре растураля се и убіяла сила робіянша и душевно и телесно повайвише угушуюћимъ пословима као што є: чешлянѣ вуне, преденѣ, завіянѣ цыгара и т. д. А у найновіє време заводе се нарочно у Немачкой многостручны фабрикаціє по апсанама, на прилик у Халскимъ апсанама видео самъ летость велике фабрикаціє злата, у Валдхайму у Саксонской опетъ велику фабрику хармоника и томе подобно, где се великій брой апсеника занима користно радомъ врло пробитачны заната. У овоме последнѣмъ заводу има преко 20 разны струка фабрикаціє.

Али ніє доста да се счстема, усамлення, ако хомемо цели сходно да действує, на наведеный начинѣ спои са системою заєдничкого рада, ако се све незгоде стары и већ забачены система желе избећи (робіянши мораю увекъ быти ноу одвоєни), него се такођеръ мора іошть пазити на известне поєдине класе робіянша, съ коима у усамѣннымъ затворима треба у нечему другче поступити, него са осталима, а ово се већ у апсана-

ма ове системе и чини. Такви особити злочинцы єдно су они кои су збогъ повтореногъ злочинства затворени, а друго су (по годинама) млађи злочинцы. Онима првѣмъ не само да се при опредѣљивању казните узима у обзиръ њѣново повторено злочинство и казнита се повишава, него се съ њима и у самой усамљеной апсани поступа много строжиѣ, и мава награда дає за њѣову вредноћу, него осталима; па осимъ овога кодъ њи се пази и на то да недоћу у додиръ. кадъ ћелию оставе, съ онимъ робѣящимъ кои су текъ првѣй путъ злочинимъ путемъ пошли и зато казниѣни. **Што** се тиче *млади злочинаца*, мора се на њи јоштѣ више обзира имати. У многимъ великимъ државама подигнуте су за њи особите апсане гдѣ се држе сасвимъ одѣљни одъ стары робѣяша, съ коима се опетъ у њѣновомъ затвору поступа, као што изискую њѣнове године старости, и пр. по околностима шкодују се, занимаю се радомъ њѣовой старости сходнимъ и негују се.

Кодъ *млады злочинаца* време таквогъ затвора мора много мањѣ трајати, єрѣ расположенѣ младѣшко може пре учинити, да се овомъ системомъ упропасте, него ли да се сачуваю и поправе. Држави се притомъ на свакиъ начинъ наклађує цели сходно и добро уређенѣ апсана за млађе злочинце, єрѣ треба само помислити колико то вреди, што ће се у великомъ брою грађана, кои ће за мало времена опетъ постати слободни, угушити зачета клица грешногъ живота а напротивъ искуство на велику жалость доказує, да се у рђаво уређенимъ апсанама млади преступници закона сиремаю за највеће злочинце.

Ако се у ономъ смислу као што самъ мало више означио, система усамљѣня спон съ ограниченимъ системомъ заєдничкогъ рада, и ако се да-

лѣ употребе горенаведене класификаціе робіаща, што се тиче поступава съ пѣма за време траяна казни, чиме имѣ се прелазакъ у слободу знатно олакшати може (као што є пре краткоѣ време на главный директоръ апсана у Ирландской Кротонѣ (Croton) препоручіо найживлѣ парламентской комисіи, да се заведу особити прелазни разреди робіаща), онда се система усамѣнаго затвора овако сваѣна може за цело као найболя препоручити. На іошѣ ако се томе дода државно старанѣ, да се свакомѣ поправлѣномѣ злочинцу кадѣ изъ затвора изиѣ паѣ прилика, да у граѣанскомѣ друштвѣ може и себи и држави бити одѣ користи, како небы морао опетѣ путемъ злочинства ударити: онда донста све остале системе мораю овой као найизредноі уступити.

Завршујући ово кратко о томѣ важномѣ предмету разлаганѣ, усуѣуемѣ се овомѣ приликомѣ изразити смерно наданѣ, да ѣе и наша земля у своме новомѣ развитку државноѣ живота умети оцѣнити важность доброѣ уреѣеня апсана по другимѣ државама и избрати за себе такву систему казнителны завода, коя ѣе и свакомѣ поєдиномѣ злочинцу и целомѣ граѣанскомѣ друштвѣ дати ємство колико за праведность каштиге, толико и за достойно поштовавѣ човеческе личности а и одговорити закеванѣма човечности и новіє просвете.

ОПИСАНІЄ ОКРУЖІЯ УЖИЧКОГЪ.

*Одъ Стояна Обрадовиѣа члена окружногъ суда
Ужичкогъ.*

Съ картомъ *)

Описанію овоме предходи карта, вѣрна снимка найгоровитіегъ окружія у отечеству нашемъ. Оно объяснява сва означенія у карти, па зато самъ доста обширно и говорію о свакомъ важніемъ предмету.

Скиданю карте съ простора окружія Ужичкогъ дала ми є повода найвише недостаточность досадашнѣхъ отечественныхъ карти нашихъ, у коима су одъ овогъ окружія сасвимъ неправильно планине, села и вароши изложене, а пространомъ описанію свега што дѣло ово садржава то, што невалязимъ у повременимъ изданіямъ спомена о отечественномъ простору, о производима отечественнымъ воособъ, о обичаима народнимъ и древности коя се у нашемъ отечеству наоди; а то є све одвећъ нужно явности предати ради общіе ползе и повѣснѣце.

Радећи на дѣлу овоме поредъ мое дужности званичне у часове одмора и за време одоховенія судейскогъ, нисамъ ни труда ни трошка поштедію, да цео просторъ окружія добро промотримъ и све достаточно што є у мой задатакъ спадало испытамъ, како се предъ доцнѣмъ дѣлабельма осрамотію небы.

*) Премда Друштво Србске Словесности зна да нису са свимъ поуздане карте кое прилаже Гласнику, опетъ мисли да є изъ више узрока добро што излазе на светъ и оваке кадъ нема болѣи.

Редакція.

I.

О простору и природнимъ границама окружія Ужичкогъ.

Цео просторъ окр. Ужичкогъ заузима у найвећой дужини одъ источно-южне западо-сѣверной страни 28 а одъ сѣверо-источне южно-западной страни найвеће ширине 18 сати. Површина пакъ целога окружія уобште износи 75 квадратны мля или 150 сати, у сваку млю два сата простора рачунајући.

Окружіе ово граничи: одъ запада рѣкомъ Дриномъ и предѣломъ Босанскимъ, одъ юга окружіемъ Новопазарскимъ такође предѣла Босанскогъ и рѣкама: Упцемъ и Тисовицомъ а у неколико и планиномъ Голіомъ, одъ истока окружіемъ Чачанскимъ и Рудничкиимъ, одъ сѣвера окружіемъ Валѣвскимъ и рѣкомъ Буковицомъ и найпосле на сѣверо-западной страни и окружіемъ Подринскимъ, но у маломъ само простору.

Оно се раздѣлюе на петъ срезова као: Црногорскій, Рачанскій, Златиборскій, Ариљскій и Моравичкій и заузима окружавајуће га границе 90 сати, одъ кога броя спада на просторъ кон одъ предѣла Турскогъ царства граничи 50 сати, и кон е просторъ уреднимъ стражарама и стражарима снабдѣвень.

Просторъ окружія Ужичкогъ као што карта показуе лежи између 43 и 44° сѣверне ширине и 37 и 38° источне дужине.

II.

О положенію и качеству простора овога.

Предѣлъ окружія Ужичкогъ естъ уобште горевитъ изузевши мале равнице и то: у срезу Црно-

горскомъ одъ села Ражане до Косѣрића између Црнога врѣа и Црнокосе, узвишени брда; поредъ рѣке Лужнице, а кодъ Пожеге поредъ рѣке Мораве. У срезу Моравичкомъ поредъ исте рѣке коя се Моравица зове одъ Аџина Брода те до села Бѣдине Вароши. У срезу Ариљскомъ такође поредъ Моравице у самомъ селу Ариљу у срезу Златиборскомъ поредъ рѣке Ћетинѣ одъ села Севойна па до села Злакусе, и западно исподъ села Кремена къ Стапарима и одъ Бранежаца до Шљивовице; и у срезу Рачанскомъ поредъ рѣке Дрине, коя неколико села запрема а то одъ Растишта те до Бачеваца и понешто узъ рѣку Рогаичцу и Пилицу.

Земљѣ које леже на овимъ равницама и уобште прирѣкама, здраво су плодни и за свакиј усѣвъ способне. Тамо се сѣе и богатый плодъ дае: пшеница, ечамъ, овасъ, крупникъ и кукурузъ као и остале зелени, а по другимъ местима сѣе се: кукурузъ, ечамъ, крупникъ, ражъ, елда и ситна прозя, други усѣви исељу се.

Найгоровитія мѣста запрема еданъ просторъ названный Старый Вла, кои се кордономъ поредъ Турске изъ среза Моравичкогъ, па преко Ариљскогъ и Златиборскогъ до среза Рачанскогъ пружа. Овомъ простору припада савъ срезъ Моравичкий а одъ остала три среза по неколико села и то одъ среза Ариљскогъ Пресѣка, Трудово, Мочиоцы, Ойковица, Ясеново, Бела Рѣка, Кућани, Бурађа, Негбина па до Любина; одъ среза Златиборскогъ: Драглица, Доброселица, Ябланица, Семеглѣво и Мокра Гора, а одъ среза Рачанскогъ: Заовине, Ягоштица и Растиште.

У овомъ предѣлу ечамъ и кукурузъ врло слабо рађа, па зато се тако и сѣе. Онде пакъ гди роди, мора добро нагноена земля бити, иначе одъ

уѣва нема ништа, едно што е здраво ладна клима, а друго е поглазито што су мѣста крива и каменита пакъ земля нема доволно снаге да уѣвъ до плода доведе и сачува. Али при свемъ томъ при чинѣнымъ пробама доказало е се, да и по тимъ частима, изузимајући само каменита мѣста и врло велике висове, може и кукурузъ и ечамъ па и линеица родити само кадъ бы се земля доволно нагноила и то сваке треће године повторавало, и кадъ бы се земљъ угарила на зимњи уѣви рано посѣjali; али, едно што е непрестано нагнаанѣ врло трудна стваръ, друго што и средства за то недостае а треће и поглазито што народъ ни уобичаю не то чинити, южний овай комадъ окружія лишава се стрвни уѣва, па готово и кукуруза, и по већой части рану по плоднимъ селима, варошима и варошицама купуе и тако се раномъ снабдѣва. Јонѣ се додати има нагноянѣ и угаренѣ земљъ и та препона, што су мѣста, како е већъ речено, брдовита и стрменита, пакъ се тешко тамо и оранѣ одржи, а угаренѣ све, нарочито есенѣ као и ововремене уѣве, буица и велике кише спесу и сваде у долове, и тако само ливаде остаю у природной важности, чимъ се доволно стоке издржава а са раномъ се свагда оскудица трпи.

Има доволно мѣста по овоме окружію гди бы и виногради врло добри бити могли, али то народъ не уобичаю, па зато винограда у цѣломе окружію и нема, изузимајући по вароши окружной и варошицама, гди поедини люди нешто лоза одгае и нешто грождѣ за ело добию, иначе вино се добива и купуе изъ сусѣдногъ окружія нарочито изъ среза Драгачевачкогъ.

У простору овога окружія има врло знаменити, узвишени и пространи планина као што су:

у срезу Моравичкомъ: Одвраћеница, Преко Брдо, Голія, Яворъ и Црвена Гора; у срезу Ариљскомъ: Мучањ, Кукутница и Мургевица; у срезу Златиборскомъ: Торникъ, Чигота, Віогоръ и Шарганъ; у срезу Рачанскомъ: Тара, Ивица, Збориште и Дервента; а у срезу Црногорскомъ: Ђлова Гора, Повлењ, Букови, Црни Вр' и Малѣњ, по обично су ове кршевите и са разнородномъ горомъ снабдѣвене, изузимајући Златиборъ, кои понайвећи просторъ заузима, али є већиномъ голетанъ и уливањенъ, кои богату попашу стоцы а особито рогатой дає.

О Златибору, кои то име носи одъ богате добити трговачке на марви која се ту сувати, има се више што рећи, него о сзима планинама, пустирама и суватима. Овај є просторъ мѣста сама природа украсила и за богату попашу опредѣлила. Ошъ нитъ є брдовитъ, ни раванъ, ни голетанъ, но текъ са умѣренимъ брдацима и по нешто ела и борова снабдѣвенъ, да човека романтическа окружностъ нѣгова у удивленіє и особито расположенъ доводи. Златиборъ до 7 сати дужине источне и 4 пуна сата сѣверне ширине заузима; и као што є са безчисленимъ брдацима, тако є и са изворима и речицама снабдѣвенъ. єръ нема долине у којој извора нема. На нѣму нема никаквы села ни други усѣва, но само су ливаде и марвена попаша, која све попаше у царству турскомъ превазилази.

Има по свимъ окружнимъ мѣстима и извора врло добри и съ водомъ богати, кои превазходе ладноћомъ и лакоћомъ све остале у сусѣднимъ окружіяма. Но између своіо одликує се врело Перунацъ у срезу Рачанскомъ, на комъ више воденица и фабрика радити могу и кои величественъ водо-

падъ причинява; и Ђзеро у планини Голіи срезу Моравичкомъ, коє є доста пространо и дубоко.

Наоди се и доста манъи и већи пећина, одъ кои су знамените три, и то: єдна у Трнави срезу Ариљскомъ ниже Чаєтине, у кою рѣка Поноръ утиче и на 5 сати далеко у селу Подпећу истиче у рѣку Ђетино; а да она иста ту истиче, освєдчено є сипанѣмъ поздера на утокъ. Друга є у селу Кремнима подъ планиномъ Шарганомъ, изъ коє ветаръ дува, и овај є при већој зими неопи-сано ладанъ. Но примѣчанія є достойно то, што ове пећине ветаръ престає, чимъ се на оризонту віори, олує и ветрови умѣрени появе. Пећина ова по увѣреню мѣштана заузима цео Шарганъ кон є доста пространъ и каменитъ. Овај ветаръ кон изъ пећине излази докле годъ допре, єсеня сла-на усѣвима ништа ни найманѣ шкодити неможе. Пећину ову или болѣ нѣно грло, коє нїє врло вели-ко, затворили су негда мѣштани каменѣмъ збогъ непреодолиме ладноће ветра, кон она изъ себе издає; но доцнїє увидивши да су се тимъ яко пре-варили, почемъ имъ три године сирѣчь докъ є годъ пећина затворена была, никакви усѣви роди-ли нису, отворили су є, а чимъ су є отворили, одма имъ є дѣйствомъ онога ладнога вѣтра плодность усѣва у првобитно станѣ дошла; а трећа є пећина у селу Ранчићу срезу Моравичкомъ, у кою се више стотина люди смѣстити могу, — као што є негда у време ратова, нарочито Хаци-Проданове буне смѣштано — изъ коє се доволно шалитре вади и коя више окаменѣны фигура има, коє су се одъ каплъи озго сливаюћи се направили.

Главни производи трговине почемъ пловећи река нема у овоме окружію єсу: рана, марва сва-кога рода, восакъ, медъ, коже, белый смокъ, — мас-ло, сирѣ, и каймакъ — грађа, лучъ и катранъ.

Поредъ говеда, оваца и коза, води се трговина и са свиняма, но скотоводство свиня ограничава се само на срезу Црногорскомъ, пола Моравичкогъ, пола Арильскогъ, пола Златиборскогъ и у целомъ Рачанскомъ изузимаюћи она три села, коя Старомъ Влау припадаю.

III.

О рѣкама и њинимъ својствама.

Рѣка мањя и већа окружје Ужичко има довољно и то по слѣдуюћимъ просторима: у срезу Моравичкомъ: Моравица, Студеница, Одвраћеница, Међуреча, Буковица, Грабовица, као главније, а остале мањ као и потоци добиваю име одъ оны села, поредъ кои теку. У срезу Арильскомъ: Рзавъ, Бела Рѣка, Любишница, Кладушница, Негбина, Поворъ, Паньица и на граници Тисовица и Морава. У срезу Златиборскомъ: Ђетиня, Сушица, Грабовица, Приштевица, Обудовица, Баланица, Камшница, Белый и Црны Рзавъ, Ябланица и на граници Увацъ. У срезу Рачанскомъ: Дрина, Шлица и помѣсне: Рачанска, Заглавачка, Зарошка, Оклетачка, Перуѣацъ и Трениѣвица, а у срезу Црногорскомъ: Каменца, Честобродница, Тиня, Кладоруба или Егида, Годѣвска. Сѣчорѣчка, Лужница и Скрапежъ а на граници Морава и Буковица.

Између своју напоменути рѣка, Дрина, коя одъ предѣла Босанскогъ граничи, естъ najveћа и најшира и спада у првы редъ, по којој омањ лађе и чамцы плове. У другій редъ долазе: Ђетиня, Рзавъ, Морава и Скрапежъ, а у трећій све остале рѣке, по ни по едной лађе пловити немогу, ерѣ сумѣста, крозъ коя пролазе, стрма, узана и каменита, па зато су рѣке и неспособне за пловидбу. Но у обште су све ове рѣке брзе и бис-

тре, изузевши юговину и киповита времена, кадъ се на мѣстима излію и не малу штету землѣдѣльцѣма причине.

Рѣке ове имаю у себи довольно рибе и ракова, као што ће се на своме месту рећи, и риба є врло вкусна, само є доста ситна изузевши Дрину, у којој се наоди: шарана, младица, штука, и сомова доста крупны и велики.

Потока мањи и већи има безчислено, по ови како су по себи незнатни нїє се за нужно ни нашло овде їй именовати.

IV.

О производима природнимъ.

а) изъ царства животны.

Окружіє Ужичко што се у общте животинѣ тиче, у малой или никаквой разлицы стои са свима горовитимъ предѣлима отечества нашегъ.

Одъ питоме четвороножне животинѣ коте се: говеда, коњи, овце, козе, свинѣ, магарцы, пси и мачке. Одъ пернаты: ћурке, гуске, пловке, кокошке и голубови. Одъ дивячи пакъ и то четвороножны: курацы, дивлѣ свинѣ, срне, дивокозе, лисице, зечеви, язавцы, куне, видре, єверице, творови, кртине, ежеви, пацови, польски и домаћи мѣшеви. Одъ пернаты: орлови, ястребови, лелецы, роде, чаплѣ, дивлѣ гуске, дивлѣ пловке, дивлѣ велике кокошке и петлови — глугаћи — кои до 8 ока крупни и тешки бити могу, дивлѣ кокошке белокриле — тетребови — величиномъ колико питоме, барпи лабудови, акмаце, ситне дивлѣ планинске кокице, яребице, препелице, голубови, славии, штиглице и т. д. Одъ крилати буба: лептирови, бели, црни, жути, шарени и највећи пиргави, лѣлѣни, светняцы и т. д. Одъ буба што не лете: шарене бубе или рогонѣ, бубе валявице крупногъ и ситногъ

рода, мрави, ваши, буве, стѣнице — стѣнке — ови збогъ многе боровине. одъ коє се уобште куће граде безчислено има, мольцы, скакавцы, попцы, швабе и проч. Одъ рода жаба: корняче, бабуре, зѣленоросне, ситне речне и землярке. Гуштеро-ва има само три феле: зеленбаћи велики, загася-то мрко црвенъкасти камени, и обични манъи са ошпиљистимъ репомъ. Црва и секте овой подоб-не, но већъ обште познате живеће како на земљи и у земљи тако и у дрвету има довољно, али из-ванъ обичногъ рода нїе се у овоме окружію при-мѣтити могло. Будући да су све рѣке по овоме окружію узке, брзе и плитке, изузевши Дрину и Мораву, то се по њима наоди само слѣдуюћій родъ рибе: пастрмке, младица, кркуша, вретенара, кле-нова, пузиє, црвенперки, шкобаля, и пешева; а сомова, штука, лияка, деверика, шарана, и т. д. налази се само у Дрини, но штука и лиякова, поредъ напреднапоменуते речне рибе, има и у рѣцы Морави. Ракова пакъ има по свима рѣкама у изобилію, само су мали и ситни, иначе здраво вкусни као годъ и сва речна риба, збогъ брзе, чисте и бистре воде у којој обитава.

Нашао є се у рѣки Ћетинъи подъ градомъ Ужичкимъ у време кадъ се риба бїє — мрести — пр. год. єданъ особитый родъ рибе, кои нико пого-дити нїє могао каква є. Величиномъ є одъ єданъ педао, дебљине као малый прстъ руке, безъ гор-њихъ перая само варку и предня доня пера. Главу є имала на подобїє чикова, а устнице као у пїа-вице и онако є њима припіяла за што є годъ вата-ла. Заушњакє нїє имала, но само єь єдне и дру-ге стране по седамъ малы црни отворени руница. Здраво є итра и кадъ се на землю бацї врло се пружака и неку ниску одъ себе дає. Нагледа глат-

ке безъ крелюшти и фарбе є зеленоцрнкасте. Турцы кои су є уватили и у стаклу усамлѣну оставили, увераваю да су іой и 8 бели мали нога по четири са стране видили, но после тога ніє се никаква показала. Подобно овой риби, ніє друга уваћена или онде вићена. *)

Што се тиче родова змія, ове су и овде онаке као што їй уобште познаємо т. є. црне барске, беле дугачке и троме, жути по одъ фатъ дугачки и као рука дебели смуклови, шарене средиъ зміє и црно загасите коє пису дуже одъ аршина, зле су и отровне коє и нападаю и ове обично по каменю и кршевиμα живе. Ванъ обични змія у овоме окружію єсть утакъ, кои неможе бити дужи одъ єдне стопе миранъ є и кротакъ, главу има обични змія, зейтинъ фарбе и ніє за люде и стоку опасанъ, али зміє, ма когъ рода оне были, нештєдно затирє, зашто се обично манѣ или никако змія ненаоди гди онъ живи**). Налази се и акрепа по зидинама и кршевиμα и некимъ старимъ кућама, кои су найдужи одъ три палца, но нема примѣра,

*) Petromizon Planeri Bloch. Нем. Pricke, Neunauge, Чеш. Pihalice Mihule; Поль. Minog; Крайнски Piskur. Овамо спада по свой прилицы и Србска рєчъ Пискоръ коя се у народу чує. Ова є риба зато манѣ позната, што понайвише борави на дну вода, и што збогъ малы уста неможе мамаць съ удицомъ прогунути.

Пр. II.

**) Ово є верованѣ по свима Югославєнима распрострто, безъ да бы се томе поводъ могао знати. Ево шта є у ствари истинито: Плашљива ова и безазлена животиня — *Anguis fragilis* L. — ра'ни се црвиμα и ситнимъ инсектиμα, а нема ни орудія нити снаге, да бы могла зміяма, коє су свакадъ одъ нѣ веће наудити.

Пр. II.

да су коме отровномъ жаокомъ своіомъ вредъ нанели.

Найпосле примѣчава се и то, да се у срезу Рачанскомъ око рѣке Пилице у доста великой маси наоди еданъ родъ лептирова, кои се сасвимъ одъ обичны црни разликую *). Они су средиѣ величине, врло итри, имаю доста танко и шиласто тѣло а крила светла загасито црна, која се преливаю на подобіе затворено плаве кадифе. Ова фела лептирова на другоме се краю у овоме окружію до сада ніе примѣтити могла.

У осталомъ што годъ овде ніе споменуто, принадежи у обични общепознати родъ животины.

б) изъ царства растѣнія.

Као што є на своме месту речено, предѣлъ Ужичкогъ окружія сасвимъ є горовитъ и у томе онъ превасходи сва окружія отечества нашегъ, а гди є оваки предѣлни положай, тамо су нарочито и растѣнія дивљанія, и дрвеће, когъ се ређе по другимъ местима наоди. Почевши одъ половине среза Ариљскогъ па преко Златиборскогъ и Рачанскогъ, како стари Вла држи, планине су уобште боровима, елама и оморикама — смрчевима — обрасле, у којима се врло мало букви и други дрвета налази. Овакове су планине Муртеница, Торникъ, Віогоръ, Шарганъ, Ивица и Тора. Наоди се ови дрвета и у срезу Моравичкомъ по планини Голіи и Явору а у срезу Црногорскомъ на Малѣну, црномъ Вр'у, Буковима и Повлену, али ређе; само оморика тамо никако нема. Борова има два рода бели и црни. Одъ белага се япія сѣче и тестерама даске режу а одъ црнага вади се катранъ

*) *Aratura Pila Osc.* Ово є найлепшій лептиръ у Европи.

и лучъ, кои се место свеће употребљава, връ овај преко сваке мере има много смоле у себи збогъ чега се не редко догађа, да се одъ припеке сунца по неки запали, на цела планина у коренъ изгоре. Примѣчанія є достойно, да црни боръ неможе у висину выше одъ 6—7 фати израсти, и чимъ дође у неке опредѣлене године свое одма гране вр'а на страну растури и као криветъ раванъ му връ остане. Ћле и оморике слабје се употребљаваю, али тврђе у корену стоє; напротивъ боръ сасвимъ плитко по вр'у землѣ жале растура па зато се брже и суши и одъ непогоде лако извалити даде. Борови се у пресади најлакше примити могу, ако се само онако усади, као што є у природномъ свомъ мѣсту намѣштєнъ быо, а чимъ се манѣ или више загрне, осуши се. Друга сва мѣста окружна обрасла су обичномъ горомъ као: буквама и грмовима имено: церомъ, границомъ лужнякомъ и бѣломъ; далѣ: липама, брестовима, кленовима, глоговима, лескама, триѣмъ, березомъ, тополомъ, ясикомъ, врбомъ, смрекомъ, на којој вєня расте, клокочкомъ, ракиномъ, ивомъ, брекиномъ, и пр. Питома пакъ дрва єсу: ябуке, крушке, вишнѣ, трешнѣ, гулѣ, ораси, оскоруше, дудови, шљиве, багрени и пр. Има скоро свудъ доволно по кршевима и руя, наоди се неко дрвце, сасвимъ на форму чая кое тако и називлю *), а има само ређе жутога трна, кои се противу жутице болести употребљава и кои є прави лекъ одъ те болести. А наипосле наоди се, само ређе медве-

*) У Србїи чай, баръ оно што подъ тымъ имено изъ Хине купуємо не расте, већ ђе то бити оно исто растѣнїє, когъ има и по Ртню, и кое народъ тамо зове планиномъ — *Arctostaphylos uva ursi* Adam.

ће леске. Одъ рода лоза има: дивљи и питоми, кушина, оструге, малина, грозђа и пр.

Далъ сѣе се за рану: пшеница, ечамъ, овасъ, крупникъ, кукурузъ, елда, ситна проя, кромпиръ, кои и по найладниимъ предѣлима добро рађа, пасуль, купусъ, лукъ, ротква, репа, цвекла, крас-тавцы, наприка и све остале домаће зелени које изображена Европа употребљава.

Што се трава тиче, ови како питоми и раз-на цвећа, тако и дивљи има безбројно као и свудъ по отечеству нашемъ Србији, но само се овде напомињу четири рода одъ оны, кои по дру-гимъ местима, или ређе, или никако има, а ове су: здравацъ, линцура, боровница и краљвацъ. Прва и друга у кореню употребљава се за лекове наро-чито у пићу, последња такође за лекове а боро-вница употребљава се за ело као и друга воћа. Линцура у узрасту и цвету отличнија је одъ своју други трава. Она има стабло средњегъ прста деб-љине, изнутра шупљъ и округло на подобіе трске, скоро фатъ високо израсте и лако се преломити дае а цветъ му је при деблу на више чланака ситно израстао и дебло на подобіе руже окружио, жуть је, има лепъ и пріятанъ мирисъ, иначе је горакъ, као што му је горакъ и коренъ. Боровница не израста већа одъ еднога педля, има мали и оштаръ на подобіе шимшира листъ и плодъ има колико дивљъ ситне трешниъ, фарбе је отворено плаве и врло вкусанъ за ело, снабдѣвенъ са малимъ семенчи-цама; но ова трава сѣ које плодъ селяцы беру, једу и продају, расте само по онимъ местима гди су борови, еле и оморике. Краљвацъ такође сматра се за лековиту траву за свашто особито за дои-лѣ. Она здраво дубоко по аршинъ и више у дуб-љину расте, коренъ њој је округао и гладакъ. У висину не расте, но одма при земљи растури уза-

но боцаве лиске у кругъ одъ єдне стопе. Одъ ови у средини подижу се ситне такође боцкаве, танке и одъ два палца високе друге лиске, и пошто се скупе и направе као ружу зеленъ цвєтъ, почне унутра у средини расти млечна и слатка ябучица, а краємъ око нѣ изъ првога цвєта укажу се бледожуте, врло узане, глатке и єданъ палацъ високе лиске, а између нѣи и преко оне ябучице, ситанъ жуть и као сунцокрєта застирачъ, а подъ овимъ на ябучицы има као решето тенчица єдна. Ябучица докъ є јошъ зелена прїятна є за єло и има вкусъ на подобіє репе.

Гљива има разнородны као: шкрипаца, печурака, шмрчака, калуђерки, рудинарки и т. д. коє се за єло употребљаваю, а има мноштво и други, коє се по имену и незнаду. Међу овима има гљива отровни за марву и човека, и овакве су обично црвеникасте. Но своју ови родова гљива наоди се и по другимъ местима у Србии.

в) изъ царства ископаємы и минерала

Ни єдно може бити у Србији окружіє нїє толико занемарено у смотренію истраживаня руда, минералны вода и други метала као окружіє Ужичко. Шта више, у народу є овомъ одъ прастари времена наслеђена та будалаштина крити, ако бы се гди коє одъ овы показало, а то є се чинило свагда изъ два узрока: прво што су се люди бояли, да ће имъ се збогъ тій руда землѣ безъ пакнаде одузети, а друго, што ће по њину миѣнію та и слѣдуюћа села подъ кулукъ подпасти. Изъ ови и подобни узрока не само што майдани истраживани нису него су јошъ, као што є мало пре речено, кривени; и нїє никако могуће, да у овомъ горovitомъ предѣлу богати и полезни майдана нема. Но одъ како є отечество наше внутреню незави-

сиу слободу добило, и одъ како су зраке просвете и у сама погранична и сурова места допирати почеле, одонда су люди већ и о томъ слободнѣ мислити почели, па зато су неки майдани већ и откривени али јошъ вештачки добро неиспытани.

У колико се простимъ средствама доказати и посведочити могло наоди се у срезу Златиборскомъ, планини Шаргану руда гвоздена и оловна, а у селу Кремнима майданъ одъ најболѣгъ кремѣня. У Никоѣвићима истоме срезу и Субљу срезу Црногорскомъ има каменогъ угља у изобилію, а у овомъ и майданъ одъ најболѣи брусова. У Никоѣвићу има и сребрна руда, али доста мршава. У Добрињи срезу Црногорскомъ и Качеру срезу Златиборскомъ има најфинѣ и у изобилію креде, која при чинѣној проби ову обичну креду што изъ страни предѣла добивамо и тронимо, много превасходи. У Добродолу срезу Црногор. има врло добре беле земљъ за граунтиранѣ, у Ражани црвене а у Скакавцима црвене, жуће и зелене, која се као фарба на свашто употребити може; у Ужицу пакъ наоди се масне чивитли земљъ и кречнога камена. У Любанима при Ужицу има доволѣно шареногъ а у Стапарима црвеногъ мермера; али и еданъ и други превазилази мермерни майданъ, кои се повр' Ариля у планини Благои наоди. Овде се наоди шарена, плаво-жута, црвено-модра, зелено-бела и т. д. а има га у масама и одъ едне само фарбе, и по природи нѣговой познаѣ се, да бы лако се уладити могао, почемъ то показуѣ неко комађе израђена мермера коѣ се наоди у Ариљу, Пожеги и Ужицу. Майданъ сумпора наоди се у селу Прсянима*) а шалитре има по свима пећинама.

*) По њиви Дим. Росића у Пріянама налазио самъ у грумену разне величине минералъ, кои Турцы

Примѣчава се, да у селу Равнима има и злата на сву прилику, ерѣ кадѣ еданѣ потокѣ придође и вода брдо одадере, тадѣ се најболѣ рудне жице показую, но ово є іошѣ неиспытано.

Што се минералны вода тиче, одѣ овы има у селу Приликама срезу Моравичкомѣ една кисела вода коя се са великомѣ ползомѣ употребљава и посѣтителя сваке године прилично има. Има у селу Біоски и селу Любичу срезу Златиборскомѣ и селу Дубниці срезу Црногорскомѣ по една врућа вода, између кои она у Біоски врло є мала, са другимѣ водама измешана па тако скоро и неупотребителна.

Баня дѣйствителна проглашена и одвѣћ полезна налази се одма при селу Брезовцу предѣлу босанскомѣ окружія Новопазарскогѣ а кодѣ манастира Банѣ, на самой граници среза Златиборскогѣ према нашега села Доброселице, коя одѣ нѣга ни два сата растојанія неодстои. Тамо многи народѣ одлази и са великимѣ побольшанѣмѣ здравља враћа се, само є за обитаванѣ неудобно, почемѣ други зграда нема нити Турцы начинити даду, осимѣ нешто неуредне меане и нешто рђави ћелия при манастиру.

За ову Баню приповеда се, да є краљ Србски Драгутинѣ, кои є краставѣ и шугавѣ быо, сѣ войскомѣ кѣ нѣой дошао и окупао се, пакѣ заражене томѣ болешћу и войнике дао купати и одма

зову Алтанбанѣ, Нем. Augirpigment. Састои се изъ $\frac{39}{100}$ сумпора и $\frac{61}{100}$ сичана најжешћегѣ у природи отрова. Ако є ово онај истыи минералѣ, кои Г. Обрадовић наводи, то се опомињу жители ужички, да одѣ нѣга неправѣ ѣбиритѣ. Да є то пакѣ донєсѣ сичанѣ може се свакии уверити, ако єдну мрвицу на жарѣ бацы: жеженѣ сичанѣ издає мирисѣ белогѣ лука.

Пр. II.

да є савршено здравъ постао заєдно са войницыма, и за споменъ, да є онъ собомъ монастирь Баню дао сазидати.

Драгутинъ є овай V. краљ србски одъ племена неманића и сынъ Уроша I. четвртогъ краля србскогъ. Онъ є монастирь овай сазидао 1283. год. кое се дознає изъ изрезаногъ на мермернимъ плочама у зиду надписа, а ту се наоди, на великомъ колу подъ поліелемъ и великій грбъ србскій съ два орла съ крунама на глави, на камену изрезанъ. У Горобиню и Міоницы имаю две слане воде.

V.

О жительствоу вообште.

Као што є напредъ речено жительство є у овоме Окружію, прама горовитогъ и кршевитогъ овогъ предѣла доста умножено; єрь по найновіємъ у 1855. години чинѣномє попису, у целоме окружію има вообште 84.523 жителя и то у срезу Црногорскомъ 22.499 одъ кои има 11.494 мужки и 11.005 женски; у срезу Рачанскомъ 13 538 — 6911 мужки а 6747 женски; у срезу Златиборскомъ подъ кои и варошь Ужице подпада 17.605 — 9121 мушки а 8484 женски; у срезу Арильскомъ 15.932 — 8124 мужки и 7808 женски; и у срезу Моравичкомъ 14.929 и то 7675 мужки и 7254 женски. У вароши пакъ Ужицу има 946 мужки и 800 женски душа православногъ вѣроисповѣданія, и 198 мужки и 184 женски душа Цыгана вѣре мухамеданске, а обоє и све у суми састављено износи 2128 душа; но и Христіяни и Цыгани стављени су подъ жительство среза Златиборскогъ. Турака у вароши Ужицу са женскима заєдно има 5010 душа и 689 кућа; и како ови за себе обштину сочиняваю, нѣювъ брой-ніє стављниъ подъ жительство вароши Ужица и среза Златиборскогъ.

Жителѣи овога окружія већиномъ су земљадѣлци, а ови су обитателѣи села, међу којима се по некѣмъ марвеномъ трговацъ, терзія, ковачъ, коларъ и качаръ наоди а доволно число међу њима има дунђера.

Жителѣи окружне вароши и варошица како Срби тако и Турци, занимаю се разномъ трговиномъ и занатима, а има одъ обе вѣре и земљадѣлаца. Међу занатлијама пайвише има терзія, сараџа, тукѣкѣија и табака. Цыгани пакъ по већој су части ковачи и џамбаси а има и земљадѣлаца и сви стално живе. Турака нема по другимъ мѣстима ванъ у окружнѣи вароши а Цыгана се наоди и по варошицама и некимъ селима, особито у Иванѣици, но они нису тако стални као ови у окружнѣи вароши еръ ови сви своѣ куће имаду. Турци се отличују са янѣмъ добри коња, съ којима се найвише и занимаю, біенѣмъ нишанъ изъ шишана, баџанѣмъ камена, кошѣијама — тркама — разнимъ теферѣиѣијама — забавнимъ увеселенѣијама — сѣденѣмъ по кафанама, и пушенѣмъ узъ горку кафу, а слабо врло нарадъ и посао пазе, збогъ чега съ дана на данъ све сиромашнији биваю. Куће су имъ свудъ неуредно разсуге, одъ дрвета пограђене, нечисте и по већој части трошне и слабе. Сокаџи и калдрме неуредне и испровальиване, дућани ниски и рђави а чистоћа сасвимъ занемарена.

Што се пакъ тиче селяка наши, они по већој части патріархално живе особито по Староме Влау. Има доволно домова у којима се по 6 и 7 оженѣи глави наоди, има у којима по 50 и 60 душа задружно живи, а има и такови, у којима отаџиошъ здравъ и снажанъ стараџъ по 9 10 и 12 синова, већину оженѣији има. Обитателѣи целога окружія люди су здрави и крепки, бистри и

одрешени у говору и мислима. Има доста стараци и старица кои доживити могу 130 година. Али при свимъ овимъ добримъ свойствама, изображеніе имъ много оскудѣва, и живе и управляю се како у смотренію економичномъ, тако и иначе као што су одъ свои прастари наслѣдили. Они се занимаю землѣдѣліемъ и скотоводствомъ, особито плоћеніемъ оваца, говеда и свиня. Доста домова има кои по 400—500 оваца свагда обдржаваю. Нѣювъ є горскій животъ слободанъ. Найвеће планине и дубраве нѣима є како и собствени домъ. Оружіє радо имаю и обично, было на радъ, было на састанакъ, заветине или богомолю, свуда са собомъ носе и врло добро нѣиме погађаю. Међу собомъ доста мирно и дружелюбно живе, али се и међу нѣима зли и рђави люди наоди. Найвећи су имъ пороцы то, што радо у айдуке одбегавая; но као и айдуцы тврдъ и постоянь предѣлни свой карактеръ задржаваю. Айдукованѣ они сматраю за найвеће юнаштво, управляюћи се обично по старимъ песмама прославлѣни айдука, па зато и бывая горди и држе за недостойно свога юнаштва нападати свакога особито сиротиню. Найвећу ярость изливаю надъ онима кои су їй увредили и надъ инозѣрцыма. Неустрашими су, юначни и издржателни. Найвише се по великимъ планинама баве а ятаци су имъ по већой части за границомъ у Турској нарочито у предѣлу Васоевићкомъ и Морачкомъ кои съ Црномъ Горомъ граниче.

Воздухокружіє овога предѣла више є ладно и по томе здраво, па зато свагда мушки полъ; као издржателни, више се и рађа и дуже живи него женске, као што се напредъ изъ ове главе види, да мушки полъ са 1927 душа женски превазилази. Примѣчанія є вредно овде напоменути, да по пла-

нинама Ужичкимъ фатъ и по, а на мѣстима некимъ и два фата дебели снегови падаю, па зато и пролази за неко време немогућни биваю; а чимъ се по жупнимъ местима најманѣ ладноћа осѣти, по планинама се већъ снѣгъ укаже, зато предосторожни люди одма топліе альине облаче.

У осталомъ уобшће узевши, више има сиромашни него имућни фамилія, ерѣ населѣнницы изъ предѣла Турскога царства више него едну трећину сочиняваю.

VI.

О народнымъ обичаима у обшће.

Народъ целого окружія Ужичкогъ, кои се са земледѣліємъ занима, задржао є и данъ да нашињи прастару оригиналну ношню альина и то у оба пола. Мушкарцы имаю кратке съ рукавима гунѣиѣ, беле или црне, црвене или шарене поясове, силаве, пеленгаѣ, па ногама беле тозлуке све одъ сукна коє су имъ жене опреле и откале и на глави фесове. Женске у Старомъ Влау носе беле или црвене дугачке сукнене альине съ рукавима, зубуне беле или црвене, а неке и црне, безъ сваке шаре и веза, шарене кецелѣ одъ вуненога платна, лепо извезене прслуке и на глави фесѣ. Девойке се одъ жена у толико разликују, што ове носе перчинѣ око феса, а жене лепо савію и уредно наместе око оба ува вितिце, неке разделе косу на двоє, сплету и преко главе претуре и оба края саставе, а неке и перчинѣ око феса обмотаю по безъ шаміє. По другимъ пакъ мѣстима изванѣ Старога Вла у обшће носе женске зубуне одъ белогъ собомъ урађеногъ сукна свудъ разнымъ фарбама и киткама изшаране и белимъ шљокама попунѣне кои врло дели-

катно изгледаю, друге лепо израђене и набране кеџелѣ, беле или шарене прслуке, на глави фесове и око овы перчине. Овако се носе и жене и девојке, само се жене одъ девојка у толико разликују, што око фесова имаду шамію а съ предѣ кеџелю сукнену врло лепо изшарану; но и жене и девојке носе струке съ новцѣма око врата, а имућниѣ и дукате по фесу. Али по вр' целога пакита свагда се белимъ марамама или шаміјама по глави покриваю. По отмићнимъ и богатимъ селскимъ кућама, наоди се пошнѣ у оба пола као и по варошима, а како се саданѣга времена по варошима и варошицама носе познато є свакоме.

Мушкарци су доста прилѣжни за радѣ. Они се занимаю: крченѣмъ, заграђиванѣмъ, оранѣмъ, копанѣмъ, косидбомъ и т. д. Млађи чуванѣмъ стоке и томе подобно као и девојке до 16—17 година, остале женске ограничаваю се на домаћимъ пословима: преденѣмъ, тканѣмъ, плетенѣмъ, везомъ и т. д. а одъ скорогъ времена почеле су и на польски радѣ излазити. Гди є више жена у кући, поредомъ готове єла и радинима носе, а планинка се на целу или на више година избира и ова бива обично одъ старешница кућни.

Люди обично носе пусать и никудъ се съ нѣмъ не растаю. На саборе кодъ цркви и манастира или други опредѣлѣни места, радо у гомилама у обоємъ полу одлазе, тамо играю и веселе се безазлено, коє неки путъ и по два дана трає. Има сабора на кои се и по 10.000 душа одъ више села и срезова збере, и на овимъ саборима обично се бегенисаваю момцы и девојке, а и пріятельи, єрь већъ исчезава онай обичай, кадъ су родителѣи синове женили и кћери удавали безъ да су се младенцы кадгодъ пре до венчаня видели.

При овакимъ обштимъ и явнимъ састанцима непрестано се игра и пѣва одъ оба пола у колу и изванъ кола; и кадъ човекъ внимателно са стра- не мотри на овай веселый скупъ, мора признати, да є животъ селяка найзадовольнїи, єрть хиляде предъ собомъ гледаюћи, неће ни кодъ єднога наћи меланхоличну занетость, намрштено лице, дубоко спекулативне планове, стра и знеранї и т. д. но свуда налази обште расположенї и смей. Одъ пѣсама цео се предѣль ори, и у єдномъ минути чує се по стотину гласова кои починаю или свршую пѣсме. Гостолюбиви су у врло великомъ степе- ну и странца угосте како собствени родъ. Кадъ коме вѣру зададу, погазити є неће до последнїхъ капі крви, али су и осветолюбиви и строги гони- тельи кадъ имъ се неправда учини. Гди се саста- ну, было при славама или свадбама или макаръ кодъ казана, радо єданъ другомъ приповѣдаю раз- не приповѣтке, међу коима се доста суєвѣрни ства- ри: о вилама, вѣштицама и проча налази. Найрадїє се разговараю о женскимъ. Врло се занимљиво разговараю и о старимъ юнацима и нѣвинимъ дѣли- ма, али іошъ радїє узъ гусле славна и храбра нѣи- на дѣла попѣваю. Има извѣстно єдна трећина овде люди кои узъ гусле свирати и пѣвати умеду, а одъ ови више такови првенаца, кои све гусла- че и пѣваче узъ ово орудїє на свѣту прева- зилазе.

Слава и свадба кодъ селяка трає по неколи- ко дана гди и позвани и незвани иду, єду, пію па тамо и спаваю, безъ да ће коме годъ домаћинъ пребацити или га опоменути да кући иде. Они у слављїню крснога имена и празнованю светаца найвећу светиню сматраю; и ко имъ у овоме пре- пону положе, тай имъ найвеће непрїятельство на свету чини. У цркву радо иду и Богу се моле;

но при свемъ томъ има довольно и одъ мушкогъ и одъ женскогъ пола, кое се целога свогъ века ніе исповедило, причестило и у цркву долазило, но ово има своє узроке. Први є томе узрокъ, што су села здраво разштркана, као што су и куће по планинама растурене една одъ друге по сатъ и выше. Други є узрокъ, што є врло редко међу нима свештеника, почемъ єданъ три и четири села држи, а тай просторъ десетъ и выше сатій места заузима, и што су свештеницы люди прости и безъ довольногъ изображеня, изузевши неколико одъ повієгъ времена. Трећій є узрокъ што су цркве врло у ретко а одъ села здраво удалѣне. И четврти, што свештеницы врло ретко или никадъ у цркви или помѣстнимъ скупштинама слово божіє не проповѣдаю, него напротивъ много недѣля и празника прође, кадъ се у цркви ни служба Божія не одслужи.

Далъ како су путови збогъ горовитогъ положенія свудъ, до скоро, врло рђави были, па на выше места и садъ обичая нема, да се люди на колима служе, нити се ова возити могу, зато све и сва на товаренимъ конѣма преносе и са самарима се служе; а кадъ япію свлаче, пробуше греду, дирекъ или даску на вр'у, провуку витицу или личину, увате по два или четири вола, и тако по земљи вуку япію до означенога мѣста а дрва у самарима доносе. Одъ скорогъ времена држе неки люди и кола, по то по найвише у окружной вароши, а по обличњимъ селима служе се и двоколицама.

Усѣве доста неблаговременно сѣю и ливаде забрашноу, па зато са овимъ потребама доста и оскудѣваю. При ораню обично се са ралицама и два вола служе. Има и плугова, само су ређи

и употребляваю се на равнимъ местима и око рѣка и по лукама.

У селяка куће су обично мале, ниске и са лубовима и кровяномъ покривене. Има њ и даскомъ покривени, но ово е само кодъ имућниѣ люди. Одъ камена зиданы кућа врло мало или никако има, ерѣ то јошѣ ни уобичаили нису, премда свудѣ врло добра камена за зиданѣ доста има. Внутренѣи распоредѣ кућа, уобште узевши, доста е неуреданѣ и нечистѣ, ерѣ зими у кућу или собу и по неко марвинче уведу тега тамо негую и одъ зиме предохране.

У осталомъ народѣ е богобоязливѣ, послушанѣ и покоранѣ само кадѣ се уредно съ њимъ поступа.

Додати се има јошѣ и то, да већа часть селяка подѣ дугове падаю, па тако и пропадаю у сермиѣ; а то највише зато, што се многи пуштаю у коекакве трговине кое неразумеду. Уобште пакѣ мушки па и женски полѣ доста ракиѣ пиѣ, па само изѣ овы узрока доста се разнородны и преступника при судовима наоди.

VII.

О древностима и о преданіама народнымъ.

Као што се свудѣ по отечеству нашемъ наоди древни зидина, кое представляю старе градове, куле и цркве или монастире, тако се овы паметника наоди и у окружію **У**жичкомъ довольно. Дѣйствителный градѣ, кои и сада подѣ управомъ Турака стои и служи као заштитна тврдиня, зиданѣ е по приповеданію стары людиѣ за време владѣнія Неманића лозе, али пре цара Душана и служіо е као мала крѣпость за надзираванѣ заточены преступника. Онѣ е онда доста мали и сла-

бо утврђенъ градъ быо, а доцнѣе подѣ султаномъ Селимомъ повећанъ є и распространѣнъ па яче и утврђенъ, као што се то са узвишене по вр' нѣга стѣне, која се по турски „бунк-ташъ“ зове, најболѣ видити може. Калканъ пакъ или предградіе, кои є на 50 фати западо-сѣверно у расто-янїю са 4 куле награђенъ, подигнутъ є за време Кара-ђорђево крајине и првогъ Србскогъ устан-ка противу Турака, а после є одъ Турака догра-ђенъ и јошѣ болѣ утврђенъ.

О граду овоме изъ народнихъ припове-даня ништа се друго недознає. осимъ то, да є у време избора Лазара Сремскога войводе и ве-ликаша Србскогъ, кои є се одъ фамиліе Неманића оженіо, за цара србскогъ, Никола Алтомановићъ као войвода и великашъ србскій быо є заповед-никъ надъ Ерцеговиномъ подѣ коимъ є и Стари Вла са градомъ Ужичкимъ быо, па као такови, да є се воспротивіо подчинити Ерцеговину цару Ла-зару, збогъ чега є овај съ войскомъ на нѣга и ударіо, побѣдіо га, уватио и извадивши му очя у градъ Ужице у заточеніе послао, гди є Алтома-новићъ по краткомъ времену и животъ окончао. Сраженіе є было кодъ села Попиковице, гдѣ садъ варошица са 50—60 дућана постои.

Знатанъ є овај градъ иза новія времена, єдно по томе, што є двапутъ одъ Срба подсѣднутъ быо, и то први путъ подѣ вождомъ Србскимъ Ка-рађорђемъ, коме су се Турцы и предали, а други путъ подѣ княземъ Милошемъ Обреновићемъ; а друго, што су заточени у нѣму 1815 год. кнезо-ви наискін, второгъ подѣ княз. Милошемъ устан-ка народнѣгъ као: Мияило Радовићъ златиборскій, Алекса Поповићъ ужичкій, Василиє Радончићъ црногорскій, и Радованъ Маслаћъ карадагскій, кои

су Турцима за миръ у народу ємчили. и као тао-
цы држати, изъ найвеће градске куле, престру-
гавши ножићима лапаць у комъ су заковани бы-
ли, крозь пенџеръ, преко 10 фати одъ стрмогъ
темеля а 30 комцемъ на ниже до рѣке Ћетинѣ,
чрезъ навезане поясове своє спустили се ноћу,
одъ кон є само Міяило Радовићъ невредимъ остао,
Алекса сломи ногу у куку и остане на месту подъ
куломъ, а Василіє се сасвимъ згруза и ову обоицу
сутра данъ Турцы посѣку. Маслаћ пакъ, кон
є быо опасно ногу угануо, буде одъ Радовића на
леђима уза стро брдо, Забучъ зовомо, узнетъ и
тако се оба спасу.

Далѣ примѣчава се и то, да у Ужицу на рѣцы
Ћетинѣ имаду две знамените у растојанію одъ гра-
да 100 и 200 фати камене и одъ најтврђега мате-
ријала художествено саграђене ћупріє, коє и сада
у савршено добромє станю служе а свака є дуга
преко 30 фати и са више окана снабђвена. Обе
су биле грдно великимъ плочама са стране огра-
ђене и оловомъ заливене, но у време србско-тур-
ске размирице подъ Карађорђеѣмъ и Милошеѣмъ
нешто є одъ тій плоча топовима градскимъ изод-
валъивано, нешто одъ Срба поизодвалъивано збогъ
вађеня олова, а нешто и данасъ на своє месту
невредимо стои. Одъ овыдвєю ћупрія єдна є нижа
маня и ближа граду, а друга є већа и одъ града уда-
лѣнија. На овой последњой има на средини одъ сѣге
три фата високъ озиданъ стубъ и у њѣму умѣште-
на одъ белогъ мермера плоча съ турскимъ надпи-
сомъ, у комъ стои, да є исту ћупрію пре 239 годи-
на неки Асанъ-Бегъ Касапчићъ севанъ градио; но
по народнѣмъ предаю, овай є надписъ фаличанъ,
єръ се казує, да су кралѣви одъ лозе Неманића
обе ћупріє кадъ и градъ Ужице зидали, па доц-
ниє да су Турцы за преиначити споменъ србске

моћи на вопросномъ стубу плочу преврнули и србски надписъ сакрили а турски са реченимъ надписомъ додали.

Ове ћупріе да су не одъ Турака, но одъ Србски кралѣва за време њине владе саграђене, посведочава се и тиме, што се нигде примѣромъ не-доказуе да су Турцы, одъ како су Србию и Босну покорили и себи подчинили, гдигодъ овако художествене, величествене и постојане мостове подигли, као што су ове две ћупріе на Ђетинѣи при самой вароши Ужицу.

Друге знаменитости у Ужицу нема, осимъ една целокупна одъ тврдогъ матеріяла скоро четвороуголна озидана и са уедно великимъ и високимъ кубетомъ снабђвена црква, коју су Турцы у памію преобратили; но одъ 1804 године она є и у цркву преобраћана. Говори се, да є и она зидана за време Србске владе подъ племеномъ Неманића. Садъ се зове Шева-памія, коє є названіє получила много доцнѣгъ времена збогъ еднога шея — Турскогъ вишегъ свештеника — кога су Турцы и за свеца почитовали, пакъ га наипосле прогнали и по наредби царской посѣкли. Онъ є ту и єдну дервишану — Турски монастирь — озидао, кои и садъ неупотребителанъ стон.

Уосталомъ уобште се држи, да є Ужице ово своє име добило одъ тесногъ и одъ два брда скученогъ положенія нѣгова.

У срезу Златиборскомъ, кон є то названіє добио одъ богатогъ напика Златибора, има сѣдуюће древности: у селима Кремнима и Равни има Римско гроблѣ са грдно великимъ каменѣмъ а међу њима наоди се, и то у Кремнима шестъ найотличниѣи. Ови су фатъ дуги и $\frac{1}{2}$ фата широки и дебели и разнимъ фигурама украшени. На њима

су изрезани мртви лежећи люди са десномъ рукомъ на прсима, левомъ на образу и десномъ ногомъ преко леве претуреномъ. На едномъ е изрезанъ ритеръ римски са шлемомъ на глави и мачемъ о бедрима. У селима Мокрой Гори и Мачкату имаду гробља која се сасвимъ одъ римскогъ разликују. Тамо има грдно велики плоча истоку окренути, а доста велико число наоди се и такови каменова, кои су самотворно на подобіе куће, колики е годъ гробъ, сасѣчени, само што имъ е съ плоче поведена узвишеность до стрее, све више на страну извођена а одозго као кућно слеме на ножъ дотерано. Овакова каменя надгробногъ наоди се на више места и држи се поуздано да су србски, еръ се дае примѣтити на некимъ мѣстима, да наши Срби и данасъ мртвацима овакове споменике дижу само у мапѣмъ формату. Каменъ ово нема никаква надписа нити е крстомъ означено.

Найзапаменитія у овоме срезу древность естъ монастирь Руйно, кои е некада знаменитъ быо па и свою типографію имао, као што о томе и Г. Вукъ С. Караѣићъ у 5. броју Србски београдски Новина одъ 1857. год. споминѣ. Писатель предстоѣтегъ дѣла потражио е местимице овай монастирь и нашао му е остатке развалине. Онъ лежи у селу Врутцыма при рѣки Ћетињи недалеко одъ села Біоске, коимъ се именовъ онда и рѣка Ћетиња звала. Местоположеніе врло е изборно и садъ е ту сеоско гроблѣ. Знаменія славногъ тога монастира садъ никаква другога нема, осимъ каменъ св. трапезе, кои као єдини сведокъ свете цркви свое место чува. Говори се да е тай монастирь величественно озиданъ и украшенъ быо. Стубови по 2 и 3 фата дугачки, округли и аршинъ дебели одъ финогъ црвеногъ мермера израђени и углађени наоде се и сада у Ужицу главной турской

школи медреси, кои се спомена ради чуваю, и стари люди као поуздано увераваю, да су ти стубови одъ истога манастира Руйна у Ужице донети као годъ и остали каменъ, еръ е манастиръ одъ фино израђеногъ мермера озиданъ быти морао, кое се тимъ найвише осведочава, што се сасвимъ мало каменя на развалинама наоди, а ово показуе да е савъ каменъ манастира найфиніе израђенъ быо па као такови разнеть.

У срезу Црногорскомъ, кои е то име добио одъ две планине Црнога вр'а и Црнокосе, има по найвише древности.

У овоме срезу источно при рѣцы Морави а три сата растојанія одъ главне вароши Ужица, лежи варошица Пожега, која 95 кућа и 323 житеља брой, као споменикъ негда славне простране и величествене вароши римске Пожеге, у којој е римскій сенатъ поморски земаля быо. Варошъ е ова по довольномъ увѣреню грдни зидина три сата дужине и два ширине простирала се, имала е безбройна велика зданія и више цркви. На више места по томъ простору лежи безчислено римско каменъ разнороднимъ фигурама, людскимъ ликовима, цвећемъ, лозама и гроздовима украшено. Много каменова има римски надписъ, кои е на више мѣста, као што ће додатакъ показати заедно са фигурама снимлѣнъ. Но између своју надписа, пайвећу пажню побуђуе една плоча на развалинама римске найвеће цркве, о којој плочи казуе се, да означава име те цркве и кога е времена и киме подигнута была. Наоди се ту една плоча, на којој е говеђа глава изрезана и сунчанимъ зракама окружена па подъ њомъ нешто и подписа. но едно зато, што е већина у земљи лежи, а друго што се слабо писмена и познаю;

ніє се снимка учинити могла. О овомъ изрезу може се судити, да є ондашнѣгъ идолопоклоническогъ времена глава говеђа као символъ вѣре служила.

Упростору старе вароши леже садъ осимъ Пожеге, и села: Горобилъ, Расна, Висибабѣ, Узићи, Глушачъ и Отанъ и свудъ є овуда римскимъ гроблѣмъ посуто. У селу Висибабѣ, кое є романтичкогъ положеня, као најлепшемъ краю вароши была су зданія правителствена. Тамо є се нашао єданъ каменъ нешто више одъ рифа квадрата и здраво углађенъ са надписомъ римскимъ: „*Сенатъ живећеєъ народа на Моравѣ*“ и овај є у саданьој цркви Пожешкој више десни врата олтарски узиданъ и окреченъ. У Висибабѣ и Отню нађена су два а кодъ Беле Цркве два лафа на беломъ камѣну мирно лежећа и величине као највеће и сето изрезана, и наоде се и садъ три у цѣлости а єданъ є по средини пребѣнъ.

На истомъ мѣсту у Висибабѣ нађено є и више лепа съ изрезима каменѣ, одъ кои су однети: єданъ подъ княземъ Милошемъ у Крагуевацъ гди се и садъ наоди, а два у Пожегу кои се такође хране. Ова два у Пожеги камена, само су єданъ рифъ са свію страна високи и широки, са три су стране лепимъ ксимсовима ограђени а єдна страна нїє углађена. На єдномѣ одъ овы изрезанъ є: съ єдне стране болесникъ у кревету съ подигнутомъ мало главомъ и кодъ нѣга докторъ држећи га за руку, съ десне стране човекъ на коню а съ треће два човека стое, єданъ држи скиптаръ и нешто пружіо ономе другомъ а овај нѣму кнѣгу. Оба имаю неке капе на глави и альбине до колѣна. На другомѣ камѣну: съ єдне стране болесникъ у кревету съ докторомъ, съ другѣ човекъ на

коню а съ треће жена стои држећи у руцы котарицу съ цвѣтемъ.

Овакови исти еданъ каменъ има и кодъ Беле Цркве предъ женскомъ препратомъ съ поля, а на ньму изрези: съ едне стране наслонѣнъ болесникъ у кревету а више главе му стои жена, съ друге човекъ на коню а съ треће женско у богатіемъ некое одѣянію, држећи на столу чашу у руцы. Сва три та камена одозго су пробієна донекле, изъ чега се дає заключити, да су какви стубови у ньима были морали и да су предъ шпиталѣмъ стояли. У селу Доньой Добринѣи има велико римско гроблѣ съ надписима и разнимъ фигурама, између кои се еданъ каменъ одъ фатъ дугъ и рифъ широкъ и дебео отликує тиме, што є на ньму човекъ на коню у ритерскомъ одѣлу изрезанъ и предъ ньимъ грдно велика змія, а између ньга и зміє има лепо изрезана округла као тасъ водени рупа безъ свакогъ надписа. Оваковога гробля съ каменѣмъ наоди се у селима: Дражиновићу, Горобиліу, Отню, Каленићима, Ђевицы на три мѣста, Тубићу, Дружетићу и Белой Цркви. А у Вранянима има стара црквица, гроблѣ съ великимъ плочама истоку обрнутимъ и овимъ узвищеніемъ на подобіє куће срезанимъ каменѣмъ, кое мы Србско називамо.

Ниже Пожеге на Морави при води Цвѣтковику имаю развалине старе римске ђупріє која є преко Мораве направљена была, а по вр' Пожеге на рѣцы Скрапежу има и садъ древна са више окана ђупрія, која є цела и за врло удобанъ прелазакъ служи, иначе є крова и штила, као и оне две у Ужичу на Ђетинѣи.

У селу Тубићу има две стародревне зидише на два узвишена у растојанію черекъ сата брда, одъ кои се едно зове Градина а друго Злостунъ, а ниже овога поудалѣно римско гроблѣ са вели-

кимъ каменѣмъ и надписима, кое називаю воєно гроблѣ одъ изгинувши войника. За ове градове приповѣдаю мѣштани, да су были римски и подъ нѣма да су погинула два цара „*Darius* и *Porius*“. Сраженіє є врло жестоко было, ерѣ су оба безчислену войску имали, но ово пораженіє и смрть оба цара да є сасвимъ неотично испало, потOME, што су они были саюзници и понли єданѣ другOME да се састану и иду противу трећегO — вальда Александра МакедонскогO, пакъ се ту у магли збогъ непередосторожности побили и изгинули. Казую да су имѣ ту и гробови и означаваю кон є кога, но ови царски гробови стое изванѣ обитегѣ гробля подѣ градомѣ на врло леномѣ месту и има ту свега четири камена одъ кои єданѣ представля два мртваца и велики надписѣ, єданѣ женску персону за кою кажу да є царица, єданѣ нїє подписанѣ а єданѣ є дубке усаћенѣ. Снимке са овога каменя видиће се у додатку. Юшѣ по преданію прастари приповѣдаю селяцы, да су обсаћени у єдномѣ одъ ова два града липова крила правили на у сусѣдни прелетали.

На планини Малѣну, коя лежи на границы ужичкогѣ и вальвскогѣ окружія, има єдна велика стѣна и у нѣой изрезано мѣсто у комѣ се удобно сeditи може. Ово мѣсто назива се „*кралѣвъ стол*“ — стол — и мѣштани отуда повѣсть изводе, да є то дао изрезати Кралѣвићѣ Марко са братомѣ Андриомѣ, ерѣ су ту често излазили увеселенія ради, имаюћи свою собствену цркву мало подалѣ одъ тога мѣста у Крчмару, коя спада подѣ вальвско окружіє, гдѣ су се нѣи два по више времена задржавали. А на здраво узвишеномѣ голомѣ брду кое се „*Дрлановина*“ зове има єданѣ древный шапацѣ а ниже нѣга три разрушене зидине, кое мѣштани називаю тавницама одъ старина, сѣ тимѣ

да є некадъ на вису оноемъ и градъ быо, али развалина се ту никакви ненаоди. О овоме граду и тавницама ніє се никаква повѣсть дознати могла.

У срезу Црногорскомъ поє и сада єдна стародревна црква, коя се Бела Црква назива и постои при селу Белотићу на рѣци Лужници. Ова є црква врло мала и узана са єднимъ кубетомъ и говори се да є зидана подъ кралѣмъ србскимъ Стефаномъ Урошемъ, кадъ и црква Ариљска. Она є по старомъ обичаю сва молована и пуна разни свителѣ, но лѣтописа нема кадъ є подигнута или малана. Има у женской препрати са сѣверне стране надписъ доста искваренъ, когъ ће се снимка у додатку видети као и надписъ у олтару свештеника онданшнѣгъ, а друго се ништа прочитати ніє могло, збогъ што є црква у време турскога тиранства палѣна, па сви надписи, кои су беломъ фарбомъ были стављени поцрнили и незнаду се. Найвеће вниманіє у овой цркви побуђую две женске у женской препрати одъ западнѣ стране са крунама на глави єдна до друге измалате. Оне су обе єднолике и єднаки альина као и круна, а свака има преко круне белу застрту мараму. Альине су имъ на подобіє одежда дуге до землѣ и одъ богате неке црвено шарене матеріє израђене, и десна, коя се нешто старія бити види, пружила є обе руке левой. Оне непредставляю свеце, но нешто друго, єръ прама десне стои два педля квадратно мѣсто съ надписомъ довольнимъ, но овај се никако прочитати неможе зато, што є сасвимъ поцрніо. Знаменитіє у овой цркви нема се шта видити, осимъ многогъ римскогъ и древногъ србскогъ гробля око нѣ. Римско є каменъ по већој части подписано, а србеко ніє, само има по єдној гореиспучастой, одъ фата дугой

плочи крстъ дугъ колико и плоча, али ніє урезанъ, него є плоча подъ нѣомъ тесана и дотеривана да крстъ лепше изгледа.

Далѣ, будући се по примѣчанію Г. Вука С. Караџића коє се у 5. брою Србски Новина одъ 1857 г. наоди, црква „*Мркишина*“ знаменита бити види, то є истраживатель и описатель ове древности нарочито такову потражію, почемъ се и у єдномъ октојку у Белой Цркви нашло означено, да се црква та наоди подъ закрилѣмъ Черніє Гори, и испало му є за рукомъ те є и ню пронашао местимице. Стараца и садъ живи има, кои приповѣдаю, да є црква Мркишина између два висока брда Црногъ врѣа и Црнокосе постојала, дакле тамо є и нађена, єрѣ селяцы показаше и мѣсто. Знаменія одъ тога св. храма нема никаква другогъ осимъ часне трапезе и неколико велики каменова, а друго є све расуто и однето, по чему се заключити дає, да є та црква или одъ дрвета или одъ найфинієгъ тврдогъ матеріяла озидана была пакъ каменъ разнетъ. Она є построєна была на рѣцы Скрапежу у атару села Косѣрића између речена два брда у доста пространой равнины и врло є лепъ изгледъ по положаю места имати морала. За ову стару и чувену србску цркву има и нека скаска, премда суєвѣрна, кою селяцы приповѣдаю. Има кодъ тога црквишта єданъ изворацъ или правіє бунарићъ, и вальда по разоренію те цркве, спуштена є црквена часна трапеза косо у тай бунарићъ и преко нѣ се вода, коя є врло ладна и добра, напољъ вди за употребленіє. Дакле пре 50 одъ прилике година, селяцы неимаюћи цркве, а знаюћи да є ово црквиште знатно, изваде ону трапезу напољъ и насаде є на єданъ панъ и ту се стану исповѣдати и причешћивати; али чимъ они то учине, засуши усѣвима тако, да имъ крозь три

године права гладна година дође. Видећи то они, свећаю и заключе, да є то произишло отуда, што су трапезу изъ воде извадили пакъ се зато казне, и зато врате одма каменъ у изворацъ одакле су га и узели, и затимъ одма суша престане и богатство плода поврати се. Овай догађай Коскрићани сматраю и садъ као стваръ истиниту, па зато кодъ њи и стои црква Мркићина у већој важности него све остале црквине на њіову атару.

Найпосле при заключенію древности описанія у срезу Црногорскомъ има се јошѣтѣ една точка навести, ако њіна повѣсть и недолази одъ прастари времена, али є опетѣ стара, чимъ јој є 250 година прошло а тиче се србски юнака.

У овоме срезу има село „Мушићи“ рѣка „Кладоруба“ која се до пре 250 одъ прилике година „Егида“ — грчко чудовиште — звала, и голетна узвишена планина која се „Козоморъ“ зове. У селу Мушићу, пошто су Турцы у најдоцнѣе време Србіомъ завладали, живіо є Турски еданъ великанѣ по имену Муша, кої є ту величествену кулу имао — коіој се и садъ развалине знаду — те одатле покорени околни народъ љ већој стегі држао. У то време было є на све стране славни србски айдука, кої су происходили одъ велики и племенити фамилія, волели одскочити у планину, па као юнацы бранећи вѣру и свой заичай, умрети, него се невѣрнику и тирану на заколеніє у руке предати, или своју вѣру, за любовь богатства и племићства, као срамни Бошњаци што су учинили, променити, те и одъ вѣре однадицы постати. Између овы оногъ времена были су на гласу: Петаръ Мркоњићъ, Ђура и Лука арамбане предводећи сваки по єдну чету ватрени айдука. Они су свудъ Турке затирали а побѣђене Србе брањили, по и

Мушо є vrlo здраво на нѣи пазіо и са пандурима и єнѣичарима іѣ своимъ вребао као што му єдномъ и испадне за рукомъ те Луку арамбану жива увати, окує и у кулу затвори. Бѣдна мати Лукіина, чуюћи несрећу сина свогъ, прибѣгне Петру и Ђури съ молбомъ да іой сына, друга свога спасу, и ови, ако є и опасно было съ манѣиномъ на тврдиню турску ударити, реше се и пођу къ кули са намѣромъ Луку избавити. Али идући дођу на планину Козоморъ и ту Петаръ до пола жива огули ярца и пусти га дрекати, рекавъ друштву: „тко мисли овако одеранъ бити па опетъ ћутати тай нека иде самномъ; кои ли гласъ мукомъ изъ себе истеранъ пустити уме, нека се съ места натрагъ врати.“ но на єданъ ма сви се крену право на кулу, а то брдо буде прозвано Козоморъ. Срећа послужи ова два ербска юнака, те помоћу мердевина упадну у кулу Мушину и са ланцемъ заєдно изнесу Луку и бѣгати почну, еръ іѣ одма чета Турака потеря. Овако у обрани измичући сѣ, дођу на рѣку Егиду — садъ Кладорубу, — и Мркоњићъ метнувши свой цефердаръ у зубе, стане са побратимомъ и овога ланцыма пливати, но влада, водомъ пошена удари му у пушку и онъ пушку у воду испусти, а рѣку Егиду, прокуне да довека бесни и кладе валя, одашта она и буде прозвана Кладоруба. Овой доста пространой повѣсти, овде є дато место и зато, што она обяснява одъ три доста знатна места инаименованіє. Што се пакъ старогъ имена рѣке Егиде тиче, писаць ове повѣсти мисли да су є тако Римляни кои су у Пожеги не далеко одъ ове реке живили називали, по нѣномъ плаовитомъ и брзомъ водоскоку, еръ су они онога времена vrlo радо са Грчкомъ древности занимали се изъ коє и речъ Егида произлази.

Срезъ Арильскій. Овай срезъ добио є ово име одъ храма посвећеногъ св. мученику Ахилію, комъ є црква службу и тропаръ дала, и кога память празнує се свагда 15. Мая. Найзнатнїя є у срезу овоме ова црква збогъ нїне древности која у старини све осимъ Студенице, цркве и монастире у отечеству нашемъ превазилази. Св. Ахиліи рође-ни є Гркъ и родомъ изъ мѣста Илирисъ зовомогъ. Онъ є бью епископъ и у време идолопоклонства проповѣдао є науку Христову у овоме краю онда населѣногъ Славянства, но одъ идолопоклоника на мукама за вѣру уморень и у саданиѣмъ Ар-илью саранѣмъ буде. Много доцнїе Стефанъ Урошъ V. краљ србски, праушукъ Стефана Немањ I. кра-ля србскогъ, унукъ Уроша I. четвртогъ краля Срб-скогъ, сынъ Милутина VI. а отаць Душана сил-ногъ цара србскогъ, изъ великогъ уваженя прама светителя и свети ѡгвои дѣла, дао є сазидати на гробу ѡгвоу свети храмъ и посветіо га имену мученика, памѣстивши му по онданиѣмъ обичаю величеству гробницу у женской препрати.

Црква є сва молована по онданиѣмъ обичаю а више гробнице источно измолованъ є и св. Ахи-ліє у свештеномъ одѣянію а до ѡгва десно осно-ватель храма кои цркву свецу предає съ надпи-сомъ: „*Стефанъ краљ Урошъ и салодержаць вся Србскія земаљи и Полорія.*“ До ѡгва пакъ краљи-ца Екатерина съ круномъ на главѣ.

Са западнѣ стране изображена є и узвишена лоза по вр' врата до горе са двадесетъ и єдно лице. Ова лоза почета є по вр' єднога човека на кою анѣломъ господнѣмъ прободеногъ и свела се до на два успоредно изображена светите-ля, кодъ кои глава стои надпись: „*Сынови краля Стефана.*“ а по вр' ѡвѣ: „г. в. л. г. хр.“ У лози овой

може се само кодъ два лица надписъ *Пророкъ Захарія и Пророкъ Ђремія* прочитати, а други су надписи, кадъ є црква палѣна, одъ ватре поцрнили и прочитати се немогу.

Јужно у препрати стоє три изображенія съ надписомъ: „*Стефанъ краљ Србске Земљѣ и поморске Урошъ*“, до нѣга, Стефанъ краљ прикитиѣоръ а на краю Кателина краљѣца; све трое имаду на главѣ круне и светлостъ а одежде су имъ на даме шарене. Сѣверно стоє опетъ три свеца: Св. Аси митрополитъ Моравичко Србски, до нѣга Св. Меркури ѣиръ епископъ Равильски и до нѣга мртвацъ. У свію ови има око главѣ светлостъ а одежде су имъ одъ сами црни крстова направљѣне. У цркви при пѣвницама надписъ: „*и рлїспрѣ*“ до нѣга свецы съ надписима „Св. Евстатіє архиепископъ Србски, Св. арх. Србски Арсеніє, Св. арх. Србски Никола, Св. Сава арх. Србски и Св. арх. Прокупски и Моравски Евстатіє.“ Сви су ови као свецы и са црнимъ крстовима многимъ *црнимъ* искићенимъ одеждема. Выше десне пѣвнице изображена стои Св. неседа съ крупомъ на главѣ и одеждомъ.

Осимъ предизложеногъ знатиє што нїє се у овой древной цркви примѣтити могло, осимъ єданъ грдне величине окриѣнъ гвозденъ чиракъ, у комъ може до близу 80 ока тежине бити сатри велике накрєнице за свеѣне и стои безъ употребленія у женской препрати, и єдна обанка мермерна стопа у којой є чиракъ стояти морао. Нашло є се копаюћи temelь єдне куле и єдно парче звона съ надписомъ „*Стефанъ*.“ Тако исто има и єданъ одъ аршинъ дугъ и широкъ каменъ узиданъ у ограду црквену са надписомъ: „*L. I. B. P. T. AVREL. PROCVLVS L. P.*“

Село Ариѣ при наведеной цркви у коме є и срезска канцеларія смешѣна има особито и ретко

местоположенъ и лежи међу две реке: Моравомъ и Рзавомъ; а да є ту и стара србска варошъ была, сведочи како гробль на подобіє онога у срезу Златиборскомъ тако и многе зидине куда су домови были. Но између овы найзнаменитія є зидина двора „старца Стоядина“ негдашиѣгъ войводе србскогъ и младога „Лауша“ коя є при несрећной косовопольской битки деснимъ криломъ войске Србске управляо.

Овде се примѣтити има, да се све выше обяснява, да су оно гробови племиѣа и стари Србала, што су на форму куѣе изрезани, єръ то се и тиме потврђує, што є на ту пропорцію, само у нижемъ формату и ова гробница св. Ахилія у цркви арильской и іоштъ єдна подобна нъой подъ стреломъ црквеномъ южно съ поля смѣштена, кою є као што смо видели Стефанъ Урошъ краљ Србски свецу на славу направити дао. А нека повр' свега служи за доказъ овоме и то, што свудъ по србскимъ гробльма видимо, да люди своимъ преминувшимъ сроднимъ, кудъ нема доволно камена, граде одъ дрвета на гробу формалне куѣице, ставивши са стране широке и дебеле даске а озго покривачъ и слеме на подобіє каменя изрезаногъ, за коє утврђуємо да є србско. И тако є садъ изванъ сваке сумнѣ, да нису само Маѣари — єръ се по гдишто и нѣина гробля наоди — и Римляни, него и Срби своимъ преминувшимъ огромно велико каменъ на гробове подизали.

Срезъ Моравички, добіо є надсловъ одъ рѣке Моравице, коя по средъ ѣѣга тече, и у ѣму се наоди особити древности. Найважніє є у ѣму што се наоди црква „Придворица“ коя є кадъ и манастирь Студеница зидана, и кою є св. краля Симеона єданъ дворянинъ зидео, збогъ чега се и

зове Придворица. Она є по истомъ штилу и крою као и Студеница зидана, само што є у печемъ одъ Студенице маня а сазидана є одъ тврдогъ матеріяла и поє и данъ данашњи.

Осимъ тога наоди се єданъ разрушенъ градъ у селу Ерчегама, за кои се приповѣда, да є у нѣму сѣдіо Ерцегъ Стѣпанъ, кои є одъ Ёрине жене деспота Ђурђа Бранковића разоренъ, а то є было онога времена, кадъ є и банъ Милутинъ седио у своимъ дворовима у Горянима срезу Црногорскомъ, кои є цркву у Ёжевицы озидао, но коя већ у развалинама стои. О Ерцегу Стѣпану и нѣгову граду има слѣдуюћа повѣсть коя се јошъ и данасъ споминѣ.

Ерцегъ Стѣпанъ био є великашъ србски и по некој побочной линіи Ёрини зетъ, па зато є онъ позове єданпутъ къ себи у госте. Она се са своимъ дворянима спреми и кадъ дође на єдно мѣсто у срезу Студеничкомъ, коє се Станиште зове, одпочине ту, а пошаль свога вѣстника Стѣпану, да му јави съ кимъ иде и да є већъ близу. Овай Стѣпану јави да Ёрина иде и гди на нѣга очекує, но овај осменувши се у єдномъ простаѣкомъ сравненію врло непристойно о Ёрини изрази се. Вѣстникъ се одма врати и јави Ёрини шта є одъ Стѣпана чуо; но Ёрина у место да настави свой путъ далѣ, одма сабере войску, обсеѣдне градъ, Стѣпана увати и погуби а градъ са свима зданіями, кои и данасъ у развалинама лежи, срушени.

У срезу Рачанскомъ, кои є добио име одъ монастира Раче, а овај одъ рѣке тога имена, коя поредъ нѣга тече, има слѣдуюће реткости.

Монастирь Рача сазиданъ є одъ краля србскогъ *Драгутина* а разрушенъ є пошто и деспотство србско у Србији престало существувати

зато, што му є положай у врло горовитомъ и кршномъ мѣсту, пакъ су се у нѣму и около нѣга найвише Срби опирали сили и тиранству турскомъ. После тога 1795. године возобновлѣнъ є одъ архимандрита Х. Мелентія, кои є доцнѣ подъ вождомъ Србскимъ Карађорђеѣмъ войвода и командантъ одъ Соколске войске а найпосле и администраторъ Митрополіе Србске быо. По паденію Србскомъ 1813. године на заповестъ аяна Сребрничкогъ, буду калуђери монастира поватани, и почемъ су преко ноћъ найгрознѣ одъ Турака мучени, сутра данъ у присуству многочислени Срба у монастиру предъ дверима буду посѣчени а templo скинуто, на пѣ бачено, ватромъ подпалѣно и ту обоица съ templeмъ заєдно изгоре. Остали пакъ Срби, кои су одъ робства и сѣче поштеђени, натерани су одъ Турака, те су своимъ руками монастирь развалили. кои є у томъ положенію и остао до 1835. године, а те є године по наредби княжеской оправлѣнъ и величествено са зѣоникомъ озиданъ и украшенъ.

У овомъ монастиру има военый барякъ одъ 1807. године, кои є Х. Мелентіе са четири грба дао направити и съ нѣимъ воєвао до паденія Србскогъ.

У овоме срезу имено у Баиной Башти гди є и срезска канцеларія смѣштена има на два места римскогъ гробля у већой маси съ разнимъ фигурама и надписима као и у срезу Црногорскомъ, између кои є съ два надписъ снимлѣнъ и доћи ће у додатку, а има римско гробль и у селу Дубу, но ту се ништа примѣчанія достойно не наоди.

У Баиной Башти поредъ древнога друма наоди се на два места по два великанадгробна споменика на форму куће одъ єдногъ камена, као што

е у срезу Златиборскомъ речено и коє мы сръбскимъ називамо изрезана и то на оба места єданъ већи а други мањи. Но између ова четири споменика, єданъ збогъ свое огромне величине спомети позоръ заслужує. Онъ є єданъ и по фатъ дугъ, по фата широкъ а три четврти фата високъ, али при свемъ томъ уредно и добро израђенъ. Сма-трајући на равницу у којој се наоди и грдижу тежину нѣгову, чисто се не да веровати да є одку-да донетъ, но то се мора допустити почемъ є доста удалѣнъ одъ камениты планина и у средъ равна поля поредъ реке Пилице. Овај дакле каменъ означава, да су онога времена и Срби снажни, моћни и доста умѣтни были, као и то, да подъ нѣмъ лежи неки отмѣни племићъ сръбски.

У истомъ срезу не далеко одъ дивля и неплод-не планине и узвишено камене равнице зовоме *Поникве* има єданъ каменитъ и шиластъ висъ и на нѣму скоро цѣла, но безъ крова кула, коя се *Солотуша* зове, и за кою говоре мѣштани да ю є Ђрина Бранковића зидала. Сѣверно пакъ одъ исте подъ истимъ брдомъ у селу Пепелю, има єдна стара яка и богато озидана чесма и неке разва-лине. Овде є недалеко одъ чесме ископанъ єданъ каменъ изъ землѣ съ надписомъ кога ће снимка быти у додатку изложена.

О овой кули и чесми приповѣдаю старцы изъ истога места слѣдуюће: У Пепелю гди є чесма, сѣдіо є некій банъ Борићъ а у кули Ђрина, пакъ Ђрина кадъ є видила величествено изведену воду рекла є Борићу: „кнѣиге кажу да ће Турцы зем-лю посвоити па зашто ти правишъ чесму а ту угодность за Турке?“ А банъ іой на то одговори „я ако воду правимъ, пиће є свакъ и она є одъ ползе, но зашто ти правишъ кулу? види се да се ти Турцыма радуєшь, еръ они кадъ заузму кулу,

чинили изъ нѣ велике зулуме народу, и ты нешъ зато више клетве него благослова народнѣгъ заслужити.“ После тога веле, да су одма Турцы землю сръбску заузели и у кулу смѣстили се, одакле су по речи бановой, доста яда Србима учили, докѣ веѣ нису и боля мѣста, осимъ те куле себи за сѣднште нашли.

Найпосле будући да Турцы одъ пре 395 година у Ужицу стално живе, то неће излишно бити ако се овде и о нѣма и нѣнимъ старимъ приповѣткама што рекне, да бы се знати могло како они мисле и вѣрую.

Пре одъ прилике 200 година, живіо є овде у Ужицу, напредъ споменути Шей, одъ Турака као светацъ почитованъ. Онъ є дошлякъ у Ужице, али є своимъ поведеніємъ и дервишкимъ джанѣмъ, толико почитаніє кодъ Турака придобіо, да су га Турцы и по струцы закона и политичкогъ живота више слушали него мѣстне старешине: градоначалника и кадію. Онъ є найстрожіє подъ клетвомъ забранѣвао Турцыма пушити и раю глобити и угнѣтавати а обреде црковне и дову — молитве — узвисіо є до найвеѣнега степена коранске точности. Збогъ овы свойства, было є име нѣгово далеко чувено, и онъ є одъ свакога као светацъ почитованъ; тимъ више, што є се у найглавнѣйшей цаміи — негдашней цркви — коя и садъ име нѣгово носи, непрестано Богу молю, а остало време проводіо є у єдној пещини подъ градомъ овданишнимъ у коій и єданъ бунаръ има, у комъ є онъ у свакомъ спасоносномъ случаю воду мутіо и тимъ свака зла одъ овога мѣста одкляно. Но као што сваки реформаторъ рѣше послѣднице имати мора, тако и Шей буде кодъ царства, одъ оны, коима є онъ быо везао руке Србима зла чинити, обтуженъ и

прогнать а у путу и погублѣнь. Приповедаю Турцы да є се онъ нехтевши се наши по катил-ферману предати, затворио са 20 свои послѣдователи у цамію, по кадъ су противу нѣга наоружани войницы и топове извукли онда да су се нѣгови другови поплашили, а онъ храбрећи їй, да имъ є реко, да се ништа небоє, єръ ће онъ одма єдно чудо учинити. За овимъ да є пао на молитву. и одма да є тако страшна киша ударила, да су сви войницы у градъ побѣћи морали, а онъ са друштомъ цамію оставіо и одпустивши ове у бѣгство се дао; али кадъ га єданъ одъ нѣи безъ благослова никако оставити ніє хтео. онда га є Шей по желѣи нѣговой благословіо да му племе довека господує пакъ тай благословъ да и данасъ на фамилии онога почива.

Додаю далъ да су многи кадъ є Шей посѣченъ, нѣгову главу изъ освете ногомъ котрляли, и проклетствомъ силе нѣгове да є свакоме таковомъ у фамилии данъ данашњи єдна нога дебля.

А на конацъ, будући да се онай бунаръ у пећини, кои *Еврелъ бунаръ* називаю, и данасъ за свето место сматра, то овдашњи Турцы и садъ, чимъ дуго куша непадне и здраво засуши, одма учеду, па онда иду те онай освећени бунаръ промешаю, и затимъ веле одма плодна киша удари.

Ово све найозбилниє овдашњи Турцы са таковимъ увѣренѣмъ приповѣдаю, и о истини свега увѣраваю, да се неможе увѣри нѣиной о томе ни єдна тринна сумнѣ. двоумлѣня или расуждаваня нѣина примѣти.

Турцы овдашњи имаю и выше древны преданія свои, но све су на оваковимъ основима положене, као годъ што є и ова предизложена приповѣтка и на сваку истинито вѣрованѣ полагаю зато што є свака са нѣиовомъ вѣромъ уплетена.

ПРОЛОГЪ НА КОЖИ.

Читано у Друштву Србске Словесности 29 мая 1858.

У библиотеци Попечительства Просвеште-
нія у Београду *) има рукописъ на кожи одъ
176 листа у 2 ступца величине као што е садашња
велика четвртина. У њему е прологъ месеца мар-
та — августа србске реценсіе. Неколико пређа-
шњихъ првихъ и последњихъ листа садъ нема.
Рукописъ се садъ почињ мукомъ св. Нестора и
Тривимія 1 марта, одъ кое нема почетка, а свр-
шуе мукомъ апостола Тита 25 августа, одъ кое
нема свршетка. Прве су му речи: (не оустра)шнста
се, њ великомъ гласомъ х(рист)а проповѣдаст. Обилже(на)
бывши и биєна биста безъ милости жнами колоуни
соушнн; — а последнѣ: слыши гласъ глаголющъ юноу:
тите, подобаетъ ти оть соуду отьлоуити се и доушю
скою спасеши, не оуспѣють бо ти оууении си инутоже
и то. . . По неколико листа садъ нема између
садашнѣга листа 1 и 2 (данъ 2—10 месеца марта),
14 и 15 (данъ 24—26 марта), 19 и 20 (данъ 31 мар-
та и 1 априла), 22 и 23 (априла 25—26), 108 и 109
(край 23 юнія и почетакъ 24), 113 и 114 край 29
юнія — почетакъ 1 јулія), 150 и 151 (край 31 јулія
— почетакъ 1 августа), 152 и 153 (почетакъ 3 авгу-
ста), 162 и 163 (данъ 13 августа). Садашнѣ е листъ
42 ипао иза 39. на су међу њихъ уметнута два
листа, садашнѣ 40 и 41, на којима е другомъ
рукомъ прологъ св. Ђурђа (23 априла). Одъ листа
42 има само пола узъ дужъ по еданъ ступацъ са
сваке стране, и на тој е пола прва страна избрисана,

*) Ово е она пста библиотека изъ кое е споменуць
рукописъ Кипріяновъ у пређашнѣмъ Гласнику.

али се іошъ може мало прочитати, и то мало показує да є на оштећеномъ 42 листу было оно што є садъ на уметнута два листа. На последней страни одъ ова два уметнута листа пише: сїи прологъ скетого георгіа повелѣ ииснелти игоумень вїсарїонъ. Ямачно се игумну Висарїону чинило мало житіє св. Ђурђа што є пайпре было, па є заповедіо те се написало и уметнуло веће, а пређашиъ кое одсекло кое избрисало. У листа 14 одсечень є доньїй край све до писма; валя да є на њѣму было што записано па неко одсекао.

Одъ друге стране листа 162 до края — дакле на 14 листа — друго є писмо врло нееднако.

По писму и по правопису, кое є обоє врло правилно, може се узети да є рукописъ писанъ у првой половини XIV века, а може быти да є и старіи.

На неколико листа у дну има неколико записа знатнихъ за исторію; ево ихъ:

На првой страни листа 59, где се свршує данъ 6 месеца мая:

Въ снже днь з. принссень бысть оть трьнока града въ славноую лавроу мылешеву краємъ владиславомъ прькы архїен(иско)нъ и господинъ српские земли скеты савла въ своє оубьство. въ лѣто 4871. (6742=1234). Последний се брой .в. не види добро, па може быти да є и другїй. Овай є записъ быо одсечень па є садъ пришивень.

На другой страни листа 101, где се свршує 15 данъ месеца юнія:

(въ) снже днь а въ лѣто 4897. (6897=1389) бысть бон княза ладара съ амоурагомъ царемъ на ко(со)вѣ поли. и тоу многа троуниа падохе оть х(ри)стианъ и тоуркь, срьбляе бо (ис пр)ва разблани бѣхоу, и цара амоурага збыше, и зѣ побѣженіе итѣкомъ оть срь(бьскихъ) конскъ

прѣждоуше тоу рци, и бысть велико сръженье. збыше же и славного (сръбъ)скаго господина князалазара. все же тогда погоубиеныи и кровь свою пролиахше (хри)-
стиании господь богъ сподоби съ кѣмн пострадавшими
за ние юго, смоу же слава. Где су речи „и за побѣ-
жение иѣхонимъ,“ види се да е нешто састругано,
па после оне написане.

На првой страни листа 139, где е 19 дань
месеца юлія:

месеца сего ѿ. днь конць жития крѣмennaго при-
иеть благоуствени и х(ри)столюбикѣи господниъ сръбляемъ
и множае деспоть стѣфан. къ лѣто ꙗзиче. (6935=1427).

На другой страни листа 150, где се свршуе
дань 30 месеца юлія:

къ снже днь .л. бысть ѿбываеиѣ мощемъ краля
кладислава хитора милешекскаго къ днни многокраснаго
цара зршл. И овай е записъ быо одсечень, па е
садъ пришивень.

За кое записе рекохъ да су одсечени за ныхъ
валя напоменути да се врло добро познае да су
доиста изъ овога рукописа.

За езикъ ѣу споменути найглавнѣе особине
овога рукописа, кои припада међу найдрагоценіе
до садъ познате црквене кнѣиге старихъ Срба.

1. а стои место странаго о: мнѣстырь, колико
годъ пута долази, као што се и данасъ говори; тако:
алѣминѣда 144. па гороу алѣмбскою 114; натални (у
другомъ пад.) 116, где е и одбачено едно а у почет-
ку одъ *Ἀνατόλιος*. Предъ а претворено е асимила-
ціомъ о у л: ѣровалмъ 19 (два пута). Међу два
сугласна слова по садашнѣмъ говору нашао самъ
уметнуто а три пута у две речи: тѣцанинъ 70 и ѿл-
расъ 10, 133; па едномъ месту има и къ ѿдрасъ 113,
за кое мислимъ да е погрешка у писаню (тарьскъ
има па више места, н. п. 167).

3. и место оу: шлххернлю 116 место поушхернлю. Тако и место страного у: юфрантин 65 место юфрантин, длард (другій пад.) 169 место длард (на истомъ месту има дларъ), неларскаго 126.

5. оу место о: коузма 39, као што се и гово-
ри; — оу место странаго у (ү): коузникъ 47, 48, акоу-
динъ 35, керькоуръ 46, керкоудинъ 46. соуиклить 33,
соуиьклитникъ 144, клоукерикъ 67, глафуръ 45, митоудин-
скимъ 73, оуиатни 103. оупать 152, скоуѣниъ 109, скоу-
ѣноль 124, вроуены (првый пад.) 110, хроусонфа 11; —
оу има и место а: кустоуѣни 65; — место и: къ поудъ
5 (где е и н, кое бы требало да е иза д. преме-
штено), акидоуиъ 173, коудниъ (другій пад.) 128. Пре-
ма садашнѣму говору има оу место къ: оу главоу
105; оуз место къз: оузеста 115.

6. предъ р избацує се страно е, на р постає самогласно у имену сръгнн 68, 84. 155, сръгнн (другій пад.) 162, сръгню (трећій пад.) 155: — тако є избачено и а у имену брьѣоломнн (другій пад.) 176. — Самогласна се избацую и после р, на р постає самогласно; тако є одбачено и. а х предъ р претворено у к у имену крьстинн 72. према коме и данасъ имамо у народномъ ѣзiku женско име *Крстинн* и мушко *Крста* скраћено ипокористички одъ Хри-

10

Іоакимъ.

рннж 112.

скимъ: леугить 174, ѡтъ насменс леугниа 171; тако и

*) Осемь последнихъ листа писанныхъ другою рукою.

кадъ место страного у стои к: ѡтъ племене левгунна 140, 143 место левгунна.

10. ѣ има и на овакимъ местима: андрѣи 171, дрѣвни 61, ѣлѣна (Елена) 179, ѣлѣнь 136, искорѣнише 32, 111, 137, оукорѣни 139, а има и ѣленѣ (Елени) 111, ис коренина 126, искоренитель 137. — Место ѣ има ѣ само накрай врсте, где нѣе было места за ѣ, и то найвише надметнуто: ѣиоритѣ 97, аиолонитѣ 126, форфиритѣ 134, аиолиндритѣ 142.

11. гласъ се ј предъ самогласнима налази и на такимъ местима, где га найстарѣи словенски рукописи изоставляю: морѣ 96, мнѣстырѣ (четвртѣй пад.) 59, мнѣстырѣкѣ (трѣћѣй пад.) 144, црѣкѣ (трѣћѣй пад.) 16, 28, 87 *), црѣкѣ 61, зѣткорѣнь 15, 32, 36, 57, 62, 93, 85. сткорѣнь 28, оудобрѣни 34, рлзорѣниѣ 27, 87, смотрѣниѣ 17, творѣхомъ 28, творѣ (partic.) 27, кожю 172, тѣмѣницю 176, пороѣю (прво лице ед. сад.) 50; — тако има борѣ (partic.) 36, оумрѣши 33, оумрѣть 161, оумрѣють 44, рѣмѣниѣ 30, 160, оклѣветѣни 30, проѣю (четвртѣй пад. ед. жеп.) 132. — Место ѣ нема у нашемъ рукопису никаквога другога знака.

12. врло е знатно што у овакой старой црквеной кнѣзи имамо гласъ ѣ место *шт* написанъ словомъ к; то самъ нашао само у едной речи на два места: сѣстрѣнѣкѣ 112, 160.

13. у б претвара се п после м: на гороу дѣмѣскою 114. Место в предъ коимъ е избачено м стои б: сѣктѣвѣ 156. (в. § 15)

14. у д претвара се т после и: къ ѣлѣсподѣ 173. Ово може бити да е по грчкомъ говору онога времена. Ово претваранѣ остае и онда кадъ се изостави и: дошѣдъ ѣлѣсподѣ 134, прѣма чему данѣсѣ имамо име *Костадинѣ*. — Између з и р умеће се д као и у найстарѣимъ рукописима словенскимъ: въздрѣсть 80.

*) Или е цѣсарѣкѣ не може се за цело знати.

15. у к претвара се и: сѣктѣра 156.

16. н є избачено у имену костантинь, колико годъ пута долази, као што се и говори *Коста* и *Костантинъ* и *Костадинъ*. Тако има и догнѣ 110, дошѣдъ юлиспода 134. А уметнуто имамо и у именима: кодратъ 37, андрихъ 32. 103 (два пута), андриниомъ 135, 136.

17. и и ф често стоє у нашемъ рукопису єдно место другога: и место ф: пирсен 113, покъ 141, потин 158, философъ 161, инкипоръ 5, митронъ 90, тропинъ 31. 142, юпридси 75 (18 мая), према томе и говоримо *Стѣпанъ*, *Иосипъ*. *Трипуиъ*, *пасуль* итд.; — ф месмо и: форфиритъ 134, фелгис 95, агафинъ 7. 33, 43, сѣрафионъ 130, фѣрафонъ 82; — и єдно и друго у єдној речи: флпипъ 20, тако на єдномъ месту и у чистой словенской речи: из стѣфски соудништѣ 133 (на истомъ листу има и стѣнѣ). — И место страного ѿ има често ф: фѣodoroу 77, фѣогини 77 (в. § 21), флелѣи 77 (20 мая), фнелдскии 55, ѿт фнфлѣи града 77, въ фракнию 162, фрлѣускою 65, фрлкинсѣи 68, тинофѣи 171, дорофѣи 31, из горѣ лфонсѣи 107, ѿт лфинъ 122, юфновѣи 158, лкинѣфъ 137, лкинфл (другій пад.) 137, юстоуфни 65, лфилдрѣи 30. И овако постало ф налази се опетъ претворено у и: лкинѣи 137, родѣи се (Амосъ) въ лекоу 100 (у новимъ пролозима: въ Ѡсѣѣ). На супротъ место ф има ѿ: ѿиладѣлѣи 64, лѣни 64. — Осимъ онога првога претварѣня страного гласа ф у словенскій и, остале промене мислимъ да долазе одъ грчкога говора оногъ времена. Место ф има на єдномъ месту и в: сокни 143

18. з є избачено предъ ц, ч, с, као и у нај-старинимъ словенскимъ рукописима: цѣлѣиинъ 37, цѣлѣити 47, цѣлѣиинъ 47, рлѣилѣиинъ 103, нуѣзе 52, бѣуѣиинъ 99, бѣуѣиинъ 34, бѣуѣиинъ 64, и не само у єдној речи него и у две: бѣиѣиинъ 70, бѣиѣиинъ 86.

19. знатно є како су гласови премештени: дүлєрнїиъ 152 место *Валерїиъ*. дүлєнть (по оумртки дүлєнтокъ) 106 место *Валєнтъ*; тако доростоъ 47, 137 место *Родостоъ*; кнаронъ 126 место *Вїаноръ*.

20. о, коє добїаю многа мушка имена у првомъ пад. на краю. н. п. *Марко* (Marcus), *Михаило* (Michael), *Гаврило* (Gabriel), и коє се после мекога гласа претвара у е, н. п. *Ѓорђе* (Georgius), имамо додано и тако претворено у овомъ рукопису, као што се и данасъ говори: арстїнїє 61, методїє 5. нүстатїє 174, коүидїє 128 (11 юл.). Знатно є што га нашъ рукописъ има и у речи стрїє (првїй пад єд.) 61.

21. као годъ што се у србскомъ єзїку у многимъ именима изоставља наставкаъ *и*, н. п. *Митаръ* (Demetrius), *Арсенъ* (Arsenius), *Грегуръ* (Gregorius), *Антунъ* (Antonius), *Прокопъ* (Procopius), *Ѓурађъ* (Georgius), према чему є са свимъ добро и *Срђъ* (Sergius), коє се и садъ говори и у старимъ књигама (Спомен. № 45) налази, тако га и овај рукописъ изоставља у именима: андстасъ 37 и у другомъ пад. андстаса 37, єпифанъ 66 и у другомъ пад. єпифана 66 и у шестомъ пад. єпифановъ 101, фрєсть 128, оуїтл 104 у друг. пад., пата 103 исто име у истомъ пад., паүснкакъ 69; — истый є наставкаъ изостављєнъ и у женскомъ имену: антон 95, а дометнутъ є у женскомъ имену александри 38 — Другїй наставкаъ одбацуємо у имену *Никола*; исто чини и нашъ рукописъ у истомъ имену у другомъ пад. никола 72, и у другомъ имену у истомъ пад.: єрмола 145, 146, 147. — Їошъ другїй наставкаъ изоставља нашъ рукописъ у имену *карнакъ* 96. — Место єднога наставка има у нашемъ рукопису са свимъ другїй: длєнїъ 64 место длєнї, одъ коєга има другїй пад.: длїн 64. — И цели се слогови на краю одбацую у странимъ именима: тако є у трећемъ пад. єлїсавъ 144 и у придеву *плїтелеєва*

вѣрл 147, према чему и говоримо имена *Влисава, Пантеліє*; — тако има и феоџини 47 место феоџиндѣ. — Са старимъ женскимъ завршеткомъ *и* место *а* има: смилрминни 12, мигдлынни 141, ирнни 32, вроуѣны 101, ноулинни 152.

22. у другомъ пад. ед. прономиналномъ има на єдномъ месту према садашнѣмъ говору а место о: нѣкоѣга 109.

23. наставкаъ є тѣ трећега лица садашнѣгъ времена према садашнѣмъ говору одбаченъ на єдномъ месту: соу 25, а на неколико є места у прошломъ вр. у єдн. и у мн. задржанъ, где є и у најстаріимъ рукописима словенскимъ врло редакъ: облухшеть 70, бнхшеть 33, влѣухоуѣ 45, влѣухоуѣ 45, нхрицхоуѣ 140, повнххоуѣ 140, глголаххоуѣ 154, нмѣхоуѣ 18. Знатно є што є овай наставкаъ задржанъ само предъ четвртимъ пад. лично заменице трећега лица и и у мн. љ.

24. уметахъ є љ предъ личнимъ наставкомъ изоставлѣнъ на єдномъ месту као што се чини и данасъ: кѣмо двѣдши цѣноу хлѣбноу 102.

25. валя напоменути другій пад. ед. средн. рода: сицего: нѣсть же нини сицего помислити 62.

26. сложену речъ нѣкимъ раставля предлогъ врло често као што раставля у садашнѣмъ говору рѣчь *нико*: нѣ въ коємъ остроуѣ бывъ 91; нѣ въ коємъ хизѣ 93. 145; хождше нѣ въ кнѣ мнастырь 99; нѣ въ кою пещероу крихше се 107; ведши ю нѣ въ кнѣ мнастырь 138; въ пещероу нѣ въ кою вѣиде 156; — а има и према садашнѣмъ говору: въ нѣкоѣмоу домоу 114, въ нѣкоу 122, въ нѣкоѣмоу лихоницоу 150.

27. Іошѣ ѣу само поменути неколико речи коє су или врло рѣдке у словенскимъ рукописима или є за насъ знатно што се налазе у овомъ рукопису:

ближника: ть (Сампсонъ чудотворацъ, 27. юн.)
бѣ ѡтъ рима, ближика же бѣ великаго константина 112.

глытень (crystallinus): мен се юмоу кръсть въ
ѡбразѣ глытени 124, 8 юл.

издѣти нмѣ: къ скетѣмъ крыщенни издѣно нмѣ юмоу
бѣ ѳеѡдоръ 31.

комканнѣ: скетюе же комканнѣ приемаемъ ѡтъ анге-
ла 97 (12 юн. св. Онуфриѣ); ѡбръте се оустроено вино
изгнѣено и сладко бысть къ скетюе комканнѣ 102 (16
юн. св. Тихонъ).

криня: он же подакше юмоу просещоумоу дондѣже
истыши всю кринуу злата 2 (11 марта св. Гргуръ
папа).

крѣстица: възеста мѣроу крѣстица (sic). и ндоства въ
ниѣр(оусл)анмъ и створивша нноу такоужде крѣстицоу
ѡтъ дрѣва 114—115 (2 юл. намѣть уѣстныхъ ризъ и по-
мѣса въ скетѣи рацѣ положена въ лѣхернѣ прѣскетые бо-
городнѣ).

лѣживъ: въврѣженъ бысть въ тѣмницоу лѣживъ 86;
затворѣна быста въ тѣмници лѣвика 92, нѣлан и
ѡтъ рани лѣвика соуща 124.

лѣстница: хощемъ по лѣстници въшѣдшии прико-
сноути се къ иконѣ 158.

нежитовница: оуязвлѣнъ бысть нежитовницею и оу-
мрѣтъ 49 (30 апр. уюдо бывшею въ градѣ карта-
генскѣмъ; садъ 28 марта о Таксиоту, где стон: оу-
адень бысть ѡ змѣ).

паместоухъ: ѳерафонъ х(ристо)въ моуѣеникъ ѡтъ
коудоу бѣ или коюю родителю бысть или въ каѣ рѣци
не имамъ паместоуха 82.

ти (et): ти тако погребены быше уѣстные юго моши
9; ти тако прѣдасть блаженоую скоюдоушоу 17; въврѣ-
жена бысть въ морѣ, ти тако прѣдасть доухъ свон 22.

Б. Даничикъ.

ФЕРМАНЪ

кои є султанъ Баязитъ Илдиръмъ, спроводеѣи мртво тѣло на Косову погинувшегъ султана Мурата Брусанское кадїи и Сулейманъ-бегу прво-ме веѣиларчу писао.

године турске 791. а одъ роѣния Христова 1389.
(преводъ съ турскога.)

Теби Брусанскїй кадїо, кои си найправичїи између мусломански судїя, кои си найдобродѣтели између свештеника (шевлана) єднога Бога познаваюћы, кои си изворъ мудрости и добродѣтели, паслѣдникъ пророковы знаня, и кои си предметъ мое царске благонаклоности, (нека ти се умноже добродѣтели), и теби, мой веѣиларче Сулейманъ-беже! кои си найвѣрїи између вѣрни ми, кои си цвѣтъ муслуманства и украса пресветле Меке и Медине, (нека до века у чести останешъ) — кадъ овай мой высокїй ферманъ приспе, знано буди, да се є по одржаню битке, коя се є по наредби Божїей на Косовскомѣ полю догодила. мой отаць, султанъ Мурадъ, кога є животь быо срећанъ, а смрть мученячка, при свемъ томъ што се є опъ, после у сну виђеногъ сана свевишнѣмъ творцу молїю, да га мученичтва удостои, невредимъ у подпу-номе здравлю съ боишта у чадоръ, кои є до неба узвишенъ, повратїо; — на банъ кадъ смо найвеђу радость и задовольство уживали, гледаюћи како се одсечене главе банова подъ плочама коньски ногу валяю, како пеки съ везанимъ руками, а неки съ испребїянимъ мишицама стоє, онда є изненада єданъ именовъ Милошъ Копилићъ, догавши съ лукавствомъ и притворношћу казао, да є несламску вѣру примїо. молећи да се у редъ побѣду одржаваюће войске прими. — И кадъ є по мол-

би нѣговой пропушѣнь было. да ноге светлога цара цѣлує. онъ є у место да то изврши, отровный ханцаръ. кои му є у рукаву сакринень было. неустрашимо на дично тѣло пресветлога цара управіо. и задавши му тешку рану, напоіо га є мученичкомъ сладкомъ водомъ (шербетомъ). Онъ є веѣъ уведень у ону класу, кою є свемогућій творацъ за мученике. пророке, вѣрне и безпорочне установіо. Нѣгова птици подобна душа лети сада по райскимъ ружичнымъ цвѣтемъ засаѣнимъ полѣма. (Нека се благодать Божія на нѣму изліє.) Пошто є реченый Милошъ ово дѣло произвео, нагао є испредъ войника, кои су се као звезде на небу блистали. бегати, но одъ храбры войника буде стигнутъ и на комаде изсечень.

Чувши я за овай догађай, упутіо самъ се было къ мученичкѡй постельи, но нѣга, цара, мртва затечемъ; а у исто ово време дескло се є, те є и мой братъ Якуб-бегъ у вечность отишао. Я самъ светлећій се сандукъ съ тѣломъ мога оца съ повѣрителнымъ людма послао. да се тамо сарани; тако дакле кадъ буде тамо тѣло приспѣло, вы ѣте га саранити, безъ да икоме овай догађай обяснявате, веѣъ да на противъ предъ светомъ знаке побѣде укажете, какс непріятельи небы были у станю штогодъ примѣтити.

Тако да знате и овоме моме светоме знаку да веруете.

Писано у половини месеца Шабана 791-ве год.

Оригиналъ овогъ султанскогъ фермана чува се у Цариграду, где га є бывший Княжеско-Србскій кануѣхая господинъ Константинъ Николаєвичъ у препису добавіо и овамо у Београдъ послао, а Друштву Србске Словесности саобштенъ є овай србскій преводъ изъ Княжеске канцеларіє.

ИЗВЕСТІЕ

о радньи и стану Друштва Србске Словесности године 1857, читано у главној седници 12 јануара 1858.

Године 1857 Друштво се Србске Словесности трудило помоћи своме народу у књижевномъ напредку предавши му у своме Гласнику IX ове послове своихъ чланова:

I. Гавриловића: Главный изводъ пописа у Србїи год. 1854 $\frac{1}{3}$.

Истога: Просторъ Србске патријаршіе.

Ђ. Даничића: разлике између њзика Србскога и Хрватскогъ.

Истога: Рукописъ Кипріановъ.

Истога: Рукописъ Александровъ.

Н. Крстића: Разматрања о старимъ Србскимъ правама на основу стары писмены споменика и Душановогъ законика.

М. Ђ. Милећевића: Прегледъ задружногъ станя Срба селяка.

М. Поповића: Статутъ Польячкій. По Павлу Јосифу Шафарыку.

М. А. Симића: Грбови Србски земаля и породица, на камену писани съ краткимъ толкованѣмъ Др. Јанка Шафарика.

М. Спасића: Штатистични податцы школски заведепія у княжеству Србскомъ.

Ј. Шафарика: Додатакъ къ описанію Србски новаца, съ 23 на камену писана новца.

Истога: Грађа за Србску сфрагистику, съ два на камену писана печата.

Истога : Диплома воеводе Угровлахійскогъ Іоана Миханла одъ године 1596.

А одъ госпoде коя нису чланови овога Друштва донео є пайновін Гласникъ нѣговъ:

Господина Иліє Пчелара: „Описаніє окружія Краинскогъ“ съ картомъ тога окружія.

Найпосле међу чланке коима є Друштво свою радню прошле године показало иде и Библиографія, у којој су најпре занисане све Србске књиге одъ године 1856, за коє се могло дознати, а за нѣма пове књиге на другимъ єзицѣма коє се тичу Срба. Ню є по дужности саставіо подписаный секретаръ.

Оволико є књижевного рада своєга предало Друштво народу. Али га има јошъ. Оно є добило, прегледало и наредило штампати у Гласнику ове послове своихъ чланова:

Єднога, кон се ніє радъ именовати: Погледъ на исторію Србске цркве првогъ періода.

С. І. Вельковића: О апсанама.

Архимандрита Гаврила: Светый Урошъ петый, последний царъ Србскій — преводъ съ Рускога.

Б. Груића: О новомъ казнителномъ праву у Срби.

На све є ове чланке, осимъ последнѣга, редъ да изађу у Гласнику кон ће се штампати године 1858; а последний є быо на реду да се штампа у најновіємъ Гласнику, али тадашня ценсура ніє допустила.

Чланъ коресподентъ Ђорђе Николаєвићъ изъ Дубровника кўпио є и ове године изъ Штулина речника и Друштву слао „речи конхъ нема у речнику В. С. Караџића“ или имъ є у нѣму друго значењъ. Овай є посао садъ свршенъ и Друштво га чува до потребе међу хартіяма своимъ, а тако и посао истога члана: „презимена, коя не постаю одъ крштєныхъ имена.“

Осимъ овихъ послова своихъ чланова Друштво є добило и одъ господа коя му нису чланови, и то

Одъ господина Ђремиє Гагића консула Рускогъ у пенсји: Дневникъ, кон є писао докъ є быо у Србји за времена Карађорђева.

Одъ игумна Баньскогъ господина Діонисія Поповића: „Описаніє манастира Банѣ.“

Одъ члана окружногъ суда Ужичкогъ господина Стояна Обрадовића: „Описаніє окружія Ужичкогъ“ съ картомъ и съ „описаніємъ друмова“ у истомъ окружю

Одъ инципира рударскогъ у Майданпеку господина М. Ханткена: „Показатель стаия воздухо-мѣра и топлотомѣра одъ 1 марта 1856 до 1 марта 1857 у Майданпеку.“

Одъ овихъ се послова прва два чуваю до потребе, — трећій ће се штампати у Гласнику, а тако и четвртый, ако се настави за друге године у напредакъ.

Јошъ є примило Друштво неколико чланака, али є нашло да му нису за потребу.

Јошъ нисамъ рекао најзнатніє што є Друштво учинило прошле године. Више се пута съ овога места и данашњомъ приликомъ споминяло путовањ у Млетке ради старе Србске исторіє! Јошъ године 1850 бы наређено у Друштву послати кога да у архиви негдашњѣ републике Млетачке потражи шта има за Србску исторію. Не имаюћи Друштво трошка на то, замоли зањ Высококл. Правителство, коє му га и даде године 1852, ставивши тимъ себи ополику славу колику користь учини књижевности своєга народа. Добивши трошка одмахъ Друштво изабра на тай посао редовнога члана а садашњѣга подпредседателя своєга, професора исторіє у Србскомъ лицѣю Дра Янка

Шафарика. Али насташе ствари политичке, кое пресекоше путъ у Млетке г. Шафарику. И тако стая до половине прошле године. А кадъ се летосъ уклонише сметнѣ, одмахъ и Друштво оправи у Млетке г. Шафарика, кои — после неколико недѣля дана вративши се — донесе за Србску исторію до 1800 у регестима и до 130 у вернимъ преписима. О овомъ є путу и послу донео найновіи Гласникъ обширно извѣстіє самага ученогъ путника и посленика. Поменути ће регести по наредби Друштва Србске Словесности изаћи у Гласнику X, а цела акта штампаће се за себе кадъ се сврши овај посао, кои є садъ истомъ почетъ, — почетъ єръ за мало времена што бєше дано г. Шафарику за толикій посао, нїє се могло ни прегледати а камо ли употребити свєшто може бити у великой архиви Млетачкой за исторію Србскога народа. Али посао овај нїє само започетъ, него се већъ и наставля милостивомъ помоћу Высоко-славнаго Правительства, кое є на молбу Друштва Србске Словесности изводело дати трошакъ, те се садъ између онихъ акта, одъ коихъ є г. Шафарикъ — не имаюћи ихъ кадъ цела преписати — само регесте начинио. преписую сва знатія. А да и ови преписи буду верни, око тога є г. Шафарику обрекао наставляти самъ кутосъ Млетачке архиве. г. Фукардъ, коєму Друштво не може доста захвалити на толикой любви према овой за Србе преважной ствари. А кадъ є овај посао овако добро почетъ. и кадъ се овако добро наставля, свакъ се може надати да ће се добро и свршити, за кое треба јошъ путовати у Млетке, и оно, што є првога пута урађено само у єдномъ дѣлу Млетачке архиве, урадити и у осталой свой.

Друштва є овога посао врло важанъ прикупляти споменике о животу нашихъ старихъ и дру-

ге старине које могу просветлити што у историји Србскогъ народа. Али како є за такій посао одъ потребе трошка више него што Друштво има, то ни Друштво ниє могло урадити онолико колико бы требало. Дознавши за три знатна рукописа: миней писанъ за манастиръ Милешеву године 1648, єванђеліє писано у Сланкамену године 1410, и єданъ летописъ србскихъ кралѣва и царева, --- ниє могло Друштво чинити ништа више него само молити да му се ови рукописи кои су сви у овой земљи пошљу у паручъ. На те молбе не бы до садъ одговора. — Јошъ є за два рукописа дознало Друштво, у којима є Душановъ законикъ; ни за њихъ ниє могло чинити много више одъ онога што є чинило за прве, али ниє јошъ изгубило наданя да ће ихъ како тако добити. — При свему томе што є Друштву недостајало безъ чега се овај посао не може радити, опетъ є и њгова не мала заслуга што є народу сачувано више драгоценихъ старина. Препорукомъ є и настаяванѣмъ њговимъ учинѣно, те є народной библиотеци при Попечительству Просвѣщенія добавлѣнъ „Протоколъ магистрата Шабачкогъ“ одъ године 1808 до 1812, и куплѣнъ старый рукописъ укомъ су житія Србскихъ кралѣва по Данилову родослову. — А важностију, коју има радня њгова у просвѣћенихъ и родолюбивихъ Срба, учинѣно є те су му на поклонъ дошли ови рукописи, међу којима су неки врло знатни, и то:

одъ г. І. Веселића у препису: пасошъ кои є дао войвода Велько Петровићъ брату своме попу Марку 14 фебр. 1812, — наредба кн. Милоша одъ 7 дек. 1833 Милојку Ивковићу, — писмо истога Милети Радойковићу одъ 10 марта 1834.

одъ г. Гаврила Витковића: а) рукописъ архимандрита Јована Раића: Безпристрастная историческая повѣсть о раздѣленіи восточныя и запад-

нія церквей. б) два писма владике Висаріона Павловића одъ 31 окт. 1747 и 13 окт. 1749. в) писмо еромонаха Іосифа Савића одъ 4 нов. 1755. г) писмо митрополита П. Ненадовића одъ 12 нов. 1763. д) два писма Мойсія Путника одъ 21 юл. 1763 и 18 авг. 1769. ђ) писмо архимандрита студеничкогъ Константина одъ 27 марта 1764. е) рукописи Лукіяна Мушицкогъ: Ода ерцхерцогу Іосифу 1808; — Ода ерцхерцогу Лудвику 1808; — На день 27 дек. 1813 Сербскому Меценату; — Ода Саввѣ Продановичѣ 1818; — Мое утѣшеніе 1818; — Гласъ Народолюбца 1819; — Писмо Михаилу Витковићу одъ 18 апр. 1819; — препись писма кое му є писао митрополитъ С. Стратимировићъ 19 апр. 1819; — и писмо одъ 29 апр. 1819, кое се починаѣ „Щедриі Благодѣи.“ — ж) Рукописи Арсе Теодоровића молера: три писма Михаилу Витковићу одъ 15 авг. и 8 нов. 1817 и 17 марта 1818; — нѣгови преписи писама коя є писао Д. Обрадовићъ: владици І. Шакабенти изъ Липиске 5 юл. 1784, — Якову Чокрляну изъ Беча 30 авг. 1791, — П. Соларићу изъ Треста 18 дек. 1804, — К. Стойшићу изъ Земуна 24 сеп. 1806, — пароху Беочинскомъ Павлу изъ Београда 17 нов. 1807, — пароху Сепћанскомъ Ђ. Поповићу изъ Београда 15 юл. 1808, — истомъ изъ Београда 15 фебр. 1810, — игумну Димитрію и Софронію изъ Београда 25 авг. 1810, — „живописцу Карловачкомъ“ изъ Београда 9 марта 1811, — и препись писма кое му є писао П. Соларићъ изъ Рима 10 ян. 1818. з) препись дипломе кою є године 1731 дао Александаръ войвода Молдавскій Настаску и родбини му.

одъ г. Ђреміе Гагића: писмо митрополита Леонтія, Іована Протића, Боже Груевића, Пауна Іовановића и „прочихъ совѣтника народныхъ Србљима“ одъ 7 авг. 1806; — писмо Карађорђа Петро-

вића и „народ. Совѣта“ цару Аустрійскомъ ³ | 13 нов. 1806; — Немачкій преводъ истога писма; — писмо Караѣорѣя Петровића и „Народногъ Совѣта“ цару Аустрійскомъ одъ 20 нов. 1806; — писмо „народ. Совѣта“ Ђремин Гагићу одъ 11 нов. 1806; — писмо Караѣорѣя Петровића Ђремин Гагићу одъ 24 мая 1807; — писмо Михелсоново Караѣорѣју Петровићу одъ 13 апр. 1807; — писмо истога Миленку Стойковићу одъ истога дана; — писмо А. Будберга Караѣорѣју Петровићу одъ 12 мая 1807; — сведочанство Моркова Ђремин Гагићу одъ 27 апр. 1812; — сведочанство Миленка Стойковића Ђремин Гагићу одъ 9 авг. 1812; — сведочанство „адмирала находящаго ся при особѣ его величества“ Ђремин Гагићу одъ 2 феб. 1813; — два писма Стефана Живковића Ђремин Гагићу одъ 2 нов. 1816 и 10 ян. 1817; — писмо владике црногорскога Петра Петровића Ђремин Гагићу одъ 14 авг. 1819; — писмо Милоша Обреновића Петру Петровићу архимандриту црногорскомъ одъ 24 феб. 1831 (препись); — писмо Милоша Обреновића Ђремин Гагићу одъ 24 феб. 1831.

одъ г. Гервасія игумна Туманскогъ: помоканонъ XVII века.

одъ г. Миханла владике Шабачкогъ: четири рукописа на харти, одъ коихъ є єданъ єванѣліє а три минеи месеца априла, юнія и октобра.

одъ г. Ђорѣя Николаєвића изъ Дубровника препись изъ вѣнѣге *liber viridis* Дубровачке републике, у комъ су неки чланци цели а неки укратко преписани, — и преписана четири писма патријарха Арсенія одъ год. 1734.

одъ г. Божидача Петраковића: „Auszug aus der Minettischen Chronik“ о последнѣмъ деспоту Србскомъ Ђорѣју Бранковићу.

одъ г. Серафима архимандрита Дечанскогъ изводъ изъ библиѣ, рукопись XVII века.

Више на поклонъ него за новце добило є Друштво и ове рукописе: хиротонію XVII века, — „слова“, — и „о палатахъ Давидовіхъ“, обоє прошлога века, — „житіє царя Лазара“ и „санъ пресвятія богородици“, предъ конѣ є „указъ о трепечяку“. обоє изъ почетка овога века, — и сведочанство архимандрита Острошкого Іосифа Павићевића игумну Никодиму Лучићу одъ год. 1836.

Къ овимъ старинама наля іошъ додати да є Друштво добило одъ преосвештеногъ владике Ужичкогъ г. Янићія требникъ штампанъ у Млетцима 1539.

Ни у прикупляню старыхъ новаца ние могло Друштво више ни другчіє радити него што є радило за рукописе. Неколико є знатнихъ новаца препоручило Попечительству Просвештенія да бы ихъ изводело купити народномъ музею; а на даръ є добило: свега 91 новацъ, и то:

одъ г. І. Веселића 10 бакрен. новаца и 2 сребр.

одъ г. І. Х. Константинова 2 среб. и 2 бакрена.

одъ г. П. Костића, поштарѣ Ужичкогъ 2 бакр.

одъ г. С. Костића учителя Брусничкогъ 1 ср. новацъ цара Стефана Душана.

одъ г. И. Кузмановића изъ Вршца 2 сребрна и 16 бакренихъ.

одъ г. І. Миловановића учителя на Рашкой 2 среб. одъ коихъ є єданъ србскій.

одъ г. М. Поповића изъ Сегедина 1 сребрнѣ.

одъ г. А. Стаменковића 3 бакр.

одъ г. Д. М. Стефановића полицаѣ Неготинскогъ 48. бакр.

Другихъ старина дошло є Друштву на поклонъ,
и то:

одъ г. І. Веселића 1 каменъ са записомъ.

одъ г. Г. Витковића 1 медала Руска.

одъ г. Т. Катића, члана врховногъ и каса-
ціоногъ суда, гвозденъ печатъ Марка Катића „вой-
воде Болгарскога“.

одъ г. А. Стаменковића 1 стара среб. миѣуша.

Свака радња бива већа или мања према ста-
ню онога ко є ради. Да бы више могло радити,
Друштво се Србске Словесности старало попра-
вити своє станъ колико до нѣга стои. Што Друш-
тво може радити и ово мало што ради, на томъ
є найвише дужно захвалити Высокославномъ Пра-
вителству, одъ кога има 520 талира на годину,
осимъ штампарскихъ трошкова за Гласникъ, кои
се безъ плаће ради у земальской типографіи. Али
се показало да овай доходакъ, осимъ трошкова
потребныхъ да Друштво текъ бити може, єдва
іошъ залеже за награде чланцима кои се у Глас-
никъ примаю, и по томе да осимъ єднога Гласни-
ка на годину ништа више не може Друштво чини-
ти, єрѣ — нема чимъ. Да бы се Друштво у овой
невољи колико толико помоћи могло, не надаю-
ћи се да бы му се како доходакъ умножио, ние
могло друго чинити него промислити како бы
расходъ умалило. Тога є ради прошле године
сманѣло поменуте награде на 5 талира за 1 штамп-
панъ табакъ оригинала, и на 2 талира на 1 штамп-
панъ табакъ превода.

Како є у станю свачега жива главно органи-
замъ нѣговъ, Друштво се постарало и уредбе своє
поправити и поунити колико є могло. Іошъ є
године 1856 нашло за потребно уредити другѣв

себи секретарство; али є и за ту промену опетъ одъ потребе тронка више него што оно има; съ тога є исте године молило за помоћъ **Высок. Попечительство Просвештенія**. Не добивши на ту молбу одговора, нашло є за добро поновити є прошле године, месеца юнія, али му и друга молба јошъ нїє удостоєна одговора.

Друштво се више пута уверило да правило у **Устроєнію нѣгову** подъ **I. Б. Б.** за бирањъ новихъ чланова нїє доволно, за то га є прошле године овако изменило:

а) Да кога Друштво **Србске Словесности** избере за члана, треба да предложи најманъ три члана нѣгова.

б) Предлогъ овай треба да є писанъ я у нѣму да су разложи по којма бы предложеный быо достоянъ да се избере.

в) Предлогъ овай треба да се преда Друштву у редовной седници.

г) Кадъ Друштво у редовной седници пристане на предлогъ, онда ће га предати председателю да се изборъ у главной седници сврши балотанѣмъ.

д) Безъ балотаня изборъ бити може само онда кадъ председатель предложи да се ко избере єдногласно, а ни єданъ чланъ не буде томе противанъ.

Видећи Друштво да бы му требало животь и књижевну радню своихъ чланова болъ познавати и у свакой потреби имати о томе поуздане податке, а осимъ тога знаюћи да бы такови податци по времену были драгоценя грађа за исторію просвете **Србскога народа**, поставило є себи ова правила:

1. Да свакій чланъ кадъ прими диплому найдалѣ за три месеца писмено яви Друштву:

а) цело име и презиме свое съ целомъ титуломъ;

б) кадъ се родио и где;

в) гдѣ е учио, кадъ и где;

г) шта е до садъ написао, и где е и кадъ на светъ издао;

д) где живи;

ђ) е ли у явной служби, у каквой и одъ кадъ, и е ли јошъ у каквой было пре;

е) е ли чланъ јошъ кога ученогъ друштва;

ж) има ли какавъ знакъ признаваня своихъ заслуга, было књижевнихъ или другихъ, и одъ кадъ.

2. Да садашњи чланови ово што е наређено подъ 1, учине найдалѣ за три месеца кадъ имъ Друштво яви ову наредбу.

3. Пошто одъ самихъ чланова дођу ови подаци, дужанъ е секретаръ старати се да за свакога члана дознае и додае све што бы се одъ назначенога подъ 1 догађало.

Ову е наредбу извршило највише чланова, али има господа доста коя се оглушине друштва, коему су чланови.

Јошъ е Друштво за добро нацло подкрепити себе неколициномъ новихъ чланова. избравши у главной седници 13 јануара:

за почастнога члана: преосвештенога владика Шабачкогъ господина Михаила;

за редовне чланове госпду: Михаила Рашковића, Јована Илића, Николу Новаковића, Милана Ђ. Милићенића. Стојана I. Вельковића, Ђвти-мја Аврамовића, Дањана Маринковића и Михаила Павића;

за чланове кореспонденте господу: Александра Феодоровића Гильфердинга, Амія Буа и Петра Протића.

Али є и два редовна члана Друштву отела смртъ: Димитрія П. Тирола, кои є быо међу онимъ члановима коє є юнъ влада изабрала кадъ є наредила да буде ово Друштво, — и Петра Радовановића, кои є быо међу члановима, коє изабраше поменути чланови у првой главной скупшти-ни своіой.

Друштво є СрбскеСловесности прошле године имало сређу ступити у књижевну сvezу съ царскомъ Академіомъ за науке у Петербургу, и съ Господарскимъ Друштвомъ Хрватскимъ, Славонскимъ и Далматинскимъ у Загребу, и тако садъ съ 10 академія и књижевнихъ друштва стои у сvezи, а то су осимъ поменути два ово: кралѣвска Пруска Академія у Берлину, кралѣвска Баварска Академія у Минхену, царска Академія у Бечу, Маѣарска Академія у Пешти, Императорское Географическое Общество у Петербургу; Друштво за исторію югославенску у Загребу, Матица Лужичкихъ Срба у Будишину, Матица Србска у Пешти.

Юшъ ми є дужность явити да є Друштво добило прошле године на даръ повише књига съ различныхъ страна. Такови су дарови были:

1. Одъ академія и књижевнихъ друштва, и то:

одъ царске Академіє за науке у Бечу: *Sitzungsberichte, philosophisch-historische Classe, Bd. XVII — XXIII*; *mathematisch - naturwissenschaftliche Classe, Bd. XVIII—XXIV*; — *Almanach 1856 и 1857*; — *Tageblatt der 32. Versammlung deutscher Naturforscher und Ärzte in Wien 1856*.

одъ кралѣвске Академіє за науке у Берлину: *Monatsberichte 1856 и 1857* за януаръ—августъ.

одъ Друштва за историю югославенску у
Загребу: Arkiv IV.

одъ Господарскога Друштва у Загребу: Gos-
podarski list 1857.

одъ Матице Србске у Пешти: Србскій Лѣто-
писъ 1856, 2, и 1857, 1, и „прегледъ счетоводногъ
состоянія“ Матице Србске године 1856.

2. Одъ ауктора и преводника, и то одъ господа:

Б. Аврамовића: Граматика новогрчкогъ ѣзика,
у Београду 1855; — Читанка новогрчкогъ ѣзика,
у Београду 1856; — Граматика старогрчкогъ ѣзи-
ка, у Београду 1856.

Т. Бернара изъ Париза: Lettres sur la poésie.
Paris 1857.

І. Веселића: Vočarstvo, и Oseku 1848.

А. Ф. Гильфердинга: Исторія Балтійскихъ Сла-
вянъ, томъ 1, у Москви 1855, — Памятники нарѣчія
залабскихъ Древлянъ и Глинянъ, у Петербур-
гу 1856.

Е. Груића: Thèse pour la licence, у Паризу 1854.

Р. Зморскога: Wieża siedmiu wódzów, у Лаво-
ву 1857.

Н. Кретића: Исторія Славенскы права одъ В.
Мацыѣовскогъ, у Будиму 1856

Ф. Курелца: Kako da sklanjamo imena? у Реци
1852, — О preročodu knjige Slovinske na jugu, у
Трсту 1855.

А. Майкова: Исторія Сербскаго языка въ сн-
зи съ исторією народа, у Москви 1857.

М. Ћ. Милићевића: Писма о исторіи Срба и
Бугара одъ А. Ф. Хилфердинга 1, у Београду 1857.

И. Пётрашевскога: Zendaschta, у Берлину 1857.

А. Скальковскога: Болгарскія колоніи въ
Бессарабіи и Новоросійскомъ краѣ, у Одеси 1848, —
Опытъ статистическаго описанія Новоросійскаго
края І, II, у Одеси 1850—53, — Мамай, у Одеси 1850.

П. I. Шафарика: Glagolitische Fragmente, у Прагу 1857.

3. Одъ друге господа, и то:

одъ графа Блудова: Книги разрядныя, томъ 2, у Петербургу 1855, — Дворцовые разряды, томъ 4, у Петербургу 1855, — Указатель собственныхъ имень и предметовъ къ I и II тому книгъ разрядныхъ, у Петербургу 1856.

одъ г. I. Веселића: 7 различныхъ книга.

одъ г. Г. Витковића: Мѣсяцословъ на лѣто 1813, въ Млеткахъ.

одъ г. А. Ф. Гильфердинга: О древне-Русскихъ училищахъ расужденіе Н. Лавровскаго, у Харкову 1854.

одъ г. Ѓ. С. Исаковића: Historie des ouden en nieuwen testaments, Amsterdam 1770, fol. са 400 и више икона на бакру.

одъ г. И. Кузмановића 36 различныхъ книга.

одъ г. владыке Шабачк. Михаила 9 разл. кнъ.

одъ г. Р. Попадића: The manners and customs of the Jews and other nations mentioned in the bible, у Лондону 1841.

одъ г. А. Радивоевића 2 кнъ.

одъ г. М. Т. Раевскога: Русская Бесѣда 1856, III, IV, 1857, I.

Секретаръ године 1857

Ѓ. Даничићъ.

БИБЛИОГРАФИЈА.

І. СРБСКЕ КЊИГЕ ГОДИНЕ 1857.

(Ако коя одъ овихъ књига ние овде записана, секретарство ће Друштва Србске Словесности бити веома захвално свакоме ко му за њу јави.)

ARKIV za povjestnicu jugoslavensku. Knjiga IV. Uredio Ivan Kukuljević Sakcinski. (Izdano troškom društva za jugoslavensku povjestnicu i starine.) S trimi na kamenu tiskanimi slikami. U Zagrebu tiskom dra L. Gaja 1857. 8. c. VIII, 423, л. 1. Ту е: (с. V—29) Живот Стефана Дечанскога, краља србскога писан Григоријем, игуменом обитељи дечанске. С предговором од И. К. С. (—65) Kratki ljetopisi hrvatski, s predgovori od I. K. S.; Ljetopis Fratra Šimuna Klimentovića; Ljetopisi Fratra Šimuna Glavića; Ljetopisne bilješke popa Audrije Istrijanina; Ljetopis nepoznatoga, u talianskom jeziku. (—97) Prezvitara Kozme slovo o bogomilih i ereticih. (—108) Niekoje opazke vrhu dvijuh legendah o slavenskih apostolih. Od dra F. R. (— 125) O pismenosti glagoljskoj, Od I. I. Sreznjevskoga. Iz ruškoga od I. M. (—135) Izvorna pisma Ivana Lucića. (—141) Friderik Benković, slikar. Od I. K. S. (—162) Starine bosanske od O. Martina Nedića. (—177) Starine Macedonske od Stjepana Verkovića. (—188) Niekoje znamenitosti iz Srijema. Od Mijata Stojanovića. (—198) Odgovori na niekoja pitanja društva za jugoslavensku povjestnicu i starine. Od Milana Dimitreva. (—232) Povjestničke crtice iz Srijema. Od Ilije Okrugića, Srijemca. (—280) Načrt jugoslavjenskih povjestij do IX stoljetja. Od dra Franje Račkoga. (—298) Je li podmetnuta poslanica Hadriana II. na Rostislava i Kocelja, što se nalazi u panonskoj legendi? Od dra. Franje Račkoga. (—304) Dvie grčke listine o sjedinjenju crkve grčke i srbske. Iz grčkoga prev. I. Mc. (—392) Izvjestje o putovanju kroz Dalmaciju i Napulj i Rim s osobitim obzirom na slavensku književnost, umjetnost i starine. Od Ivana Kukuljevića Sakcinskog. (—423) Predmeti društva za povjestnicu jugoslavenah.

АТАНАЦКОВИЋЪ П. Сочиненія Соломонова и Сирахова. Преведена Платономъ Атанацковичемъ Епископомъ Бачкимъ. У Бечу печатано и на продаю кодъ Л. Грунда 1857. 16. с. XX, 330, л. 1, съ 4 иконе.

(АТАНАЦКОВИЋЪ) ПЛАТОНЪ. Пророка и цара Давіда псалтирь православнымъ епископомъ Платономъ преведенъ. У Новом-Саду книгопечатня Дра Дан. Медаковића 1857. 8. XXVII, 153.

(АТАНАЦКОВИЋЪ) ПЛАТОНЪ. Архіерейское позчѣніе на свѣтъ даѣмсе пресвѣтеръ въ хрѣтенисѣни. Платономъ православнымъ епископомъ Бачкимъ слагѣнное по писаніямъ. Во Вѣннѣ въ печатни Мехітарістовъ 1857. 8. 67 съ 1 икономъ.

(АТАНАЦКОВИЋЪ П.) Училиштна и домашня библіа. Старый завѣтъ. Новый завѣтъ. У Бечу печатано кодъ Мехітаріста 1857. 8. с. XII, 317. л. 1, съ 21 икономъ; л. 2, с. 333, съ 23 иконе. У предговору се именує ко є писао.

БАБИЋЪ М. С. Propovēdi neděljne, svetkovne i prigodne, koje je s odobrenjem prečasnog duhovnog stola u dva svezka na světlo izdao Mateo Skender Babić, svećenik nadbiskupie zagrebačke i zupnik u Novoj-kapeli, pukovnie Gradiške. Svezak I. II. U Zagrebu tiskom narodne tiskarnice dra L. Gaja 1857. 8. VIII, 337; IV, 347.

БОГОВИЋЪ М. Stěpan poslēdnji kralj Bosanski Drama u pet činah od Mirka Bogovića. U Zagrebu tiskom narodne tiskarnice dra. L. Gaja 1857. 8. с. VII, 182, л. 1.

БОШКОВИЋЪ І. Людевита Штура кнѣга о народнимъ песмама и приповѣдкама славенскимъ. Съ чешкога превео Іованъ Бошковићъ. У Новомъ Саду у печатни дра Д. Медаковића 1857. 8. с. VII, 186, л. 1.

БОШКОВИЋЪ С. Црногораць или страдања Христїана у Турској. Романъ одъ витеза Х. Левичнига србски одъ Стояна Бошковића у три свеске. Свеска I, II. У Новомъ Саду печатња дра Дан. Медаковића 1857. 8. с. 301, л. 1; с. 261, л. 1.

БРЛИЋЪ А. Т. Извори Србске повјестнице, Изъ Турскијех споменика извадио и на Њемачко превео Д. Валтер Ф. А. Бернауер; а у Српско превео и издао Андрија Торквато Брлић. Свез I. У Бечу кодъ Ф. Леона 1857. 8. VIII, 90. (Турски, србски и немачки)

ВЕБЕРЪ А. Čitanka za III. i IV. razred dolnje gimnazije. Polag česke čitanke od Jos. Jirečka, „Obrazy z rakouskych zemí, narodův a dějin“ sastavio Adolf Weber. U Beču u c. k. nakladi školskih knjigah 1857. 8. л. 1, с. 392, л. 2.

ВИДАКОВИЋЪ М. Любомиръ у Елісіуму, романтическа, но при томъ и морална повѣсть, сачињена Милованомъ Видаковичѣмъ, Дѣтовоспитателѣмъ. Друго изданіе. Издао Георгіе Станчъ, изслуж. Словослагателъ правит. Типографіе. У Бѣограду у Правителственной Типографіи 1857. 8. с. VI, л. 1, с. 322, л. 1. Съ I приликомъ на камену писаномъ; на камену е писанъ и листъ на комъ е књижи име.

ВРЧЕВИЋЪ В. Морално-забавне и шаловно-поучителне Србске загонетке с дотичним на крају толкованіем оригинално дѣлце Вука Врчевића Ришњанина бившег Секретара Њгове Светлости княза Црногорскогъ, а сада цес. кр. Чиновника при Високославном Намѣстничеству Далматинске Круковине. У Задру у књигопечатњи Браће Батара 1857. 8. 128.

ВУКАШИНОВИЋЪ А. Nauk o dudarstvu, bubarstvu i svilarstvu za našeg seljaka, to jest kako može

naš seljak s malo novca i truda velik dobitak od svilene bube steći. Izdao Ante Vukašinović. U Zagrebn tiskom narodne tiskarnice Dra L. Gaja 1857. 8. л. 1. с. 58 съ 8 табл.

Österr. Bl. f. Liter. 1857 № 48.

(ГАВРИЛОВИЋЪ I.) Ненито одъ рада Србске Финансіе за тринаестъ последњи година, одъ 184³/₄ до 185⁵/₆. Извађено изъ „Србски Новина“. У Београду књигопечатиѣ княжества Србскогъ 1857. 8. л. 1. с. 24.

ГЛАСНИКЪ Друштва Србске Словесности. Свезка IX. съ литогр. 4 таблице, 1 картомъ и 1 листомъ грбова. У Београду у типографіи княжества Србскогъ 1857. 8. л. 2. с. 349.

ЕТИНГЕРЪ I. Srijemsko-slavonsko-hrvatske divje životinje, zvijeri i ptice. Sa dodatkom najlagljeg i točnog načina nadjevanja i nagaćenja istih. Spisao Josip Ettinger, c. k. nadzornik šumah Titelskog bataliuna, Karlovačkog i Petrovaradinskog magistrata. U Zemunu tiskarnica I. K. Soprona 1857. 8. с. 263, л. 6.

EUSTAKIJ Pripoviedka iz prve dobe kršćanstva. Za mladež kao i odrastle. Od Krištofa Šmida (Sa slikom.) U Zagrebu 1857. 16. л. 2, с. 189.

Друго име:

Spisi za mladež od Krištofa Šmida. Svezak III. Iz njemač koga prevadja i izdaje Sbor duhovne mladeži zagrebačke. U Zagrebu tiskom Dra L. Gaja.

ЖИВОТЪ Господа и спаса нашегъ Исуса Христа Трошкомъ Алексе Поповића у Београду. Са четири иконе. У Земуну печатала књигопечатња I. K. Сопрона 1857. 12. 181.

ŽIVOT katoličke crkve, ili maleni Goffiné. Kratko tumačenje svetih vremenah, otajstvenih svetko vinah, nedjeljnih i svetačnih ev ngjeljah, sredstvah spasenja, kao i najznatnijih obredah preko crkve-

ne godine. Za mladež kao i odrasle iz njemačkog preveo i izdao Sbor duhovne mladeži zagrebačke. S odobrenjem duhovnoga glavarstva. U Zagrebu brzotiskom Dra. L. Gaja 1857. 16. XXXIV, 547, XIV.

ZAKON, kazneni, o narušajih dohodarstvenih. U Beču iz c. k. dvorske i državne štamparije 1857. 8. л. 5, с. XLVII. л. 1, с. 551.

ЗУБАНЪ Л. Чудновати догађан Ишпа'анца Хаџи Бабе. Одъ Якова Морiera. Съ Немачкога превео почившиѣ Лазо Зубанъ бывшиѣ Членъ Совѣта Княжества Србіе. Издао Стефанъ Њирићъ. Део првѣй. Свезка IV. У Београду У Княжества Србскогъ Книгопечатни 1857. 8. с. 146, л. 2.

ИЗВѢСТІЕ о постанку и садашњемъ станю пенсіоналногъ заведенія свештеническихъ сирочады у Бачкой діецеци. У Новомъ Саду книгопечатня Дра Дан. Медаковића 1857. 8 с. 12, л. 2.

ИЛЯШЕВИЋЪ С. Pismovnik ili naputak o sastavljanju raznih pisamah По нѣмачкомъ sastavio Dr. Stěpan Plišević, с. k. Školski savětnik i nadziratelj pučkih i realnih učionicah po Hèrvatskoj i Slavoniji. (Drugo posve preradjeno izdanje.) U Beču troškom с. k. продаонice školskih knjigah 1857. 8. л. 1, с. 185, л. 4.

ИСТОРИЈА, кратка свештена, за Србска народна училишта у Аустријскомъ Царству. У Бечу У ц. к. наклада школскихъ книга 1857. 8. 36.

ISUS prijatelj malenih ili pustite k meni malene. Molitvena knjižica s pěsmami za děcu od Pavla V. Jais-a. Prevede i izdade ju kolo mladih rodoljubah. Drugo izpravljeno i pomnožano izdanje. U Zagrebu tiskom dra L. Gaja 1857. 16. 184 съ 1 икономъ.

ЯКШИЊЪ В. Державописъ Сербіе. Сачинѣнь Владиміромъ Явнићемъ. Обиитегъ Державописа, наука: Благайничества и Терговяне Просвѣтителѣмъ у Княж. Срб. Лицею: членомъ Дружства Сербске Словесности. Атеней Италіянскогъ; Академіе Ёеоргофіла у Флоренцу, Школске Комисіе у Београду. Горњолужичкогъ Дружства за Науке у Герлицы и Управителѣмъ погодонисны сматраця у Сербіи. Вто ра свезска. (Извађено изъ осме свезске Гласника.) У Београду у княж. серб. књигопечатни 1857. 8. 78.

ЯКШИЊЪ В. Метеорологійско заведеніе у Сербіи. Основано Владиміромъ Явнићемъ. Профессоромъ у Кн. Сербс. Лицею и многій учены Дружства членомъ. У Београду Књигопечатня Княжества Сербскогъ 1857. 8. 16.

Прештампано изъ „Србскихъ Новина“.

КАЗАЛИ П. А. Trista vicah udovicah. Prizor diejstvenni. U Zadru tieskom bratje Batarah 1857. 8. 70.

Bibl. Centralorgan 1858 № 9.

КАЛЕНДАРИ. Войвођанинъ. Србско - народный календаръ за годину 1857. одъ Милана Д. Рашића. (Украшенъ са 24 *) дрвореза) V-та год. У Бечу писмены' Ђрменскогъ Манастира. 8. 103.

— Годинняк. велики календар србски за просту годину 1857. VIII. Година. У Новомъ Саду издае Књигопечатня Дра Дан. Медаковића. 4. 64, съ 11 портрета и неколико карикатура у тексту.

— Даница. Или календаръ за 1857 годину са юначкимъ пѣсмама. Скупіо и издао Георгіе Стаићъ, изслуженый Словослагатель Правительствене Типографіе. У Београду у Књигопечатни княжества Србскогъ. 8. с. 35. л. 2.

*) Не 24 него 4 съ 10 портрета.

- Зимзеленъ. Србско-народный календаръ за годину 1857. V. Година Уредіо и издао Александеръ Андрићъ. У Бечу књигопечатњомъ А. Андрића. 8. л. 8, с. 71, съ 3 на челику резана лика.
- Зорица или календаръ за годину 1857. Издао Еремја Караџићъ. V. година. У Београду Правителственомъ књигопечатњомъ. 8. 20.
- Календаръ са шематизмомъ княжества Србіє. За 1857. годину. У Београду у Књигопечатњи Княжества Србскогъ. 8. 64.
- Katolički koledar za prostu godinu 1857 od Vilhelma Švelca svetjenika nadbiskupije zagrebačke. Tečaj III. U Zagrebu kod Jak. Prettnera. Zagr. kat. list 1857 № 2.
- Ластва мали календаръ за просту годину 1857. VIII година. Издае Печатња Медаковића у Новомъ Саду. 16. 64, съ неколико карикатура у тексту.
- Надежда. календаръ за просту 1857. годину, съ разнымъ шальнымъ домаћимъ забавама. Издао Ц. И. Ђорђевићъ, п. п. п. У Београду Брзотискомъ Правителственомъ Књигопечатњомъ. 8. 36.

КАРАЏИЋЪ В. С. Примјери Српско-славенскога језика. Саставио их Вук Стеф. Караџић. У Бечу у штампарији Јерменскога манастира 1857. 8. с. 78, л. 1, съ 1 литогр. листомъ на комъ има 9 снимака.

КАТЕКИЗАМЪ, katolički, za II. razred katoličkih pučkih učionica. (kratak izvadak velikoga katekizma). U Beču u c. k. nakladi školskih knjigah 1857. 8. 194.

КЊИЖИЦА, molitvena, zadržavajuća molitve juternje i večernje s mnogimi litanijami i molitvami tak za žive kak i za mrtve. kao i mnogobrojnim popevkama, koje su obične pri sv. maši,

pred prodečtvom i na druge velike svetke. Izdanje knjigarnice L. Hartmana u Zagrebu 1857. 16. 228 съ многимъ иконицама.

КУКУЛѢВИЋЪ И. С. Varašdin kratki nacrt s gledišta historičkog od Ivana Kukuljevića Sakcinskog. U Zagrebu brzotiskom dra L. Gaja 1857. 8. 21, съ 1 сликомъ: Вараждинъ.

На по се штампано изъ Невена 1857.

КУКУЛѢВИЋЪ И. С. Izvjestje o putovanju kroz Dalmaciju u Napulj i Rim s osobitim obzirom na slavensku književnost, umjetnost i starine Od Ivana Kukuljevića Sakcinskog. U Zagrebu Narodna tiskarnica Dra L. Gaja 1857. 8. л. 1, с 88, съ 3 литогр. листа.

На по се штампано изъ Архива за повјестницу Jugosl. IV.

КУНИЋЪ ПИЛИПЪ. Slovnica jezika latinskog ilirski iztumačena za porabu mladeži bosanske s kratkim i potrebitim riečnikom. U Beču štampano kod OO. Mechitaristah 1857. 8. IV, 170.

Bibl. Centralorg 1858 № 1

ЛѢТОПИСЪ, Србскій, за годину 1857. часть I, II Година XXXI. кнѣига 95, 96. Издае Матица Србска у Пешти. У Будиму писмены цес. крал. Свеучилишта Пештанскогъ 1857. 8. л. 2. с. 156; л. 1, с. 170.

Ту су кнѣвзи I: (1—29) Сѣверопсточна Албанія (по Нѣмачъ комъ) одъ П. Нинковића. (—64) Познанство граматяке. Одъ А. Драгосавлѣвића. (—84) Животоописаніе Діонусіа отъ Поповића православногъ епископа Будимскогъ. Спясано Петромъ Ринскій парохомъ Сент-Андрейскимъ. (—87) Споменъ Науму Боздн. (—90) Србски споменци: Слово говоренное въ Собраніи всѣхъ народныхъ Депутартовъ чрезъ Епископа Темшварскаго Петра Петровича, въ лѣто 1790 мѣсеца Августа 22 дне въ Темшварѣ. (—136) Стихотворенія. (—149) Старина Славенскы слова. Одъ А. Драгосавлѣвића. (—156) Споменъ Михану Витковићу.

У кн. II: (1—68) Ђурађъ Бранковићъ (историчный романъ) одъ Я. Игњатовића. (—79) Слово говорено секретаремъ

Матице Србске Г. Давидомъ Давидовићемъ одѣланю Матице Србске приликомъ Главногъ Собранія у Пешти 12. Августа 1857. држаногъ. (—129) Старински рукописи 1) одлука на молбенцу Вуковарца; 2) писмо одъ Турака писано 1778; 3) молба общинѣ Вуковарске; 4) тужба общинѣ Шндске одъ 1793; 5) препорука вармеѣв сремской одъ осамъ коморскы села и вароши. Одъ А. Драгосавлѣвића. (—140) Стихотворенія. (—170) Погледъ на книжестоа. Одъ Я. Игњатовића.

ЛЕЧЕНЪ свою болестій уста и зубій употребляванѣмъ праве Анатеринске воде за уста. Особитый начинъ поступанія съ нѣомъ и известіе где да се права добые. Написао Д. Юліе Янелъ практ. лекаръ. Тринаесто издаѣ. У Бечу книгопечатнѣомъ Алекс. Андрића 1857. 8. 36.

ЛЕШАНИНЪ Р. І. Институціе Юстиніановогъ Римскогъ права. Израдіо Райко І. Лешанинъ. І. Секретаръ К. С. Совѣта, Членъ Школске Комисіе и Друштва Србске Словесности. Прегледала и одобрила школска комисія. У Београду при правительственной книгопечатнѣи княж. србскогъ 1857. 8. л. 2, с VI, 553, л. 1.

МАЖУРАНИЋЪ И. Smrt Smail-age Ćengića. Pjesma Ivana Mažuranića Novo izdanje. U Zagrebu 1857. 18. VII, 55.

МИЛИЋЕВИЋЪ М. Ђ. Писма о исторіи Срба и Бугара одъ А. Ф. Хилфердинга превео Миланъ Ђ. Милићевићъ, чланъ Друштва Србске Словесности. Свеска І. У Београду у книгопечатнѣи княжества Србіе 1857. 8. л. 6, с. 195.

МОЧНИКА, Дра Ф., геометріа за вѣнне школе княжества Србіе преведена по препоруци Школске Комисіе. Са 344 у тексту печатане фигуре. У Београду при Правительственной книгопечатнѣи 1857. 8. л. 4, с. 357.

НИКОЛИЋЪ П. Найпуждніе за малу децу изъ біблическе повѣсти старогъ завѣта у Вопросима и Овѣтима, отъ Павла Ніколича, Протопресвитера Карловачкогъ и Архідієцезалногъ Консісторіума члена, Благословеніємъ Сватѣйшегъ Патріарха, Господина Іосифа, печатано. У Новомъ Саду трошкомъ Ігњята Фукса 1857. 8. л. 2, с. 67.

NASRADIN iliti Bertoldo i njegova pritanka domišljatost, himbenost i lukavština. Knjižica izpisana polag italianskoga, kano zabavno i ugodno štivenje za ilirske mladiće, u kojoj se kažu velike pogibeli Nasradinove, njegova izmišljenja, i mudre beside. Dodaje se na svèrhi pivanje od opake čudi i privare zlih ženah. U Zadru troškom Petra Abelića knjigoprodavca 1857. 16. л. 1, с. 120, съ 1 прилкомъ.

NEVEN. Zabavno-poučni tromjesečnik. Izdaje ga i uredjuje Josip Praus, tajnik Matice il. Pomoćju Matice il. U Zagrebu.

Изашло в само за прво по године.

НЕКОЛИКО РЕЧІЙ о споменѣхъ Карађорђевогъ. У Бечу у штампарији Ђрменскогъ манастира 1857. 8. 14.

НОВИНЕ. Glasnik Dalmatinski. Два пута на недељу по 1 таб. фол. Уредникъ П. А. Казали у Задру.

— Gospodarski list. Ђданъ путъ на недељу по $\frac{1}{2}$ таб. у 4. Уредникъ Л. Вукотиновић у Загребу.

— Zagrebački katolički list. Ђданъ путъ на недељу у 4. Уредникъ Н. Хорватъ у Загребу.

— Званичне новине княжества Србіє. Ђданъ путъ на недељу по $\frac{1}{2}$ таб. у 4. У Београду.

— Narodne Novine, carsko-kr. službene. Свакій данъ по $\frac{1}{2}$ таб. фол. Уредникъ Д. Деметаръ у Загребу. Издає Л. Гай.

- Подунавка. Листъ за науку, забаву и новости. За мѣсець януаръ само 3 броя на $\frac{1}{2}$ таб. у 4, а одъ априла еданъ путъ на недѣлю по 1 таб. у 4. Издае И. К. Сопронъ у Земуну.
- Световидъ. Два пута на недѣлю по 1 таб. фол. Уредникъ А. Андрићъ у Бечу.
- Седмица. Листъ за науку и забаву. Еданъ путъ на недѣлю по 1 таб. у 4. Додатакъ србскомъ Дневнику.
- Србске Новине. Три пута на недѣлю по 1 таб. фол. Издае и уређуе М. Поповићъ у Београду.
- Србски Дневник. Два пута на недѣлю по 1 таб. фол. Издае и уређуе Д. Медаковићъ у Новомъ Саду.
- Шумадинка, листъ за книжевноѣ забаву и новости. Три пута на недѣлю до мая а после еданъ путъ по $\frac{1}{2}$ табака. Издае и уређуе Л. П. Ненадовићъ у Београду.

ОБСАДА СЕВАСТОПОЛЯ. Историскій романъ изъ найновіегъ времена списанъ А. Д. Ванъ Бурен-Шеле-омъ. Часть I, II. У Новомъ Саду книгопечатня Др. Д. Медаковића 1857. 8. 179, 147.

Друго име:

Европска библіотека нове белетристичне литературы. Съ Немачкогъ языка преводе профессора: Ђ. Малетићъ, В. Вунћъ и Д. Балантскій.

OFFICZIE u nedigliu mäslinu za koim̃ slidih vecernia od martvih; sedam̃ pivagnia pokornih slettaniami, četiri mukke to jest po Mariu, po Marku, po Luczi i po Ioanu. Način moliti boga za martvih dusce priko sve Nediglie. i ostalima moli-tvami. U Mletzih, pritjesctenicza Sëbastianä Tondeli 1857. 12. 120.

Österr. Blätt. 1857. № 32.

OFICIJ velike nedilje Pirškim jezikom po Rimskom misalu i časoslovu s dodatkom Juternjah na Božić i Vodokèrstje; Večernje, Jutèrnje i Pohvalah za Mèrtve, i različitih Pisamah. Drugo popravljeno izdanje. U Zadru bratja Battara 1857. 16. с. 322, л. 1, съ 1 икономъ.

ПАВЛОВИЊЪ С. Животъ Александра Великогъ цара Македонскогъ одъ Квинта Куртія Руфа. Првѣй део. Съ латинскогъ превео Стеванъ Павловићъ. У Бечу у штампариѣ А. Андрића. Други део. У Бечу у штампариѣ Ерменскога манастира 1857. 8. л. 2, с. XII, 168, л. 1, съ две прилике на камену; л. 1, с. 181. съ 1 прил.

ПЕИЧИЊЪ К. Житіе Теодора Павловића новинара и списателя Србскогъ. Матицы Србской посвећено. Списао Константинъ Пеичићъ Медиц. Докт. ц. к. Фізік. Патроната Філософ. гімнасіе карловачке изслуженый, и Дружества Србске Словесности коресп. Чланъ. А своимъ трошкомъ печатати дао Јованъ Павловићъ, рођеный покойника братъ. У Новомъ Саду печатія Др. Д. Медаковића 1857. 8. 110.

ПЕСМЕ. разне јуначке народне. Издао Алекса Поповићъ у Београду. 8. 95.

Нема обичнога листа на коме стој књиза њме. Штампано е у Земуну у Н. К. Сопрона 1857.

ПЕСМЕ, јуначке народне, о Кралѣвићу Марку Издање VIII. У Новомъ Саду трошкомъ Ігњата Фухса. Печатано печатњомъ І. Каулициѣ 1857. 8. л. 1, с. 103.

POVĚSTNICA, biblička, ili dogadjaji iz svetoga pisma staroga i novog zakona za pučke učionice. U Beču troškom c. k. prodavonice školskih knjigah 1857. 8. 375.

(ПОПОВИЊЪ) ГАВРИЛО. Свештене повѣсти изъ старога завѣта. I. Авраамъ II. Рута. III.

Пророкъ Илія. IV. Пророкъ Данилъ. V. Естира. Превео на Србскій ѣзыкъ Архимандритъ Браћевшичкій Гавріилъ. У Земуну печатано књигопечатњомъ I. К. Сопрона 1857. 16 72.

ПОПОВИЊЪ И. Два духа и Вукъ Бранковићъ. Аллегорично-историчный образакъ изъ XIV вѣка. Написао Илія Поповићъ, учитель у Старом-Бечею. Прва часть. У Земуну печатано књигопечатњомъ I. К. Сопрона 1857. 16. л. 4, с. 151, съ 1 ликомъ.

ПОЏЕТНИСА, němačka, za drugi razred gradskih glavnih učionica u Austrijanskoj carevini. U Beču u c. k. nakladi školskih knjigah 1857. 8. 38.

ПРЕГЛЕДЪ цѣлаго счетоводнаго состоянія књижевнаго содружества Матице Србске съ концемъ године 1856. У Будиму Писмены Цес. Крал. Свеучилишта Пештанскогъ 1857. 8. 24.

ПРОЕКТЪ общегъ казнительнаго законика за княжество Србію. К. Срб. књигопечатня у Београду (1857). 4. л. 1, с. VIII, 135.

ПУЦИЊЪ О. Platonov pir ili razgovor o ljubavi. Ponašio i na vienčanom piru svoje sestre Ane s knezom Marinicom Gjurgjićem vlastel. Dubrov. vitez Joanit. i prava doktorom poklonio Orsat Pucić. U Tèrstu tiskom Austr. Lloydа 1857. 8. 49.

РАЧКИЊ Ф. Viek i djelovanje Sv. Cyrila i Methoda slovjenskih apoštolor. Nacrtao prof. Dr. Franjo Rački. U Zagrebu tiskom dra L. Gaja 1857. 8. с. XI, л. 2, с. 77.

Ово е првый сvezакъ.

РЕЛЬКОВИЊЪ М. A. Relkovića Satir. Polag drugoga izdanja priredjeno te novim predgovorom. potankim životopisom i likom spisatelja urešeno Izdanje četvèrto. U Osieku tiskom i troškom Dr. Lehmannа i ort. 1857. 8. 174.

САНОВНИКЪ и рожданикъ. Прерадіо Никшићъ. А препечатано трошкомъ Х. Алексе Поповића и Р. Н. М. У Београду у књигопечатњи княжества Србскогъ (1857). 8 IV, 82.

САНОВНИКЪ, пайновин, или руководство снове тумачити за забаву и увеселение у празнимъ часовима. У Новомъ Саду књигопечатня Дра Д. Медаковића 1857. 8. 106.

САНОВНИКЪ, пайновин мали, или руководство снове тумачити за забаву и увеселение у празнимъ часовима. У Новомъ Саду књигопечатня Дра Д. Медаковића 1857. 8. 59.

САНОВНИКЪ, новѣшина исправна, и умножени Египетски, отъ 1231. године. која содржава у себи различный санова. Съ изясненіемъ и приложеныма нумерама, свою срећу и улоттерів пробати. Осмо изданіе. У Новомъ Саду трошкомъ Ігњата Фукса 1857. 8. с. 29, л. 5.

СБОРНИКЪ закона' и уредба', и уредбены' указа', изданы' у княжеству Србїи. (Одъ почетка до конца 1856. године) IX. У Београду. У правителственной књигопечатњи 1857. 4. л. 2, с. 85.

SÈRCE prìsveto Jezusovo razgledano, zaljubjeno, častjeno, nasliedovano razmišljanjima, štenjima, krepostima, službam, piesnima. Knjige složene po ocu Ivanu Marii Mattei, družbe Jezusove. Pritištenje drugo. U Mlecieh u Pritistištu F. A. Perini 1856. 16. 455.

На последньої страни стои да е изашло године 1857.

СТИПИЊЪ А. Znanstveno razlaganje novoustano-
vljene po katoličkoj cerkve Dogme o neoskvr-
nutom začetju blaž. dev. Marie. Od And. Stipi-
ća. U Varaždinu u Jos. Platzera 1857. 8. 80.

Österr. Blätt. f. Liter. 1857 № 8.

СТОЯНОВИЊЪ М. Cvietići s polja pobožnoga raz-
mišljavanja za domaću mladež. Od Mijata Sto-

janovića učitelja i člana više domaćih obćepoleznih društva. U Zemunu tiskarnicom Ignjata Karla Soprona 1857. 16. 125.

СТОЯНОВИЋЪ М. Slike iz domaćega života Slavenskog naroda i iz prirode, s dodatkom: Slavenske pučke sigre. Od Mijata Stojanovića, zemunskog c. k. nadučitelja. U Zemunu, tisk. I. K. Soprona 1857. 8. c. VIII, 173, л. 1.

СТРАТИМИРОВИЋЪ Р. Освѣтленѣ урбарски питаня о споеню и раз'уђеню сесоналнихъ пристойбина и одлученю пашняка (у економичномъ обзирѣ) изъ основнихъ и уваженихъ мађарскихъ економичнихъ листовъ сакупио, превео, и коментирао Рада Стратимировић Кулпински урбарски адвокат. У Новомъ Саду књигопечатня Дра Дан. Медаковића 1857. 8. c. 48, л. 1.

СЧЕТЪ свѣрху прихода и расхода свѣштеническогъ пензiоналногъ и удовничко-сиротинскогъ архидіецеze Сремске заведенiя одъ 1. Януарiа до послѣднiйгъ Децемврiа 1856 Лѣта. У Новомъ Саду књигопечатня Дра Дан. Медаковића 1857. 8. 19.

УПУТСТВО, кратко, за Србске народне учителѣ. I. 14 съ 1 табл.

Штампано у Новомъ Саду у Др. Дан. Медаковића 1857.

ФРАЙДЕНРАЙХЪ I. Graničari ili sbor (proštenje) na Pijevu. Izvorni narodni igrokaz s pjevanjem i plesom u 3 čina od Josipa Freudenreicha, člana narodnoga kazalištnoga društva. Kupio i na sviet izdao K. Stojšić. Drugo izdanje. U Zagrebu brzo-tiskom D. Albrechta 1857. 8. 132.

(ЧАСОСЛОВЪ) Изъ Часослова первоначалное сѣприажнѣнiе къ чтенiю свѣщеницкихъ книгъ къ сѣпристрѣвлѣнiю въ Славенно-Сербскихъ народныхъ сѣчманицахъ Австрiйскаго Царства. Во Вiеннѣ издивенiемъ ц. кр. Дiрѣкцiи сѣчманичныхъ книгъ 1857. 8. 54.

ČITANKA za drugi razred višjih pučkih učionicah. U Beču troškom c. k. prodaonice školskih knjigah 1857. 8. 231.

ШЕМАТИЗМЪ православне восточне епархіе цѣле Далмаціе и Истріе за годину 1857. У Задру У књигопечатњи Браће Батара. 8. 37.

ШПОРЪ Ю. М. Liek za objestnu ženu. Izvorna narodna gluma u tri čina Jura Matie Špora. Na Rieci tiskao i izdao Ercole Rezza 1857. 16. л. 4. с. 119.

ЋЗБЕРА Ф. I. Пѣсма, коју є у србско-славянско-ме езикѹ написао i všem Slavjanom iz zlatnog Praga odlazećim na uzpomenu posvetio F. J. Jezbera. V Praze nakladem spisovatelovým 1857. 8. 16.

Časop. česk. mus. 1858. I.

II. НОВЕ КЊИГЕ НА ДРУГИМЪ ЄЗИЦИМА КОЕ СЕ ТИЧУ СРБА.

(Између овихъ књига овде су записане само оне које су у Београдъ добављене.)

BEITRÄGE zur vergleichenden sprachforschung auf dem gebiete der arischen, celtischen und slavischen sprachen herausgegeben von A. Kuhn und A. Schleicher. Berlin, Dümmler 1858. Heft. 3, 4.

Ту є између осталогa: Miklosich, Das suffix -ъ im altslovenischen; Schleicher, Ist das altkirchenslawische altslovenisch? Schleicher, Das anlautgesetz des altkirchenslawischen und die behandlung ursprünglich vocalischen anlantes in der genannten sprache.

БЕСѢДА, Русская. 1858. I. II.

Ту є између осталогa: одъ А. Т. Гильфердинга: Предисловіе св. Кирила къ переводу Евангелія (изъ кожногъ рукописа србске реценсіа, које є (было?) у Пећи); — одъ истога: Боснія, путевыя замѣтки; — одъ Е. П. Ковалевскога: Путевыя записки о Славянскихъ земляхъ; — Лѣтопись Герцеговины 1831 - 1857 г. Прокопія Чокорія, переводъ съ Сербскаго.

BIBLIOTHEK, slavische, oder Beiträge zur slavischen Philologie und Geschichte herausgegeben von Fr. Miklosich und J. Fiedler. Zweiter Band. Wien, W. Braumüller 1858. 8. J. 2, c. 312.

Ты съ знаењу острагора: Aktenstücke zu Sigmunds Freiherrn von Herberstein zweiter Mission nach Russland. Von J. Fiedler. — Из српске сивтаке б. Даничића. — Chorvatisch-slovenische Märchen aus der Umgegend von Warasdin. Von M. Valjavec. — Zur Glagolica-Frage. Von J. J. Hanuš. — В. Ст. Караџића писмо о српској просодуји. — Denník hraběte Hermana Černína. Podává J. Jireček — Antwort Russlands auf den Hilferuf der griechischen Südslaven. Von J. Fiedler. — Versuche der türkisch-südslavischen Völker zur Vereinigung mit Österreich unter Kaiser Rudolf II. Von J. Fiedler. — Volkslieder aus Gegend Von Warasdin. Von M. Valjavec.

ÉRDY I. A Boszna és szerb régiérsnek. Ismerteti Érdy János m. akad. r. t. 63 rézmetszettel és egy körrajztáblával. A magy. akad. évkönyvek IX. köt II. darabja. Budán, a cs. kir. egyetemi nyomdában 1857. 4 40.

FERRARI-CUPILLI GI. Delle virtù e dei meriti di monsignore Giovanni Bercich Zaratino vescovo di Sebenico ricordanza di Giuseppe Ferrari-Cupilli. Zara, Fr. Battara 1857. 8. 38.

HORNYANSKY V. Geographisches Lexikon des Königreichs Ungarn und der serbischen Woiwodschaft mit dem Temescher Banate. Ein Hilfsbuch für Behörden, Postämter, Advokaten und Geschäftsmänner. Nach amtlichen Quellen und den besten Hilfswerken bearbeitet von Victor Hornyánsky. Pest, Verlag von G. Heckelenast 1858. 8. J. 2, c. 420.

JEZBERA F. J. Kyril a Method, svatí apoštolové slovanských národův, nepsali nikdy hlaholsky než kyrilsky, to jest písmem na základě abecedy řecké sestaveným a doplněným. Vypravuje a kriticky dokazuje F. J. Jezbera. Připojeno vypra-

vování o Slovanech v království Neapolském, obnoveným písmem kyrilským. V Praze nákladem spisovatelovým 1858. 8. 72.

KISS K. Hunyadi János utolsó hadjárata Bolgár és Szerebországhban 1454-ben, s Nándorfejérvár fölmentése a török táborításától 1456. A Nándorfejérvári diadal negyedik százados napján Julius 21 1856. előterjesztette Kiss Károly különnyomat a m. academia Értésítőből. Pest 1857 nyomtatott Landerer és Heckenastnál. 8. 117, съ картою и планомъ.

MARTINOF P. Les manuscrits slaves de la bibliothèque Imperiale de Paris par le P. Martinof de la compagnie de Jésus avec un calque. Paris, Julien, Lanier, Cosnard et C. 1858. 8. 111.

MIKLOSICH F. Die Wurzeln des Altslovenischen. Aus dem VIII. Bande der Denkschriften der philosophisch-historischen Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften besonders abgedruckt. Wien aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei 1858. 4. 28.

MIKLOSICH F. Die Bildung der Nomina im Altslovenischen. (Besonders abgedruckt aus dem IX. Bande der Denkschriften der philosophisch-historischen Classe der kaiserl. Akademie der Wissenschaften.) Wien aus der k. k. Hof- und Statsdruckerei 1858. 4. 100.

NAGY I. Magyarország családai czimerekkel és leszármazási táblákkal. Írta Nagy Iván. Kiadja Friebisz István. Első kötet. III füzet. Pest nyomtatott Beimel I. és Kozma Vazulnál 1857. Második kötet I—VI füzet. Pest, Pfeiffer Ferdinánd bizománya 1858. Bánffy — Chillagh.

PETTER F. Dalmatien in seinen verschiedenen Beziehungen dargestellt von Franz Petter, Professor am k. k. Gymnasium zu Spalato etc. Mit Unter-

stützung der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. I. II. Theil. Gotha, Justus Perthes 1857. 8. VIII. 296; VI, 314, 1. 1.

PROGRAMM des kais. königl. Staatsgymnasiums zu Essek am Schlusse des Schuljahres 1856/7. Essek. Druck von Carl Lehmann et Comp. 1857. 4. 41. *Ту е взмеху оцагора: J. Костѣна kratka razmatranja o Homeru.*

SCHLOSSER I. C. et L. FARKAŠ VUKOTINOVIC. Sylabus Florae Croatiae. Additis descriptiobus specierum novarum autoribus — —. Typis Dr. L. Gaj 1857 (у Запебѣ) 16. V. 192, XVI.

STEPHAN - DUSCHAN. Ein Guslar - Poem aus dem Serbischen übersetzt von Javorin. Berlin. R. Wagner 1857. 16. 48.

Писао М. Т. Янковичъ.

SZERÉMI GYÖRGY. II. Lajos és János királynok hazi káplánja, emlékirata magyarország romlásáról 1484 — 1543. Közli Wenzel Gusztáv M. Akad. T. Pest 1857. 8. XXXV, 410.

Друго име:

Monumenta Hungariae historica. Magyar történelmi emlékek. Kiadja a Magyar tudományos Akademia történelmi bizottsága. Második osztály: Írók. Első kötet.

ŠAFARIK, P. J. Über den Ursprung und die Heimath des Glagolitismus. Mit einer Schrifttafel. Prag. Verlag von F. Tempsky 1858. 4. VIII. 52.

ŠUMAVSKÝ J. F. Словарь языка словѣньскаго шести главнихъ нарѣчій: рѣскаго, црквѣнаго, югословѣньскаго, чешскаго и польскаго, составилъ Иосифъ Франта Шмавскѣи. Часть прѣваа нѣмѣцско-словѣньскаа. Zweite — vierte lieferung. Прага. Carl Bellman's verlag 1857. anlöthung — blattähnlich

TKALAC E. I. Das Statsrecht des Fürstenthums Serbien Von Dr. E. I. von Tkalac. Leipzig Druck und Verlag von Breitkopf und Härtel 1858. 8. XVI, 286.

VACLÍK J. La souveraineté du Monténégro et le droit

des gens moderne de l' Europe. Par Jean Vac-
lik. Leipzig, F. A. Brockhaus 1858. 8. XX, 158, а. 1.

VERANCSICS ANTAL, m. kir. helytartó. esztergomi
érsek, összes munkai. Közli Szalai Laszlo M.
Akad. T. Eslő kötet. Történelmi dolgozatok deák
nyelven. Második kötet. Történelmi dolgozatok
magyar nyelven. Vegyések. Pest 1857. 8. XX,
370; XV. 321.

Друго име:

Monumenta Hungariae historica. Magyar történelmi emlékek.
Kiadja a Magyar tudományos Akadémia történelmi bizotmá-
nya. Második osztály: Írók. Második. harmadik kötet.

WARHANEK. W. F. Das Kaiserthum Oesterreich.
Geografisch, statistisch, topografisch, mit alfa-
betischem Ortslexikon. Nach den neuesten Da-
ten und amtlichen Quellen begonnen von Dr.
Ad. Schmidl, fortgesetzt von Prof. W. F. War-
hanek. Wien. Verlag von L. C. Zamarski 1857.
8. а. 4, с. XXXVIII, 641, съ картомъ.

WATTENBACH W. Die slawische Liturgie in Böh-
men und die altrussische Legende vom heiligen
Wenzel. Von W. Wattenbach. Aus den Abhan-
dlungen der hist. phil. Gessellschaft in Breslau.
I. Band. Breslau, Verlag von E. Trewendt 1857.
8. а. 2, одъ стр. 205 до 240.

ZUSTÄNDE, türkische. Schilderungen von Fremden
und Denkschriften von Eingebornen. I. Bosnien,
Reise-Skizzen aus dem Jahre 1857. Von A. v.
Hilferding. II. Die Herzegowina. Annalen aus den
Jahren 1831 — 1857. Von P. Čokorilo. Bautzen
I. E. Schmalzer 1858. 8. 60; 32.

ЧТЕНИЯ въ Императорскомъ Обществѣ исторіи
и древностей Россійскихъ при Московскомъ
университетѣ. 1858. I. Москва.

Ту виемеѹ осталога: Исторія славянскихъ законодательствъ,
сочиненіе Вячеслава Александра Маѣвскаго. Изданіе вто-
рое. (почетакъ). — Славянскія поселенія въ Неаполитан-
скомъ королевствѣ. Письма тамошняго учителя Јована де
Рубертисъ. Переводъ съ Итальянскаго.

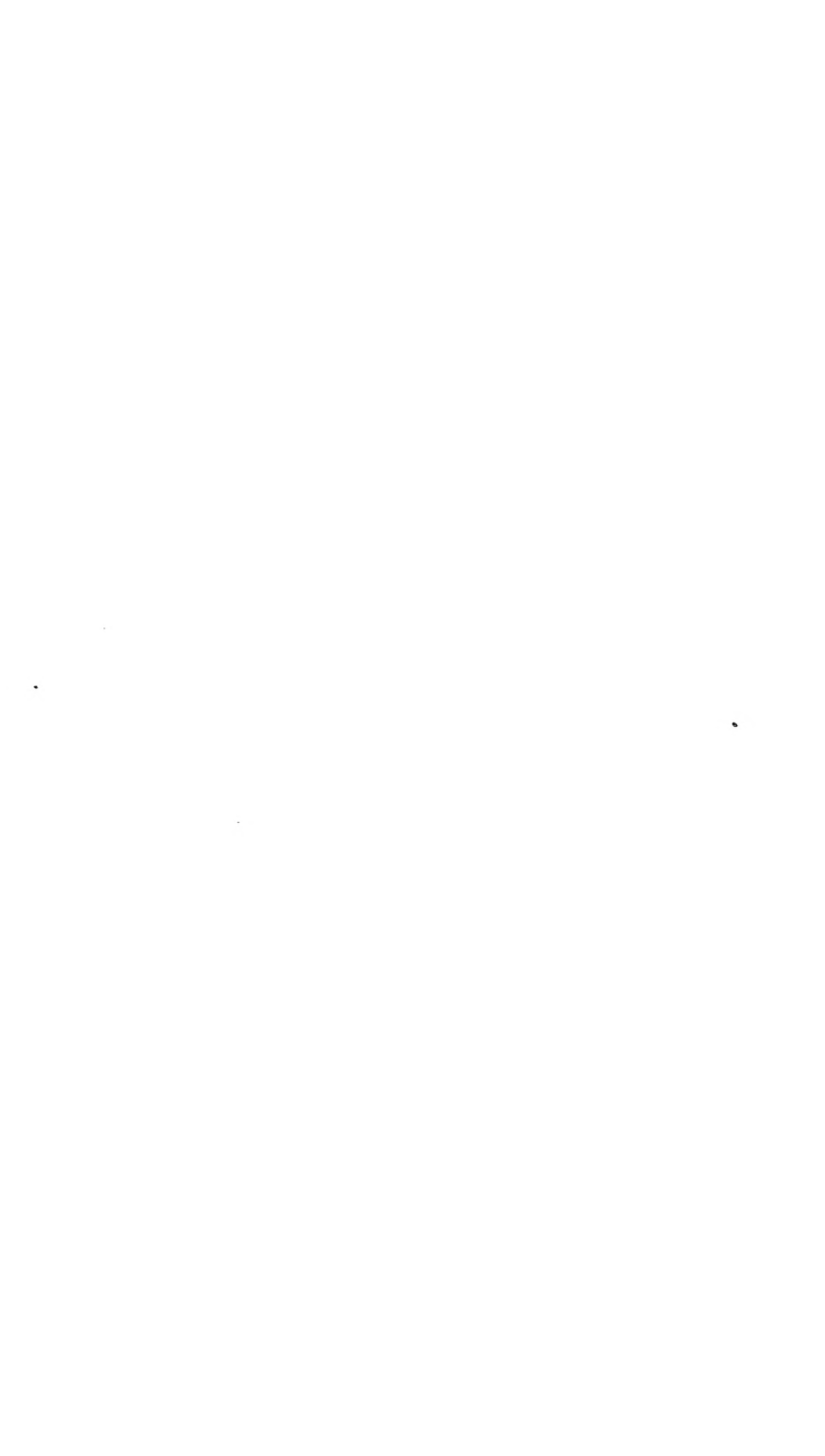
НЕКРОЛОЗИ.

РАЯ П. ДАМЯНОВИЋЪ, чланъ земальскогъ Савета и Друштва Србске Словесности, родио се 29. Августа 1811 године у селу Синошевићу окр. шабачкогъ, одъ отца Петра Дамјановића — бившегъ неко време кнеза — и матере Анђелије. Учио се најпре у месту свога рођења, а после у школи при манастиру кривайскомъ. Овде га покойный Ђефремъ Обреновићъ — тадашњи сердаръ — види и заволи тако, да одма Раининомъ отцу преко ондашњиъ поцерско-мачванскогъ кнеза Марка Штитарца заповеди да му га у дворъ његовъ у Шабацъ доведе. Раиниъ отацъ то учини, премда преко вољъ, еръ е едва чекао да му се Рая изъ школе, коју е при манастиру већъ свршио, кући поврати, и да польскій радъ, за кои е већъ дорастао быо, привати. У Шабцу Рая продужи науку у школи, а узгредъ и у двору Ђефремовомъ кодъ воспитателя дѣце његове. Живећи овде онъ придобије јоштъ већма любавъ и наклоность Ђефремову и његове целе фамилије, тако, да га Ђефремъ доцније и у Београдъ са собомъ доведе поставивши га за свогъ домаћегъ секретара. У овомъ званію быо е до 1839 године; ове пакъ године настае његовъ више јавни и у државной служби животъ. Тако исте 1839 године одрећенъ буде за секретара войводе Вучића, кои е онда съ войскомъ у Крагуевацъ на дивљъ полъ ишао; по томъ у есенъ исте године придатъ, буде уставотолкователной комисіи, која е онда по Србији ишла и уставъ толковала; по повратку постављенъ буде за секретара Попечительства Финансије. Званіе ово онъ е 1840 године, — збогъ ондашњи обсто-

ятельства — оставіо, и у ц. кр. Аустрійску страну прешао, тамо є у Броду и Сиску, храномъ тргуюћи, до Августа 1842 год. пробавіо. Съ концемъ Августа исте године дочека войводу Вучића у Земуну, съ њимъ оде преко Ковина у Смедерево и далъ у Крагуевацъ збогъ общте познатогъ дѣла. На Врачару 1842 године было є онъ кодъ войводе Вучића секретаръ и нѣговъ повереникъ; и кадъ є князь А. Карађорђевићъ потврђенъ быо, постане Рая глав. казначеемъ одѣленія казначейства. Дужность званія овога онъ ніє ни примао, него є по потреби збогъ ондашњи обстоятелства одправляо дужность управителя вароши Београда до конца 1844 године, а тада є поставлѣнъ за помоћника попечительства Внутренѣи дѣла. Године 1847 постане привр. попечитель финансіє, а 1848 буде опетъ повраћенъ на званіє помоћника но не при попечительству Внутр. дѣла, него при попечительству правосудія и просвете. Године 1855 постане председатель врховнѣи суда, по томъ чланъ земальскогъ Савета. а одма за тимъ попечителѣмъ внутр. дѣла. Године 1856 повраћенъ буде опетъ у Саветъ, а 1857 године збогъ познатогъ сазаклетія послать є као заточникъ у кулу Гургусовачку, где є 14 Марта 1858 године животъ скончао.

Друнство Србске Словесности изгубило є 25. мѣсеца Ноемврія у овой години свога почастнога члана ЂОРЂА ПРОТИЋА. Онъ се є родіо у Бѣлой цркви у Банату 1793, куда су родителѣи нѣгови, као многе друге породице изъ Србіє збогъ ондашнихъ ратнихъ времена пребѣгли были. У дѣтинству учио є науке у великой школи у Бѣограду, кодъ познатогъ у то време учевногъ Доситія Обрадовића, а доцнѣ, трудећи се, научио є грчки и нѣмачки єзикъ,

и тако є постао еданъ одъ найученихъ Срба оно-
га времена. Прво његово дѣло, коє є за народъ
учинио, єсте оно кадъ є онъ као писаръ са по-
сланицима у Цариградъ народнимъ пословима
за време княза Милоша ишао. По повратку изъ
Цариграда постао є найпріє секретаръ, а по-
сліє чланъ у тада поставишемъ народномъ суду.
Као пайспособніи чиновникъ онъ є различне на-
родне послове извршивао. Тако 1829 године онъ
є између осталихъ послать быо у Ђдрене да та-
мо изложи комисарима желѣ народа сръбскогъ.
Посліє тога ишао є у Цариградъ, да ради кодъ
Порте, да се изврши оно, што су Русія и Тур-
ска о Србїи у Ђдрену уговориле. За тимъ онъ є
одређенъ быо да границе сръбскогъ княжества са
осталима обилѣжава. Године 1835 постао є попе-
читель унутрашнихъ дѣла, а на скоро за тимъ
исправникъ у Бѣограду, гдѣ му се є такова не-
прилика догодила, да є изъ Сръбіє удалити се
морао. Пошто се опеть у Сръбію повратио, быо є
1839 године поставлѣнъ као старѣшина надъ вой-
ничкимъ комисаріятомъ. Доцнїє онъ є опеть по-
стао попечитель унутрашнихъ дѣла, а за-
тимъ княжески представитель и попечитель ино-
странныхъ дѣла. Године 1842 збогъ догодише се
у Сръбїи промѣне вразительства, онъ є у Австрію
пребѣгао, гдѣ є дуго време провео, и текъ 1857
године у Сръбію допуштено му є быловратити се,
гдѣ є наскоро и умрѣо. Одъ кнѣжевиногъ рада
покойникъ є оставио законъ себе кнѣгу „Грчки
устанакъ“, кон є онъ за време бавлѣня у Австріи
написао и издао.

DR Srpsko učeno društvo, Belgrad
301 Glasnik. 1. odeljak
S67
knj.10

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

